C:\Users\Plazma\Desktop\A\Aldiss_Brian_W -Pokoleni_starcu.PDB

PDB Name: Brian_Aldiss-Pokoleni_starcu
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 29.7.2003
Modification Date: 29.7.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

BRIAN ALDISS
POKOLENÍ STARCŮ

S láskou věnováno Cliveovi a Wendy, kteří nyní rozumějí historii tohoto příběhu.

l
ŘEKA:SPARCOT

Pušku měl přehozenou přes rameno na koženém řemeni. Tiše se pohyboval po stezce, vysekané v hustém mlází sykamor, stejně vysokých jako on sám. Na pěšině kus před ním se vyhříval had. Na tuto roční dobu bylo nezvyklé teplo. Podle jeho zbarvení poznal, že je to neškodná užovka. Když se k němu přiblížil, had bleskurychle zmizel v křoví. Už ho tady někdy viděl.
Když dorazil k rybníku, vyplašil vodní krysu, která hbitě šplouchla do vody. Tak to bylo pokaždé.
Šedivous se prodíral na břehu rybníka mezi houštinami černého bezu, sklánějícího se nad vodní hladinu. Jak sekal větve, které mu překážely v cestě, znovu ucítil zatuchle nasládlou vůni jejich dužniny, pach, který si pamatoval z dětství. Zahleděl se do rybníka. Plavala v něm stejná hejna ryb jako obvykle.
Všechno bylo jako dřív. Léta ubíhala ve spirále času, ale nic se neměnilo.
Na mělčinách mohl snadno vidět, kde pod břehem v rákosí číhá jelec. Nebo mohl pozorovat vodní hladinu. Odrážela se v ní modrá obloha, posetá bílými obláčky. Na chvíli se zastavil na místě, aby soustředil pozornost. Stále si však nemohl vybavit své předchozí myšlenky.
Ano, mumlal si pro sebe polohlasně, všechno by bylo nesnesitelné, nebýt jí... Marty... A tahle myšlenka nebyla nová.
Otočil se směrem k místu, kde stála rozbořená cihlová zed, zarostlá kapradím. Ta zed kdysi vymezovala hranici soukromého pozemku. Dnes už tu nic takového nebylo a zed pouze označovala hranice vesnice Sparcot, a zároveň hranice území, které měl Šedivous hlídat.
Sundal pušku z ramene a pohlédl přes zed. Jeho ostražitost otupila jednotvárnost úkolu. Už mnoho let hlídal dvakrát týdně, za deště i slunečního svitu, tuto chatrnou hranici, ve stínu zbořené zdi pozoroval kvetoucí sněženky, keře obtěžkané ostružinami, a v zimě nalézal celý výjev zahalený sněhovou pokrývkou... Kdesi v dálce ve směru jeho pohledu ležel Grafton Lock, jemuž vládla krutá cikánka Joan; ale její kmen nepředstavoval přílišnou hrozbu. Muži z vesnice si vyprávěli, že Joan nenosí spodní kalhotky. V duchu se usmál nad tou myšlenkou. Dokonce i u stárnoucí generace se sex těšil stálému zájmu.
Rovněž tu hrozila možnost další invaze hranostajů, drancujících břehy řeky, jak se to stalo v posledních letech už třikrát. Ale dnešního klidného dne se nic ani nepohnulo. Ze zvířat zahlédl pouze divokou kočku, nehybně číhající na pahýlu suchého stromu.
Čekal, až kočka vyskočí, ale zůstávala nehybná. Konečně se otočil zpátky. Nad Sparcotem a jeho pastvinami se vznášel lehký opar. K nosu mu dolehla trpká vůně kouře jako z doby kamenné.
Všechno bylo jako dřív. A vždy to tak bude.
Nevěděl, co je za den v týdnu. Ale jedno bylo jisté: za dva dny se znovu vydá na hlídku, po stejných cestičkách, bude pozorovat stejná místa. A bude čekat.
Míjející dny se blížily k času, který lidé stále ještě nazývají vánoce.
Čtyři hranostajové přeplavali potok. Vyšplhali se z chladné vody a začali se proplétat uschlým rákosím vzhůru na břeh. Jejich těla se krčila blízko u země, s nataženými krky, mládata napodobovala svou matku. Ze svého úkrytu hladově pozorovali králíky, slídící po potravě pouhých několik metrů před nimi.
Tam, kde poskakovali králíci, se kdysi prostírala obilná pole, nesoucí každoročně pod dohledem farmářů úrodu. Ted tu bylo vše zanedbané. Časně zjara sem nevyjel žádný traktor. Všudypřítomný plevel využil svou příležitost a zdusil obilí. Později opuštěné lány zachvátil oheň a spálil bodláky a svlačce. Objevili se tu králíci, dávající přednost nízkému podrostu, a okusovali zelené výhonky, které vyrážety vrstvou popela.
Výhonky, které přežily tuto přirozenou redukci vegetace, se mohly svobodně rozrůstat ve volném prostoru. Z mnohých byly dnes už vzrostlé stromy. Počet králíků začal opět klesat. Králíci potřebují otevřenou krajinu. A tak se mohla tráva vrátit zpátky tam, kde původně byla. Nyní rostla řídce pod větvemi buků. O svou existenci tu zápasilo několik vyzáblých králíků.

Byli také velmi ostražití. Když jeden z nich spatřil upřené oči hranostaje, stáhl ocásek a prchl do bezpečí. Ostatní se vrhli za ním. Hranostajové jim byli okamžitě v patách, hnědé záblesky se míhaly po otevřené pláni. Králíci zmizeli ve svých norách. Hranostajové je bez váhání následovali. Mohli se protáhnout kamkoliv. Tenhle svět jim patřil. Za okamžik už spokojeně hodovali se zakrvavenými čenichy.
O den či dva později přišel starý muž na obvyklou hlídku téhož místa. Na sobě měl hrubou plátěnou košili s červenými, zelenými a oranžovými pruhy, která ho zřetelně odlisovala od žlutohnědé zimní krajiny.
Na březích řeky byly společným úsilím vysekány houštiny, aby se tu mohl pást dobytek. V divočině o něco dál ještě dokázalo cvičené oko rozeznat původní rozčlenění kra-pny. Veliké stromy - na některých z nich ještě visely zčervenalé listy - vyznačovaly hranice, kudy se kdysi dávno táhly živé ploty. Řady stromů obemykaly spleť vegetace na místech, kde bývala orná půda. Pichlavé ostružiníky si probojovaly cestu do středu těchto polí, soutěžíce s černým bezem, hlohem, bodláky a dalšími houževnatými rostlinami.
Podél okraje jedné řady stromů byla postavená ohrada z kůlů, vymezující plochu několika akrů, po jejíž delší straně tekla řeka. Právě u této ohrady obcházel starý muž a pohvizdoval si do kroku. Jeho košile, představující jedinou kombinaci několika barev v celé krajině, byla ušitá z plátna starého lehátka.
Havrany, usazené ve větvích nad jeho hlavou, jeho příchod nijak nevyrušil.
Vzhledem k nedaleké vesnici byla hradba vegetace přerušovaná úzkými stezkami vyšlapanými v podrostu. Tyto pěšiny vedly k záchodům - dírám v zemi, zakrytým střechami ze dřeva nebo umělé hmoty. Taková byla hygienická zařízení ve Sparcotu.
Vesnice samotná se rozkládala na březích řeky uprostřed mýtiny. Byla vybudována, či spíše se nahromadila v průběhu staletí, do tvaru velkého písmene H, jehož příčku tvořil kamenný most, klenoucí se přes řeku. Ačkoliv most dosud pevně vypínal svůj oblouk na druhý břeh, vedl pouze k zpustlé ulici, dosud známé jako Oxford Road či Oxfroad, a řídkému mlází, kde se vesničané scházeli u ohně či provozovali starodávná gymnastická cvičení. Ze dvou cest, tvořících svislé linky písmene H, byla ta blíž k řece, známá jako High Street, původně tichou ulicí, lemovanou skromnými domky a jedním hostincem. Jeden konec této průběžné ulice vedl ke starobylému mlýnu, kde žil Velký Jim Mole, vůdce Sparcotu. Druhá cesta na protějším břehu řeky, kterou na jaře ohrožovaly pravidelné záplavy, bývala kdysi hlavní silnicí, vedoucí do menších i větších měst, jejichž jména jsou už dávno zapomenuta. Ještě než se řady domů stačily vytratit, nahradila je vegetace, krutá a útočná jako armáda. Poslední zbývající dům klesal pod tíhou bujného břečťanu.
Všechny domky ve Sparcotu nesly na sobě stopy zane-
dbanosti. Mnoho jich leželo v troskách. V některých ruinách dosud žili lidé. Celkem jich tu bydlelo sto dvacet. Nikdo z nich se však ve vesnici nenarodil.
Tam, kde se na vyšším břehu obě cesty setkávaly, stál kamenný dům, který kdysi sloužil jako pošta. V dnešní době se však žádná pošta neroznášela, nikdo dopisy nedostával ani je nepsal. Z horních oken tohoto domu byl jedním směrem výhled na most přes řeku, druhým na obdělávanou půdu. Místnost s okny sloužila jako strážní stanoviště. Vzhledem k tomu, že všechny ostatní zábavy, které byly ve Sparcotu kdysi dostupné - televize, bingo, bleší trhy, slavnosti -, se propadly do historie, sloužila tato místnost zároveň jako centrum společenského života vesnice. A protože Velký Jim Mole trval na tom, aby se stráž držela nepřetržité, bylo tu i nyní živo.
V staré zchátralé místnosti seděli nebo leželi tři lidé. Důstojná stařena, více než osmdesátiletá, seděla u kamen, kývala hlavou a tiše si pro sebe broukala. Své vyzáblé ruce držela nad kamny, na nichž se na cínovém talíři ohřívalo jídlo. Společnost jí v místnosti dělali dva muži. První z nich, Towin Thomas, byl velmi starý, ačkoliv měl stále jasný zrak. Ležel na slamníku na podlaze a hleděl do stropu, jako by se snažil rozluštit význam jednotlivých puklin. V jeho tváři, stejně ostré jako má pod svou krátkou srstí hranostaj, se usadil podrážděný výraz. Broukání staré Betty mu lezlo na nervy.
Pouze třetí muž v místnosti byl patřičně bdělý. Proužkem kůže čistil pušku; protahoval smotaný útržek na provázku hlavní, a potom do ní pohlédl jedním okem, aby zjistil, zda už je dokonale čistá. Šedivous byl urostlý pětačtyřicátník, bez břicha, ale ne tak vyzáblý jako jeho společníci. Seděl v rozvrzaném křesle u okna a občas pozorně vyhlédl ven přes skleněnou tabulku.
"Přichází Sam," řekl. Zpozoroval hlídače v pestrobarevné košili, jak se blíží ke strážnému domku.
Při krtu dali Šedivousovi jméno Algy Timberlane, ale později, v průběhu let, se kamsi ztratilo, stejně jako mnoho dalších věcí. Jeho přezdívka se v tomto světě vousatých starců pevně ujala. Timberlane si pěstoval hustý plnovous, který mu dosahoval téměř až k pupku, kde ho měl rovně zastřižený.
Jeho vysoká a téměř holá hlava zdůrazňovala mohutnost a strukturu plnovousu, proužky černých vousů, rašících na dolní čelisti, činily jeho osobu zvláště nápadnou mezi lidmi, kteří neměli mnoho možností, jak se zkrášlit.
Když Šedivous promluvil, Betty si přestala broukat, aniž by však dala jakkoliv jinak najevo, že ho slyší. Thomas se posadil na svém slamníku a jednou rukou uchopil kyj, který mu ležel po boku; byl to jeho stálý společník. Přimhouřil oči, aby mohl přečíst čas na hodinkách. Tento pozdrav zmizelého světa byl Thomasovým nejdražším majetkem, ačkoliv už téměř deset let nefungoval. Mechanické hodiny na polici mu poskytovaly mnohem spolehlivější informaci.
"Sam přišel z hlídky o dvacet minut dřív," ozval se. "Ten starej ulejvák. Nejspíš mu vyhládlo, jak se tam venku procházel. Měla byste si asi dobře hlídat tu svou kaši, Betty - já nejsem jediný, kdo by si chtěl touhle baštou vyléčit zácpu."
Betty potřásla hlavou. Byl to stejně tak nervózní tik, jako popření všeho, co ten muž s kyjem řekl. Hřála si ruce nad ohněm, a ani se neohlédla.
Towin Thomas zvedl kyj a namáhavě se vyškrábal na nohy, opíraje se přitom o stůl. Přistoupil k Šedivousovi, pohlédl přes špinavou okenní tabulku a otřel ji rukávem.

"To je určitě Sam Bulstow. Jeho košili si člověk nesplete."
Sam Bulstow kráčel po ulici poseté odpadky. Na chodníku se válela suť, rozlámané dlaždičky a smetí; popraskanými mřížemi prorůstaly proutky keřů a fenyklu - spálené zimou. Sam Bulstow kráčel středem ulice. Kromě chodců se tu již několik let nic nepohybovalo. Když dorazil k poště, vešel dovnitř, a pak slyšeli, jak jeho kroky vržou na prkenné podlaze v místnosti pod nimi.
Nevzrušeně naslouchali celému procesu jeho stoupání do schodů: skřípění holých schodů, praskání zábradlí svíraného jeho mozolnatými dlaněmi, jak se o něj opíral při výstupu vzhůru, pískání a sípání jeho plic, namáhaných při každém kroku.
Konečně se jeho postava objevila ve strážní místnosti. Křiklavé proužky košile kontrastovaly částečně svou pestrou barevností s bílým strništěm na jeho bradě. Chvíli stál, opřený o veřeje dveří, aby znovu popadl dech, a díval se na ně.
Jste tu moc brzo, jestli jdete na oběd," řekla Betty, aniž by se namáhala k němu otočit hlavu. Nikdo jí nevěnoval nejmenší pozornost, a ona nespokojeně potřásla svými copánky.
Sam zůstal stát na místě, lapal po dechu a ukazoval přitom své žluté a hnědé zuby. "Skoti se blíží," vydechl.
Betty namáhavě otočila hlavu a pohlédla na Šedivouse. Towin Thomas nasadil na vršek svého kyje masku starého vlka a zašilhal na Sama.
"Možná vám usilujou o práci, Sammy," řekl.
"Kdo vám dal tuhle hlášku, Same?" zeptal se Šedivous.
Sam pomalu vešel do místnosti, šlehl očima po hodinách a nalil si sklenici vody z otlučeného kanystru. Vypil ji jedním douškem a klesl na dřevěnou stoličku. Natáhl své žilnaté ruce k ohni a dával si na čas s odpovědí.
"Právě jsem potkal u severní barikády nějakého obchodníka. Říkal mi, že míří do Faringdonu. Skoti jsou prý už v Banbury."
"A kde je ten obchodník?" zeptal se Šedivous, sotva zvedl hlas a zdálo se, že se divá z okna.
"Šel dál, Šedivousi. Říkal, že jde do Faringdonu."
"Že by prošel vesnicí, a ani by se tady nezastavil, aby nám něco prodal? To nezní moc pravděpodobně."
"Říkám vám, co mi povídal. Neručím za něj. Jen jsem si myslel, že by náš šéf Mole měl vědět, že se Skoti blíží, to je celý." Hlas mu přeskočil do nepříjemného nářku, který občas používali všichni.
Betty se otočila zpátky ke kamnům. "Všichni, kdo sem přijdou, nosí samé báchorky. Když to zrovna nejsou Skoti, tak jsou to stáda líté zvěře. Báchorky, báchorky... Stejně špatné jako za poslední války, když nás neustále přesvědčovali, že dojde k invazi. Myslím, že nás tehdy chtěli jen tak postrašit, ale já už jsem byla vyděšená i tak dost."
Sam přerušil její drmolení. "Báchorky nebáchorky, říkám vám jen to, co mi vyprávěl ten člověk. Myslel jsem si, že to bude lepší jít sem nahlásit. Mám pravdu nebo ne?"
^ odkud ten člověk přišel?" zeptal se Šedivous.
"Nepřišel odnikud. A šel do Faringdonu." Zasmál se šibalsky svému vtipu a postřehl Towinův úsměv.
"Řekl vám, kde byl předtím?" ptal se Šedivous trpělivě.
"Povídal, že přichází po proudu řeky. Říkal, že s ním cestou běžela spousta hranostajů."
"Ech, tuhle báchorku jsme už taky slyšeli," zabručela si Betty pro sebe a pokyvovala hlavou.
"Držte tu klapačku zavřenou, ženská," řekl jí Sam bez stopy nenávisti.
Šedivous uchopil pušku za hlaveň, přešel doprostřed místnosti a zastavil se před Samem.
"To je všechno, co musíte nahlásit, Same?"
"Skoti, hranostajové - co byste ještě chtěl za jednu hlídku? Rozhodně jsem neviděl žádný slony, jestli vás to zajímá." A znovu se zašklebil, v očekávání souhlasného úsměvu To-wina Thomase.
"Same, vy nemáte dost v hlavě na to, abyste poznal slona, i kdybyste ho potkal, vy páprdo," ušklíbl se Towin.
"Dobrá, Same, vraťte se zpátky na hlídku," řekl Šedivous věcně. "Do střídání zbývá ještě dvacet minut."
"Cože, vy chcete, abych tam šel na mizerných dvacet minut? Jděte se vycpat, Šedivousi! Za dnešek už toho mám po krk a z téhle židle se už nehnu. Na těch dvacet minut se vykašlete. Nikdo nám za tu chvíli Sparcot neukradne, a Jim Mole si může myslet cokoliv."
"Oba dobře víme, co nám hrozí."
"A vy zase víte, že mě nemůžete nikdy přesvědčit, zvlášť když mě takhle bolí záda. Tyhle zatracený hlídky jsou na "moje gusto trochu moc často."
Betty s Towinem se rozhovoru neúčastnili. Towin letmo pohlédl na své rozbité hodinky. Jemu, stejně jako Betty a všem ostatním ve vesnici, neustále vtloukali do hlavy, že je nutné držet nepřetržité hlídky. Nyní jen oba mlčky pozorovali škvíry v dřevěné podlaze, dobře si vědomi, kolik úsilí to stojí vláčet staré nohy neustále nahoru a dolů po schodech a věčné obcházet kolem vesnice.
Sam vycítil, že je v převaze. Pohlédl vyzývavě na Šedivouse a zeptal se: "Proč to na těch dvacet minut za mě nevezmete, když jste tak žhavý bránit tuhle díru? Jste ještě chlapík - můžete si tak aspoň protáhnout svaly."
Šedivous si přehodil kožený řemen pušky přes levé rameno a obrátil se k Towinovi, který přestal okusovat vršek svého kyje, a zvedl k němu oči.
JCdybyste mě nutně potřebovali, zazvoňte na poplašný gong, jinak ne. A dávejte pozor na starou Betty, ať s ním zase nesvolává ostatní k obědu."
Když Šedivous zamířil ke dveřím, stařena se zahihňala a zapnula si svůj pytlový kabátek. "Máte tady teplou kaši, Algy. Nechcete si ji nejdřív snístˇ" zeptala se.
Šedivous beze slova práskl dveřmi. Slyšeli jeho těžké kroky na schodech.
"Snad se neurazil, co myslíte? Co když mě nahlásí starému Moleovi?" zeptal se Sam úzkostlivě. Ostatní cosi neutrálně zamručeli a objali si svá hubená žebra; nechtěli se do ničeho namočit.

Šedivous pomalu kráčel středem ulice, vyhýbal se kalužím, které tu zůstaly po bouřce před dvěma dny. Většina kanálů a okapů ve Sparcotu byla ucpaná, ale nechuť vody odtékat způsoboval hlavně močálovitý charakter krajiny. Kdesi nahoře proti proudu přehradily řeku trosky, takže se vylila z břehů. Musí si promluvit s Molem; měli by se tam vypravit a zjistit, co se stalo. Jenže Mole je poslední dobou stále pánovitější a ve své izolacionistické politice zřejmě nebude nakloněn žádné výpravě z vesnice.
Šedivous zvolil cestu podél řeky, pokračující kolem hraniční ohrady z kůlů. Prodíral se všudypřítomnými pichlavými větvičkami černého bezu, a cítil nasládlou melancholickou vůni řeky a všeho, co v ní tlelo).
Několik domů na břehu řeky sežehl oheň, ještě než se tu on a jeho přátelé usadili. Vevnitř i kolem jejich skořepin rostla bujná vegetace. Na zprohýbané zadní brance, ležící ve vysoké trávě, hlásala vybledlá písmena jméno nejbližších trosek: NA NÁBŘEŽÍ TEMŽE.
tísnily
Opodál stály domy, které oheň nezničil a které byly obývané. Tam stál i dům, v němž žil Šedivous. Pohlédl do oken, jestli nezahlédne svou manželku Martu, ale nikoho neviděl; nejspíš uše sedí u krbu s pokrývkou kolem ramen, hledí do roštu a vidí — co asi? Šedivousem náhle projel nesmírný neklid. Ty chatrné staré domy se před ním tísnily v jediném shluku, připomínajícím hejno havranů se zlámanými křídly. Většina jich postrádala komíny a okapy, každým rokem vyhrbily svá ramena výš, jak se propadaly střešní trámy. Lidé se celkem dobře přizpůsobili atmosféře rozkladu. Šedivous ne, a také nechtěl, aby se přizpůsobila Marta.
Záměrně ukonejšil své myšlenky. Zlost nebyla k ničemu. Z potlačování svého vzteku si vytvořil ctnost. Nesmírně však toužil po svobodě a pohrdal ukoptěným bezpečím Sparcotu.
Za řadou domů stála Tobyho obchodní stanice - novější budova v daleko lepším stavu než ostatní - a stodoly, hrubé stavby zdůrazňující nedostatek zručnosti, s jakým byty postaveny. Za stodolami se rozkládala zrytá pole, aby mohla přivítat zimní mrazy. V brázdách se leskly kaluže vody. Za poli se rýsovaly houštiny, vyznačující východní konec Sparcotu. A za Sparcotem se táhlo to nesmíme tajemné území, které kdysi bývalo Údolím Temže.
Hned u vesnice čelil řece starý kamenný most se zborceným obloukem. Jeho trosky připomínaly mohutné beranní rohy, kdysi dávno srostlé v jeden cdek. Šedivous se upřeně zahleděl na most i malý prudký jez hned za ním - neboť dál se rozkládalo to, čemu se v dnešní době říkalo svoboda, ať už to bylo cokoliv -, a potom se obrátil zpátky a šel stražit kůlovou ohradu.
S puškou, pohodlně zasunutou pod jednou skrčenou nikou, procházel obvyklou trasu. Viděl odsud až na druhý konec mýtiny, byla téměř liduprázdná, až na dva muže, kteří v dálce kráčeli mezi dobytkem, a čísi shrbenou postavu v záhonu zelí. Měl celý svět téměř pro sebe - a rok za rokem ho bude mít stále víc.
Prudce tu myšlenku vypudil z hlavy a obrátil pozornost k tomu, co mu nahlásil Sam Bulstow. Nejspíš to byl holý výmysl, který měl Samovi ušetřit dvacet minut jeho hlídky. Ta báchorka o Skotech zněla dost nepravděpodobně, ačko-Bv o nic víc, než všechny ostatní, které jim přinášeli cestovatelé — že čínská armádu pochoduje na Londýn, nebo že viděli tančit v lesích skřítky a elfy a muže s jezevčími tvářemi Obzor výmyslů a nevědomosti se s každým dalším rokem rozšiřoval. Bylo by dobré vědět, co se opravdu děje...
Trochu pravděpodobněji než legenda o blížících se Skotech zněla Samova zpráva, o cizím obchodníkovi. Navzdory zdánlivé neprostupnosti okolních houštin skrz ně vedry stezky, po nichž putovali lidé, i když obyvatelé uzavřené vesnice Sparcot z tohoto dopravního ruchu, ploužícího se podél Temže, mnoho nespatřili. Samozřejmě, že se museli neustále mít na pozoru. Dokonce i v dnešních mírurnilov-nějších dobách - "Ta apatie, jež přinesla nám absolutní mfr," pomyslel si Šedivous, přemítaje či slova to vlastně cituje -riskovaly vesnice, které nedržely hlídky, že budou přepadeny a vypleněny, ať už kvůli zásobám potravin, nebo z čirého šflenství. Věřili tomu.
Nyní kráčel mezi uvázanými kravami, které se pasty v knihu, vymezeném délkou jejich provazu. Drobná, podsaditá a krotká zvířata z nového plemene. A mladá! Citliví
tvorové, hledící na Šedivouse svýma zvlhlýma očima, tvorové, kteří náleželi člověku, ale nenesli žádný podíl na jeho sešlosti, tvorové, kteří spásali všechnu trávu až k trnitým ostružiníkům.
Všiml si, že jedno zvíře nedaleko houštiny začalo tahat za své lano. Pohazovalo hlavou, koulelo očima a nahrbilo se. Šedivous zrychlil krok.
Neviděl nic, co by mohlo krávu vylekat, kromě mrtvého králíka nataženého vedle ostružiní. Když přišel blíž, prohlédl si ho. Byl čerstvě zabitý. Ačkoliv vypadal mrtvý, měl Šedivous dojem, že se pohnul. Stál téměř nad ním, připravený na něco zlého, a v páteři cítil rostoucí tíseň.
Králík byl rozhodně mrtvý, měl obratně zlomený vaz. Z krku a řitě mu vytékala krev a jeho červené oči se lesklý. Přesto se hýbal. Nadzvedl bok.
Šedivousem projelo zděšení - bezděčný pověrčivý strach. Ustoupil o krok zpátky, strhl z ramene pušku. V tu chvíli se králík znovu nadzvedl, a pod ním se objevil jeho vrah.
Zpod králičí mršiny hbitě vycouval hranostaj, téměř zkroutil své tělo ve snaze dostat se ven. Hnědou srst měl zkrášlenou králičí krví, drobounký čenich, který zvedl k Šedivousovi, rudě umazaný. Zastřelil ho dřív, než se stačil rozběhnout.
Krávy vyrážely a kopaly kolem sebe. Postavy mezi růžičkovými kapustami se vztyčily jako natahovací hračky. Ze střech se vznesli ptáci. Ze strážní místnosti, přesně podle Sedivousových instrukcí, se rozezněl gong. Před stodolami se shromáždil dav přešlapujících lidí.
"Kraci, vždyť se nic hrozného neděje," zavrčel Šedivous. Ale bylo mu jasné, že svým výstřelem se dopustil chyby, raději měl hranostaje utlouci pažbou pušky. Střelba tu vždycky vyvolávala poplach.
Shromážděná skupina několika čilých šedesátníků si to namířila přímo k němu. Navzdory svému rozladění musel uznat, že se vesničané seběhli velmi pohotově. Bylo tu ještě plno života.

"Nic se neděje!" zavolal na ně a kráčel jim v ústrety, mávaje rukama nad hlavou. "Všechno v pořádku! Jenom mě napadl jeden osamělý hranostaj. Můžete se klidně vrátit."
Mezi muži byl i Charley Samuels, bledý dlouhán s ochočenou liškou jménem Izák na vodítku. Charley bydlel hned vedle Timberianeových a od smrti své ženy minulého jara na nich stále víc lpěl.
Vystoupil před ostatní a přitočil se k Šedivousovi.
"Na jaře budeme muset sehnat mnohem víc liščích mláďat a ochočit je," prohlásil. "Pomůžou nám zlikvidovat každého hranostaje, který se opováží na naše území. Taky se nám tady rozmáhají krysy, v těch starých domech. Ani bych se nedivil, že je právě hranostajové nutí hledat útočiště v lidských obydlích. Lišky s nimi ale zatočí, co říkáš, Izáku, kamaráde?"
Šedivous, stále ještě rozzlobený sám na sebe, se znovu vydal na obchůzku podél hranic osady. Charley s ním držel krok a solidárně mlčel. Liška kráčela mezi nimi, s ocasem nízko u země.
Ostatní ze skupiny nerozhodně postávali uprostřed pole. Někteří z nich uklidňovali dobytek nebo jen mlčky zírali na rozptýlené kousky hranostaje; jiní se vydali zpátky k domům, odkud přicházeli další lidé na kus řeči. Jejich temné postavy s bílými hlavami se zřetelně rýsovaly na pozadí zhroucených zdí.
"Jsou trochu zklamaní, že si neužili žádné vzrušení," poznamenal Charley. Chomáč neposlušných vlasů mu přepadával do čela. Kdysi mívaly barvu slámy, ale nynější bělostný nádech získaly už před tolika lety, že jejich majitel ho považoval za ten správný a jediný možný odstín.
Vlasy Charleymu nikdy nepadaly do očí, i když se poté, jak energicky potřásl hlavou, zdálo, že k tomu dojde. Energické potřásání hlavou se k Charleymu vůbec nehodilo, měl spise klidnou než ohnivou povahu a jeho chování bylo výsledkem mnohaletých nepřetržitých zkoušek jeho snášenlivosti. A právě sdílená zkušenost z mnoha přestálých utrpení
bylo to, co tyto dva ostřílené bardy spojovalo - třebaže se to při povrchním pohledu nezdálo pravděpodobné.
"Lidé si sice nepřejí potíže, ale malé povyražení jim přijde vhod," pokračoval Charley. "Zvláštní - z toho tvého výstřelu mě dočista rozbolely dásně."
"Mě úplně ohlušil," přiznal Šedivous. "Rád bych věděl, jestli to taky vzburcovalo ty starce ve mlýně?"
Všiml si, že Charley pohlédl směrem ke mlýnu, aby zjistil, zda Mole nebo jeho pravá ruka major Trouter taky přiběhli zjistit, co se stalo.
Charley zachytil Šedivousův pohled, v rozpacích se zašklebil, a řekl jen, aby nemusel mlčet: "Tamhle přichází starý Jeff Pitt, aby zjistil, co je to za paniku."
Dorazili k malému potůčku, který se vinul vysekanou pastvinou. Jeho břehy lemovaly pahýly buků, které vesničané pokáceli. Mezi těmito vysokými pařezy právě přicházel shrbený Jeff Pitt. Přes rameno nesl klacek, z něhož viselo tělo nějakého zvířete. Ačkoliv se několik vesničanů odvážilo občas vydat mimo území vesnice, jediný Pitt byl zvyklý potloukat se v divočině sám. Sparcot mu nebyl žádným vězením. Povahou to byl morous a samotář, neměl žádné přátele, a dokonce i v této společnosti, kde byl každý tak trochu podivín, platil za skutečného blázna. Jeho tvář. rýhovaná jako vrbová kůra, zajisté neskýtala žádné záruky zdravého rozumu. Drobné oči mu neúnavně těkaly kolem jako dvě rybky, lapené v jeho tváři.
"Zastřelili někoho?" zeptal se. Když mu Šedivous vysvětlil, co se stalo, Pitt nespokojeně zabručel, jako by byl přesvědčen, že před ním skrývají skutečnou pravdu.
"Když začnete střílet, obrátíte na nás pozornost skřítků a divoženek," varoval Šedivouse.
"Jestli se objeví, nějak si už s nimi poradím."
"Skřítkové se už blíží, ne?" zamumlal Pitt. Šedivousova slova jen stěží dolehla k jeho uším. Obrátil se a zíral na chladný les bez listí před sebou. "Zanedlouho tu budou, dejte na mě, nahradí nám děti."
"Tady v okolí žádní skřítci nejsou, Jeffe, protože jinak by vás už dávno museli odnést," namítl Charley. "Co si to nesete na tom klacku?"
Pitt s pohledem upřeným na Charleyho zvažoval jeho slova, shodil klacek z ramene a ukázal jim pořádnou vydru, jejíž tělo měřilo přes půl metru.
"Pěkný kousek, co říkáte? Před chvilkou jsem takových viděl spousty. V zimě to bývá ještě snadnější. Možná, že je jich tady v okolí prostě víc než jinde."
"Všechno, co se ještě může rozmnožovat, se činí," poznamenal Šedivous úsečně.
"Hned další vydru, kterou chytím, prodám vám, Šedivousi. Já jsem nezapomněl na to, co se stalo předtím, než jsme přišli do Sparcotu. Můžete mít hned tu další. Položil jsem pasti po celém břehu."
"Jste obyčejný starý pytlák, Jeffe," řekl Charley. "Na rozdíl od nás ostatních jste nikdy nemusel měnit svou práci."
Jak to myslíte? Já že jsem nemusel měnit práci? Vy jste dočista zpitoměl, Charley Samuelsi! Vždyť jsem většinu života strávil v mizerný továrně na obráběcí stroje, ještě před revolucí a tím ostatním. Je fakt, že mě příroda odjakživa přitahovala - ale nikdy jsem netušil, že jí nakonec budu žít tak nablízku."
"Ale stejně z vás je teď opravdový lesní muž."
"Myslíte, že nevidím, jak si ze mě utahujete? Já nejsem žádný blázen, Charley, ať už si o mně myslíte cokoliv. Mám ale pocit, že je to hrůza, jak se z nás, městských lidí, stali jacísi nedopečení venkovští balící. Co nám zbylo ze života? Chodíme v hadrech a cárech, jsme prožraní červy a bolí nás zuby! Kdy tohle všechno skončí, eh, to by mě zajímalo? Kdy to všechno má skončit?" A znovu se obrátil a prohlížel si les.
Jsme na dobré cestě," pravil Šedivous. Byla to jeho věčná odpověď na tuto věčnou otázku. Charley měl také svoji věcnou odpověď.
Je to Boží úmysl, Jeffe, a myslím, že je zhola zbytečné
lámat si s tím hlavu. Nemůžeme přece nikdy vědět, co On s námi zamýšlí."

"Po tom, co pro nás učinil za posledních padesát let," namítl Jeff, "mě docela překvapuje, že tady ještě zmiňujete nějakou Boží vůli."
"Všechno nakonec dopadne podle Jeho vůle," trval na svém Charley.
Pitt nakrčil všechny vrásky na své tváři, odplivl si a pokračoval v cestě s mrtvou vydrou na zádech.
Kde by to tak mohlo všechno skončit, ptal se Šedivous sám sebe, jestli ne v naprostém ponížení a zoufalství? Ale nahlas tu otázku nevyřkl. Ačkoliv se mu líbil Charleyho optimismus, neměl o mnoho víc trpělivosti než starý Pitt s prfliš snadnými odpovědmi na základě víry, která živila ten optimismus.
Šli dál. Charley začal vyprávět o různých lidech, kteří tvrdili, že viděli skřítky a pidimužíky v lesích nebo na střechách, nebo jak cucají kravské struky. Šedivous mu nepřítomně odpovídal, ta zbytečná otázka starého Pitta v něm uvízla. Kde to vlastně všechno skončí? Nebylo snadné zbavit se otázky, převalované v ústech jako kus chrupavky. Uvědomil si, že ji stále dokola přežvykuje.
Kráčeli přesně po obvodu hranic osady a došli až k Temži na západní straně, kde řeka vstupovala na jejich území. Zastavili se a pozorovali vodu.
S bubláním a zurčením pospíchala přes nespočetné množství překážek na své cestě - kterou protékala odjakživa - do moře. Ale dokonce ani zklidňující účinek vody nedokázal upokojit Šedivousovu rozjitřenou mysl.
"Kolik je ti let, Charley?" zeptal se.
"Já už jsem roky přestal počítat. A ty se přestaň mračit! Co tě tak najednou sebralo? Jseš přece veselý člověk, Šedivousi, přestaň se strachovat o budoucnost. Podívej se na tu vodu - běží si, kudy chce, a o nic se nestará."
"Tvoje přirovnání mě moc neuklidňuje."
"Opravdu ne? No, ale myslím, že by mělo."
Šedivous si uvědomil, jak je Charley únavný a bezbarvý, ale trpělivě mu odpovídal. "Ty jsi přece moudrý muž, Charley. Samozřejmě, že musíme myslet na budoucnost! Ze Země se stane planeta penzistů. Vidíš přece kolem sebe varovné příznaky stejně dobře jako já. Nemáme žádné mladé muže ani ženy. Rok za rokem ubývá i nás ostatních, kteří jsme ještě schopni udržovat alespoň dosavadní ubohou životní úroveň. My..."
"Nemůžeme s tím nic dělat. Budeš-li mít tohle na paměti, lépe se vyrovnáš s celou situací. Myšlenka, že člověk může učinit něco užitečného navzdory svému osudu, je velmi stará. Co tím chci říct.' Ano, je to fosflie. Něco z úplně jiné epochy... My už dneska nemůžeme dělat nic. Jenom se nechat unášet dál a dál, stejně jako voda v téhle řece."
"Ty z té řeky vyčteš spoustu věcí," usmál se Šedivous. Odkopl kamínek. Žbluňkl do vody a následovalo cupitání a šplouchnutí, jak nějaký malý živočich - nejpíš vodní krysa, neboť se nedávno opět přemnožily - skočil do bezpečí pod hladinou.
Stáli tam mlčky. Charleymu poklesla ramena. Když znovu promluvil, byla to slova básně:
"A lesy dějí, dějí a padají
Mlha vyplakává si svůj žal
A člověk zorá půdu a pak spočine v ní..."
Mezi prozaickým mužem, recitujícím Tennysona, a lesem, který se prostíral za řekou, panoval zjevný rozpor. Šedivous ze sebe s námahou vypravil: "Vidím, že i veselý muž najde nějaké skličující verše."
"K tomu mě přivedl můj otec. Už jsem ti někdy vyprávěl o tom jeho malém obchůdku..." Jedním z rysů toho věku bylo, že všechny nitky hovorů se vinuly zpátky proti proudu času.
"Půjdu a nechám tě v klidu hlídat," ozval se Charley, ale Šedivous mu stiskl rameno. V hukotu vody zachytil já-kyši jiný zvuk, ozývající se někde z míst proti proudu řeky.
Došel až na břeh a pohlédl tam. Něco plavalo po proudu směrem k nim, ale větve stromů visící nad hladinou jim bránily ve výhledu. Šedivous se klusem rozběhl ke kamennému mostu a Charley ho následoval, jak nejrychleji mohl.
Z vrcholku mostu se jim naskytl jasný výhled nahoru proti proudu. Do jejich zorného úhlu vplula jakási nemotorná loď, vzdálená od nich jen nějakých osmdesát metrů. Podle její zprohýbané přídě usoudil, že to kdysi muselo být mocné plavidlo. Nyní ho poháněl kupředu vesly a bidly mnoho bělovlasých mužů, zatímco plachta zplihle visela na stožáru.
Šedivous vytáhl z kapsy starou píšťalku a dvakrát dlouze zapískal. Pokynul Charleymu a rozběhl se směrem k mlýnu, kde žil Velký Jim Mole.
Když tam dorazil, Mole už otvíral dveře. Dlouhá léta života v něm dosud neobrousila jeho přirozenou divokost. Byl to podsaditý muž se vzteklou prasečí tváří a změtí šedivých vlasů, vyrůstajících mu nejen z hlavy, ale i z uší. Působil dojmem, že si Šedivouse prohlíží nejen očima, ale i nosními dírkami.
"Co je to za povyk, Šedivousi'1" zavrčel.
Šedivous mu vše vysvětlil. Mole svižně vyšel ven, zapínaje si svůj starý armádní zimník. Za ním vyrazil major Trou-ter, malý chlapík, který těžce kulhal a při chůzi se opíral o hůl. Jakmile se ocitl v šedém denním světle, začal ihned svým pisklavým hlasem vřískat rozkazy. Mnoho lidí se stále zdržovalo venku po falešném poplachu s výstřelem. Teď se začali všichni, muži i ženy, rychle a zmateně šikovat do nacvičeného obranného útvaru.
Shromáždění obyvatel Sparcotu připomínalo nějaké zvíře s mnoha kožichy. Jednotliví lidé, kteří jej tvořili, se společně semkli do pestré palety oblečení a hadrů, připomínajících jen vzdáleně oděv. Byly tu k vidění i kabáty z koberců a sukně ze starých záclon. Někteří muži měli na sobě vesty spíchnuté z liščích kožek, neobratně vydělaných; některé ženy nosily roztrhané vojenské zimníky. Navzdory této růz-
norodosti působil celkový dojem bezbarvě a nikdo se příliš nelišil od okolní šedivé krajiny. Rovnoměrné rozložení vpadlých tváří a šedivých vlasů propůjčovalo celkovému obrazu smutnou uniformitu.
Mnoho starých úst vykašlávalo studený zimní vzduch. Mnoho zad bylo ohnutých, nejednu nohu vlekl její majitel za sebou. Sparcot byl citadelou nemocí: artritidy, bederního ústřelu, revmaúsmu, šedého zákalu, zápalu plic, chřipek, ischiasu, závratí. Největší potíže působily plíce, játra, bolesti zad a hlavy, a večerní rozhovory se obvykle točily nejvíce

kolem počasí a bolesti zubů. Prese všechno vesničané ted reagovali na zvuk píšťalky velmi svižně.
Šedivous to všechno souhlasně sledoval, i když v duchu přemýšlel, jestli to má vůbec smysl. Kdysi pomáhal Troute-rovi vymyslet obranný systém, ještě než se navzájem odcizili s Molem, a Trouter pak Šedivousovi přisoudil méně významnou úlohu v celé záležitosti.
Dvě dlouhá zapískání signalizovala nebezpečí na řece. Ačkoliv většina poutníků připlouvala po řece s dobrými úmysly (a za proplutí pod sparcotským mostem platila mýtné), vesničané ještě nezapomněli na ten den před pěti či šesti lety, kdy je přepadl osamělý říční pirát, ozbrojený plameno-metem. Plamenomety však postupně mizely. Stejně jako benzín, kulomety a munice, byly produktem minulého století a pozůstatkem zmizelého světa. Nicméně ať už po řece připlouval kdokoliv, bylo třeba maximální opatrnosti.
Proto se nyní ozbrojená skupina vesničanů - mnozí měli podomácku vyrobené luky a šípy - rozestavila podél říčního břehu a čekala, než sem dorazí ta podivná lod. Přikrčili se za nízkou pobořenou zdí, připraveni vyrazit k útoku či bránit se, a tělem jim probíhalo zvláštní vzrušení.
Blížící se lod plula bokem po proudu. Její neuspořádanou posádku tvořili muži, kteří očividně nebyli námořníky. Veslaři se spíše usilovně snažili zabránit převrhnutí, než aby poháněli lod kupředu, ale zdálo se, že zřejmě nemají ve svém úsilí příliš mnoho štěstí.
Zjevný nedostatek zručnosti nezpůsoboval jen obtíže při veslování na této padesát let staré lodi, dlouhé dvacet metrů, se ztrouchnivělým trupem, na jejíž palubě se nacházela nejméně desítka lidí se svým majetkem. V kabině lodi se vzpurně vzpínal v sevření čtyř mužů svázaný sob.
Ačkoliv měl uříznuté parohy — jak bylo v Anglii zvykem od dob, kdy asi před dvaceti lety tato zvířata přivezla jedna z posledních autoritářských vlád -, měl stále ještě dost síly, aby mohl napáchat velké škody, a navíc sobi byli cennější než lidé. Nahradili dobytek, kterého byl nedostatek, a poskytovali mléko a maso, rovněž to byla dobrá tažná zvířata. V délce života je předal pouze člověk.
Navzdory všemu zmatku zahlédla jedna pozorovatelka, která držela hlídku na přídi lodi, shromážděné sfly Sparcotu a vyrazila varovný výkřik. Byla to vysoká, tmavá žena, hubená, s pevnými svaly, obarvené vlasy měla svázané dozadu šátkem. Dala povel veslařům a rychlost, s jakou složili vesla, napovídala, jak jsou rádi, že se jich zbaví. Nějaký člověk skrčený nad jedním ze zavazadel, navršených na palubě, podal tmavé ženě bílou vlajku. Zamávala s ní ve vzduchu a zavolala cosi přes vodu na čekající vesničany.
"Co to ječí?" zeptal se John Meller, starý voják, který kdysi býval něco jako vojenský sluha Molea, dokud ho rozhněvaný Mole nevyhodil pro neschopnost. Ve svých devadesáti letech byl Meller tenký jako sloup a hluchý jako pařez, ale díky jednomu zbylému oku docela dobře viděl.
Panovačný ženský hlas se znovu ozval, ačkoliv vyjadřoval prosbu: "Nechte nás projet v pokoji. Nechceme vám ublížit a nepotřebujeme zastavit Nechte nás projet, vesničané!"
Šedivous zařval její poselství Mellerovi do ucha. Bělovlasý stařík zavrtěl svou ubohou hlavou a zašklebil se na znamení, že neslyšel. "Zabte muže a znásilněte ženy! Já si beru tu tmavovlasou žábu na přídi!"
Mole s Trouterem vystoupili dopředu a křičeli rozkazy. Zjevně usoudili, že jim z lodi nehrozí žádné vážné nebezpečí.
"Musíme je zastavit a prověřit," přikázal Mole. "Vytáhněte kůl. Pojd sem, no ty tam! Musíme si promluvit s tou ženskou a zjistit, kdo jsou a co chtějí. Určitě mají něco, co by se nám hodilo."
Během těchto příprav se k Šedivousovi a Charleymu Sa-muelsovi přitočil Towin Thomas. Aby si mohl prohlédnout lod, musel svraštit obličej do grimasy. Šťouchl svým záplatovaným loktem Šedivouse do žeber.
"Hej, Šedivousi, ten sob by nebyl k zahození na těžké práce, co?" prohodil a bezděčně okusoval konec svého kyje. "Mohli bychom ho zapřáhnout do pluhu, ne?"
"Nemáme žádné právo jim ho brát."
"Copak je snad ten sob posvátný? Ty Charleyho řečičky vás úplně zblbnou."
"Poslouchám Charleyho stejně málo jako vás," odvětil Šedivous.
Dlouhý kůl, který kdysi sloužil jako podpěra telefonním drátům, když ještě existovaly telefony, ted vysunovali napříč přes reku, až se jeho konec zaklesl mezi dva kameny na protějším břehu. Řeka byla v těchto místech, kousek od pobořeného mostu, poměrně úzká a poskytovala tak vesničanům už léta velmi užitečný zdroj příjmů. Vybírání poplatků od míjejících plavidel doplňovalo jejich méně úspěšné pokusy o rozvoj zemědělství. Byl to jediný geniální nápad Velkého Jima Molea za celé období jeho hloupé a tyranské vlády. Aby dodali překážce přes vodu patřičné vážnosti, shromáždili se nyní všichni sparcotští muži v plné zbroji na břehu řeky. Mole vystoupil do popředí, hrozivé máchal mečem a volal na cizince, aby zastavili.
Vysoká tmavá žena na lodi na ně zahrozila zdviženými pěstmi.
"Respektujte bílou vlajku příměří, vy špinaví všiváti!" křičela. "Nechte nás projet a neokrádejte nás. Ztratili jsme svůj domov. Nemáme nic pro takové, jako jste vy!"
Její posádka neměla tolik kuráže. Muži složili vesla a tyče na odpichování a nechah' lod unášet po proudu pod kamen-ným mostem, dokud se nezachytila o kůl. Vesničané v nadšení nad tak bezbrannou kořistí přitáhli pomocí háků loď k bližšímu břehu. Sob zvedl svou těžkou hlavu a vzdorovitě zatroubil. Tmavá žena si na nich vylévala svůj hněv.
"Hej, ty tam, s tím řeznickým rypákem," vřeštěla a ukazovala na Molea. "Poslouchej, jsme vaši sousedé. Plavíme se z Grafton Locku. Takhle se chováš ke svým sousedům, ty starý plesnivý piráte?"
Davem na břehu řeky proběhlo zašumění. Jeff Pitt tu ženu poznal jako první. Říkalo se jí cikánka Joan a její jméno bylo legendou dokonce i pro ty vesničany, kteří se nikdy neodvážili na její území.
Jim Mole s Trouterem vykročili vpřed a zařvali na ni, aby byla zticha, ale ona je znovu překřičela.
"Vytáhněte ty háky z naší lodi! Máme tady raněné."
"Zavři hubu, ženská, a polez na břeh! Jinak přijdeš k úrazu," přikázal Mole a divoce zašermoval mečem. S majorem po

boku se pustil k lodi.
Někteří vesničané se již pokusili proniknout na loď bez vyzvání. Povzbuzení absolutním nedostatkem odporu její posádky a dychtiví urvat si svůj kus válečné kořisti, hnali se vpřed, vedeni dvěma ženami. Jednoho veslaře v nepromokavém kabátě, šedivého stařika se žlutým plnovousem, zachvátila panika a přetáhl první útočnici veslem po hlavě. Žena se svalila na podlahu. Okamžitě vypukla rvačka, navzdory pokřiku z obou táborů, aby se přestalo.
Loď se rozhoupala. Muži, kteří drželi soba, se dali na ústup, aby se zachránili. Zvíře využilo nastalého zmatku a vytrhlo se svým věznitelům. S klapáním přeběhlo po střechách kajut, na okamžik zaváhalo, a pak se mohutným skokem vrhlo do Temže. Ve vodě začalo usilovně plavat dolů po proudu. Na lodi se zvedl vyděšený pokřik.
Dva muži, kteří soba hlídali, skočili do vody za ním a snažili se ho přivolat zpátky. Vzápětí ale byli nuceni starat se sami o sebe, jednomu se podařilo dostat ke břehu, kde
mu ostatní pomohli ven z vody. Sob se mezitím vydrápal na břeh dole u pobořeného mostu. Stál tam s promočeným kožichem, který mu těžce visel na bocích, frkal a házel hlavou ze strany na stranu, jako by se snažil vytřást vodu z uší. Pak se otočil a zmizel v houští vrb.
Druhý muž, který skočil do vody, neměl tolik štěstí. Nemohl se dostat ani k jednomu břehu. Strhl ho proud a smýkl jím pod most, nesl ho nad potopenými troskami a k jezu. Jeho tenký úpěnlivý křik zesílil. Nad vodní tříšť vylétla jedna ruka, a pak už se jen ozývalo hučení zelené a bflé vody.
Tato příhoda poněkud zchladila vřavu na lodi, takže si Mole s Trouterem mohli konečně promluvit s její posádkou. Když teď stáli u zábradlí, viděli, že cikánka Joan mluvila pravdu, když hovořila o raněných na palubě. Dole v podpalubí, v místnosti, která kdysi bývala jídelnou, se choulilo devět mužů a žen, některým z nich muselo být podle jejich vysušené kůže a vpadlých očí nejméně devadesát. Chatrné šatstvo měli potrhané, tváře a ruce zkrvavené. Jedna žena s chybějící polovinou obličeje vypadala, že umírá, zatímco ostatní zachovávali omračující ticho, které bylo hrozivější než křik.
"Co se jim stalo?" zeptal se Mole nejistě.
"Hranostajové," řekla cikánka Joan. Společně se svými druhy jim celkem ochotně všechno vyprávěla. Příběh byl poměrně prostý. Její nepočetná družina si docela dobře žila na záplavovém území poblíž zdymadla v Graftonu a živila se rybolovem. Nikdy nedrželi hlídky a neměli téměř žádné zbraně. Při západu slunce včerejšího dne je napadla smečka - někteří tvrdili, že několik smeček - hranostajů. Všichni vyděšeně naskákali do člunů a co nejrychleji odpluli. Prorokovali, že pokud hranostajové z nějaké příčiny nezmění směr svého tažení, vpadnou brzy do Sparcotu.
"Proč by to dělali?" zeptal se Trouter.
"Protože mají hlad, co jiného?" odpověděla cikánka Joan. "Množí se jako králíci, táhnou krajinou a slídí po potravě. Ti dablové žerou všechno, ryby, zvířata i mršiny. Udělali byste nejlíp, kdybyste odsud zmizeli."
Mole se nejistě rozhlédl kolem: "Nerozšiřuj mi tady tyhle povídačky, ženská. Umíme se o sebe postarat. Nejsme žádná chátra, jsme dobře organizovaní. Pokračujte v plavbě. Necháme vás projet, když vás osud stihl tak krutou ránou. Klidíte se z našeho území, jak nejrychleji umíte."
Joan byla odhodlaná pokračovat v hádce, ale dva z jejích vůdců ji ustrašeně vzali za loket a naléhali na ni, aby ihned odpluli.
"Za námi je ještě jedna loď," ozval se jeden z nich. "Je plná našich starších lidí, kteří vyvázli bez úhony. Byli bychom vám vděční, kdybyste je také nechali volně projet."
Mole s Trouterem ustoupili zpět a zamávali rukama. Zmínka o hranostajích jim vehnala do tváří úzkost.
"Jedtó" křičeli, šermujíce rukama. Pak se otočili k vlastním lidem. "Vytáhněte kůl, a nechte je projet."
Kůl byl vytažen z cesty. Joan se svou posádkou odrazila od břehu, jejich stará kxf se nebezpečně zakymácela. Ale vesničany na břehu už zachvátila nákaza jejich zpráv. Slovo ‚hranostajové' se rychle šířilo od úst k ústům a lidé se rozběhli zpátky ke svým domovům nebo k přístavu.
Hranostajů, na rozdfl od jejich nepřátel, krys, vůbec neubývalo. Během posledních deseti let se naopak velmi rozmnožili a byli stále opovážlivější. Už jednou v tomto roce napadl hranostaj starého Reggyho Fostera na pastvině a prokousl mu hrdlo. Hranostajové rozvinuli starý zvyk svého druhu a začali často lovit ve smečkách, jak to udělali u Graf-tonu. V takových případech ztráceli strach i z člověka.
Vesničané, kteří si toho byli vědomi, ted začali pobíhat po břehu, navzájem se strkat a zmateně pokřikovat.
Jim Mole vytáhl revolver a namířil jej na záda jednoho prchajícího muže.
"To nesmíte!" vykřikl Šedivous a vykročil vpřed se zdviženou rukou.
Mole sklonil revolver a namířil na Šedivouse.
"Nemůžete střílet své vlastní lidi," pravil Šedivous rozhodně.
"Opravdu?" opáčil Mole. Oči mu svítily jak puchýře na jeho starecké kůži. Trouter mu něco řekl, Mole znovu zvedl revolver a vypálil do vzduchu. Vesničané se vylekaně ohlédli, potom se většina z nich znovu rozběhla. Mole se rozesmál.
"Ať si jdou," pronesl. "Stejně to bude jejich konec."
"Musíte jim to rozumně vysvětlit," ozval se Šedivous a přistoupil blíž. "Jsou vyděšení. Střílením nic nezmůžete. Promluvte k nim."
"Rozumně! Jděte mi z cesty, Šedivousi. Jsou šílení! Jdou zemřít. My všichni tady zemřeme."
"A ty je necháš odejít, Jime?" zeptal se Trouter.
"Znáš ty zatracené hranostaje stejně dobře jako já," odpověděl Mole. "Jestli zaútočí ve smečce, nebudeme mít dostatek munice na to, abychom je postříleli. Nemáme ani dost lučištníků, abychom je zastavili šípy. Takže nejrozumnější bude přeplout řeku v naší lodi a vyčkat tam, dokud ta havěť nezmizí."
"Dobře víš, že umějí plavat," podotkl Trouter.

"Já vím, že umějí plavat. Ale proč by to dělali' Hledají potravu, a ne boj. Na druhém břehu budeme v bezpečí." Otřásl se. "Umíš si představit, jak musí vypadat takový útok' Viděl jsi, Co udělali lidem na té lodi. Chceš snad, aby tě potkalo něco podobného?"
Byl velmi bledý a ustrašeně se rozhlížel kolem sebe, jako by cítil, že hranostajové jsou možná už tady.
"Jestli přijdou, můžeme se zavřít ve stodolách a v našich domech," namftl Šedivous. "Můžeme se ubránit tady, a ne hned opouštět vesnici. Budeme bezpečnější tam, kde jsme."
Mole se k němu zuřivě otočil a vztekle vycenil zuby. "Kolik tady máme domů, kam by se nedostali? Dobře víte, že když jsou opravdu vyhladovělí, troufnou si i na dobytek, a potom stejně tak i na nás všechny. Ostatně, kdo tady udílí rozkazy? Vy ne, Šedivousi. Tak pojď, Troutere, na co čekáš? Musíme připravit loď!"
Trouter byl zjevně odhodlaný se ještě chvíli hádat, ale ted se namísto toho otočil a začal svým pisklavým hlasem vykřikovat rozkazy. Společně se s Molem přehnali kolem Šedivouse a spěchali ke kůlně se čluny. "Zachovejte klid, vy zatracení zmetci, převezeme vás všechny," křičeli na ostatní.
Celý výjev se něčím podobal dobře fungujícímu mraveništi. Šedivous si všiml, že Charley zmizel. Loď s uprchlíky z Graftonu byla už hodný kus cesty dolů po řece a úspěšně zdolala malý jez. Zatímco Šedivous stál u mostu a sledoval všeobecný zmatek, objevila se u něj Marta.
Byla to důstojná žena střední postavy, ačkoliv se lehce hrbila, jak si tiskla deku kolem ramen. Bledý obličej měla mime povadlý a vrásčitý. Díky urostlé postavě si však dosud uchovala cosi z půvabu mládí a tmavé řasy ji činily stále přitažlivou.
Všimla si jeho zasněného pohledu upřeného do dálky.
"Můžeš si stejné tak dobře snít doma," řekla.
Vzal ji za ruku.
"Přemýšlel jsem o tom, co je asi na konci téhle řeky. Dal bych nevím co za to, abych se dozvěděl, jak tam lidé žijí. Jen se podívej na nás tady - nemáme žádnou důstojnost. Chováme se jako lůza."
"Copak ty se nebojíš hranostajů, Algy?"
"Ovšemže se jich bojím." Potom se na ni usmál, trochu unaveně. "A už mě vyčerpává pořád se jich bát. Jak jsme zalezlí v téhle vesnici už celých jedenáct let, do jednoho jsme se nakazili těmi pošetilostmi starého Molea."
Vydali se nazpět ke svému domu. Tentokrát byl celý Sparcot na nohou. Na okolních loukách viděli drobné postavy mužů, kteří se starostlivými gesty sháněli několik svých krav do bezpečí. Pravě pro případ ohrožení či záplav byly chlévy postaveny na kůlech. Když do nich nahnali dobytek a zavřeli dveře, bylo možné odstranit rampy a ponechat dobytek v bezpečí nad zemí.
Když míjeli dům Annie Hunterové, vyklouzla z postranních dveří seschlá postava Willyho Tallridga. Chvatně si zapínal kabát a nevšímavě je minul, jak uháněl k řece, co mu jeho osmdesátileté nohy stačily. V horním okně se objevil rozzářený obličej Annie, obtěžkaný obvyklou dávkou pudru a růže. Pokynula jim na pozdrav.
"Hrozí nebezpečí, že zaútočí hranostajové, Annie," zavolal na ni Šedivous. "Chystá se převoz lidí na druhou stranu řeky."
"Díky za informaci, drahý, ale já se zamknu tady."
"Vezmi si příklad z Annie, ta je statečná."
"Taky poněkud sešlá," pronesla Marta suše. "Uvědomuješ si, Algy, že ona je> téměř o dvacet let starší než já? Chudák stará Annie, je to ale osud - být nejstarší profesionálkou!"
I když očima pátral po rozcuchané louce po hnědých čiperných zvířatech, rejdících mezi stébly trávy, usmál se nad Martiným vtipem. Občas mu její poznámky přivanuly zpátky atmosféru starého světa, kde se takovéhle břitké poznámky dělaly na večírcích, při nichž se rituálně konzumoval alkohol a nikotin. Pro svou lásku k ní měl ten nejlepší důvod - byla svá.
"Zvláštní," ozval se. "Ty jsi asi jediná osoba ve Sparcotu, se kterou je příjemné se bavit. A ted jdi pěkně domů a zabal pár nejnutnějších věd. Zamkni se tam a já přijdu za chvilku. Měl bych pomoct Kdem s tím dobytkem."
"Algy, já jsem nervózní. Copak se musíme balit, když pojedem jen za řeku? Co se vlastně děje?"
Tvář mu náhle ztvrdla. "Udělej, oč tě žádám, Marto. My nepojedeme přes řeku, my odplujeme pryč. Odcházíme ze Sparcotu."
Než stihla otevřít pusu, odešel. Také se obrátila, pomalu kráčela pustou zchátralou ulicí a vstoupila do dveří malého temného domku. Chovala se, jako by bylo všechno v pořádku. Úzkost, která ji naplnila při slovech jejího muže, už pominula. Ted, když se zamkla mezi stěnami, ze kterých se odlupovaly tapety, s obnaženým špinavým žebrovím klenby na stropě, zašeptala přání, které on zřejmě vyjádřil svými vlastními slovy.
Ale opustit Sparcot? Sparcot, který pro ni představoval celý svět...
Jak Šedivous kráčel k vyvýšenému chlévu, strhla se na ulici o kousek dál rvačka. Srazily se tam dvě skupinky lidí, táhnoucích své věci na kárách dolů k řece. Udě na obou stranách propadli záchvatům vzteku, tolik typického pro život, ve vesnici. Výsledkem bývala obvykle zlomená noha, otřes mozku, nebo zápal plic, a další hromada na nenasytném hřbitově pod jedlemi, kde je půda písčitá a lehce se poddává rýči.
Šedivous se často snažil podobné spory urovnat. Nyní se ale obrátil pryč a zamířil k dobytku. Tihle lidé, uvědomil si, jsou pouhá lůza. Dobytek vzpurně pochodoval po rampách do chlévů. George Swinton, starý jednoruký barbar, který během Westrninsterských pochodů v roce 2008 zabil dva lidi, mezi zvířaty poskakoval jako vzteklý a poháněl je slovy i klackem.
Zastavil je rámus padajícího dřeva. Dvě dřevěné nohy chléva se rozjely a spadly na zem. Kdosi varovně vykřikl. Ještě než slovo opustilo jeho ústa, začal se chlév kácet k zemi. Když praskly stropní trámy, dřevěné štěpiny se rozšklebily jako ostré zuby. Stavba se zhroutila. Sklouzla na bok, zakymácela se a zřítila ve sprše přelámaných prken. Část krav se

splašené vyřítila z trosek, jiné uvázly pod nimi.
"K čertu s tím! Musíme se dostat na lodě," vykřikl George Swinton a proběhl kolem Šedivouse k řece. A všichni ostatní následovali jeho příkladu. Odhodili klacky a strkali se za ním. Šedivous stál nehnutě, zatímco ostatní se hnali kolem něj: lidská rasa, pomyslel si, prohřešila se, a stejně tak hřeší dál.
S vypětím sil pomohl jedné jalovičce osvobodit se zpod padlého trámu. Odklusala na pastviny. Bude se muset postarat sama o svůj život, až přijdou hranostajové - pokud se objeví.
Když se obrátil zpátky ke svému domu, ozval se ze směru od kamenného mostu výstřel — znělo to jako revolver starého Molea. Vzápětí následoval další. Špačci se s křikem
vznesli ze střech do bezpečí stromů za řekou. Šedivous zrychlil krok, prokličkoval řídce porostlým pozemkem, který tvořil zahradu jeho domu, a vyhlédl zpoza rohu.
U mostu se prala skupina vesničanů. Celý výjev zahalovala nízká odpolední mlha a ve srovnání s vysokými stromy v popředí působily postavy jako skřítkové.
Druhá lod z Graftonu připlula po proudu právě ve chvíli, kdy se první lod ze Sparcotu pustila napříč pres reku. Byla naplněna různorodou směsicí starců, kteří ted většinou divoce rozhazovali rukama. Na tu dálku mu připomínali loutky. Sparcotská lod byla přetížená těmi nejagresivnějšími vesničany, kteří se probojovali do první skupiny. Následkem neobratností a hlouposti na obou stranách se lodě srazily.
Jim Mole stál na mostě, revolver namířený přímo doprostřed mely. Na tu dálku nebylo možné zjistit, zda svými dvěma výstřely někoho zasáhl. Zatímco si Šedivous namáhal zrak, přistoupila k němu Marta.
"Mole byl vždycky špatný vůdce," zavrčel Šedivous. "Je na to sice dost krutý, ale nemá ponětí, jak si zjednat pořádek — a i kdyby měl, ve své nynější senilnosti na to zapomněl. Střelba do vlastních lidí na lodi může celou situaci jen zkomplikovat."
Kdosi chraplavě křičel, aby dostali lod ke břehu. Nikdo jej však neposlouchal a v nastalém zmatku se začaly obě posádky navzájem rvát. Všechny znovu ovládl starecký vztek. Lod z Graftonu se nebezpečně naklonila, protože se vesničané nahrnuli na její nešťastné pasažéry. K dovršení celé vřavy pobíhali ostatní po břehu a křičeli své rady nebo výhružky.
Jsou všichni šílení," prohlásila Marta. "A my máme sbaleno."
Vrhl na ni láskyplný pohled.
Ozvalo se trojí mohutné šplouchnutí, jak tři staří Grafto-ňané spadli z paluby do vody. V úsilí zápasících vesničanů byla patrná snaha přivlastnit si loď z Graftonu a použit ji jako druhý přepravní prostředek; ale když se obou nen-zených plavidel zmocnil říční proud, motorový člun se převrátil. Bflé hlavy se pohupovaly nad rozčeřenou vodou. Ze břehu se zvedal mohutný přihlouplý pokřik. Mole znovu vystřelil do nastalého zmatku.
"Ať je všechny vezme čert!" zaklel Šedivous. "lidé tak snadno podléhají davovému šílenství! Vzpomínáš si, jak ten obchodník, co tudy putoval minulý týden, tvrdil, že lidé ve Stamfordu zcela bezdůvodně zapálili svoje domy. A všichni vesničané z Burfordu se během jedné noci vystěhovali, protože si mysleli, že jejich obydlí přepadli skřítkové! Skřítkové - to jen starému Jeffu Pittovi straší skřítci v hlavě! A k tomu všechny ty zprávy o hromadných sebevraždách. Možná, že právě to znamená úplný konec — všeobecné šílenství. Možná jsme právě svědky úplného konce!"
Nad jevištěm světa se rychle stahovala mračna. Průměrný věk populace se už vyšplhal vysoko nad sedmdesát let. A každým rokem se dále zvyšoval. Během několika dalších let... Šedivouse opanoval pocit ne nepodobný rozjaření, jakýsi úžas nad myšlenkou, že by mohl být přítomen zániku světa. Nikoliv: zániku lidstva. Svět bude trvat dál; člověk může zmizet, ale země bude stále vydávat plody ze svého rohu hojnosti.
Vrátili se zpátky do domu. V suché části předsíně stálo jejich zavazadlo - beztvarý vak z vepřovice, který je před léty provázel na jejich cestách po zničeném světě.
Rozhlédl se kolem sebe po místností, pohlédl na nábytek, který zachránili z jiných domů, na Martin hrubě načrtnutý kalendář na zdi, s červeně napsaným rokem 2029, na kapradinu, kterou pěstovala ve starém hrnci. Jedenáct let uplynulo od chvíle, kdy sem přišli z Cowley společně s Pittem, jedenáct let pochodování kolem hranic vesnice ve snaze nevpustit dovnitř okolní svět.
"Pojdrne," řekl, a hned dodal, "mrzí tě, že odcházíme, Marto?"
"Vždyť vůbec nevím, do čeho se pouštím, nebo snad ano? Prostě mě vem s sebou."
"Přinejmenším jsme tady byli v bezpečí. Vlastně vůbec nevím, do čeho tě vedu."
"Ted žádné pochyby, pane Šedivousi." A v náhlém vnuknutí dodala: "Můžu se stavit u Charleyho Samuelse, jestli není doma? Tomu budeme nejvíc scházet. Měl by jet s námi."
Přikývl, i když se zdráhal s kýmkoliv dělit o svůj plán, ještě více se zdráhal něco Martě odepřít. Odešla. Stál tam sklíčený, uvědomoval si tíhu minulosti. Ano, Charley by s nimi měl jít, a nejen proto, že spolu před téměř třemi desítkami let bok po boku bojovali. Vzpomínka na tyto boje v něm nevyvolávala žádné emoce, neboť spadala do jiného věku, což umrtvilo jeho pocity. Mladý voják, který se účastnil konfliktu, byl jiný člověk než ten, který stál v tomto nuzném pokoji; dokonce nosil i jiné jmério.
Na roštu ještě doutnalo poleno, ale v předsíni a na schodech, které vrzaly za dlouhých nocí, jako by skřítkové byli víc skutečností než legendou, se šířil pach vlhkosti, těžký jako soumrak. Měli by raději ten příbytek opustit dřív, než se celý rozloží jako lidské tělo na jednotlivá pojiva a prach.
Ted dokázal pochopit, proč lidé zapalovali svá vlastní obydlí. Oheň byl čistý, jeho čistota ztělesňovala princip, o který člověk přišel. Při myšlence na odchod se v něm ozvalo zlostné potěšení, ačkoliv jako obvykle dával jen velmi málo najevo, co cítí.
Svižně přešel k domovním dveřím. Marta právě překračovala cihly, které vytvářely starou dělící čáru mezi jejich a sousední zahradou. Byl s ní Charley Samuels, kolem hlavy a krku měl omotanou svou tlustou šalu z šedé vlny, kabát

zapnutý až ke krku, na zádech ranec a na vodítku vzpínající se lišku jménem Izák. Jeho tvář měla zašlou žlutavou barvu vařené drůbeže, ale její výraz byl dostatečně pevný. Došel až k Šedivousovi a stiskl mu ruku. V očích mu stály slzy.
S úzkostlivou snahou vyvarovat se dojemné scény Šedivous řekl: "Potřebujeme tě s sebou, Charley, abys nám cestou udflel kázání."
Ale Charley mu jen silněji potřásl rukou.
"Zrovna jsem se balil. Ty víš, že jsem tvůj člověk, Šedivousi. Viděl jsem toho hříšného zločince Molea, jak zastřelil ubohou starou Betty. Ale jeho den přijde, jeho den už brzy přijde." Hlas mu zdrsněl. "V té chvíli jsem přísahal, že nebudu už déle sdílet své obydlí s hříšníky."
Šedivous si vybavil vzpomínku na starou Betty, jak se ještě nedávno pokyvovala nad ohněm ve strážní místnosti. Ted už by se její jídlo zkazilo.
Liška zavyla a netrpělivě se vzepjala na šňůře.
.Zdá se, že Izák s tebou souhlasí," poznamenal Šedivous s pokusem napodobit smysl pro humor své ženy. "Tak tedy pojdrne, dokud si nás nikdo nevšímá."
"Nebude to poprvé, co to potáhneme spolu," prohodil Charley.
Šedivous souhlasně přikývl a obrátil se zpátky do předsíně, ze všeho nejmíň si přál slyšet od starého Charleyho nějaké sentimentální řeči.
Zvedl vak, který zabalila jeho žena. Úmyslně nechal přední dveře jejich domu otevřené. Marta je zavřela. Vydala se za ním, s Charleym a liškou na vodítku. Kráčeli směrem na východ, po znovu opuštěné ulici a potom dál do polí.
Pochodovali podél řeky ve směru dvou rohů zbořeného mostu.
Šedivous nasadil ostrý krok a záměrně nezpomaloval kvůli staršímu Charleymu. Charley si musel od začátku uvědomovat, že jejich odchod byl útěkem jenom v jednom ohledu: jako každý útěk představoval zároveň novou zkoušku. Najednou však Šedivous prudce zastavil, když před sebou spatřil dvě postavy, ubírající se do houští stejnou cestou jako oni.
Zpozorovali se navzájem. Ty dvě postavy patřily muži a ženě; muž svraštil tvář, až mu oči zapadly mezi obočí a líce, jak se snažil zjistit, kdo jim je v patách. Rovněž jejich poznání bylo vzájemné.
"Kampak máte namířeno, Towine, vy starý lišáku?" zeptal se Šedivous, když k němu jeho skupinka došla. Pohlédl na seschlého starého muže s kyjem, zahaleného do bizarního šatu, sestávajícího z deky, zvířecích kůži a cárů několika starých kabátů, a jeho pohled sklouzl na Towinovu manželku Becky. Becky Thomasova byla ve svých pětasedmdesáti možná o deset let mladší než její muž. Tato tělnatá žena nesla dva malé ranečky a na sobě měla oděv stejně impozantně různorodý jako měl její muže. O její vůdčí roli v manželství nebylo pochyb, i nyní svým ostrým hlasem promluvila jako první. "Mohli bychom se vás zeptat na to samé. Kam jdete?"
"Podle všeho to vypadá, že máme úplně stejný cfl cesty jako vy," ozval se Towin. "Chceme vypadnout z tohohle usmoleného koncentračního tábora, dokud nám ještě slouží nohy."
"Proto s sebou taky táhneme tyhle věci," dodala Becky. "Už nějakou dobu jsme se připravovali k odchodu. Dnes nastala vhodná příležitost, neboť starý Mole s majorem mají plné ruce práce. Ale nikdy bychom si nepomysleli, že vy budete taky chtít zmizet, Šedivousi. Vždyť vy jste býval s majorem docela zadobře, narozdíl od nás."
Šedivous zanechal její jízlivou poznámku bez povšimnutí a ustaraně si je prohlížel.
"Towin má s tím ,koncentračním táborem' docela pravdu. Ale uvažovali jste, kam půjdete?"
"Mysleli jsme, že se pustíme na jih, nejspíš po jedné z těch starých cest, co vedou k pahorkatině," odpověděla Becky.
"Měli byste se přidat k nám," řekl Šedivous stroze. "Nevíme, co nás cestou může potkat. Obstaral jsem lod, mám ji schovanou pod jezem. Vydejme se tedy tam."
Pět metrů dlouhý klinkrový člun, vytažený na břeh řeky, ležel ukrytý v houští ve zbytcích malého chléva. Na Šedi-vousův příkaz jej spustili na vodu. Charley s Towinem jej přidržovali, zatímco do něj Šedivous nakládal jejich skrovný majetek. Předchozí majitel opatřil plavidlo plátěnou stříškou, kterou nyní vztyčili. Příď byla opatřená palubou a plátěná
stříška zakrývala většinu zbývající části lodi. Na oplaňkování ležely tři páry vesel, společně s kormidlem, které Šedivous zasadil na místo.
Neztráceli čas. Blízkost vesnice podtrhoval křik, který k nim stále po proudu doléhal.
Muži pomohli Martě a Becky nastoupit do člunu. Sami pak naskočili za nimi. Šedivous vysunul kýl. Dohlédl, aby se Becky postavila ke kormidlu, zatímco ostatní pádlovali -sice neobratně a za tlumeného klení starého Towina, který si sundal své milované rozbité hodinky, než se ujal pádla, ale přesto se jim podařilo dostat se doprostřed řeky, kde je zachytil proud, a začali plout.
U druhého břehu se pohupovalo cosi barevného. Mezi dvěma kusy zdiva odplaveného z rozbitého mostu tam uvízlo lidské tělo. Jeho hlava byla potopená pod nekonečnou vlnou z malého jezu, ale oranžové, zelené, červené a žluté proužky košile je nenechaly na pochybách, že se jedná o mrtvolu Sama Bulstowa.
O hodinu později, když se jim podařilo uniknout ze Sparcotu, začala Marta zpívat. Nejprve si jen tiše pobrukovala, a potom přidala k svému nápěvu i slova.
"A tady již nespatří
žádných nepřátel,
jen chladný zimní kraj..."
"Towine, vy jste měl pravdu s tou poznámkou o koncentračním táboře," přerušila se náhle. "Ve Sparcotu bylo všechno tak zchátralé a — opotřebované, ano, šedivé a opotřebované. Tady to nikdy nemůže být takové." Ukázala na vegetaci sklánějící se nad vodou.
"Kam máte v úmyslu jet?" zeptal se Charley Šedivouse.

To bylo něco, co nikdy nepromýšlel až do konce. Člun pro něj představoval pouze zdroj naděje. Ale ted bez váhání řekl: "Poplujeme po Temži až k jejímu -ústí. Později si mu-
země třeba vyrobit stožár a plachtu a pustit se i na moře. Pak uvidíme, jak to vypadá na pobřeží."
"Bylo by docela příjemné zase spatřit moře," prohodil Charley věcně.
"Byl jsem jednou na letních prázdninách v - jak se to jen jmenovalo? Bylo tam molo - v Southendu," ozval se Towin, zavrtaný při pádlování do své šály. "Mám pocit, že tam bude v téhle roční době už pěkná zima — i tenkrát to nestálo za nic. Mysifte, že by to molo dneska ještě mohlo stář Bylo to opravdu moc pěkné molo."
Liška stála opřená předními prackami o bok lodi, její špičatý čenich větřil pachy, nesoucí se ze břehu. Byla připravená na cokoliv.
Nikdo se nezmiňoval o Skotech, skřítcích ani hranosta-jích. Byli stále pod vlivem Martiny krátké písně, a všichni se snažili udržovat v optimistické náladě.
Po další půlhodině si museli odpočinout. Towin byl vyčerpaný a i ostatní toto nezvyklé cvičení dost unavilo. Becky se pokusila vystřídat Martu u pádla, ale byla tak neobratná a netrpělivá, že s ním nedokázala poradně zacházet. Po chvíli se o pádlování dělili Charley s Šedivousem. Šplouchání pádel o vodní hladinu se hlasitě rozléhalo mezi břehy lemovanými houštinami a řeka se před nimi začala zvolna zahalovat mlhou. Obě ženy se k sobě choulily na sedátku vedle kormidla.
"Já jsem v hloubi duše stále městský člověk," řekla Marta. "Příroda mě láká nejvíc, když v ní nejsem. Bohužel k tomu člověk v dnešní době nemá mnoho příležitostí. Kde se zastavíme na noc, Algy?"
"Přirazíme ke břehu hned, jak uvidíme nějaké vhodné místo," odpověděl Šedivous. "Musíme se dostat dostatečně daleko od Sparcotu, ale zároveň bych nechtěl, abychom dohnali loď cikánky Joan z Graftonu. Jen hlavu vzhůru. Mám tady v lodi schované nějaké zásoby potravin, kromě těch, co jsme si vzali s sebou."
"Vy jste ale lišák!" řekl mu Towin. "Měl jste zastřelit Jima
Molea a převzít Sparcot do svých rukou, člověče. Lidi by vás podpořili."
Šedivous neodpověděl.
Řeka se rozprostřela do množství zátočin, vinoucích se mezi ostrůvky rákosí, a hledala si cestu východním směrem ke svobodě. Když se před nimi vynořil most, složili pádla a nechali se unášet proudem až k němu. Byla to solidní georgiánská stavba s vysokým obloukem a bytelným zábradlím. Přirazili u něj ke břehu. Šedivous uchopil pušku.
"Poblíž mostu by mohlo být nějaké osídlení," řekl. "Počkejte tady, dokud to tu neprozkoumám."
"Půjdu s tebou," nabídl se Charley. "Izák může zůstat v lodi."
Předal vodítko s neposedným zvířetem Martě, která se s nim začala mazlit, aby jej uklidnila. Oba muži vystoupili z lodi. Vyšplhali na břeh a přikrčili se mezi tlejícími rostlinami.
Za nimi probleskovalo mezi stromy bledé zimní slunce. Až na jeho svit, rozptýlený holými kmeny stromů, tonulo všechno v šedém příšeří. Nízko nad krajinou ležely jako sněžné závěje oblaka mlhy. Za zarostlou silnicí, vedoucí pres most, se před nimi vynořil veliký dům. Zdánlivé spočíval na vrcholku mlžného příkrovu, aniž by se dotýkal země. Stál tu pod změtí vysokých komínů, zpustlý a bez života. Slunce, odrážející se v tabulkách jeho horního okna, jej vybavovalo jedním kalným okem. Když nikde neviděli žádný pohyb, kromě několika havranů, kteří jim poletovali nad hlavami, vylezli muži na silnici a překročili houštinu živého plotu.
"Vypadá to jako stará hospoda," pronesl Charley. "Nejsou tu ale žádné známky života. Řekl bych, že je opuštěná."
Náhle zaslechli, jak za živým plotem někdo zakašlal.
Skrčili se a vyhlíželi mezi šlahouny hlohu na pole, které se svažovalo k řece. Ačkoliv bylo ponořené v mlze, nepřítomnost plevelných rostlin naznačovala působení nějakého druhu uvědomělého života. Rozhlíželi se kolem sebe a jejich dech se srážel na křoví. Znovu se ozvalo zakašlání.
Šedivous mlčky ukázal před sebe. V rohu pole nefl>líž domu stála kůlna. U jedné její stěny byl shromážděn houf několika ovcí.
"Myslel jsem, že ovce už dávno vyhynuly," zabručel Charley.
"To znamená, že v tom domě musí někdo žít."
"Nemáme zapotřebí se s nimi dohadovat. Pojedrne ještě kousek dál. Zbývá nám nejméně hodina světla."
"Ne, prohlédneme si to tu. Žijí tady úplně opuštěni, třeba jim naše společnost přijde vhod, když je přesvědčíme o svých dobrých úmyslech."
Stále je pronásledoval pocit, že z tichého domu by na ně někdo mohl mířit. S očima upřenýma na pražná okna postupovali kupředu. Před domem, poblíž mohutného houští, stálo auto žalostného vzhledu. Už kdysi dávno se zhroutilo jako mrtvé zvíře, jeho pneumatiky splaskly a kola klesla na zem. Přeběhli k němu, skrčili se za ním a prohlíželi si dům. Stále se nic nehýbalo. Všimli si, že většina oken je zatlučená.
"Je tam někdo?" zavolal Šedivous.
Žádná odpověď
Přesně jak Charley hádal, byl to skutečně hostinec. Opodál v trávě hnil starý vývěsní štít a cedule se jménem se odlomila z dveří a válela se na sešlapaných schodech. Na dolním okně četli vyryté slovo PIVO. Šedivous nejdříve prozkoumal všechny detaily, a potom znovu zavolal. Pořád se nikdo neozýval.
"Měli bychom to zkusit zadním vchodem," prohlásil a vstal.
"Myslíš, že bychom tu jednu noc nevydrželi v lodi?"
"K ránu bude chladno. Vyzkoušíme zadní vchod."
Za domem vedla pěšina od zadních dveří k ohradě s ovcemi. Opřeni o vlhkou zed, Šedivous s prstem na spoušti, znovu zavolali. Nic. Šedivous se nahnul kupředu a rychle nakoukl do nejbližšího okna. Uvnitř seděl nějaký muž a hleděl přímo na něj.

Srdce mu poskočilo. Prudce sebou trhl, vrazil do Charleyho a na čele mu vyvstal studený pot. Když se vzchopil, namířil před sebe pušku a zaklepal na okno.
"Jsme přátelé," zavolal. Ticho.
"Jsme přátelé, ty mizero!" Tentokrát rozbil okenní tabulku. Sklo se vysypalo a znovu zavládlo ticho. Oba muži na sebe pohlédli, tváře strnulé a napjaté.
"On snad musí být nemocný nebo mrtvý," řekl Charley. Obešel Šedivouse a protáhl se pod oknem k zadním dveřím. Opřel se o ně ramenem, stiskl kliku a vpadl dovnitř. Šedivous ho následoval.
Tvář sedícího muže byla šedá jako světlo, do něhož tak prázdně zíral. Rty měl rozpraskané a zohyzděné, jako účinkem nějakého silného jedu. Seděl vzpřímeně ve starém křesle čelem ke kuchyňskému dřezu. V klíně mu ležela poloprázdná plechovka pesticidu.
Charley se pokřižoval. "Ať odpočívá v pokoji. V dnešních časech mají lidé spoustu důvodů brát si život."
Šedivous vzal plechovku s pesticidem a vyhodil ji ven do křoví.
"Proč se asi zabil? Z nedostatku potravy to asi nebylo, když jsou tu ty ovce. Musíme prohledat dům, Charley. Mohl by tu být ještě někdo jiný."
Nahoře, v místnosti, do níž dosud dopadaly paprsky hasnoucího slunce, nalezli ženu. Ležela v posteli a její tělo se pod pokrývkou úplně ztrácelo. Vedle postele stál talíř s jakousi tekutinou, která mohla být sraženou polévkou. Bylo zřejmé, že žena zemřela na nějakou nemoc; stejně jako to, že byla mrtvá déle než muž v přízemí, protože celou místnost prosytil smrtelný pach.
"Asi rakovina," prohlásil Šedivous. "Když zemřela, její muž ztratil jediný smysl života." Musel přerušit ticho, protože vzduch v místnosti se nedal dýchat. Když se vzpamatoval, dodal: "Meh' bychom je vynést ven a schovat do křoví. Potom se sem můžeme uchýlit na noc."
"Musíme je pohřbít, Algy."
"To by bylo příliš namáhavé. Nastěhujeme se sem a můžeme být rádi, že jsme tak snadno sehnali bezpečné místo."
"Možná nás sem přivedla Prozřetelnost, abychom ty ubohé duše důstojně pohřbili."
Šedivous úkosem pohlédl na hnědý objekt, rozkládající se na polštáři.
"Proč by měl Všemohoucí chtít zpátky tohle, Charley?"
"Stejně tak se můžeš ptát, proč by měl chtít na tomto světě nás."
"Pane bože, tuhle otázku si kladu často, Charley. Ale teď dost řečí; teď musíme ta těla schovat, aby je ženy nespatřily, a ráno si můžeme promluvit o jejich pohřbení."
S největší důstojností, které byl schopen, pomohl Šedivousovi s touto chmurnou činností. Jako nejvhodnější úkryt se ukázala kůlna na poli. Položili tam těla za zvědavých pohledů ovcí - ukázalo se, že jich je šest. Přesvědčili se, že ovce mají dost vody, vypáčili několik zatlučených oken a odešli pro ostatní. Když bezpečné uvázali lod, odebrali se všichni do domu.
Dole ve sklepě, kde kdysi stávaly sudy piva, nalezli uzenou kýtu, zavěšenou na háku z dosahu krys - stop tu po nich bylo dost. Objevili také lampu se skopovým tukem, která se nebezpečně kymácela, ačkoliv hořela dobře. A Towin našel bedničku schovanou v nepoužívaném krbu, s pěti lahvemi ginu.
"Přesně tohle potřebuju na svůj revmatismus!" zajásal a otevřel jednu láhev. Strčil k ní svůj ostrý nos, přičichl a zhluboka si lokl.
Ženy nanosily dříví do kuchyňských kamen a uvařily jídlo. Zamřelou chuť skopového zjemnily přidáním některých bylinek, které našly ve sklenicích ve spíži. Vrátila se jim dobrá nálada. Ožilo mezi nimi cosi jako starý duch bratrství, a když se najedli, spokojeně se uložili ke spánku.
Marta s Šedivousem si ustlali v malém pokojíku v přízemí. Protože všechno nasvědčovalo tomu, že mrtvá dvojice nežila ve stavu ohrožení, neviděl Šedivous žádný důvod,
proč by měli držet hlídky. Za režimu starého Mola byli všichni hlídkováním posedlí. Ale nebezpečí, že by je někdo ohrozil, se přece jen s každým rokem zmenšovalo, a tento dům zřejmě stál dostatečně daleko od jiných usedlostí...
Přesto však nebyl klidný. Ostatním nic neřekl, ale když opouštěli lod, sáhl do skříňky v podpalubí pro dva bajonety, které si tam uložil. Hodlal jimi vyzbrojit Towina s Charleym, jenže bajonety zmizely, spolu s ostatními věcmi, které si tam schoval. Tato ztráta mohla znamenat pouze jediné: o jeho ukryté lodi věděl ještě někdo jiný.
Když Marta usnula, vstal. Lampa se skopovým tukem stále ještě svítila, a tak raději odstínil její světlo od okna. Zůstal stát a jeho mysl se rozprostřela jako krajina, v níž mohou putovat zvláštní myšlenky. Uvědomoval si, že venku před domem opět začíná pálit mráz, vnímal to hluboké ticho, a proto se raději obrátil a přestal snít. Lampa stála na starém prádelníku. Náhodně vytáhl jednu zásuvku a podíval se do ní. Obsahovala různé cetky, rozbité hodinky, několik špaček tužek, prázdný kalamář. S pocitem, že dělá něco nesprávného, zastrčil do kapsy dvě nejdelší tužky a otevřel další zásuvku. Ležela tam dvě stará fotografická alba. Na nich byla položená zarámovaná fotografie dítěte.
Byl to asi šestiletý chlapeček, byl veselý, jeho úsměv odhaloval mezeru mezi předními zuby. V ruce držel model lokomotivy a byl oblečen do dlouhých kostkovaných kalhot. Fotografie byla trochu vybledlá. Nejspíš to byla dětská podobenka toho muže, kterého tak ledabyle odložili do kůlny s ovcemi.
V Šedivousových očích se zaleskly náhlé slzy. Všechno dětství zůstalo v práchnivějících zásuvkách rozsetých po celém světě, v jakémsi památníku, který nedokáže vzdorovat času. Od toho strašlivého neštěstí, zločinu, katastrofy v minulém století, se přestaly rodit děti. Neexistovala novorozeňata, nebyli chlapci jako ten na fotografii. Dnes neexistovala ani dospívající mládež, nenašli byste žádné mladíky nebo
dívky pyšné na svůj půvab, dokonce ani lidi ve středním věku. Žili už jen ti nejstarší.
"Dnešní padesátníci působí pořád hodně mladistvě," řekl si Šedivous a vypjal hrud. Navzdory veškerému strádání a hrůzám, které postihly svět, žilo všude ještě hodně velmi čilých šedesátníků. Ach, ještě to pár dalších let potrvá, než...

Ale byla pravda, že patřil mezi nejmladší obyvatele Země.
Ne, nebyla to tak úplně pravda. Stále kolovala legenda, že se občas vyskytne pár, kterému se narodí dítě, a v minulosti se dokonce i takové případy staly... Dokonce i v raných dobách Sparcotu se přihodila jedna smutná událost, když Eva porodila majoru Trouterovi dceru, a potom zmizela. Po měsíci ji spolu s dítětem nalezli mrtvou při sbíraní dřeva... Ale kromě toho nebylo možné nikde spatřit žádného mladého člověka. To neštěstí stihlo celý svět. Zemi obývalo pokolení starců.
Těla živých nyní měla pouze gotické rysy sešlosti věkem. Smrt se netrpělivě vznášela nad krajinou a čekala na těch posledních pár poutníků.
A z toho všeho mám jakousi zvrácenou radost, uvědomil si Šedivous při pohledu na vybledlý úsměv na fotografii. Nejspg by mě mohli rozětvrtit, než abych se k tomu přiznal, ale tam kdesi v mém nitru to je: hryzavý pocit, že tahle globální katastrofa znamená mé osobní vítězství. Možná to je tím hloupým názorem, který jsem vždycky zastával, že každá zkušenost může být k něčemu dobrá. Možná, že v tomto případě je tím výsledkem jisté sebepotvrzení, že i kdybych se dožil sta let, nikdy ze mě nebude starý dědek, pořád budu patřit k nejmladším.
Zaplašil tu pošetilou myšlenku, která v něm tak často klíčila. I ted stále kdesi doutnala. Měl v životě štěstí, úžasné štěstí, ve srovnání s neštěstím celého lidstva.
Ale netrpělo jenom lidstvo. Stejně těžce byli postiženi všichni savci. Přestali se množit psi. Lišky téměř vymřely, avšak jejich zvyk vychovávat své mladé v podzemních norách bezpochyby přispěl k tomu, že se nakonec vzpamatovaly - pomohla jim k tomu i dostupnost potravy, -která nastala ve chvíli, kdy povolilo sevření, jímž člověk ovládal krajinu. Domácí prasata vyhynula ještě před psy, protože k jejich neschopnosti rozmnožovat se přispělo i to, že je lidé hromadně poráželi a jedli. Domácí kočky a koně se ukázali být stejně sterilní jako člověk, a kočkám pomohl přežít pouze relativně vysoký počet mláďat ve vrhu. Říkalo se, že v některých krajích se začínají znovu množit. Obchodníci navštěvující Sparcot vyprávěli o smečkách zdivočelých koček.
Rovněž větší druhy kočkovitých šelem stíhla neplodnost. Situace na počátku osmdesátých let vypadala na celém světě stejně: všichni větší živočichové ztratili schopnost reprodukce. Apokalyptický rozměr této události byl tak působivý, že i agnostikové o ní přemýšleli v biblickém slova smyslu. Svět ztratil schopnost se dál rozvíjet. Pouze drobní tvorové, kteří se skrývali v zemi, prošli bez úhony obdobím, kdy se člověk stal obětí svých vlastních vynálezů.
Ach, dnes to byla už stará historie a mléčné zuby na fotografii oddělovalo od rozšklebených úst, ležících venku v mrazivé kůlně s ovcemi, nejméně půl století.
Šedivous prudce zabouchl zásuvku.
Venku zatím muselo něco vyrušit ovce, protože začaly ustrašeně bečet.
Před očima mu vyvstala pověrčivá představa kráčející mrtvoly, ale rychle ji vypudil z myšlenek. Mnohem pravděpodobnějším zdrojem neklidu bude zřejmě nějaký dravec. Přešel do kuchyně a vyhlédl z okna. Obloha venku byla světlejší, než očekával. Ve světle měsíčního srpku se nejasně rýsovaly nedaleké stromy. Nastavil ucho do průvanu, protahujícího rozbitým oknem. Slyšel, jak ovce dupou ve své ohradě. Na ostřici venku přede dveřmi se třpytila jinovatka. Když se zahleděl do jejích jemných stínů, zaslechl šustění kroků, pohybujících se po pruhu trávy.
Uchopil pušku. Nebylo možné dostat se ven z domu, aniž by způsobil hluk při otvírání zadních dveří.
Kroky se přiblížily; kolem okna prošel člověk, celý ve sunu.
"Stůj nebo střelún!" zvolal Šedivous. Ačkoliv mu muž zmizel z výhledu, tušil, že ho náhlý šok z objevení zcela ochromil.
"To jste vy, Šedivousi?" ozval se zvenku dutý hlas. "To jste vy, Šedivous? Dejte svůj neposedný prst ze spouště."
Ve chvíli, kdy ten hlas poznal, objevila se mu po boku Marta, zachumlaná do svého kabátu. Vrazil jí pušku do rukou.
"Podrž ji a kryj mě," zašeptal jí. Nahlas přikázal: "Vyjdi před okno s rukama vzhůru."
V okně se objevila silueta muže s nataženými prsty, jako by se chtěl dotknout oblohy. Tlumeně se zasmál. Marta zvedla pušku. Šedivous rozrazil dveře, mávl na muže a ustoupil stranou, aby ho pustil dovnitř. Do kuchyně vešel starý pytlák Jeff Pitt a dal ruce dolů.
"Pořád si ještě chcete koupit toho bobra, Šedivousi'" zeptal se se svým starým šelmím úšklebkem.
Šedivous vzal pušku a objal Martu kolem jejích křehkých ramen. Kopnutím zavřel dveře a bez úsměvu hleděl na Pitta.
"Tak to vy jste mi ukradl zásoby z mé lodi. Proč nás stopujete? Máte taky lod?"
"Vždyť víte, že neumím plavat!" Jeho zrak neúnavně těkal po místnosti. "Svůj malý člun jsem měl schovaný lépe než vy! Pozoroval jsem vás celé týdny, jak jste si vybavoval lod. Ve Sparcotu se toho nikdy nedělo moc, o čem bych nevěděl. Takže dneska, kdvž jste práskl do bot, usoudil jsem, že to je docela dobrá příležitost potkat skřítky a sledovat, jak to zvládnete vy."
Jak vidíte, tak zatím jsme to přežili, ale vy jste málem koupil jednu ostrou. A co teď chcete dělat, když už jste tady, Jeffe?"
Stařec si dýchal na prsty a přešel ke kamnům, z nichž dosud sálalo teplo. Po svém zvyku jim oběma pohlédl přímo do očí.
"Myslel jsem, že bych mohl jet s vámi až do Readingu, pokud pojedete tak daleko. A pokud vaše laskavá paní snese moji společnost."
"Pokud chcete jet s námi, musíte všechny své zbraně odevzdat mému muži," řekla Marta ostře.
Se zvednutým obočím a v očekávání, zda je překvapí, vytáhl Pitt z kapsy kabátu starý armádní revolver. Zručně z něj vyndal náboje a podal ho Šedivousovi.
"Protože vidím, jak oba dva toužíte po mé společnosti," řekl, "předám vám kromě své zbraně ještě trochu zkušenosti. Dříve než se uložíme k příjemnému spánku, budrne prozíraví a nažeňme ty ovce sem dovnitř, aby se jim nic nestalo. Umíte si vůbec představit, jaké štěstí s nimi můžeme udělat? Každá z těhle ovcí je hotové jmění. Díky nim se z nás můžou někde dole na řece, třeba v Readingu, stát hotoví králové - pokud ale do té doby nepojdeme."

Šedivous si strčil revolver do kapsy. Hodnou chvíli hleděl na scvrklou tvář před sebou. Pitt k němu vyslal vítězný utvrzující úsměv.
"Běž zpátky do postele, drahoušku," řekl Šedivous Martě. "My půjdeme pro ovce. To je od Pitta určitě dobrý nápad."
Viděla, jak nerad musí ocenit nápad, který, jak si uvědomoval, měl dostat on sám. Mrkla na něj, a potom odešla do vedlejší místnosti, zatímco muži se vydali pro ovce. Sko-pový tuk stále prskal v lampě. Unaveně ulehla zpátky na improvizované lůžko - připadalo jí, že už musí být půlnoc, ale věděla, že na hypotetických hodinkách nebude víc než devět - a před očima jí znovu vyvstal obličej Jeffa Pitta.
Byl to obličej, který se utvářel tak dlouho, dokud nevyjadřoval věk, stejně jako osobnost. Čas uhnětl jeho konečnou podobu, vrásčité líce a zkažené zuby ho připodobnily ostatním obličejům, například tváři Towina Thomase a mnoha jiných, kteří prožili stejná strádání. Tihle starci v dobách, kdy neexistovala téměř žádná lékařská péče, se vzhledem přiblížili ostatním formám života, vlkům, opicím, či kůře
stromu. Měla pocit, že začínají nezadržitelně splývat s kraji
nou, kterou obývali.]
Téměř si již nedokázala vybavit toho osobitějšího Jeffa j
Pitta, kterého si pamatovala, když se poprvé usadili ve Spař- \
cotu. Možná, že tenkrát pod tíhou prožitých událostí ztratil j
něco ze svého furiantství. Měl v té době lepší zuby a nosil l
armádní uniformu. Tenkrát to byl ještě pistolník, i když ne- j
úspěšný, a žádný pytlák. Jak moc se změnil! 1
Ale možná, že se během té doby změnili všichni. Bylo j
to už jedenáct let a svět býval tehdy úplně jiný. l
2 COWLEY
Měli štěstí, že se vůbec dostali do Sparcotu. Během těch několika dní v Cowley, továrním předměstí Oxfordu, ani nedoufala, že by odtud někdy mohli uprchnout. Bylo to na podzim toho nanicovatého roku 2018, kdy se k dalším pohromám, které sužovaly lidstvo, přidala ještě cholera.
Marta byla téměř vězněm v bytě v Cowley, do něhož je s Šedivousem - ale v té době byl dosud třiačtyřicetiletým Algernonem Timberlanem - násilně nastěhovali.
Do Oxfordu přijeli z Londýna po smrti Algyho matky. Jejich nákladní auto zastavili na hranicích oxfordského hrabství; tak zjistili, že ještě stále platí stanné právo, a navíc vrchní velitel Croucher měl svůj hlavní stan v Cowley. Do bytu je doprovodila vojenská policie, a ačkoliv v téhle věci neměli na vybranou, jejich příbytek se nakonec ukázal jako uspokojivý.
Prese všechny problémy, které zachvátily zemi a celý svět, stala se Martiným úhlavním nepřítelem nuda. Ustavičně jen seděla, donekonečna skládala rozřezané obrázky rozkvetlých farem, zálesáků v Kanadě, pláží v Acapulku, a poslouchala pomalý proud veselé hudby ze svého tranzistorového přijímače; celé ty dlouhé parné dny jenom čekala, až se vrátí Algy.
Venku po Iffley Road jezdilo jen málo aut. Občas nějaký motor zavrčel zvukem, který jí připadal povědomý. Pokaždé vyskočila, a když si uvědomila svůj omyl, často pak dlouho zírala z okna.
Hleděla na neznámé město. Usmála se při vzpomínce na ten pocit dobrodružství, který je tolik rozkurážil cestou z Londýna, na to, jak se smáli a holedbali, jak si připadají mladí a připravení na cokoliv - přesto všechno se jí už zajídaly obrázkové skládačky a trápilo ji Algyho stále se stupňující pití.
Už během jejich pobytu v Americe hodně pil, ale noční jízdy s horlivým společníkem Jackem Pilbeamem alespoň nepostrádaly veselí, jak tomu bylo ted. Veselí! Za posledních několik měsíců v Londýně nezažila žádné. Vláda zavedla přísný zákaz nočního vycházení; Martin otec se jedné noci ztratil, pravděpodobně ho uvěznili bez soudu; a zatímco se šířila cholera, Patricia, Algyho stará a slabá matka, kterou právě opustil její třetí muž, v bolestech zemřela.
Přejela prsty po okenním parapetu. Když na ně pohlédla, byly špinavé.
Stroze se zasmála nějaké vnitřní myšlence a vrátila se ke stolu. S námahou se přinutila pokračovat ve skládání sluncem zalité pláže Acapulka.
Obchody v Cowley měly otevřeno jenom odpoledne. I tak byla vděčná za rozptýlení, které nabízely. Když vycházela na ulici, záměrně se dělala neatraktivní, nosila starý čepec a na své hezké nohy si navzdory teplu vždycky natáhla silné punčochy, protože všudypřítomní vojáci měli ve zvyku surově nutit ženy, aby jim byly po vůli.
Všimla si, že dnešní odpoledne je venku uniformovaných mužů méně. Povídalo se, že několik čet bylo staženo na východ, aby bránily město proti případnému útoku z Londýna. Podle jiné zvěsti nesměli vojáci vycházet z kasáren a tam umírali jako mouchy.
Když Marta stála ve frontě v bfle vykachlíkované rybár-ně, uvědomila si, že její tajné obavy mnohem snáze přijímají tu druhou zprávu. V přehřátém vzduchu bylo cítit pach smrti. Marta si držela přes nos a ústa kapesník, stejně jako většina ostatních žen. Zvěsti o moru působily navýsost přesvědčivě, když se předávaly přes usmolené čtverce látky.
"Povídala jsem manželovi, že bych byla radši, kdyby do armády nevstupoval," řekla Martě žena stojící hned vedle ní. "Ale Bill mě stejně neposlechne, pokud nechce. Víte, pracoval v autoopravně, ale počítal s tím, že ho dřív nebo poz-dějc stejně propustí, tak si řekl, že se mu povede líp v armádě. Řekla jsem mu na rovinu, heled, já mám teda války plný zuby, jestli ty ne, ale on, že tohle je něco jinýho, že v tomhle je každej člověk jen za sebe. Nevíš, co je zrovna nejlepší, nebo jo?"
Když se Marta vlekla do bytu s přídělem sušených, bezejmenných ryb, neustále jí v hlavě zněla ženina slova.
Doma zasedla ke,stolu, položila na něj ruce a hlavu složila do dlaní. V této pozici nechala volně plynout své myšlenky a čekala na rámus drahocenného nákladního auta, který vždycky ohlašoval Timberlaneův návrat.

Když jej konečně uslyšela, seběhla dolů, aby se přivítala s Timberlanem. Hned jak otevřel dveře, pověsila se na něj, ale on ji od sebe odstrčil.
"Jsem špinavý a mohla bys chytit nákazu, Marto," řekl. "Nesahej na mě, musím se opláchnout a svléknout si bundu."
"Co se děje? Co se stalo?"
Postřehl nádech nervozity v jejím hlase.
"Umírají lidé, víš. Všude."
Já vím, že umírají."
"Je to čím dál horší. Šíří se to z Londýna. Ted už umírají i na ulicích, ani je neodklízejí. Armáda dělá, co může, ale vojáci nejsou vůči infekci imunní o nic víc než ostatní."
"Armáda! To myslíš Croucherovy lidi!"
"Ve střední Anglii vládnou ještě horší lidi, než je Croucher. Ten aspoň udržuje pořádek. Chápe, že je potřeba držet v provozu některé veřejné služby; má venku lidi kvůli hygieně."
"Vždyť víš, že je to vrah. Algy, jak se ho můžeš ještě zastávat?"
Odešli nahoru. Timberlane odhodil bundu do kouta.
Posadil se, v ruce sklenici a láhev ginu. Dolil si trochu vody a začal pravidelně upíjet. Obličej měl zachmuřený, tvar jeho očí a úst mu propůjčoval zamyšlený vzhled. Na plešaté hlavě se mu perlily korálky potu.
"Nechce se mi o tom mluvit," řekl. Hlas měl unavený a ledový: Marta si uvědomila, jak její vlastní přesel do stejné tóniny. Atmosféra ve zpustlém pokoji zhoustla jejich neklidem. Na okenní tabulce chvílemi bzučela moucha.
"O čem se ti teda chce mluvit.'"
"Proboha, Marto, nechce se mi mluvit o ničem. Dělá se mi zle z toho všudypřítomného pachu smrti a strachu, lidi nemluví o ničem jiném než o smrti a strachu. Celý den pobíhám venku s magnetofonem a dělám ty zatracené reportáže pro DOSLXA). Mám tak akorát chuť se opít do němoty."
Ačkoliv s ním soucítila, nedávala to najevo.
"Algy — neměl jsi o nic horší den než já. Celý den jsem tady seděla a skládala tyhle obrázky, až se mi chtělo křičet. Kromě jedny ženský v rybárně jsem s nikým nemluvila. Dveře mám pořád zamčené a zavřené na zástrčku, jak jsi mi nakázal. Čekáš snad, že tady budu donekonečna sedět a mlčet, zatímco ty se budeš opíjet?"
"Ne, to nečekám. Natolik ty neumíš ovládat svůj jazyk."
Přešla k oknu, obrácená zády k němu. Pomyslela si: Mně přece není zle, mé smysly jsou živé, pořád ještě můžu poskytnout muži to, co chce. Jsem Marta Timberlaneová, rozená Marta Broughtonová, je mi čtyřicet tři let. Vtom uslyšela, jak se v opačném koutě roztříštila sklenice.
"Omlouvám se, Marto. Všechno to vraždění, opíjení, umírání, život, všechno už zevšednělo..."
Marta neodpověděla. Starým časopisem zamáčkla mouchu bzučící na okně. Zavřela oči a uvědomila si, jak má rozpálená víčka. Timberlane u stolu zatím pokračoval: "Ca-
sem se z toho dostanu, ale ten pohled na mou ubohou starou mámu, jak ze sebe vyráží svůj poslední sten - eh, jsem plný téhle sentimentálních nesmyslů, nad kterými jsem celá léta ani nevzdechnu!, vzpomínám si, jak jsem ji jako malý kluk měl rád. Ach... Podej mi jinou sklenici, miláčku - vezmi rovnou dvě. Dopijeme tenhle gin. Do hajzlu s tímhle mizerným systémem. Jak dlouho to ještě lidi budou schopní vydržet?"
"Vydržet co?" zeptala se, aniž se otočila.
"Tenhle nedostatek dětí. Tuhle sterilitu. Tuhle plíživou paralýzu. Co jiného bych asi tak mohl myslet?"
"Já nebudu, bolí mě hlava." Potřebovala jeho soucit a ne proslovy, ale poznala, že ho něco rozrušilo, že se bude muset vypovídat a že gin mu má pomoci rozvázat. Podala mu jinou sklenici.
"Chci říct, Marto, že na lidi konečně začíná doléhat ta hrůza, že lidská rasa si nedokáže přivést na svět potomky. Ty malé ubrečené uzlíčky, které jsme vídali v kočárcích před obchody, jsou nadobro pryč. Holčičky, co si hrávaly s panenkami a prázdnými krabicemi od kukuřičných vloček, už patří minulosti. Navždycky zmizely hloučky mladíků, postávajících na rozích nebo s rámusem drandících na motorkách. Už se nikdy nevrátí. Stejně tak už jakživ nespatříme hezkou jednadvacetiletou holku, která kolem nás projde na ulici jako požehnání, vyzdobená malými ňadry a kulatým zadečkem. Kam se poděli všichni tví mladí sponová? Pamatuješ na ty kriketové týmy, Marto? Na fotbal, eh? A co ti herci v romantických rolích v televizi a ve filmu? Kdeže jsou populární zpěváci včerejška?"
"Přestaň s tím, Algy. Vím stejně dobře jako ty, že jsme všichni neplodní. Věděli jsme to už před sedmnácti lety, když jsme se brali. Nechci to poslouchat pořád dokola."
Když promluvil, měl tak jiný hlas, že se bezděčně obrátila a pohlédla na něj.
"Nemysli si, ani já to nechci slyšet znovu. Ale každý den vidíš, jak na nás ta mizerná pravda křičí stále víc. Celé to neštěstí jakoby bylo čím dál čerstvější a novější. Už je nám čtyřicet pryč a sotva najdeš někoho mladšího, než jsme my. Stačí se projít Oxfordem, abys viděla, jak svět stárne a ztrácí barvy. A právě ted, když poslední mládí odchází, začínáme opravdu pociťovat nedostatek nového pokolení - až do morku kostí."
Dolila mu gin a postavila na stůl sklenici pro sebe. Pohlédl na ni s kyselým úsměvem.
"Možná, že právě smrt mé matky mě nutí takhle mluvit. Omlouvám se, Marto, zvlášť v téhle situaci, kdy ani netušíme, co se stalo s tvým otcem. Celou dobu jsem si žil svým životem a moje matka taky. Však víš, jaký ona měla život.1 Zamilovala se do tří budižkničemů, mého otce, Keithe Bar-ratta a toho Ira, chudák ženská! Někdy mám pocit, že jsme jí měli nějak pomoct."
"Víš, že se svým způsobem měla docela dobře. Tohle jsme si už přece řekli."
Otřel si čelo a obočí kapesníkem; jeho úsměv se stal mnohem nenucenější.
"Třeba se tohle všechno stává ve chvílích, kdy nějaká hlavní pružina, co pohání celý svět, najednou praskne: všichni jsou rázem odsouzení stále znova přemýšlet o něčem a říkat něco, co říkali a o čem přemýšleli včera."

"Nemusíme si zoufat, Algy. Přežili jsme válečné roky, překonali jsme vlny puritánství i promiskuity. Unikli jsme z Londýna, kde ted, když selhala poslední autoritativní vláda, určitě zažijí skutečné potíže. Je jasné, že tady v Cowley nemáme na růžích ustláno, ale Croucher je přece jenom pouhá místní figurka; jestli ho dokážeme přežít, může se všechno zlepšit, stabilizovat. Potom se třeba někde usadíme natrvalo."
Já vta, miláčku. Vypadá to, že procházíme nějakým provizorním obdobím. Potíž je v tom, že takových provizorních období už bylo několik a přijdou ještě další. Už si ani nedokážu představit, jak by se vůbec nějaké stability mohlo dosáhnout. Zbývá jen cesta z kopce."
"Nemusíme se plést do politiky. DOSD(A) přece nepožaduje, aby ses míchal do politiky, i když pro ně děláš zprávy. Můžeme si prostě najít nějaké klidné a relativně bezpečné místo, ne?"
Zasmál se. Vstal a vypadal upřímně pobaven. Potom ji pohladil po šedivých a hnědých pramenech vlasů a přitáhl si své křeslo blíž.
"Marto, já se z tebe snad zblázním! To je celonárodní omyl - uvažovat o politice jako o něčem, co se odehrává v parlamentu. Tak to není; naopak je to něco, co se odehrává uvnitř nás všech. Podívej, miláčku, Spojená národní vláda se rozpadla a dflcybohu za to. Ale přinejmenším její stanné právo udržovalo všechno v chodu a zajišťovalo lidem práci. Ted, když se vláda zhroutila, milióny lidí si říkají: ‚Nemám nic, kvůli čemu bych měl šetřit, žádné syny, žádné dcery. Proč bych měl pracovat" A tak přestali chodit do práce. Jiní by třeba chtěli dělat, ale takhle se nedá udržet průmysl v chodu. Pokud zásadně narušíme jednu součást, celé se to pomalu se skřípěním kol zastaví. Britské továrny se vyprázdní. Nebudeme vyrábět pro export. Myslíš si, že nám snad Amerika, Commonwealth a další země budou posílat jídlo zadarmo? Ovšem že ne, zvlášť když spousta z nich je postižená ještě víc než my! Vím, že nyní je jídla nedostatek, ale věř mi, že příští rok nastane skutečný hladomor. Tvoje bezpečné místo neexistuje, Marto. Vlastně, je možná jen jedno jediné bezpečné místo. ~
"V zahraničí?"
"Myslel jsem práci pro Crouchera."
Zamračeně se odvrátila, aby nemusela znovu vyslovovat svou nedůvěru k místnímu diktátorovi.
"Bolí mě hlava, Algy. Neměla bych ten gin pít. Myslím, že si budu muset jít lehnout."
Uchopil ji za zápěstí.
"Poslouchej mě, Marto. Chápu, že máš se mnou ted strašný život, a chápu, že ted se mnou nechceš spát, ale nepřestávej mě ted poslouchat, nebo se mezi námi přeruší
poslední spojení. Možná jsme poslední pokolení na světě, ale život je pořád příliš cenný. Nechci, abychom umřeli hlady. Sjednal jsem si na zítra schůzku s velitelem Crouche-rem. Nabídnu mu spolupráci."
"Cože?"
"Proč ne?"
"Proč ne? Kolik nechal minulý týden v centru Oxfordu zmasakrovat lidí? Víc jak šedesát, ne? A mrtvoly tam nechal ležet čtyřiadvacet hodin, aby si je lidi mohli spočítat a přesvědčit se na vlastní oči. A ty..."
"Croucher zastupuje zákon a pořádek."
"Šflenství a zmatek!"
"Ne. Velitel zastupuje takový zákon a pořádek, jaký máme právo očekávat vzhledem k těm hrozným násilnostem, kterých jsme se dopustili sami na sobě. V hrabstvích okolo Londýna je vojenská vláda a jeden místní šlechtic tam zřídil jakousi komunitu, ovládající většinu hrabství Devon. Kromě nich a Crouchera se jinak celá země rychle propadá do anarchie. Napadlo tě, jak to asi musí vypadat dál na sever ve střední Anglii a v severních průmyslových oblastech? Co si myslíš, že se asi stane tam?"
"Velmi brzy si najdou své vlastní malé Croucheiy."
"Přesně tak! A co ti jejich malí Croucherové podniknou? Co nejrychleji potáhnou na jih!"
"A budou riskovat choleru?"
Já doufám, že je ta cholera zastaví! Docela upřímně, Marto, já doufám, že tenhle mor vyhladí většinu obyvatelstva. Jestliže nezastaví ty na Severu, pak by měl Croucher raději být hodně silný, protože je jedním z těch, kdo je bude muset zastavit. Nalej si ještě gin. Na Bonnieho Prince Crouchera! Budeme muset bránit linii Cotswoldských vrchů od Cheltenhamu po Buckingham. Hned zítra bychom měli začít budovat opevnění. Zaměstnalo by to Croucherovy jednotky, které by se tak dostaly mimo město, kde můžou šířit infekci. Croucher má příliš mnoho vojáků; muži se raději hlásí do jeho armády, než aby pracovali v automobilkách. Všichni
by měli být ihned nasazeni na obranu. Musím to říct Crou-cherovi, hned jak ho uvidím..."
Odkolébala se od stolu a opláchla si obličej studenou vodou z kohoutku. S mokrým obličejem se zastavila u otevřeného okna a hleděla na podvečerní slunce uvězněné ve zchátralé předměstské ulici.
"Croucher bude mít takhle dost práce s chuligány z Londýna, než aby ještě chránil sever," namítla. Nevěděla ani pořádně, o čem vlastně oba mluví. Svět už nebyl takový, do jakého se narodila; dokonce ani takový, jako když se brali - ach, jak byli tehdy mladí a neznalí! Ten obřad byl nesmírně vzdálený v prostoru i v čase, v jakémsi Washingtonu, který si idealizovali, protože tehdy ještě byli idealisty; kde se neustále navzájem ujišťovali, jak jsou věrní a pevní... Ne, byli úplně pobláznění. Algy měl pravdu, když prohlásil, že se na sobě dopustili hrozného násilí. Přemýšlela o tom výrazu, když se dívala z okna na ulici, a přestala poslouchat Timberlanea, který se pustil do jednoho ze svých dlouhých monologů, jež nyní tak rád pronášel.
Nebylo to poprvé, co si uvědomila, jakou dnes lidé nalezli zálibu v dlouhých, užvaněných proslovech; v posledních letech propadl tomuto zlozvyku i její otec. Dokázala mlhavě rozpoznat jejich příčiny: všeobecné pochyby, všeobecná vina. I ona sama v duchu stejný monolog jen zřídkakdy zastavila, třebaže svůj jazyk držela na uzdě. Každý jen donekonečna řečnil k imaginárnímu posluchači. Možná, že ve skutečnosti byli všichni tím jediným imaginárním

posluchačem.
Nejvíc by vlastně mohli svalovat vinu za dnešní stav na předcházející generaci, na lidi, kteří byli už dospělí, když se ona narodila, na ty milióny dospělých v šedesátých a sedmdesátých letech dvacátého století. Ti přece věděli všechno o válce a ničení, o nukleární energii, záření a smrti - přešlo jim to do krve. Přesto se jí nikdy nezřekli. Chovali se jako divoši, kteří musí projít nějakým děsivým iniciačním obřadem. Ano, to bylo přesně ono, iniciační obřad, a když jun prošli, pak možná vyrostli v statečné a moudré dospělé jedince. Jenže ten obřad se zvrhl. Až se nakonec stal příliš šíleným, nezastavil se u pouhého očištění, byl odříznut celý orgán. Ačkoliv plakali a litovali se, násilí bylo už spácháno: nezbývalo jim, než poskakovat se svým znetvořením, a střídavě se s ním vychloubat nebo si nad ním zoufat.
Přes úpornou bolest hlavy, z níž se jí dělaly mžitky před očima, spatřila, jak se spoza rohu vynořil větrolet s Crou-cherovým žlutým X na bocích a pomalu se kradl ulití. Vět-rolety představovaly typ vznášedla místní výroby, rodinné modely si nyní pro sebe přivlastnila hlavně armáda. Z jeho kopule natahoval krk nějaký uniformovaný muž, a zatímco jeho stroj neslyšně klouzal ulicí, třeštil oči na čísla domů. Když se větrolet dostal až na úroveň Timberlaneova bytu, zastavil a za skomírajícího řevu motorů klesl k zemi.
Marta poděšeně přivolala Timberlanea k oknu. Uvnitř stroje seděli dva muži, oba měli na svých blůzách žluté X. Jeden z nich vystoupil a přecházel ulici směrem k nim.
"Nemáme se čeho bát," řekl Timberlane. Nahmatal v kapse malou automatickou sedmasedmdesátku, kterou ho vyzbrojila DOSLXA). "Raději se zamkni v kuchyni, miláčku, pro případ, že by se něco přihodilo. A bud tam zticha."
"Co myslíš, že chtějí?"
Bytem se rozlehlo důrazné zaklepání na dveře.
"Na, vezmi tu láhev od džinu," řekl jí a strnule se na ni usmál. Láhev se mihla mezi nimi, neboť byl nejvyšší čas.
Poklepal ji po zádech a vystrčil ji do kuchyně. Než seběhl ke dveřím, klepání se ozvalo znovu.
Stál tam desátník, jeho druh se vykláněl z kopule větro-letu, dolní ret si otíral o vystouplou hlaveň své pušky a pohvizdoval si.
"Timberlane? Algemon Timberlane' Máte se dostavit do kasáren."
Desátník byl menšího vzrůstu, měl ostře řezanou čelist a pod očima kruhy tmavé kůže. Mohlo mu být teprve něco přes padesát - relativně mladý v dnešních poměrech. Uni-
formu měl čistou a vyžehlenou a jedna ruka se nevzdalovala od revolveru u jeho pasu.
"Kdo mě shání? Zrovna jsem se chystal večeřet."
"Velitel Croucher vás shání, jste-li Timberlane. Radši • s námi naskočte do větroletu." Desátník měl velký nos, který si pokradmu promnul, když si Timberlanea měřil pohledem.
"Mám schůzku s velitelem až zítra."
"Máte s ním schůzku dneska večer, kamaráde. Nechci slyšet žádné protesty."
Zdálo se, že protesty jsou k ničemu. Když se otočil, aby za sebou zavřel dveře, vyšla Marta. Oslovila přímo jeho ozbrojený doprovod.
"Jsem paní Tímberlaneová. Vezmete mě také s sebou?"
Vypadala přitažlivě, její plné tvary a jistá upřímnost v jejím pohledu ji dělaly mladší, než ve skutečnosti byla. Desátník ji přejel uznalým pohledem.
"Takové jako vy se už dneska nerodí, paní. Naskočte si za manželem."
Timberlaneův pokus o protest umlčela spěšným nasednutím do větroletu. Odmítavě ze sebe setřásla desátníkovu ruku a vyšvihla se nahoru bez pomoci, ignorujíc jeho rychlý, instinktivní pohled na její odhalené stehno.
Projížděli zbytečnou oklikou k viktoriánskému pseu-dohrádečku, který byl Croucherovým hlavním štábem. Na začátku cesty si v duchu útrpně pomyslela: Jestlipak tohle není jedna z typických situací posledního století - a dvacáté století bylo Posledním stoletím - tohle nečekané, kategorické zabušení na dveře, za nimiž stojí kdosi v uniformě a čeká na to, aby vás mohl z neznámých důvodů kamsi odvléct? Kdopak asi vymyslel tuhle situaci, že se musí tak často opakovat? A třeba je to jen přirozená reakce na násilný čin — nejsme schopni se z toho sami vymanit, a proto si prostě musíme všechno znovu opakovat. Toužila svůj postřeh vyslovit nahlas; poněkud domýšlivé vyvozovala ze svých myšlenek všeobecné závěry, stejně jako to dělával její otec, a generalizování je koneckonců formou ulehčení, dosahující maximálního účinku, právě když je vysloveno nahlas. Výraz v Timberlaneově obličeji ji však přinutil mlčet. Viděla na něm, že je rozčilen.
V jeho obličeji spatřila současně chlapce i starce.
Muži! pomyslela si. Tady spočívalo ohnisko celé choroby. To oni vynalezli takové situace! Potřebovali je - muatel nebo mučený, prostě je potřebovali. Přítel či nepřítel, všichni byli navzájem spojení jakýmsi nerozpojitelným poutem, jež se vymykalo ženskému chápání.
V okamžiku, kdy zaznělo neodbytné bušení na dveře, se jejich nenáviděný malý byt proměnil v útočiště; kapající kohoutek v kuchyni, kapky rozstřikující se v otlučeném dřezu se proměnily v symbol domova, rozházené kousky skládanky ve znamení nesmíme intelektuální svobody. Když spěchala za svým manželem, pomodlila se šeptem za bezpečný návrat k rozestavěné pláži v Acapulku.
V této chvíli, zatímco se pohybovali půl metru nad zemí, cítila, jak se jí v krvi rozlévají látky způsobující napětí
V zářijovém pamu celé město spalo. Ale ve své dřímotě byl pacient neklidný. V příkopech se vzdouvaly staré kartóny a noviny. Z jedné roztříštěné výkladní skříně trčel kabriolet na baterie, předkem zabořený dovnitř. Lidé se povalovali u otevřených oken, ostrý sluneční svit jim dopadal do zívajících úst. Pach pacienta prozrazoval, že došlo k otravě krve. Nestačili ani ujet příliš daleko a jejich očekávání, že někde zahlédnou mrtvolu, se vyplnilo hned dvakrát. Na seschlém trávníku u kruhového objezdu ležela zkroucená těla muže a ženy. Kolem hlav se jim vznášelo hejno špaček.
Timberlane objal Martu kolem ramen a zašeptal jí něco způsobem, jakým to dělával dřív, když bývala mladší.

"Všechno bude ještě mnohem horší, než se to konečné trochu zlepší," pronesl nazdařbůh desátník s orlím nosem.
"Faktický nevím, kam ten svět dospěje." Jejich letící stroj zahaloval domy zvířeným mračnem prachu.
V kasárnách propluli vstupní bránou a vystoupili z vět-
roletu. Desátník je vedl směrem ke vzdálené klenuté chodbě. Rozpálený vzduch na středním nádvoří se nedal dýchat; prodrali se jun ke dveřím, prošli chodbou a zamířili dále do chladnější místnosti. Desátník promluvil s jedním mužem, který je vyzval, aby vešli do další místnosti, kde na lavicích čekala skupina zpocených a unavených lidí, několik jich mělo nasazené masky proti choleře.
Seděli tam asi půl hodiny, než je zavolali. Konečně je uvedli do prostorné místnosti zařízené stylem, který prozrazoval, že se kdysi používala jako důstojnické kasino. Polovinu z ní zabíral mahagonový stůl a tři kreslicí stolky. U nich seděli nějací muži, někteří z nich měli před sebou rozložené jakési mapy a listiny; pouze muž za mahagonovým stolem před sebou neměl nic jiného než poznámkový blok. Zdálo se, že je to jediný člověk, který nezahálí. Muž za mahagonovým stolem byl velitel Peter Croucher.
Vypadal mohutně a přísně. Měl velký a nehezký obličej, ale nebyl to obličej hlupáka ani tyrana. Řídké vlasy měl sčesané v brázdách kolmo dozadu, jeho oblek byl elegantní a celkově působil jako velmi schopný člověk. Bylo mu asi jen o deset let víc než Timberlaneovi, takových padesát tři nebo čtyři. Prohlížel si je unaveným, nicméně hodnotícím pohledem.
Marta věděla, jakou má pověst. Doslechli se o tomto muži ještě dřív, než je vlny násilností přinutily odejít z Londýna. Hlavním průmyslovým odvětvím Oxfordu byla výroba automobilů a SND (Strojů nadzemní dopravy), především vétroletů. Croucher býval personálním šéfem v největší továrně. Spojená národní vláda ho ustavila Zástupcem oblastního správce pro hrabství Oxfordshire. Po rozpadu vlády byl oblastní správce za záhadných okolností nalezen mrtvý. Croucher převzal jeho moc, a ještě ji upevnil.
Promluvil, aniž se pohnul. "Vám moje pozvání nebylo určeno, paní Timberlaneová."
Já chodím všude se svým manželem, veliteli."
"Jen v případě, že si to budu přát. Stráž!"
"Rozkaz." Desátník připochodoval v jakési parodii na armádní dril.
"Porušil jste rozkaz, když jste sem přivedl tuto ženu, desátníku Pitte. Ihned dohlédněte na její okamžitý odchod. Může počkat venku."
Marta začala protestovat. Timberlane ji však umlčel stiskem ruky, a tak se nechala odvést. Croucher vstal a obešel stůl.
"Timberlane, jste jediný člověk z DOSD(A) na území, které se nachází pod mojí kontrolou. Zapomeňte na to, že bych měl s vámi mít nějaké postranní úmysly. Pravý opak je pravdou. Chci, abyste stál na mé straně."
"Budu stát na vaší straně, když se budete náležitě chovat k mé ženě."
Croucher učinil gesto, naznačující, jak nemístná byla jeho poznámka. "Copak vy byste mi mohl nabídnout, co by mi bylo prospěšné?" zeptal se. Šedivous měl dojem, že složitá šroubovanost Croucherova projevu jen zvyšovala jeho hro-zivost.
"Mám dobré informace, veliteli. Domnívám se, že nyní musíte především bránit hrabství Oxfordshire a Glouces-tershire před vpádem povstalců z Midlandu a Severu, máte-li na to dostatečně silné jednotky. Kdybyste mi půjčil mapu..."
Croucher zvedl ruku.
"Poslyšte, snad bych vás měl trochu odkázat do patřičných mezí, milý příteli. Aby bylo mezi námi jasno, nepotřebuju žádné nedotažené intelektuálské rady takových samozvaných vědátorů, jako jste vy. Vidíte tyhle muže u těch stolů? Mají vzájemný prospěch z toho, že pro mě obstarávají mozkový trust, takže mohu s prospěchem zužitkovat jednu z výhod, kterou mi poskytuje to, že mám svou základnu v univerzitním městě, jako je Oxford. Rozpor mezi univerzitou a měšťany se už urovnal, pane Timberlane, jak byste nejpS věděl, kdybyste se nepotloukal tak dlouho po Londýně. Já jsem jej rozhodl a urovnal. Vládnu celému Oxfordu
ku prospěchu všech. Tito pánové, které zde vidíte, jsou výkvětem kolejí, do jednoho jsou to všechno geniální mozky. Vidíte tamhle vzadu toho člověka s roztřesenýma rukama a prasklými brýlemi? To je Harold Biggs, profesor válečné strategie z univerzity Chichele. Tamhle je sir Maurice Rigg, jedna z největší kapacit na dějiny, jak mi bylo řečeno. Laskavě tedy vezměte na vědomí, že vás se ptám na DOSLXA), nikoliv na to, jak byste řídil vojenské operace, kdybyste byl na mém místě."
"Bezpochyby vám nikdo z vašich učených chlapíků nemůže podat o DOSLXA) žádné informace."
"Ne, to tedy nemůžou. Proto také bylo vaší povinností se sem dostavit Víte, všechny informace, které mám o DOSSXA), naznačují, že se jedná o jakýsi zpravodajský útvar se základnou v Londýně. Tamější organizace mám z pochopitelných důvodů právě ted v podezření. Pokud si nepřejete, abych vás začal považovat za vyzvědače a tak dále, tak snad abyste zapracoval na uklidnění mé duše stran toho, co zde zamýšlíte provádět."
"Myslím, že si mé stanovisko vykládáte špatně, pane. Já vám klidně poskytnu informace o DOSD(A), nejsem žádný vy-zvědač. I když jste mě nechal předvést jako zajatce, objednal jsem si už předtím u vás schůzku prostřednictvím vašich hlídek na zítra, abych vám nabídl veškerou svoji pomoc."
"Nejsem váš zubař. U mě se neobjednáváte, nýbrž žádáte o slyšenír Zaťukal klouby na stůl. "Trošku si zarýpám do toho vašeho podezřelého stanoviska! Musíte vidět současnou situaci reálně - v případě, že se mi nebudete zdát konstruktivní, mohu vás klidně nechat zastřelit."
Timberlane na to nic neřekl. Croucher pokračoval, mnohem mírnějším hlasem: "No tak, ted si poslechneme čistou pravdu, co tedy DOSD(A) doopravdy je a jak funguje."
"Jedná se o čistě vědeckou organizaci, pane, i když s většími pravomocemi, než obvykle tyto organizace mívají. Můžu vám to vysvětlit v soukromí? Povaha činnosti této organizace je tajná."
Croucher na něj pohlédl s vytaženým obočím, otočil se, přeletí zrakem přes vyčerpané muže u kreslicích stolků ke

dvěma strážím a mrkl na ně.
"Proti změně prostředí bych neměl nic namítat. Pracuju už dlouhé hodiny."
Přesunuli se do vedlejší místnosti. Stráže přišly také. Ačkoliv v této malé místnosti bylo horko, uniknout prázdným obličejům za stoly představovalo značnou úlevu. Croucher dal pokyn jednomu strážnému, aby otevřel okno.
"Tak copak ta vaše ‚tajná činnost' představuje?" zeptal se Croucher.
"Je to dokumentační práce," odvětil Timberlane. "Jak víte, v roce 1981 došlo k Neštěstí, které sterilizovalo člověka a většinu vyšších savců. Jako první si uvědomili plný dosah toho, co se stalo, Američané. V devadesátých letech začaly různé nadace spolupracovat na založení DOSD ve Washingtonu. Tam padlo rozhodnutí, že vzhledem k bezprecedentním celosvětovým podrnínkárn by měla být zřízena speciální studijní skupina. Tato skupina se musela vytvořit tak, aby mohla pracovat sedmdesát pět let, ať už se u lidstva nakonec obnoví schopnost rozmnožování, nebo se mu to nepodaří a vyhyne. Členové skupiny z celého světa dostali instrukce k objektivnímu vyhodnocování a soustavnému zaznamenávání agónie ve vlastních zemích.
Skupina dostala jméno Dokumentace obecných současných dějin. To A v závorkách znamená, že patřím do anglické sekce. Vstoupil jsem do této organizace v jejích začátcích a výcvik ve Washingtonu jsem prodělal v roce 2001. V těch dobách byly odhady organizace nejpesimističtější. Díky jejímu prozíravému uvažování můžeme nyní pokračovat v činnosti na svou vlastní pěst, přestože byly přerušeny národní i mezinárodní kontakty."
"Jak se právě stalo. Prezidenta odstranila banda gaunerů. Spojené státy upadly do anarchie. Víte o tom?"
"To Británie taky."
"Nikoliv. Tady anarchie nevládne, vy zřejmě neznáte
skutečný význam tohoto slova. Já vím, jak udržet pořádek, na to se můžete spolehnout. I když zuří mor, není tady žádný velký zmatek a britská spravedlnost nadále funguje."
"Cholera se teprve začíná rozbíhat na plné obrátky, veliteli Crouchere. A hromadné popravy nejsou právě manifestací pořádku."
Croucher popuzeně vybuchl: "K čertu s manifestacemi! Zítra budou zastřeleni všichni lidé v Churchillově nemocnici. Proti tomu budete taky nepochybně protestovat. Jenomže vy to nechápete. Musíte se zbavit svých mylných představ. Mým přáním není zabíjet. Chci pouze udržet pořádek."
"Určitě jste dostatečně obeznámen s dějinami na to, abyste věděl, jak falešně zní vaše slova."
"Je to pravda! Chaos a občanská válka se mi dokonale zajídají! Poslechněte, to, co mi tady vyprávíte o DOSLXA), skutečně potvrzuje mé předchozí informace. Nelhal jste mi. Takže..."
"Proč bych vám měl lhát' Pokud jste skutečně takový dobrodinec, za jakého se vydáváte, pak se vás nemám proč bát."
"Protože kdybych byl skutečně takovým šflencem, za jakého mě považujete vy, měl bych především zájem zabít všechny objektivní pozorovatele mého režimu. Opak je pravdou - já vidím svůj úkol jen a jen v zachování pořádku. Z čehož vyplývá, že můžu využít vašeho postavení v DOSLXA). Chci, abyste zůstal tady a všechno zaznamenával. Vaše svědectví tak ospravedlní mě i všechna opatření, která jsem nucen provádět."
"Ospravedlní před kým? Před příští generací? Žádná příští generace není. Zanikla v neplodném spermatu, pokud si vzpomínáte."
Oba se silně potili. Croucher vytáhl z kapsy tubu pepr-mintových bonbónů a strčil si jeden do pusy.
"Jak dlouho hodláte pokračovat ve své práci pro DOSLXA), pane Timberlane?" zeptal se.
"Dokud nezemřu, nebo mě nezabijou."
"Stále zaznamenávat?"
"Ano, zaznamenávat a filmovat."
"Pro příští generaci?"
Po chvilce ticha Timberlane pronesl: "Dobře, myslím, že oba víme, co je naší povinností. Ale já proto nemusím postřílet ty staré nebožáky v Churchillově nemocnici."
Croucher rozkousal peprmintový bonbón. Když promluvil, sledoval očima ve svém ošklivém obličeji podlahu.
"Mám pro vás jistou informaci, kterou si zaznamenejte. Posledních deset let pracovala Churchillova nemocnice na jednom jediném výzkumném úkolu. Kromě doktorů a personálu tam jsou i experti na biochemii. Jejich projektem a cílem je pokusit se prodloužit lidský život. Nezkoumají jen samotnou ger..., jak se tomu říká, geriatrii; hledají zároveň nějakou drogu, nějaký hormon. Nevyznám se v medicíně a tak nerozlišuju jedno od druhého, ale oni tam zkrátka hledají způsob, jak umožnit lidem jako jsem já nebo vy dožít se dvou set nebou dvou tisíc let. Vyložený nesmysl! Mrhají silami v honbě za přeludy! Nemůžu dopustit, aby ta nemocnice přišla nazmar, chci ji využít pro mnohem důležitější účely."
"Tu nemocnici subvencovala vláda?"
"Ano. Ti zkorumpovaní politikové z Westminsteru usilovali o objev elixíru mládí a nesmrtelnosti, aby ho mohli využívat pro své osobní výhody. S takovými nesmysly se přece nebudeme zahazovat. Na to je život příliš krátký."
Vzájemně na sebe hleděli.
"Přijmu vaši nabídku," řekl Timberlane, "i když nechápu, jaký z toho budete mít prospěch. Zaznamenám všechno, co provedete v Churchillově nemocnici. Rád bych si ale prohlédl nějaký písemný důkaz vašeho tvrzení o tom projektu dlouhověkosti."
"Důkazy! Mluvíte jako jeden z těch bláhových vědců ve vedlejší místnosti. Já si vážím učenosti, ale ne pedantství, to vám říkám na rovinu. Poslyšte, já zkrátka celou tu bandu podvodníků vystěhuju, i s těmi jejich bláznivinami. Já nevěřím minulosti - věřím budoucnosti."
Timberlaneovi to znělo pouze jako přiznání skutečného šílenství. "Žádná budoucnost není, uvědomujete si to?" zeptal se. "V minulosti jsme ji dočista sprovodili ze světa."
Croucher si rozbalil další bonbón, jeho masité rty ho sebraly z dlaně.

"Přijaté mě navštívit zítra a já vám ukážu budoucnost. Ta neplodnost totiž nebyla tak docela absolutní, víte. Existoval, a stále ještě existuje velmi malý přírůstek dětí, které se rodí ve všemožných zapadlých koutech světa - a dokonce i v Británii. Většina z nich je defektních — jsou to zrůdy, jaké si ani nedokážete představit."
"Vím, co máte na mysli. Vzpomínáte si z války na oddíly Infantopu? Byl to britský ekvivalent amerického projektu Childsweep. Zúčastnil jsem se ho. O zrůdách vím všechno. Zastávám názor, že by bylo nejrozumnější většinu z nich zabíjet hned po narození."
"Jisté procento těch našich po narození zabito není, taková už je zkrátka mateřská láska." Croucher se obrátil ke stražím, které si za ním něco šeptaly, a podrážděně je umlčel. "Mám v úmyslu shromáždit všechny tyhle stvůry, ať vypadají jakkoliv. Některé z nich nemají údy. Nebo postrádají inteligenci a jsou nepopsatelně hloupí. Občas se rodí z vyhřezlými vnitřnostmi, a pak postupně umírají. I když máme dokonce jednoho chlapce, který stále přežívá navzdory tomu, že celý jeho zažívací trakt - žaludek, střeva, konečník - se nachází mimo jeho tělo v jakémsi vaku. Je to vyloženě odpudivý pohled. Ach, máme skutečně rozmanité typy těchto pololidských stvůr. Zavřeme je všechny do Chur-chillovy nemocnice, kde budou pod dohledem. V nich vidím budoucnost." Když Timberlane mlčel, Croucher dodal: "Připouštím, že je poněkud děsivá, ale podle všeho jediná možná. Musíme vycházet z předpokladu, že až tyto zrůdy dosáhnou dospělosti, budou třebas plodit zase normální potomstvo. Budeme je chovat a rozmnožovat. Budte ujištěn, že i svět zalidněný obludami je lepší než mrtvý svět."
Croucher Timberlanea vyzývavě pozoroval, jako by če-
kal, že s tímto návrhem nebude souhlasit. Timberlane však jen řekl: "Přijdu vás zítra navštívit. Vy mě necháte volně jít?"
"Bude s vámi stráž, která na vás dohlédne. Tímto úkolem byl pověřen desátník Pitt, kterého jste už poznal. Nechci, aby vaše zprávy padly do nepřátelských rukou."
"To je všechno?"
"Ne. Bohužel musím považovat za nepřítele i vás. Dokud mě nepřesvědčíte o opaku, bude vaše manželka přebývat v těchto kasárnách jako symbol vaší dobré vůle. Vy tu budete také ubytován. Uvidíte, že tady naleznete víc pohodlí, než ve vašem bytě. Vaše věci už sem právě přepravují."
"Takže jste přece jen pouhý diktátor jako všichni ostatní před vámi!"
"Budte opatrný - nesnáším vzdorovitě povahy! Čím dřív si to uvědomíte, tím lépe! Chci vás mít jako své svědomí. Tak si to co nejrychleji srovnejte v hlavě. Viděl jste, že jsem se obklopil inteligencí; bohužel tito lidé dělají jen to, co jim řeknu - alespoň přede mnou. Z takového kréda se mi zvedá žaludek! Na tohle vás nepotřebuju, chci, abyste dělal to, k čemu jste byl vycvičen. Sakra, proč bych se měl s vámi vlastně vůbec zlobit, když mě trápí tolik jiných problémů? Musíte zkrátka udělat, co vám řeknu."
Jestliže mám být nezávislý, musím si svou nezávislost uchovat."
"Nezkoušejte to na mě s intelektuálštinou! Musíte udělat, co vám řeknu. Žádám vás, abyste tu dnes přespal, a berte to jako rozkaz. Přemýšlejte o tomhle rozhovoru, promluvte si se svou ženou. Okamžitě jsem poznal, že je docela" kurážná. Pamatujte si, že vám nabízím bezpečí, Timberlane."
"V téhle nehygienické pevnosti?"
"Ráno budete odesláni dál. Stráže, odveďte toho muže! Předejte ho do péče desátníka Pitta!"
Když věcně přistoupili k Timberlaneovi, aby ho odvedli, zakašlal Croucher do kapesníku a rukou si otřel obočí. "Ještě jeden bod na závěr, Timberlane," řekl. "Doufám, že mezi námi vznikne přátelství, pokud je to tedy možné. Ale kdy-
byste náhodou pomýšlel na útěk; měl bych vás raději informovat o tom, že od zítřka platí na celém území pod mou pravomocí nové omezující příkazy. To šíření moru musím zastavit za každou cenu. Každý, koho v budoucnu přistihnou při pokusu opustit Oxford, bude bez milosti zastřelen. Za úsvitu postaví vojáci kolem města zátarasy. Tak, stráže, teď ho odvedte! A urychleně mi sem pošlete sekretářku s konvicí čaje."
Jejich příbytek v kasárnách sestával z jednoho velkého pokoje. Bylo v něm umyvadlo, plynový vařič a dvě vojenská lůžka s hromadou přikrývek. Jejich osobní věci jim tu a tam přinášeli z nákladního auta v přízemí. Ostatní zabavený majetek přicházel v nárazech, dokud je neunavilo poslouchat ozvěnu dupotu vojenských bot.
U vchodu kasáren seděl na židli senilní strážný, pohrával si s lehkým samopalem a s ledovou zvědavostí znuděných starých vojáků na ně civěl.
Marta ležela na posteli s mokrým ručníkem na čele. Timberlane jí dopodrobna popsal průběh rozhovoru s Crouche-rem. Odmlčeli se, Timberlane seděl na posteli, ztěžka si opíral hlavu o loket a zvolna se propadal do jakési letargie.
"No, dá se říct, že více méně máme, co jsme chtěli," prohodila Marta. "Budeme usilovně pracovat pro Crouchera. Dá se mu důvěřovat?"
"Myslím, že takovouhle otázku si nemůžeš klást. Dá se mu důvěřovat, pokud okolnosti dovolí. Choval se, jako kdyby tak docela nechápal všechno, co mu říkám - jako by jeho myšlení zároveň zaměstnával i nějaký jiný problém. A možná jsem do toho problému trochu pronikl, když přede mnou odkryl svoji představu světa zalidněného monstry. Možná má pocit, že prostě musí mít někoho, komu by vládl, i kdybyto měla být jen hrstka zrůd."
Myšlenky jeho manželky se vrátily k bodu, kterého už dosáhly v průběhu dne.
"Každý je posedlý Neštěstím, i když to třeba hned nedá-
vá najevo. Jsme všichni nemocní z pocitu viny. Třeba právě tohle trápí také Crouchera, a tak mu nezbývá než žit s vidinou, že vládne soumračnému světu mrzáků a znetvořených stvůr."
"Jeho působení na současnost je asi silnější, než by se mohlo zdát."
"Jak silně může kdokoli z nás působit na současnost.'"
"Je to sice hodně pomíjivé působení, jak nás upomíná cholera, ale..."
"Naše společnost, naše biosféra, je už čtyřicet let nemocná. Jak by v ní mohl nějaký jednotlivec zůstat zdravý? Možná jsme všichni šílenější, než si vůbec uvědomujeme."

Timberlaneovi se nelíbil tón jejího hlasu, přišel k ní a usedl na kraj její postele. "Tak jako tak," řekl důrazně, "je naším bezprostředním zájmem Croucher. Budeme-li s ním spolupracovat, určitě to prospěje projektu DOSD, takže to uděláme. Stejně ale porad nechápu, proč by se v takových časech měl zatěžovat právě se mnou."
"Napadá mě jeden důvod. On nepotřebuje tebe. Jde mu o tvoje nákladní auto."
Stiskl jí ruku. "To by mohlo být ono. Třeba si myslí, že když jsme přijeli z Londýna, zaznamenal jsem tam nějaké informace, které by mohl využít. Vlastně má možná pravdu, něco jsem zaznamenal. Londýn momentálně představuje jeho nejlépe organizovaného nepřítele. To bych rád věděl, jak dlouho nechají můj nákladak na svém místě?"
Nákladní auto DOSLXA) představovalo cenné zařízení. Když se rozpadly národní vlády, jak to předvídala washingtonská nadace, stala se tato vozidla sama o sobě malými hlavními stany DOSD. Byla vybavena nahrávacím zařízením, potravinami a různými zásobami; byla plně pancéřovaná, během hodiny je bylo možno upravit na pásová vozidla. Poháněl je nedávno zdokonalený systém akumulátorů a měla i nouzový motor, který spaloval benzín nebo jeho současné náhražky. Tento úhledný balíček moderní technologie, nebo spíše její Timberlaneův vzorek, stál na svém místě v garáži pod bytem na Iffley Road.
"Pořád mám ještě klíčky," poznamenal Timberlane, "a auto je zapečetěné. Zatím mě nepožádali, abych jim klíčky vydal."
Marta měla zavřené oči. Slyšela ho, ale byla příliš unavená, něž aby nějak reagovala.
"Na pozorování moderních dějin tady máme dobrou pozici," řekl. "DOSD ale nepočítala s tím, že by se její vozidla mohla stát lákadlem pro kteréhosi tvůrce dějin. Ať se děje co se děje, nesmíme pustit ten nákladák z rukou."
Po minutě ticha dodal: "To vozidlo musí být našim prvořadým zájmem."
V náhlém záchvatu vzteku se Marta posadila na posteli. "Táhni k čertu s tím zatraceným nákladakem," vykřikla. "A co já?"
Té dusné noci v kasárnách spala neklidným spánkem. Ticho tu a tam přerušoval dupot vojenských bot po cvičišti, křik, bzučení komára u ucha nebo hučení vracejícího se větroletu. Její postel kručela jako prázdný žaludek, kdykoliv se na ní převrátila.
Noc jí připadala jako vycpaný polštářek se špendlíky -téměř ho svírala v ruce, tak zblízka jeho teplo proudilo do vlhka její dlaně - a do ní zatím vstupovaly, jako nekonečné množství špendlíků, zvukové projevy bojovného lidstva. Ale každý špendlík ji probodával stejně ostře jako polštářek. K ránu hluku ubylo, ačkoliv rozpálená mísa venkovního nádvoří zůstávala stále rušná. Potom se z jiné strany začalo rozléhat slabé, dlouze prodlévající zvonění budíku. V dálce zakokrhal kohout. Zaslechla věžní hodiny — na Magdaléně? - odbíjet pět. Nad úsvitem se v okapech hašteřili ptáci. Pak opět převládly vojenské zvuky. Řinčení kbelíků a kovového nádobí z polní kuchyně prozrazovalo, že se už začalo s přípravami snídaně. Usínala, unikajíc do spánku po vzedmuté vlně beznaděje.
Její spánek byl hluboký a posilující.
Když se probudila, Timberlane seděl, šedivý a neoholený, na kraji její postele. Vstoupil strážný se snídaní, položil podnos na zem a odešel.
"Jak ti je, miláčku?"
"Ted ráno už líp, Algy. Ale co to bylo v noci za hluk?"
"Obávám se, že tady protančili noc s nosítky," řekl a vyhlédl z okna. "Jsme tu přímo v jednom z center nákazy. Jsem ochotný zaručit se Croucherovi za své chování, jen když nám dovolí bydlet daleko odsud."
Přistoupila k němu a položila mu dlaně na strniště v jeho tvářích. "Takže jsi se už rozhodl7"
"Už včera večer. Přijali jsme práci pro DOSD(A). Sledujeme dějiny, a ty se ted tvoří právě tady. Myslím, že musíme Croucherovi důvěřovat. Zůstaneme tedy v Cowley a budeme s ním spolupracovat."
"Ty vS, že já tvoje rozhodnutí nezpochybňuju, Algy. Ale můžeme věřit člověku v jeho postaverú?"
"Berme to tak, že člověk v jeho postavení asi nebude mít žádné zvláštní důvody nás jen tak zastřelit," odvětil.
"Možná, že se ženy na tyhle věci dívají jinak, ale v každém případě nedopusť, aby DOSD dostala přednost před naší bezpečností."
"Podívej se na to takhle, Marto. Ve Washingtonu jsme přijali nejen určité závazky, ale i způsob myšlení, který má jasný smysl, i když většina lidských činností ho už pozbyla. Možná to má hodně společného s tím, že jsme v Londýně přežili společně, zatímco všude, kolem nás osobní vztahy krachovaly. Máme své poslání a musíme mu sloužit, jinak ono neposlouží nám."
"Když to řekneš takhle, zní to docela hezky. Jen abychom se nedostali do situace, kdy si budeme považovat víc idejí než lidí, co?"
Obrátili svou pozornost k snídani. Vypadala jako vojenský příděl. Protože čaj byl vzácný, měli na pití slabé pivo, k jídlu byly nevyhnutelné vitaminové pilulky, které se osvědčily jako národní jídlo od těch dob, co byla všechna domácí zvířata, vybita, zrnitý chléb a filé z nějaké hnědé
a bezejmenné ryby. Jelikož z moří téměř vymizely velryby a tuleni, a záření navíc patrně podpořilo růst planktonu a drobných korýšů, stavy ryb se rozhojnily. Mnoho farmářů v pobřežních oblastech celého světa bylo nuceno vyrazit za obživou na moře, když se jejich stáda dobytka zmenšila -a tak byl stále po ruce kousek nějaké ryby, který se dal naservírovat na popraskané talffe celého světa.
Při jídle Marta poznamenala: "Ten desátník Pitt, který se chová jako bachař a osobní strážce zároveň, je docela příjemný člověk. Pokud nás má někdo stále hlídat, tak on by nebyl špatný. Zeptej se na to Crouchera, až se s ním uvidíš."
Zapíjeli právě vitaminové pilulky posledním zbytkem piva, když dovnitř vstoupil Pitt s jedním strážným. Na Pitto-vých výložkách zářil odznak kapitána.
"Vypadá to, že vám budeme muset poblahopřát k vysokému a rychlému povýšení," řekla Marta.
"Nemusíte si dělat legraci," odsekl Pitt ostře. "V této oblasti je nedostatek vhodných mužů."

"Nechtěla jsem si dělat legraci, pane Pitte, a podle počtu nosítek venku si dokážu představit, že muži jsou tu každým okamžikem vzácnější."
"Není přfliš slušné žertovat o moru."
"Moje žena se jen snažila být milá," podotkl Timberlane. "Dávejte si pozor, jak s ní mluvíte, nebo si budu stěžovat."
"Máte-li nějaké stížnosti, můžete se s nimi obrátit na mě," řekl Pitt.
Timberlaneovi si vyměnili pohledy. Skromný desátník z předchozího večera se kamsi rozplynul, tento muž měl chraplavý hlas a celkově se choval podrážděně. Marta odešla k zrcadlu a posadila se před něj. Jak se jí pořád propadaly tváře! Cítila se dnes silnější, ale pomyšlení na strastí a vedro, které je čekalo, jí nedodávalo žádný pocit jistoty. Jako vždycky na začátku své menstruace cítila tupou bolest, jako by její neplodné a neoplodnitelné vaječníky protestovaly proti vlastní sterilitě. Pomocí kelímků a tub se pracné snažila vykouzlit ve svém obličeji život a hřejivé teplo,
o nichž se domnívala, že už je ve skutečnosti nikdy nezažije.
Při líčení zkoumala Pittův odraz v zrcadle. Bylo jeho nervózní chování prostě jen výsledkem náhlého povýšení, nebo mělo nějaký jiný důvod?
"Za deset minut musírn vás a vaši paní odvézt ke splnění našeho úkolu," řekl Timberlaneovi. "Připravte se. Nejdřív pojedeme do vašeho starého bytu na Iffley Road. Tam vyzvedneme vaši dodávku a budeme pokračovat do Churchil-lovy nemocnice."
"Proč? Mám schůzku s velitelem Croucherem. Včera mi o tom nic neřekl."
"Řekl mi, že vás o tom informoval. Prý jste chtěl písemný důkaz toho, co se děje v nemocnici. Jedeme tam, abychom ho zajistili."
"Rozumím. Ale co má schůzka..."
"Poslyšte, nehádejte se se mnou, mám své rozkazy, víte, a také je musím splnit. Ostatně tady si žádné schůzky nedáváme - máme jenom rozkazy. Velitel nemá čas."
"Ale řekl mi..."
Kapitán Pitt významně poklepal na svůj čerstvě získaný revolver.
"Za deset minut odjíždíme. Vrátím se pro vás. To vozidlo jedete se mnou vyzvednout oba." Otočil se na podpatku a hlučně odpochodoval. Druhý strážný, mohutný chlapík s povislými koutky, se okázale postavil ke dveřím.
"Co to má znamenat?" zeptala se Marta a přišla ke svému muži. Objal ji kolem pasu a ustaraně se na ni zamračil.
"Croucher určitě musel změnit rozhodnutí. Přesto může být všechno v pořádku. Opravdu jsem ho požádal o dokumenty z Churchillovy nemocnice, třeba se snaží dát nám najevo, že chce spolupracovat."
"Ale ten Pitt je taky jako vyměněný. Včera večer mi ještě vykládal o své ženě, o tom, jak se musel z donucení zúčastnit toho masakru v centru Oxfordu..."
"Třeba mu stouplo do hlavy to povýšení..."
"Ach bože, stále ta nejistota, Algy, všechno je tak - nic
není definitivní, nikdo neví, co se stane příští den... Možná jim jde jen o ten nákladak."
Stála s čelem opřeným o jeho bradu, on ji objímal, a ani jeden z nich už nepromluvil, dokud se nevrátil Pitt. Pokynul jim a společně sešli na nádvoří, novopečený kapitán v čele a strážný se svěšenou pusou za nimi.
Nastoupili do větroletu. Motor se pod Pittovým vedením zachvěl a naskočil, za okamžik se vznesli a zvolna proletěli nad cvičištěm k brané, kde jim mávly hlídky.
Nový den věru nepřinesl žádné zlepšení ve vzhledu Oxfordu. Dole na Hollow Way skomíravě doutnala řada dvoj-domků. Požár působil dojmem, že by jej mohl uhasit nepatrný závan větru, a hustý dým se vznášel nad celou oblastí. Nedaleko staré továrny na automobily právě probíhala poněkud chaoticky nějaká vojenská akce. Zaslechli výstřel. Průčelí domů na Cowley Road, dlouhé ulici plné obchodů, táhnoucí se až k starobylým věžím Oxfordu, byla silně poškozená nebo měla zatlučená okna. Na chodnících ležela silná vrstva odpadků. U jednoho či dvou obchodů stály mlčky a v rozestupech nějaké stařeny ve frontě na zboží, navzdory velkému vedru měly ústa převázaná šátky. Prach vířený spodním tahem větroletu jim profukoval kolem rozbitých bot. Nevšímaly si jich s předstíranou důstojností, která bývá důsledkem předchozího ponížení.
Během cesty měl Pittův obličej barvu ledu. Jeho nos, podobný sokolímu zobanu, mířil pouze vpřed. Nikdo nemluvil. Když doletěli k jejich bytu, Pitt neobratně přistál se strojem uprostřed ulice. Marta byla ráda, že může vylézt, neboť větrolet byl plný zatuchlých mužských pachů.
Za čtyřiadvacet hodin se jim jejich byt odcizil. Marta už úplně zapomněla, jak dům zvenku působil ošuntěle a otlučeně. Zahlédli nějakého vojáka, který seděl na místě, kde bývalo okno jejich obývacího pokoje. Poslal dávku střel do garážových vrat. Potom se vyklonil z okna a něco pokřikoval na rozcuchaného starce v krátkých kalhotách a dlouhém kabátě. Stařec stál ve škarpě a křečovitě svíral balík novin.
‚Qxfordskýkurýrf zaskřehotal stařec. Když si Timberlane odešel koupit noviny, Pitt natáhl ruku, jako by ho chtěl zarazit, ale pak zamumlal: "Proč vlastně ne?" a otočil se. Jediný, kdo zahlédl jeho gesto, byla Marta.
Noviny tvořil jeden list papíru opepřený tiskovými chybami. Nápadně zvýrazněný úvodník se radoval nad tím, že ted, když byl znovu nastolen zákon a pořádek, lze pokračovat ve vydávání tiskoviny. Jinde se prohlašovalo, že každý, kdo se pokusí bez povolení opustit území města, bude zastřelen. Oznamovalo se, že v Super Oněma se bude každý den promítat film. Všem mužům pod šedesát pět. let se nařizovalo, aby se do osmačtyřiceti hodin přihlásili v jedné z patnácti škol, které se proměnily v provizorní vojenská stanoviště. Bylo očividné, že noviny se dostaly pod velitelův vliv.
"Hněte sebou. Nemáme na to celý den," vyzval ho kapitán Pitt.
Timberlane zastrčil noviny do kapsy na boku a vyrazil ke garáži. Odemkl vrata a vešel dovnitř. Pitt mu stál po boku. Timberlane se protáhl kolem dodávky DOSD(A) a vyťukal číselný kód na dveřích řidiče. Marta pozorovala kapitánův

obličej - neustále si zvlhčoval své vyschlé rty.
Oba muži nastoupili do auta. Timberlane odemkl řadící páku a pomalu vycouval na silnici. Pitt zavolal na vojáka v okně, aby zamkl byt a odvezl jeho větrolet zpátky do kasáren. Martě a strážnému s povislými koutky poručil, aby si nastoupili do vozu. Posadili se na sedadlo hned za řidičem. Pitt i jeho podřízený seděli vepředu s revolvery v ruce a opírali se jimi o koleno.
"Jedte k Churchillově nemocnici," rozkázal Pitt. "Vezměte to hodně pomalu. Nemáme vůbec naspěch." Nervózně si odkašlal. Na čele mu vyvstal pot. Levým palcem bez ustání přejížděl nahoru a dolů po ústí revolveru.
Když si Timberlane kapitána zkoumavě prohlédl, řekl mu: "Vždyť jste nemocný, člověče. Měl byste se vrátit do kasáren a nechat se vyšetřit."
Revolver sebou škubl. "Řekl jsem jedle! A nemluvte na
mě!" Zakašlal a ztěžka si přejel rukou po obličeji. Jedno oční víčko mu rozechvěl nervový tik. Pokradmu vrhl rychlý pohled přes rameno na Martu.
"Opravdu si myslíte, že ne..."
"Mlčte, ženská!"
Zatímco se Timberlane skláněl nad volantem, vlekli se pomalu pustou boční uličkou. Dva kněží v černých hábitech tam mezi sebou nesli nějakou ženu, podklesávali pod její tíhou a její levá ruka bezvládně klouzala po chodníku. Jakmile je auto dostihlo, zastavili a nepohnuli se, dokud je neminulo. Když s řevem projížděli kolem, zahlédla Marta, jak na ni tupě civí prázdný obličej mrtvé ženy. Pitt slyšitelně polkl sliny.
Jako by se náhle rozhodl, pozvedl svůj revolver. Když se jeho ústí stočilo na Timberlanea, Marta zařvala. Její muž dupl na brázdu. Zhoupli se dopředu a dozadu, motor zhasl a zůstali stát.
Ještě než se Timberlane stačil ohnat, Pitt upustil zbraň a zabořil obličej do dlaní. Plakal a mluvil z cesty, ale říkal samé nesrozumitelné věci.
Chlapík s povislými koutky zakřičel: "Budte zticha! Bud-te zticha! Neutíkejte! Nikdo z nás se nechce nechat zastřelit."
Timberlane už držel kapitánův revolver. Strhl Pittovi ruce z obličeje. Když Pitt spatřil, že jeho revolver změnil vlastníka, vrátil se mu zdravý rozum.
"Klidně mě zastřelte, jestli chcete - myslíte, že mi na tom sejde? Jen do toho, raději ať už je po všem. Stejně mě zastřelí, až Croucher zjistí, že jsem vás nechal uprchnout. Zastřelte nás oba, ať to máme za sebou!"
"Já jsem nikdy nikomu nezkřivil ani vlas — jsem bývalý pošťák. Pusťte mě ven! Nestřílejte!" křičel strážný s povislými koutky. Stále bezmocně žmoulal na klíně svůj revolver. Pohled na zhrouceného kapitána ho zcela rozložil.
"Proč bych vás měl zastřelit?" zeptal se Timberlane odměřeně. "A stejně tak nevím, proč byste měli vy zastřelit mě? Jaké jste dostal rozkazy, Pitte?"
"Ušetřil jsem váš život. Ušetřete můj. Jste přece džentlmen! Dejte ten revolver pryč! Vraťte mi ho. Zamkněte ho do skříňky." Už se začínal vzpamatovávat, ještě byl sice zmatený, ale vrátila se mu jeho arogance a vrhal kolem sebe nedůvěřivé pohledy. Timberlane mu stále mířil revolverem na prsa.
"Dlužíte mi to vysvětlení."
"Byl to Croucherův příkaz. Nechal si mě dnes ráno zavolat. Říkal, že musí mít tohle vozidlo ve svých rukou. Prý jste jenom intelektuálský buřič, snad dokonce i vyzvědač z Londýna. Jakmile jste vyjel ven, měl jsem vás i s vaší paní zastřelit. Potom jsme se měli tady se Studleyem u něj hlásit s vozidlem. Ale já to prostě nedokážu udělat, namouduši, pro takové věci já nejsem stvořený. Měl jsem ženu a děti -a už mám po krk toho zabíjení - kdyby tak moje ubohá Ví..."
"Skončete s tím divadlem, pane Pitte, a nechte nás přemýšlet!" nakázala mu Marta. Objala manžela kolem ramen. "Takže jsme přece jen neměli důvěřovat tomu našemu pří-telíčkovi Croucherovi?"
"On nemohl důvěřovat nám. Lidé v jeho postavení mohou být třebas i docela liberální, ale vždycky se musí zbavit nezvladatelných živlů."
"Tenhle obrat jsi pochytil od mého otce. Dobrá, Algy, tak už jsme zase nezvladatelné živly — co ted podnikneme?"
K jejímu překvapení se otočil a políbil ji. Byl tak nějak vážně veselý. Stal se mužem činu. Studleymu přes jeho chabý odpor sebral revolver a rychle ho strčil do přihrádky.
"Za těchto okolností nemáme jinou možnost. Uprchneme z Oxfordu. Pojedeme na západ do Devonu. To je nejlepší nápad. Pitte, Studley, přidáte se k nám?"
"Nikdy se z Oxfordu a Cowley nedostanete. Všude jsou barikády. Postavili je během noci na všech cestách, co vedou z města ven."
"Jestli chcete spojit svůj osud s naším, musíte poslouchat mé příkazy. Chcete se k nám přidat? Ano nebo ne?"
"Vždvť vám povídám, že jsou všude barikády. Nedostal byste se ven, ani kdybyste byl sám Croucher," řekl Pitt.
"Musíte mít přece nějakou propustku nebo něco, co vás opravňuje jezdit po městě. Čím jste to mával na stráže, když jsme vyjížděli z kasáren?"
Pitt vytáhl z kapsy své blůzy propustku a podal mu ji.
"Dáte mi i vaši blůzu. Od této chvíle jste degradován na vojína. Je mi líto, Pitte, ale svoje povýšení jste si vlastně ani nezasloužil, co?"
"Nejsem žádný vrah, jestli máte na mysli tohle." Jeho chování už bylo klidnější. "Poslyšte, říkám vám, že to všichni odskácem, jestli se pokusíte projet barikádami. Rozestavili všude ty velké betonové kvádry. Zastaví dopravu a převrátí všechna vznášedla."
"Svléknete si tu blůzu, a pak se budeme bavit."
Cowleyští kněží zatím dorazili na úroveň vozidla. Chvíli zírali dovnitř, a potom se namáhavě vedrali se svým břemenem do dveří hostince.
Timberlane předal své sako Martě, natáhl na sebe Pittovu blůzu - její zteřelé švy praskaly, když se do ní soukal -a

potom řekl: "Do města musí přece stále proudit potraviny, ne? Potraviny, zásoby, munice - a bůhvíco ještě. Neříkejte mi, že Croucher nemá dost inteligence na to, aby tohle zorganizoval. Nejspíš zdatně plení všechna okolní hrabství, jen aby získal potřebné zásoby."
Studley se nečekaně naklonil kupředu a poklepal Tirn-berlaneovi na rameno. "To máte pravdu, pane, dneska dopoledne má dorazit konvoj s rybami ze Southamptonu, slyšel jsem, jak o tom mluvil četař Tucker, když jsme ráno přebírali větrolet."
"No vidg! Aby takový konvoj mohl projet, budou přece muset odstranit zátarasy. A jakmile mezi ně ten konvoj vjede, my vyrazíme ven. Ze kterého směru přijede?"
Zatímco ve spalujícím slunečním žáru uháněli jižním směrem, dolehla k jejich uším exploze. Podle mračna kouře, vznášejícího se po jejich pravici, si uvědomili, že Donning-
tonský most vyletěl do vzduchu a odřízl tak jedinou únikovou cestu z města. Pustošení v ulicích bylo nakažlivé, podobně jako cholera.
Obytné bloky na Rose Hill, postavené stranou silnice, byly pusté jako útesy. Jediné porušení dokonalé nahoty této dopravní tepny představovala sanitka s blikajícím modrým majákem, která se připlížila z přístupové silnice. Všechna její okna byla zatažená. Vyjela na travnatou krajnici, prosmýkla se přes silnici pouhých několik metrů před vozidlem DOSLXA) a s konečným drcnutím zastavila na opačné krajnici. Když sanitku míjeli, zahlédli uvnitř jejího řidiče, svaleného na volantu...
O kousek dál mezi rodinnými domky to už přece jen méně dýchalo smrtí. V několika zahrádkách pálili staří lidé hranice. Marta se mohla pouze dohadovat, k jakým pověrám se tato činnost vztahuje.
Když dorazili až ke kruhovému objezdu, vyšli jim z kontrolního stanoviště v ústrety vojáci s puškami zavěšenými přes rameno. Timberlane se vyklonil z okna a mávl na ně propustkou, aniž zastavil. Vojáci mu pokynuli, aby pokračoval.
"Jak je to ještě daleko?" zeptal se Timberlane.
"Jsme téměř na místě. Ten zátaras je na Uttlemorském železničním mostě. Za ním se už rozkládá jenom volná krajina," řekl Pitt.
"Croucher musí bránit docela dlouhou hranici."
"Proto chce taky další vojáky. Tohle zahlazení silnic je velmi dobrý nápad. Pomáhá mu to zadržovat cizince venku stejně jako nás zase uvnitř. Nepotřebuje přece, aby mu utíkali zběhové, kteří budou někde proti němu organizovat odpor, ne? Silnice se tady stáčí doprava k mostu a tam se zprava připojuje další. Ach, tohle je ta hospoda - Marlbo-rough - tam na tom rohu!"
"Dobrá, udělejte, co jsem vám řekl. Vemte si příklad z té sanitky, co jsme potkali. Všechno jasný, Marto, miláčku? Jdeme na to!"
Když projeli zatáčkou, Timberlane padl na volant a svou pravou ruku nechal bezvládně viset z okénka. Pitt se zhroutil vedle něj, druzí dva se rozvalili na sedadlech. Timberlane opatrně řídil tak, aby auto opileckým stylem prošněroval k hostinci, o kterém mluvil Pitt. Vjel na chodník, vzápětí strhl řízení a pustil spojku, aniž by vyřadil. Nákladní auto se prudce otřáslo a zastavilo. Hleděli na Littlemorský most. pouhých dvě stě metrů před nimi.
"Dobře, ted zůstaňte, jak jste," ozval se Timberlane. "Doufejme, že konvoj ze Southamptonu přijede včas. Z kolika vozidel se tak nejspíš bude skládat. Studley?"
"Ze čtyř, pěti, šesti. Těžko říct. Bývá to různý."
"Pak bychom se měli snažit projet ven za druhým nákla-dakem."
Zatímco mluvil, bedlivě zkoumal situaci před sebou. Železnice ležela ukrytá v příkopě. Silnice se před mostem zužovala do dvou jízdních pruhů. Za ním ji zakrývalo nízké stoupání terénu, ale zátaras byl naštěstí vztyčen na bližší straně mostu, takže na něj viděli z místa, kde čekali. Tvořilo jej několik betonových kvádrů, dva staré nákladní automobily a dřevěné sloupy. Malý dřevěný baráček nedaleko něj zabrali vojáci a vypadalo to, že v něm může být umístěn kulomet. Před ním bylo vidět pouze jednoho vojáka, který se opíral o dveře baráčku a stínil si oči, aby mohl pozorovat silnici. Vedle barikády stálo nákladní auto. Nějaký muž házel cihly z jeho korby dalšímu muži. Patrně zesilovali opevnění, a soudě podle jejich nemotorných pohybů, nebyli na takovou práci zvyklí.
Minuty míjely. Celý výjev byl téměř nepopsatelný: tento jednotvárný úsek silnice nevedl městem ani otevřenou krajinou. Nejenže ji sluneční záře skutečně zbavila veškeré ho-nosnosti, nejspíš ji také nikdy nikdo neobhlížel tak cflevě-domě, jak to nyní činil Timberlane. Toporné pohyby mužů, kteří skládali cihly, měly v sobě jakousi snovou úpornost. Do nákladního automobilu DOSLXA) se dostaly mouchy
a bezcílně poletovaly poJcabině. Jejich bzučení připomnělo Martě dlouhé letní dny jejího dětství, kdy do jejího pocitu štěstí vstoupilo vědomí, které se pak stalo jeho neoddělitelnou součástí, a které zvěstovalo, že se nad ní, nad jejími rodiči, nad přáteli - a vůbec nad všemi, vznáší cosi neblahého, podobného prokletí. Uvědomovala si, jak se následky tohoto prokletí rozlézají dál a dál, jako písek při pouštní bouři postupně zatemňující oblohu. S široce rozevřenýma očima zírala na nahrbená záda svého manžela a na okamžik ji zaplavila lehce hrůzná představa, že je mrtev, že zemřel na choleru. Podařilo se jí vyděsit sebe samu.
"Algy..-"
"Tamhle jedou! Podívejte! Zůstaň skloněná, Marto, budou asi střílet, až projedeme."
Vyrazil s nimi kupředu a dokodrcal se zpět na silnici. Z druhé strany úzkého mostu se hnal první nákladní automobil, velký stěhovací vůz pokrytý vrstvou prachu. Jeden voják ho přišel odbavit. Odtáhl část dřevěného zátarasu, aby auto mohlo projet. S rachotem se prodralo těsným otvorem. Když sjíždělo po silnici k vozidlu DOSLXA), objevilo se na mostě druhé - tentokrát to byl vojenský nákladák s potrhanou plachtou.
Jejich načasování muselo vyjít. Nákladní auto DOSLXA) se rovnoměrně sunulo vpřed a bylo třeba, aby se minulo s druhým automobilem konvoje co nejblíž mostu. Timberlane sešlápl pedál. Jilmy podél silnice, vyšperkované prachem,

rozptylovaly sluneční švédo v jeho vidění do červených a bílých pásů. Projeli kolem prvního automobilu. Řidič na ně cosi křičel. Rychle se blížili k vojenskému nákladáku. Právě projížděl mezi betonovými kvádry. Řidič uviděl Tim-berlanea, zašermoval rukama, zrychlil a stočil volant k bližší straně mostu. Hlídkující voják se k nim rozběhl, strhávaje si z ramene pušku. Jeho ústa se stále pohybovala. Slova však zanikla ve hřmění motorů. Timberlane najížděl přímo na něj.
S řevem se protáhli kolem vojenského nákladáku, aniž by se ho dotkli, a všichni čtyři bezděčně vyjekli. Reflektorem na pravé straně vozidla srazili vojáka dříve, než se stačil otočit. Jeho puška vylétla do vzduchu. Mrštilo to s ním o jeden betonový kvádr dál, jako by byl pytel cementu. Něco zavreštělo, když se prodírali kolem barikády: ocel na kameni. Zatímco se drkotavě sunuli po mostě, vynořilo se proti nim třetí vozidlo konvoje.
Z dřevěné strážní budky, kterou minuli, se rozštěkal kulomet. Projektily řinčely o mříž na zadní části jejich vozu, a v kabině to znělo, jako by člověk seděl uvnitř plechového bubnu. Přední sklo protijedoucího vozidla se rozprsklo, na jeho staré plachtě rozkvetly nové ostré cáry. S hvízdáním pneumatik zajelo ke straně. Řidič bleskurychle otevřel dveře, ale když se jeho nákladák naklonil na opačnou stranu, upadl nazpět do kabiny. Prorazil zábradlí a kodrcavě sjel dolů ze břehu ke kolejím.
Timberlane stočil řízení opačným směrem, aby se vyhnul srážce s nákladním autem. Pouze jeho náhlá nehoda mu umožnila kolem něj projet. Opět kodrcavě uháněli vpřed a silnice před nimi byla volná. Kulomet stále poštěkával, ale tvar terénu je už před ním chránil.
Kdyby se v té chvíli nezhroutil Studley, a oni proto nemuseli zastavit v opuštěné vesnici Sparcot, kde se shromaž-dbvali další bčženci, možná by dojeli až do Devonu. Ale Studley měl choleru, a později se tam objevil jakýsi paranoik Mole, který celou osadu změnil v opevněnou základnu. Po týdnu jejich pobytu spláchly prudké deště veškeré další možnosti. Zastávka ve Sparcotu se protáhla na jedenáct šedivých let.
Když ted Marta vzpomínala na tyto události, uvědomila si, jak jí je nervové vypětí z pobytu v Cowley uchovalo v paměti, takže se jí ted všechno vybavovalo velmi plastický. Následující roky už nebyly tak zřetelné, neboť je zastíraly útrapy a jednotvárnost. Smrt Studleyho, smrt několika dalších ze skupiny původních uprchlíků, příchod Velkého Jima Molea a nepříjemné hádky, když je rozděloval do opuště-
ných domů ve vesnici, nekonečný zápas, půtky o ženy, konec nadějí, konvencí a rtěnek, to všechno před ní defilovalo jako jednotlivé figury na obrovském, nicméně zašlém gobelínu, k němuž se už nechtěla obracet.
Jediná událost z těch dnů (ach, ale nepřítomnost dětí bývala tehdy v její mysli mnohem živější ránou) se jí vtiskla silněji do paměti, protože věděla, že se její manžel kvůli ní stále trápí. Byla to výměna jejich nákladního auta DOSD(A) v průběhu druhé kruté zimy ve Sparcotu, když už začali trpět závratěmi z hladu. Směnili ho za káru hnijících ryb, pastináku a vitaminových pilulek, kterou přivezl jednooký podomní obchodník. Marta a Algy s ním smlouvali celé jedno odpoledne, a nakonec ho pozorovali, jak za soumraku odjíždí v jejich náklacfáku. V temnotě této zimy dosáhly jejich útrapy nejvyššího stupně.
Několik lidí, mezi nimi i ti nejschopnější, se zastřelilo. Stalo se to v období, kdy Eva, která byla Trouterovou milenkou, porodila dítě bez jakéhokoliv postižení. Zešílela a utekla. O měsíc později pak nalezli obě těla v nedalekém lese.
V této děsivé zimě pořádali Marta se Šedivousem přednášky, byť bez požehnání Molea. Vykládali o dějinách, zeměpisu, politice, o ponaučeních, která by si lidé měli brát ze života, ale vzhledem k tomu, že se jejich témata odvíjela z existence, která rychle zanikala dokonce i během jejich výkladu, přednášky skončily nezdarem. A tak se k hladu a strádání přidalo cosi mnohem zlověstnějšího: vědomí, že na světě už není místo pro lidského ducha.
Někdo pro ten pocit vymyslel obrat, který neměl dlouhého trvání: ‚duchovní opona'. Tu zimu se duchovní opona spustila s maximální tíhou.
V lednu přinesly do Sparcotu z Norska svůj skřípavý zpěv kvíčaly. V únoru vály ledové větry a každý den chumelilo. V březnu se páňli vrabci nad zmrzlými a špinavými kupami ledu. Teprve v dubnu se vrátil teplejší vzduch.
V tomto měsíci se Charley Samuels oženil s Iris Rydeo-
vou. Charley a Timberlane spolu bojovali ve válce, dávno před tím, než se oba stali součástí oddílů Infantopu. Byl to krásný den, za kterého Charley přišel do této různorodé vesničky. Když se oženil, přestěhoval se svou nevěstou do domu sousedícího s domem Marty a Algyho. Za šest let Iris umřela na rakovinu, která byla, stejně jako sterilita, následkem Neštěstí.
Byly to krušné časy. Po celou tu dobu jen dřeli pod Moleovou knutou, aniž si uvědomovali, jak je zneužívá. Uprchnout odsud znamenalo uzdravit se: člověk se ohlédl a poprvé spatřil, jak zle se mu vedlo. Marta vzpomínala, jak dychtivě se tenkrát spojili s přírodou, nechali zarůst cesty, oddělili se od nebezpečného vnějšího světa, a jak hlídali Sparcot a připravovali se na den, kdy dorazí Croucherova armáda, aby je přinutila k poslušnosti.
Croucher nikdy do Sparcotu nedorazil. Umřel při pande-mii cholery, která zkosila tolik jeho stoupenců a proměnila celou pevnost v márnici. Než se nemoc vytratila, následovaly velké lidské organizace osud vyšší zvěře, živé ploty se rozrostly, nízké mlází pozvedlo svá ramena a změnilo se v lesy, řeky se rozlily v bažiny a savec s velkým mozkem začínal pomalu senilnět v malých společenstvích.
3 ŘEKA: TRH VE SWIFFORDU
Lidé i ovce hodně naříkali, když se plavili ve člunech po proudu. Členové výpravy už pozbyli prvotního pocitu dobrodružství. Byli už příliš stan a viděli příliš mnoho zlého na to, aby se dlouho udrželi ve veselé náladě. K jejich zklidnění přispěla i zima a okolní krajina: vegetace, obrostlá jíním jako vousatá tvář starobylého ducha, vytvářela součást scenérie, jež se prostírala všude kolem nich a ubíhala do dáli bez ohledu na zbloudilé lidi, kteří ji křižovali.
V ostrém zimním povětří se jejich dech srážel v páru. První plul záchranný člun a za ním Jeff Pitt, veslující ve své malé lodice, za jehož rozedraným kabátem ležely v síti dvě ovce. Pohybovali se pomalu, Pittova hrdost na veslování byla větší než jeho skutečné schopnosti.

V záchranném člunu většinou vesloval Charley s Šedivousem a Marta seděla u kormidla čelem k nim. Na jednom boku se mračili Bečky a Towin Thomasovi; Bečky totiž chtěla zůstat v hostinci, kde našli ovce, dokud nedojdou lihoviny, nebo neskončí zima, ale Šedivous to nepřipustil. Zbylé ovce teď ležely mezi nimi na dně člunu.
Becky, rozmrzelá nad tím, že její muž vedle ní zahálí, jednu chvíli nařídila Towinovi, aby přelezl do loďky Jeffa Pitta a pomohl mu veslovat. Ten experiment ale nebyl nijak
úspěšný. Lodka se málem převrhla. Pitt nyní vesloval sám, zahloubaný do vlastních myšlenek.
V šedesátém pátém roce svého života měl podivný, špičatý obličej. Ačkoliv mu z něj stále ostře vystupoval orlí nos, postupná ztráta zubů a vysychání kůže zvýraznily také jeho spodní čelist.
Od svého příjezdu do Sparcotu, kdy měl velkou radost, že se konečně dostal z moci Šedivouse, vedl tento bývalý kapitán Croucherovy gardy poměrně samotářský život. Skutečnost, že si ošklivil život, k němuž byl přinucen, byla dostatečně zřejmá, a ačkoliv si nikdy nestěžoval, jeho chování bylo chováním člověka, který už dávno uvykl horkosti. Byla však pravda, že si s mnohem větším úspěchem než kdokoliv jiný dokázal osvojit pytlácké praktiky.
I v této chvíli, kdy sdílel osud s ostatními, se jeho ne-společenská povaha stále projevovala, vesloval zády k záchrannému člunu a pozorně sledoval načechranou zimní krajinu, kterou proplouvali. Byl sice s nimi, nicméně jeho chování naznačovalo, že tu není jen kvůli nim.
S praskotem se prodírali dál mezi nízkými břehy, které mráz spálil do bělá a okrová, a pod příděmi člunů se tříštil tenký led. Druhé odpoledne od chvíle, kdy opustili hostinec s ovcemi, ucítili vůni spáleného dřeva a zahlédli před sebou dým, ztěžka se povalující nad řekou. Brzy dosáhli místa, kde byl led rozbitý a na břehu doutnalo ohniště. Šedivous hmátl po pušce, Charley sevřel nůž a Marta se ostražitě rozhlížela. Towin s Becky se skrčili do člunu. Pitt vstal a ukázal na břeh.
"Propána, trpaslíd!" zvolal. "Tamhle jeden stoprocentně je!"
Na břehu nedaleko ohně poskakoval malý bflý človíček a protahoval si nohy a ruce. Prozpěvoval si, a zvuk jeho hlasu připomínal vrzání větve. Když zahlédl skrz bezlisté haluze keřů čluny, zmlkl. Přiblížil se k řece, sepjal si ruce nad černým moudím svého rozkroku a něco na ně křičel. I když mu nerozuměli, fascinovaně veslovali směrem k němu.
l
Než dorazili ke břehu, malý člověk se trochu oblékl, a hned vypadal mnohem lidštěji. Za ním uviděli dehtem natřenou stodolu, zpola skrytou v javorovém mlází. Natřásal se, ukazoval směrem ke stodole a neustále cosi překotně drmolil. Podle vzhledu to byl čilý osmdesátník, groteskní bujará postavička s vějířem červených a fialových žilek táhnoucích se z jedné lícní kosti na druhou přes vyvýšeninu jeho mohutného nosu. Jeho vousy a kštice vytvářely souvislou plochu ohnivého porostu, zauzlovaného na temeni hlavy a pod bradou i nad ní, a vybledlého do sytě oranžového odstínu. Poskakoval jako kostlivec a mířil k nim.
"Jsi sám? Můžeme tady přistát?" zavolal na něj Šedivous.
"Nelíbí se mi, jak se tváří - plujme raději dál!" zakřičel Jeff Pitt a prorážel si cestu ledovými krami. "Nevíme, do čeho se mužem namočit."
Když Šedivous vylezl na břeh, kostlivec na něj zakřičel cosi nesrozumitelného a uskočil. Pevně svíral jakési červené a zelené korálky, které mu visely kolem krku.
"Urtšitje je chezky ten na khouphánji," drmolil kostlivec.
"Ach — hezký den na koupání. Byl ses koupat.7 Není to studené? Nebojíš se, že se pořežeš o led?"
"Cos žikchal? Žikhalš něco o Ihetu?"
"Zdá se, že mi nerozumí o nic líp než já jemu," pozna
menal Šedivous k ostatním ve člunu. Ale s velkou trpělivostí
se mu nakonec podařilo proniknout do kostlivcova těžkého
přízvuku. Jmenoval se patrně Norsgrey a byl cestovatelem. |
Přebýval se svou manželkou Litou ve stodole, kterou viděli v javorovém hájku. Společnost Šedivouse a jeho výpravy srdečně vítal.
Ovce, stejně jako Charleyho liška, byly uvázány na řetězech. Přiměli je vyskočit na břeh, kde začaly ihned spásat ostrou trávu. Lidé vytáhli čluny na souš a zajistili je. Začali se protahovat, aby z údů vyhnali chlad a ztuhlost. Potom zamířili do stodoly, namáhavě pohybujíce nohama. Když si zvykli na kostlivcův přízvuk, začali mu lépe rozumět, i když co do obsahu zůstávala jeho řeč velmi svérázná.
Jeho hlavní starostí byli jezevci.
Norsgrey věřil na jejich kouzelnou moc. Vypravoval jim, že má dceru, které ted už bude téměř šedesát let. Utekla do lesa (‚když se jezevci rozhojňovali a množili za pochodu a dávili lidská města') a vdala se za jezevce. V lesích nyní pobíhali jezevci muži, kteří byli jejími syny, a jezevci dívky, které byly jejími dcerami, s černobílými obličeji, na pohled velmi hezkými.
"Jsou tady v okolí nějací hranostajové?" zeptala se Marta a přerušila tak jeho řeč, hrozící přerůst v dlouhý monolog.
Starý Norsgrey se zastavil před stodolou a ukázal na spodní větve stromu.
"Zrovinka tamhle jeden je, a kouká na nás, paní Dámo, sedí si ve svém šelmím hnízdečku, hezkém zrovínka tak, jako jste vy. Ale ani se nás nedotkne, protože ví, že jsem manželským svazkem příbuzný s jezevci."
Dlouho se tam dívali, ale neviděli nic jiného než světle šedé větvičky jasanu, temně se vypínajícího do výše.
Ve stodole ležel v pološeru starý sob, čtyři široká kopyta měl složená pod sebou. Když k nim otočil svou starou vzpumou hlavu, Becky vyjekla překvapením. Při jejich vstupu se rozkdákaly a rozlétly slepice.
"Nedělejte moc velký kravál," upozornil je Norsgrey. "Lita spí a já nechci, aby se vzbudila. Jestli ji vyrušíte, vyhodím vás, ale když budete zticha a dáte mi trochu jídla, nechám vás tady hezky v teplíčku a pohodlí - a taky v bezpečí před těmi hladovými hranostaji tam venku."

"Co trápí vaši ženu?" zeptal se Towin. "Nezůstanu tady, jestli je tu někdo nemocný."
"Neurážejte mou ženu. Za celý svůj život nezastonala. Budte potichu a chovejte se slušně."
"Přinesu ze člunu naše věci," řekl Šedivous. Charley s liškou se vrátili s ním k řece. Když si nakládali zásoby na záda, Charley se trochu rozpačitě rozhovořil, s pohledem upřeným ne na Šedivouse, ale na chladnou šedivou krajinu.
"Towin a jeho Becky asi měli zůstat v tom domě, kde
v kuchyni seděla ta mrtvola," uvažoval. "Nestáli o to, aby se plulo dál, ale my jsme je přesvědčili. Je to tak, Šedivousi, ne?"
"Přesně tak, jak říkáš."
"Dobrá. Chci se tě na něco zeptat. Jak daleko poplujeme? Jaké máš plány? Co vlastně zamýšlíš?"
Šedivous se zadíval na řeku.
"Ty jsi věřící člověk, Charley. Nemyslíš, že Bůh by s námi mohl třeba mít nějaké úmysly?"
Charley se uchechtl. "Určitě by to znělo líp, kdybys ty sám věřil v Boha. Ale dejme tomu, že bych se domníval, že On má v úmyslu, abychom se usadili tady, co bys potom dělal? Nechápu, kam vlastně míříš?"
"Ještě nejsme tak daleko od Sparcotu, abychom se usadili. Mohli by podniknout výpravu a chytit nás tady."
"Víš stejně dobře jako já, že je to nesmysl. Ve skutečnosti ani nevíš, kam a proč chceš vůbec jet. Nemám pravdu?"
Šedivous pohlédl do pevného obličeje muže, kterého znal už tak dlouho.
"Každým dnem je mi to jasnější. Chci se dostat k ústí řeky, k moři."
Charley přikývl, hodil si své věci na záda a začal se plahočil směrem ke stodole. Izák šel první. Šedivous se chystal něco dodat, ale pak si to rozmyslel. Nevěřil na vysvětlování. Pro Towina a Becky byla tahle cesta pouze dalším strádáním, pro něj tím strádání spíš končilo. Útrapy cesty mu byly rozkoší. Život sám byl rozkoší. Před očima se mu začaly odvíjet íůzné okamžiky jeho života, mnoho jich bylo obestřených mlhou stejně jako protější břeh Temže. Objektivně vzato, představovaly mnohé jenom utrpení, strach a zmatek; později však, dokonce i v této chvíli, pociťoval jakési veselí, silnější než utrpení, strach nebo zmatek. Vybavil se mu útržek jednoho kréda z minulé epochy: Cogito ergo sum. Pro něj to neplatilo, jeho pravdou bylo: Sentio ergo sum. Cítím, tedy jsem. Užíval si tedy tohoto bědného a zmateného života, naplněného strachem, a to nejen proto, že měl větší smysl než nebytí. Nedokázal by to asi nikomu vysvětlit. Martě to vysvětlovat nemusel, ona to věděla, po této stránce se cítila stejně jako on.
V dálce zaslechl hudbu.
Rozhlédl se stísněně kolem sebe, neboť si vzpomněl na příběhy, které Pitt i ostatní vyprávěli o trpaslících a zakrslých lidech. Toto byla jejich hudba. Uvědomil si však, že k němu přichází z velké vzdálenosti. Byla to — téměř už zapomněl jméno toho nástroje — harmonika?
Zahloubán do svých myšlenek se vrátil do stodoly a zeptal se na to Norsgreye. Starec, zády rozvalený v sobích slabinách, k němu dychtivě vzhlédl zpod oranžových vlasů.
"To bude asi trh ve Swiffordu. Zrovna jsem se odtud vrátil, trochu jsem tam obchodoval. Tam jsem si opatřil tyhle slepice." Jako vždycky nebylo snadné pochytit, co říká.
"Jak daleko je odsud Swifford?"
"Cesta vás tam dovede rychleji než řeka. Míli, jak létají vrány. Dvě míle po silnici. Pět po řece. Koupím od vás člun, dám vám dobrou cenu."
S tím nesouhlasili, ale dali starci trochu svého jídla. Jedna z ovcí, kterou porazili, chutnala příjemně. Rozřezali ji na guláš a okořenili nějakými bylinkami, které Norsgrey vytáhl ze svého vozíku. Maso obvykle připravovali dušené, protože to bylo nejmilosrdnější pro jejich staré zuby a rozbolavělé dásně.
"Proč se tvoje žena s námi nejde najíst?" zeptal se Towin. "Je nervózní z cizích lidí, nebo co?"
"Jak jsem vám říkal, spí za tím modrým závěsem. Nechte ji na pokoji - nic vám neudělala."
Modrý závěs v jednom rohu stodoly byl natažený od vozu k hřebíku ve zdi. Stodola byla ted nepříjemně plná, protože za soumraku zahnali dovnitř i ovce. Neklidné ulehli spolu se slepicemi a starým sobem. Zář jejich svítilen stěží dosáhla nahoru k trámům. Tyto trámy přestaly být živými kmeny před dvěma a půl stoletími. Nyní v nich nalézal útočiště jiný život: ponravy, brouci, pavouci, zámotky zavěšené na krovech na hedvábných vláknech, blechy a jejich kukly
ve vlaštovčích hnízdech, čekající na věrný návrat svých obyvatel následujícího jara. Pro tyto jednoduché tvory už uplynulo mnoho generací od toho okamžiku, kdy si člověk přivodil vlastní záhubu.
"Hele, kolik byste hádala, že mi je?" zeptal se Norsgrey a přistrčil svůj barevný obličej k Martině tváři.
"Vlastně jsem o tom nepřemýšlela," odvětila Marta mile.
"Myslela jste tak sedmdesát, vicfte?"
"Opravdu jsem o tom nepřemýšlela. Raději moc o věku nepřemýšlím, tohle téma mi není příjemné."
"No tak se ale zkuste zamyslet nad tím mým. Řekla byste trochu přes sedmdesát, že jo?"
"Možná."
Norsgrey ze sebe vyrazil vítězoslavný výkřik, a pak se vědoucně zahleděl k modrému závěsu.
"Tedy, odpusťte, že vám to říkám, ale byla byste na omylu, paní Dámo — ach ano, na velkém omylu. Mám vám říct, kolik mi je? Mám? Nebudete mi věřit."
"No tak, kolik ti teda je?" zeptal se Towin se vzrůstajícím zájmem. "Řekl bych takových pětaosmdesát. Vsadím se, že jsi starší než já, a já jsem se narodil v roce 1945, v tom roce, kdy shodili první atomovou bombu. Vsadím se, že ty ses narodil ještě před rokem 1945, kamaráde."
"Roky už se neoznačují osly," řekl Norsgrey posměšně a obrátil se zpátky k Martě. "Nebudete tomu věřit, paní Dámo, ale brzy mi už bude dvě stě, opravdu velmi brzy. Vlastně klidně můžete říct, že příští týden mám dvousté narozeniny."
Marta ironicky zdvihla obočí. "To vypadáte dobře, na svůj věk."
"Rozhodně ti není dvě stě, stejně jako mně," řekl Towin posměšně.

"To mi je. Je mi dvě stě, a navíc se budu pořád ještě potloukat po světě, až vy kreténi budete už dávno pod kytičkama."
Towin se k starcovi naklonil a zlostně ho nakopl do boty. Norsgrey popadl hůl a přetáhl Towina pořádně přes holeň. Towin vyjekl bolestí, zvedl se na kolena a ohnal se svým kyjem po starcově ohnivé lebce. Charley zastavil ránu v půli cesty.
"Přestaň," rozkázal přísně. "Towine, laskavě ponechte toho ubohého starce jeho bludům."
"To není žádný blud," vykřikl Norsgrey podrážděně. "Můžete se zeptat mé ženy, až se probudí."
Během tohoto rozhovoru i při jídle Pitt sotva utrousil jediné slovo. Seděl uzavřený do sebe, jako to často dělával, když ještě byli ve Sparcotu. Nyní se docela klidně ozval: "Udělali byste líp, kdybyste mě bývali poslechu", když jsem vám říkal, že máme radši zůstat na řece, než se na noc utábořit v takovémhle blázinci. Mohli jsme si vybrat kterékoliv jiné místo, a vy jste si museli vybrat zrovna tohle!"
"Můžete si jít ven, když se vám nelíbí naše společnost," řekl Norsgrey. "S vámi je problém v tom, že jste stejně neotesaní jako hloupí. Chválabohu, že umřete! Nikdo z vás nemá ponětí o světě - tvrdli jste v té díře, ani nevím, jak se jmenovala. Na světě jsou dnes nové zvláštní věci, o kterých jste jakživ neslyšeli."
"Jaké?" zeptal se Charley.
"Vidíte ten červenozelený náhrdelník, který mám na krku? Dostal jsem ho v Modcweagles. Jsem jedním z mála lidí, kteří Mockweagles navštívili. Zaplatil jsem za to dvěma mladými sobolími krávami, a přitom to bylo ještě o polovinu lacinější. Jenom se tam musíte jednou za sto let vrátit, abyste získali nový život, jinak se jednoho rána za svítání probudíte a při - rozpadnete se v prach a zbydou z vás jenom oční bulvy."
"A co se stane s nimi?" zeptala se Becky, hledíc na něj přes kalnou zář lampy.
Norsgrey se zasmál.
"Oční bulvy nikdy neumřou. To jste nevěděla, paní WeE-ko? Ty nikdy neumřou. Viděl jsem je, jak mě pozorují v noci z houští. Mrkají na vás, aby vám připomněly, co se stane, když se zapomenete vrátit do Mockweagles."
"Kde je to Mockweagles?" zeptal se Šedivous.
"Neměl bych vám to říkat. Nekoukají tady ted nikde žádné oční bulvy? No dobře, to místo Mockweagles existuje, jenom je tajné, víte, a leží zrovinka uprostřed jedné houštiny. Je to hrad — no, vlastně spíš něco jako mrakodrap než hrad. Jenomže oni nebydlí v prvních dvaceti patrech, ta jsou prázdná. Chci říct, že abyste je našli, museli byste jít rovnou do nejvyššího patra."
"Kdo to jsou oni?"
"Ach, lidi, obyčejní lidé, jenomže jeden z nich má jakousi druhou hlavu se zapečetěnou pusou, která mu vystupuje z krku. Víte, oni žijou věčně, protože jsou nesmrtelní. A já jsem jako oni, protože taky nikdy neumřu, jenom se tam musím každých sto let vrátit. Zrovna jsem tam ted byl při své cestě na jih."
"Chceš snad říct, že to byla tvoje druhá návštěva?"
"Třetí. Poprvé jsem se tam přišel vyléčit, a pak jsem si tam musel jít vyzvednout oživené korálky." Prsty si prohrábl oranžovou plentu vousů a zvědavě se na ně zadíval. Nic neříkali.
"Nemůžeš být tak starý," zamumlal Towin. "Není to přece ještě tak dlouho, co se všechno rozpadlo a přestaly se rodit děti. Nemám pravdu?"
"Vy vůbec nechápete, jaká je dneska doba. Nejste trošku padlí na hlavu? Samozřejmě nic tím nemyslím. Chci jen říct, že se zrovna odtud vracím. Po celém kraji se všude potlouká spousta tuláků, jako jste vy. Až tam půjdu za dalších sto let, už to bude lepší. Už tady nebudou žádní tuláci. Všichni už budou pod zemí a porostou na nich muchomůrky. Budu mít celý svět pro sebe, bude tu jen pro mě a mou Litu a tu drobotinu, která cvrliká a šustí v křoví. Jak já bych si přál, aby konečně přestali s tím svým zatraceným cvrlikáním a šustěním! Za nějakých pár tisíc let to s nimi bude pěkné peklo."
Náhle si rukama zakryl oči, mezi prsty mu vytryskly velké stařecké slzy a ramena se mu otřásala. "Je to hrozně osamělý život, přátelé," vzlykal.
Šedivous mu položil ruku na rameno a nabídl se, že ho
uloží do postele, Norsgrey vyskočil a rozkřičel se, že se o sebe umí postarat sám. S posmrkáváním se odebral do příšeří stodoly, rozehnal slepice a zalezl za modrý závěs. Ostatní zůstali sedět a hleděli jeden na druhého.
"Hloupý starý blázen!" prohodila Becky znepokojeně.
"Zdá se, že ví spoustu věcí," namítl Towin. "Ráno bvsme se ho asi měli zeptat na tvoje dítě."
Naštvaně se k němu otočila.
‚Towine, ty jsi hrozný pitomec, vždyť jsi vyzradil naše tajemství. Copak jsem ti neříkala pořád dokola, že o tom nemáš mluvit, dokud si toho stavu nevšimnou ostatní? Ten tvůj zatracený užvaněný jazyk. Jsi jako stará ženská..."
"Becky, je to pravda?" zeptal se Šedivous. "Jste těhotná?"
"Ach, je březí jako králík," přiznal Towin a svěsil hlavu. "Dvojčata. Na omak bych řekl, že to tak bude."
Marta se zadívala na boubelatou drobnou ženu; domnělá těhotenství byla ve Sparcotu častá a ona si byla jistá, že tohle je jen další případ. Ale lidé věřili tomu, čemu chtěli věřit.-Charley sepjal ruce a pronesl vážným hlasem: "Je-li to pravda, jméno Boží budiž pochváleno! Je to zázrak, znamení Nebes!"
"Ušetřete nás těch starých blbostí," rozzlobil se Towin. "Je to jen moje zásluha a nikoho jiného."
"Všemohoucí působí prostřednictvím těch nejnižších z nás, Towine Thomasi," řekl Charley. "Jestliže je Becky těhotná, pak je to znamení, že k nám nakonec v hodině dvanácté sestoupil, aby znovu zaplnil svět Svým národem. Pomodleme se všichni společně - Marto, Algy, Becky..."
"Nic takového nechci," namítl Towin. "Nikdo se nebude modlit za moje potomky. Nejsme tvému Bohu dlužní ani halíř, panáčku. Jestli je tak zatraceně všemocný, pak je to v první řadě On, kdo to všechno pokazil. Řekl bych, že starý Norsgrey má pravdu - vůbec netušíme, jak dávno se to už stalo. Nevykládejte mi, že jsme byli ve Sparcotu jenom jedenáct roků! Připadá mi to jako století. Možná už nám všem je tisíc let a..."

"Becky, smím si sáhnout na vaše břicho?" zeptala se Marta.
"Sáhneme si všichni, Becky," pronesl Pitt s pusou od ucha k uchu a jeho zájem okamžitě vzrostí.
"Vy si sahejte sám na sebe," odsekla mu Becky. Ale dovolila Martě, aby vložila ruku pod její početné obleky, a hleděla do prázdna, zatímco jí Marta jemně hnětla svaly na břiše.
"Tvoje břicho je rozhodně zvětšené," řekla Marta.
"Aha! Co jsem říkal!" vykřikl Towin. "Už uběhly čtyři roky, co je - chci říct, čtyři měsíce. Proto jsme nechtěli odejít z toho domu, kde byly ty ovce. Mohli bychom tam nalézt pěkný domov, jenže tady náš chytrák nás místo toho vyhnal na tu svou milovanou řeku!"
Zašklebil se svým neboleným vlčím zjevem směrem k Šedivousovi.
"Zítra ráno vyrazíme na trh do Swiffordu, a uvidíme, jestli by se pro vás dva nedalo něco udělat," řekl Šedivous. "Měl by tam být doktor, aby Becky prohlédl a poradil jí, co a jak. Ted" bychom ale měli následovat příkladu toho zrzavého chlapíka, zalehnout a trochu se vyspat."
"Nevadí ti, když ten starý sob v noci sežere Izáka?" zeptala se Becky Charleyho. "O těhle zvířatech bych ti mohla vyprávět romány. Jsou to pěkně lstivý potvory, tihle sobi."
"Lišku by nesežral," řekl Charley.
"My jsme měli jednoho, co nám sežral kočku, že jo, Towine? Tow kdysi obchodoval se soby, hned jak se tenkrát poprvé dostali k nám - Šedivous bude určitě vědět, kdy to bylo."
"No, válka skončila v roce 2005, po svržení vlády," zamyslel se Šedivous. "O rok později vznikla Koalice, a řekl bych, že to byli právě tihle lidé, kteří první dovezli soby do Británie."
Vzpomínky se mu vybavovaly jako rozmazané fotografie z novin. Švédové přišli na to, že sob se jako jediný mezi přežvýkavci může normálně rozmnožovat a plodit živá mlá-
data. Tvrdilo se, že tato zvířata získala určitou imunitu proti radiaci, protože lišejník, který požírala, byl už dříve značně radioaktivně kontaminován. V šedesátých letech dvacátého století, ještě předtím, než se Šedivous narodil, dosahovala kontaminace v jejich kostech hodnoty sta až dvou set stronciových jednotek — zhruba šesti- až dvanáctinásobek množství, bezpečného pro člověka.
Jelikož se sobi dali dobře využívat jako tažná zvířata, a zároveň poskytovali dobré maso a mléko, byla po nich po celé Evropě velká poptávka. V Kanadě se stal obdobné populární karibu. Stáda ze švédského a Japonského chovu se dovážela do Británie v různých obdobích.
"Určitě to bylo kolem roku 2006," přisvědčil Towin. "Protože tehdy umřel můj bratr Evan. Přišlo to na něj zničehonic, právě když popíjel pivo."
"Ještě k tomu sobovi," ozvala se Becky. "Dokonce nám vydělal i nějaký ten peníz. Museli jsme na něj mít koncesi - říkali jsme mu Daffid. Na část dne jsme ho vždycky pronajímali na práci. '
Vzadu za naším krámkem jsme měli takovou kůlnu. Tam jsme Daffida chovali. Měl tam útulno, seno a tak. A taky jsme měli starého kocoura Billyho. Byl hodně starý a dost inteligentní. Nikde byste tenkrát nenašli jedinou kočku, a my jsme ji samozřejmě taky nesměli držet. Po válce na to byli přísní, jestli si vzpomínáte, a Billy měl správně poskytnout potravu lidem. My jsme se ho ale nedokázali vzdát.
Koalice někdy posílala policii, která vždycky vpadla rovnou dovnitř - víte, bez zaklepání a tak. Potom prohledali dům. Zažili jsme si zlé časy, přátelé!
No, a tu noc tenkrát, se tady Towin přiřítil domů — byl předtím zrovna v hospodě - a že prý se blíží policie a chystá se dělat prohlídky."
"Taky, že dělali!" bránil se Towin se známkami dávného zklamání.
"To tvrdí on," opakovala Becky. "A tak jsme museli chudáka Billyho schovat, nebo bysme se všichni octli v pěkný bryndě. Běžela jsem s ním do kůlny, kde ležel Daffid, úplně stejně jako tohle zvíře tady, a Billyho jsem strčila pro jistotu pod slámu.
Pak jsem se vrátila do pokoje. Ale žádná policie nepřišla, Towin rychle usnul, já jsem si taky zdřímla, a o půlnoci už mi bylo jasné, že si to ten starý trouba vymyslel."
"Vynechali nás!" vykřikl Towin.
"Tak jsem šla do kůlny, tam stál Daffid a přežvykoval, ale po Billym ani památky. Skočila jsem pro Towina, hledali jsme ho oba, ale Billy nikde. A pak jsme si všimli, že jeho ocas visí Daffidovi z huby."
"A taky mi jednou sežral jednu rukavici," podotkl Towin.
Když se Šedivous propadal do spánku u osamocené svítilny, poslední, co v pološeru rozenával, byla hlava Nors-greyova soba. Tahle zvířata lovil už pravěký člověk, a nyní jim bude stačit, když počkají už jen krátký čas, a po všech lovcích bude veta.
Šedivousovi se zdálo o situaci, která nemohla nastat. Večeřel v nablýskané restauraci s několika lidmi, které neznal. Ti lidé, jejich způsoby i oblečení, všechno působilo velmi nákladně, dokonce vyumělkovaně; zdobenými příbory jedli krásná jídla. Všichni byli nesmíme staří - kolem sta let -, avšak chovali se čile, ba dětinsky. Jedna z těch žen pravila, že už přišla celému problému na kloub: stejně jako z dětí vyrostli dospělí, tak by nakonec z dospělých vyrostly děti, kdyby tedy počkali dostatečně dlouho.
A potom se všichni smáli nad tím, že se k takovému řešení nedospělo už dávno. Šedivous jim vysvětloval, že jsou zkrátka všichni jako herci předvádějící své role před olověnou oponou, která je neustále odděluje od každé uplynuvší vteřiny, ale ze soucitu před nimi zatajil mnohem krutější pravdu, že ta opona stojí v cestě vteřinám a vůbec času, který se prostírá před nimi. Všude kolem něj byly malé děti (ačkoliv vypadaly podivně dospěle), tančily a navzájem po sobě házely jakousi lepkavou hmotou.
Kdvž se probral ze spánku, pokoušel se zachytit prchá-

vou nit tohoto snu. V šeru svítání Norsgrey právě upravoval postroj svému sobovi. Zvíře mělo skloněnou hlavu a funělo do suchého chladu. Ostatní z Šedivousovy výpravy, zachumlaní ve svém oblečení, připomínali lidské postavy asi stejně jako čerstvě vykopané hroby.
Šedivous, zachumlaný do deky, vstal a přistoupil ke starci. Kulhal, neboť v té strouze, ve které ležel celou noc, mu ztuhly údy.
"Jsi brzy na nohou, Norsgreyi."
"Vždycky vstávám brzy. Lita chce jít ven."
"Dneska je jí už líp?"
"Vůbec si jí nevšímejte. Strčil jsem ji do bezpečí pod plachtu vozu. Po ránu se s cizími lidmi nebaví."
"Copak ji vůbec neuvidíme?"
"Ne." Přes vůz bylo přehozené rozedrané hnědé plátno, vpředu i vzadu stažené koženými řemínky tak, aby nikdo neviděl dovnitř. Zpod plachty se ozvalo kohoutí zakokrhání. Norsgrey už pochytal všechnu svou drůbež. Když Šedivous viděl, jak tiše si ten starý chlapík počíná, začal v duchu probírat, co se jim mohlo ztratit z jejich vlastních věcí.
"Otevřu ti vrata," řekl. Jak tlačil veřeje před sebou, zavrzaly unavené panty. Zastavil se, škrábal se ve vousech a prohlížel si krajinu znehybnělou mrazem. Jeho přátelé sebou začali vrtět, protože do stodoly vtrhl ledový vzduch. Izák se posadil a olizoval si ostrý čenich. Towin zašilhal na své rozbité hodinky. Sob vyrazil kupředu a vytáhl vůz ven.
"Je nri zima a mám ztuhlé tělo. Chvilku se s tebou projdu a vyprovodím tě," řekl Šedivous a přitáhl si deku těsněji kolem těla.
"Jak je libo. Budu se těšit z tvé společnosti, pokud nebudeš moc mluvit. Radši se vydávám na cestu hned po ránu, když to cvrlikání ještě není tak zlé. V poledne už dělají takový randál, že mám vždycky pocit, že to křoví zrovna hoří."
"Pořád se ti daří nacházet sjízdné silnice*"
"Ach, ještě je spousta slušných silnic mezi většími místy.
V poslední době se zase hodně cestuje, lidé začínají být neklidní. Nechápu, proč nemůžou jednoduše zůstat sedět na zadku a v klidu vymřít."
"To místo, o kterém jsi nám vyprávěl včera večer..."
"Včera večer jsem nic neříkal, byl jsem opilý."
"Říkal jsi mu Mockweagles. Jakým způsobem tě tam léčili?"
Norsgreyova malá očka téměř zmizela za záhyby kůže s rudými a nafialovělými žilkami. Pokýval palcem směrem do křoví, kterým se prodírali.
"Jsou tam a čekají na vás, můj vousatý kamaráde. Slyšíš je, jak cvrlikají a šustí? Vstávají dřív než my a chodí spát později, a nakonec vás stejně dostanou."
"Ale tebe ne>"
"Já si každých sto let dojdu pro tu injekci a tyhle koral-
ký..."
"Tak tohle ti dávají... Dají ti injekci i tyhle věci, co máš kolem krku. Ty přece vg, co je to za korálky, vid? To jsou vitaminové pilulky."
Já nic neříkám. Nevím, o čem to mluvíte. V každém případě byste vy smrtelníci udělali nejlíp, kdybyste drželi jazyk za zuby. Tady je ta silnice, a já jedu pryč."
Došli k jakési křižovatce, kde jejich cesta ústila na silnici, která se na svém rozježděném povrchu ještě pyšnila náznaky asfaltového koberce. Norsgrey popohnal svého soba klackem do svižnějšího kroku.
Přes rameno se ohlédl na Šedivouse, jeho mlžný dech se zaplétal do světlých vousů na jeho tvářích. "Něco vám řeknu - jestli půjdete na trh do Swiffordu, ptejte se po Bunnym Jingadangelowovi."
"Kdo je to?" zeptal se Šedivous.
"Povídám, je to člověk, po kterém byste se měli ptát na trhu ve Swiffordu. Nezapomeňte jeho jméno — Bunny Jinga-dangelow."
Šedivous, zabalený do své deky, hleděl za mizejícím vozem. Měl dojem, že se vzadu zavlnilo plátno, a pak letmo spatřil - ne, spíš než ruka to byla asi jen jeho fantazie. Stál tam, dokud klikatá silnice neodvedla Norsgreye a jeho povoz z dohledu.
Když se obrátil, uviděl v nedalekém křoví mrtvolu se zlomeným vazem, naraženou na kůl. Měla drzý, rozšklebený výraz, kterého dosáhne jen ten, komu se poštěstí být dostatečně dlouho mrtev. Lebku věnčily tkáně jako uschlé Ušty. Sako toho mrtvého muže bylo velmi tenké a jeho svalstvo se také ztenčilo, scvrklo se a odlupovalo jako vlhko na pruhu písku, odhalující pod sebou proužek soli.
"Ponechávat mrtvé na křižovatkách jako varování hříšníkům... Jako ve středověku... v nejtemnějším středověku..." drmolil si Šedivous pod vousy. Prázdné oční důlky na něj mlčky zíraly. Daleko víc než znechucení ho sevřela touha po jeho nákladáku DOSLXA), s nímž se rozloučil před mnoha lety. Jak jen lidé podceňovali hodnotu mechanických vynálezů! Cítil nutkání všechno zaznamenávat, někdo by tu přece měl zanechat popis zániku Země, i kdyby třeba jen pro příští archeology z jiných světů. Běžel poklusem po cestě zpátky ke stodole a opakoval si přitom: "Bunny Jinga-dangelow, BunnyJingadangelow..."
Soumrak ten večer padal za zvuků hudby. Přes zátopovou oblast viděli světla Swiffordu. Temže v místech, kde právě veslovali, prorazila své břehy a rozlila se po přilehlé zemi, a veškeré rostlinstvo se změnilo ve vodní druhy. Brzy se kolem nich začaly objevovat další čluny a lidé v nich na ně pokřikovali. Jejich přízvuku bylo špatně rozumět, stejně jako tomu, kterým mluvil Norsgrey.
"Proč nemluví anglicky tak, jak vždycky rnluvili?" zlobil se Charley. "Všechno se tím jenom komplikuje."
"Možná, že se nezbláznil jenom čas," navrhl vysvětlení Towin. "Třeba se něco stalo i se vzdálenostmi. Třeba je tohle

Francie, nebo Čína, co říkáš, Charley? Já bych teda věřil všemu."
"To bys udělal hloupost," řekla Becky.
Připluli k místu, kde byl vystavěný zvýšený násep či ochranná hráz. Za ní vyrůstala obydlí rozmanitých typů, boudy a stánky, většina z nich jen dočasné povahy. Stál tam také impozantní kamenný most s mohutným kamenným zábradlím, jehož část se kdysi zřítila. Obloukem mostu spatřili pohupující se lucerny a dva muže, kteří kráčeli uprostřed malého stáda sobů, hlídali je a dohlíželi na to, aby se na noc napojili.
"Budeme muset střežit čluny a ovce," řekla Marta, když přirazili k mostu. "Nevíme, nakolik je možné těmhle lidem důvěřovat. Jeffe Pitte, zůstaňte tady raději se mnou, zatímco se ostatní půjdou porozhlédnout kolem."
"Myslím, že to tak bude lepší," souhlasil Pitt. "Přinejmenším tady budeme stranou všech malérů. Možná bychom si mohli, až budou ostatní pryč, rozdělit jeden studený jehněčí kotlet."
Šedivous se dotkl ruky své ženy.
"Když už tam budeme, zjistím, za kolik by se daly prodat ty ovce," řekl.
Usmáli se na sebe a Šedivous vykročil na břeh na rušné tržiště, Charley, Towin a Becky ho následovali. Země jim čvachtala pod nohama a převaloval se přes ni kouř z malých ohýnků, které hořely všude kolem. Ve vzduchu visela povzbuzující vůně vařeného jídla. U většiny ohňů postávaly malé hloučky Udí a jeden vemlouvavý řečník, obchodník, který jim nabízel něco na prodej, ať už rozmanité druhy ořechů a ovoce - jeden chlapík s propadlými tvářemi tu zrovna nabízel ovoce, jehož jméno jakoby k Šedivousovi doléhalo z jiného světa: broskev - nebo hodinky, konvice, elixíry mládí. Zákazníci jim za své nákupy podávali mince. Ve Sparcotu peníze téměř vymizely. Obec byla natolik malá, že mohla fungovat prostá výměna práce a zboží.
"Páni, to je jako vrátit se zpátky do civilizace," řekl Towin a sáhl své ženě na zadek. "Jak se vám to líbí, slečno? Je to lepší, než se jen ustavičně projíždět po řece, co říkáte? Podívejte, mají tu dokonce hospodu! Pojdte, zaskočíme si na skleničku a trochu se uvnitř ohřejem, co vy na to?"
Vytáhl bajonet, předhodil jej dvěma cibdKxjníkůrn a nutil je stále zvyšovat cenu, až nakonec za nůž utržil hrst stříbrníků. Potom se spokojeně zakřenil nad svým obchodnickým důvtipem a rozdělil trochu peněz mezi Charleyho a Šedivouse.
Jenom vám je půjčuju, abyste věděli. Zítra střelíme jednu ovci a můžete mi to vrátit. Mám pětiprocentní sazbu, pánové."
Zapadli do nejbližší nálevny, boudy s rámovou konstrukcí -a dřevěnou podlahou. Nad dveřmi stálo ozdobným písmem její jméno - Potsluckova krčma. Byla plná starých mužů a žen, a nad lahvemi za barem trůnila dvojice mohutných sukovitých chlapíků. Zatímco Šedivous upíjel medovi-nu a naslouchal hovoru kolem sebe, jeho nálada nepozorovaně roztála. Nikdy by si nepomyslel, že mu bude tak příjemné slyšet cinkání mincí ve své kapse.
V mysli mu vyvstávaly jednotlivé obrazy a dojmy. Jejich odchod ze Sparcotu mu teď připadal, jakoby opravdu uprchli z koncentračního tábora. Tady běžel svět dál ve svém starém stylu, který se nepodařilo uskutečnit ve Sparcotu. Třebaže byl smrtelně raněn - a. za dalšího půlstoletí bude obklíčen a zlikvidován — musí se do té doby dál uzavírat obchody, završovat životy, prosycovat vzduch chladem i žárem lidského ducha. Když začala medovina Šedivousovi rozpalovat krev, radoval se nad přítomností těch mnoha Udí, peskoval se za své pošetilosti před jakýmsi bohem, i když kdesi vespod stále zůstával neoblomný.
Kousek od něj seděl starší pár, oba dva měli v ústech špatně padnoucí protézy, které vypadaly, jako by jim je nasadil nejbližší kovář. Šedivous popíjel medovinu v.jejich hlučné společnosti. Oslavovali svou svatbu. Mužova předchozí manželka před měsícem zemřela na bronchitidu. Nyní laškovně dorážel na svou novou partnerku, obě ruce pod stolem, a všechny nesouměmé zuby vyceněné, a jeho počínání v sobě neslo pachuť Tance smrti, ale tento lidský optimismus ještě nebyl zcela zkažený medovinou.
"Vy asi nejste z města, že?" zeptal se jeden z šlachovitých
barmanů Šedivouse. Jeho přízvuku bylo stejně jako u ostatních lidí, které potkali, zpočátku těžko rozumět.
"Nevím, jaké město máte na mysli," zaváhal Šedivous.
"No přece Ensham neboli Ainsham, po silnici asi mfli odsud. Hned jsem věděl, že jste cizinec. Dřív jsme pořádali trhy tam, bylo tam v ulicích příjemné sucho a pohodlí, ale měli dojem, že jsme jim tam vloni zavlekli štěnice nakažené chřipkou, a tak nás tam letos nepustili. Proto ted tábořime tady na bažině a uháníme si revma. A oni sem musí chodit za námi - není to ani nule, ale spousta jich je tak starých nebo líných, že to prostě neujdou. Proto jdou ted obchody tak mizerně."
Přestože vypadal jako rozQslý dub, byl to poměrně laskavý člověk. Představil se jako Pete Potsluck, a když právě neobsluhoval, povídal si se Šedivousem.
Šedivous mu začal vyprávět o Sparcotu a Becky, Towin a Charley s Izákem v náruči, které to nebavilo, se přemístili kousek dál a dali se do hovoru s dvojicí oslavující svatbu. Osad jako Sparcot bylo podle Potslucka ukrytých v divočině spousta. "Přijde jedna tuhá zima, jakou jsme ted rok nebo dva neměli, a některé z nich zmizí z povrchu světa. Řekl bych, že to může být definitivní konec i pro nás."
"Ještě se někde bojuje? Neslyšel jste nějaké zvěsti o vpádu ze Skotska?"
"Naopak, říká se, že se Skotům na Vysočině daří dobře. Především jich tam nikdy nežilo moc, to tady na jihu bylo tak husté osídlení, že to trvalo několik let, než všechny ty epidemie a hladomory snížily náš stav na jakési fungující minimum. Těmhle problémům se Skotové nejspíš vyhnuli. Ale proč by měli obtěžovat nás? Na válčení už máme všichni příliš moc křížků."
"Někteří chlapi tady na trhu vypadají docela divoce."
Potsluck se zasmál. "To je pravda. Říkám jim senilní zločinci. Zvláštní je, že bez mladých divochů, kteří by jim zvedali laťku, se tihle protřelí mazáci oddávají svým švindlům, seč jim sfly staa."
"Co se stalo s lidmi jako byl Croucher?"

"Croucher? Ach, ten chlápek z Cowley, co jste o něm mluvil! Diktátoři jsou už dávno na pravdě boží, a dobrý fleky jakbysmet. Ne, teď už je trochu pozdp na takovou vládu silné ruky. Ve městech ještě nějaké zákony najdete, ale mimo ně už žádný zákon neexistuje."
"Neměl jsem ani tak na mysli zákon jako spíš násilí."
"No dobře, ale žádný zákon přece nemůžete udržet bez násilí, nebo jo? Na určité úrovni je násilí samozřejmě spatné, ale když klesnete na úroveň, ve které jsme se ted ocitli my, stává se násilí kladnou silou, a tím zároveň požehnáním."
"Nejspíš máte pravdu."
"Řekl bych, že tohle budete vědět sám. Vypadáte, že si sám kousek zákona nosíte s sebou - ty velké pěsti a huňatý plnovous."
Šedivous se zeširoka usmál. "Nevím. V těchhle zvláštních časech se dá jen těžko posuzovat vlastní charakter."
"Ještě jste se nerozhodl, co se sebou uděláte? Možná, že právě díky tomu si uchováváte tak mladistvý vzhled."
Se změnou námětu změnil Šedivous i pití, objednal si velkou sklenici alkoholizovaného pastinákového vína a zaplatil jednu i Potsluckovi. Svatební společnost za ním se mezitím rozezpívala, pěla prchavé písničky z minulého století, které měly podivuhodnou schopnost uvíznout v pamětí - stejně jako v hrdle, pomyslel si Šedivous —, když vtom spustili:
"Kdybys byla ve světě jediná, A já byl taky sám..."
"K tomu to zanedlouho může klidně dospět," poznamenal napůl žertem k Potsluckovi. "Viděl jste tady v okolí nějaké děti? Myslím, jestli se tu nějaké narodily?"
"Mají tady obludárium. Jestli chcete, můžete se tam jít podívat," řekl Potsluck. Jeho dobrou náladu zakryly náhlé chmury, a tak se rychle obrátil, aby za sebou porovnal láh-
ve. Ale za okamžik se otočil zpátky, jako by měl pocit, že se chová nezdvořile, a začal hovořit na jiné téma.
"Kdysi, ještě před Neštěstím, jsem býval holičem, ale potom mi ta pitomá Koaliční vláda zavřela podnik. Připadá mi to jako hrozně dávno, a skutečně je to tak - spousta dlouhých let. Živnosti mě vyučil můj táta, který vedl podnik přede mnou, a když jsme se poprvé doslechli o tom nebezpečí radiace, vždycky jsem říkával, že dokud tady budou lidi, budou si chtít nechat stříhat vlasy - dokud jim teda samy nevypadají. I dneska ještě sem tam ostříhám nějakého pocestného. Těší mě, že se pořád najde někdo, kdo dbá o svůj zevnějšek."
Šedivous mlčel. Uvědomil si, že se Potsluck ponořil do vzpomínek. Jako by se tím tak trochu vymanil z toho polo-venkovského způsobu vyjadřování. Jeho uhlazený obrat ‚ně-kdo, kdo dbá o svůj zevnějšek' odhalil, jak lehce sklouzl o padesát roků nazpět do zmizelého světa toaletních požitků, vlasových krémů, vod před holením a po holení, zakrývání pachů a skvrnek na kůži.
"Vzpomínám si, že jednou, když jsem byl ještě hodné mladý, musel jsem na pochůzku do jednoho rodinného domu - vidím ho v duchu před sebou, i když si troufám tvrdit, že už se nejspíš dávno rozpadl. Na schodišti do horních pokojů byla tak velká tma, že jsem musel tu mladou dámu chytit za ruku. Ano, přesně tak, vzpomínám si, že jsem tam šel večer, když už jsme zavřeli podnik. Poslal mě tam můj starý otec, a myslím, že mi tenkrát nebylo víc jak sedmnáct.
Nahoře v ložnici ležel v rakvi starý pán. Vypadal velmi klidně a blahobytně. Za svého života to býval náš dobrý zákazník. Jeho žena si přála, aby měl před 'pohřbem ostříhané vlasy. Řekla mi, že si vždycky potrpěl na upravený zevnějšek. Mluvil jsem s ní potom v přízemí - byla to taková útlá dáma s náušnicemi. Dala mi pět šilinků. Ne, to už si nepamatuju — možná, že to bylo deset šilinků. Ať tak nebo tak, pane, byla to štědrá odměna tenkrát v těch dobách -ještě než nastaly tyhle strašné časy.
Tak jsem stříhal mrtvého pána. Víte, člověku ještě po smrti chvíli rostou vlasy a nehty, a jeho vlasy byly také dost rozcuchané. V podstatě potřebovaly jenom fazónku, ale já jsem ho stříhal s největší uctivostí. Věřte nebo ne, v té době jsem také chodil do kostela. A ta mladá dáma, která mě přivedla do poschodí, mu musela nadzdvihnout hlavu, abych se mohl dostat k vlasům. Uprostřed stříhání se náhle začala hihňat a pustila ji. Řekla mi, že chce, abych ji políbil. Tehdy to se mnou trochu otřáslo, věděl jsem, že ten pán byl její otec... Ani nevím, proč vám to vlastně vyprávím. Paměť je zvláštní, ošidná věc. Myslím, že kdybych z toho měl tenkrát rozum, ohnul bych tu malou hloupou žábu přímo na místě, ale v té době jsem toho ještě o životě moc nevěděl - natož o smrtí! Dáte si jednu skleničku na mě?"
"Díky, možná zajdu později," řekl Šedivous. "Chci se trochu porozhlédnout na trhu. Nevíte o člověku, který si říká Bunny Jingadangelow?"
Jingadangelow? Ano, znám ho. Co je s ním? Přejdete most a dáte se silnicí směrem na Ensham, až dojdete k jeho boudě, je na ní nápis ‚Věčný život'. Nemůžete si to splíst. Je vám to jasný?"
Šedivous se ohlédl na zpívající společnost a mrkl na Charleyho. Charley vstal a společně vyšli ven. Towin s Becky zatím dál vyzpěvovali ‚Any Old Iron' s ostatními svatebčany.
"Ten člověk, který se právě znovu oženil, je chovatelem sobů," řekl Charley. "Podle všeho jsou to stále jediní velcí savci, kteří vyvázli z té radiace bez úhony. Vzpomínáš si, jak tenkrát, když je sem poprvé přivezli, všichni lidi tvrdili, že se tady nikdy neuchýlí, protože je tu pro jejich srst příliš vlhké klima?"
"Na mě je tady taky moc vlhkcv, Charley. Oteplilo se a podle těch mraků to vypadá, že déšť je na spadnutí. Kam se uložíme dneska v noci?"
"Jedna ženská v hospodě říkala, že nocleh bychom mohli sehnat ve městě, tímhle směrem. Okouknem to. Ještě je brzy."
Kráčeli po silnici a tu a tam se zapletli do nějakého shonu kolem stánků se zbožím.
Izák vyštěkl a začal větřit, když se přiblížili ke klecím s liškami, vedle nichž byl výběh s lasičkami. Nabízeli tu i slepice a nějaká žena zahalená do kožešin se pokoušela prodat rozemletý sobí paroh, tvrdíc, že je to kouzelný prostředek proti impotenci a špatnému zdraví. Dva konkurenční mastičkán tu prodávali projímadla a klystýry, amulety proti revmatismu a zázračné medicíny na stařecké křeče, a těch několik lidí, kteří je poslouchali, se tvářilo nedůvěřivě. Obchody začínaly led večer váznout, lidé vyhledávali místo nákupů spíš nějaké povyražení a potulný kejklíř k sobě přitáhl vděčné zástupy. Stejně jako hadač osudu - ačkoliv to už musí být dneska vzácné umění, pomyslel si Šedivous, když všichni ti

tmaví cizinci už zešedli a není naděje, že by člověk někde zaslechl to ztracené ťapkání drobných nožiček.
Došli k dalšímu stánku, který sestával prakticky jen z dřevěného pódia, nad nímž se třepotal transparent s nápisem VĚČNÝ ŽIVOT.
"Tady má určitě svoje místo Jingadangelow," ukázal Šedivous.
Stálo tam několik lidí, někteří poslouchali muže, který hovořil na pódiu, zatímco druzí se strkali kolem jakési rozvalené postavy, opírající se o okraj pódia, nad níž dvě staré báby skrehotavě plakaly. V mihotavém světle nestřežených pochodní nebylo snadné rozeznat, co se vlastně děje, ale slova muže na pódiu leccos objasňovala.
Řečník byl protáhlé krkavčí postavy s bujnou kšticí na hlavě a dokonale bílým obličejem vyjma břidlicově šedých prolíklin pod očima. Hovořil hlasem kultivovaného člověka s nasazením, které jeho tělesná konstrukce snad ani nemohla vydržet, a svýma jemnýma rukama odměřoval čas pro jednotlivé věty.
"Tady přímo před sebou vidíte důkaz toho, co vám povídám, milí přátelé. Přímo před našimi zraky se jeden bratr odebral na onen svět. Jen pohleďte na sebe - pohleďte na sebe, mí drazí a milovaní bratři, stojíme tu oděni do otrhaných šatů v této mrazivé a bídné noci kdesi v obrovském vesmíru. Odváží se snad někdo z vás upřímně tvrdit., že bychom si následováním našeho přítele nepolepšili?"
"K čertu s touhle maškarádou!" zakřičel nějaký muž s lahví v ruce. Řečníkův vztyčený prst se k němu obrátil.
"Ty by sis patrně nepolepšil, to souhlasím, milý příteli -neboť kdybys ty předstoupil před Pána, jako tady náš bratr, byl bys naložený v lihu. Našemu Pánu už došla trpělivost s našimi hanebnostmi, bratři, to je svatá pravda. Předložili jsme mu toho víc, než dokázal unést. Skončil s námi, ak nikoliv s našimi dušemi. Vydědil nás, a jasně nás odmítne, pokud budeme až do hrobu konat ony pošetilosti, kterých jsme se měli zbavit v mládí."
"Jak jinak se máme zahřát v těchhle zatracených zimních' nocích?" zeptal se rozjařený muž a kolem něj zaznělo souhlasné mručení. Charley mu poklepal na rameno a pravil: "Nevadilo by vám být chvíli zticha, když ten člověk mluví?"
Rozjařený muž se k Charleymu prudce otočil. I když ho -jeho věk vysušil jako švestku, jeho ústa se rudě rozšklebila, jako by mu je tam přilepila něčí pěst. Nyní svou obrovskou pusu nervózně otevřel, ale pak si uvědomil, že Charley je silnější než on, a tak nevydal ani hlásku. Pastor nevzrušeně pokračoval ve svém kázání.
"Musíme se na tomto místě sklonit před Jeho vůlí, milí přátelé, to zajisté musíme. Za chvíli zde všichni poklekneme a pomodlíme se. Je naší povinností předstoupit před Něj společně, neboť jsme Jeho posledním pokolením, a tak bychom se podle toho měli chovat. Budeme-li spravedliví, máme se snad čeho obávat' Zeptejte se sami sebe. On kdysi dávno očistil Zemi od hříchů lidstva potopou. Tentokrát odejmul našim pohlavním orgánům shůry danou schopnost rozmnožovat se. Pokud si myslíte, že je to ještě strašnější trest než potopa, pak věřte, že hříchy našeho jednadvacátého století jsou rovněž strašnější než kdysi. On má moc
smazat všechno, kolikrát se Mu jen zlíbí, a začít zase znovu.
Proto nebudeme plakat kvůli této Zemi, kterou musíme opustit. Narodili jsme se, abychom zmizeli stejně, jako zmizel dobytek, o který jsme se kdysi starali, a zanecháme Zemi čistou a panenskou pro Jeho další dílo. Dříve, než klesneme na kolena v modlitbě, dovolte mi, moji bratři, abych vám připomenul slova Písma, hovořící k naší době."
Sepjal své chvějící se ruce, upřel zrak do tmy a začal recitovat: "Neb co stíhá syna člověka, stíhá i němou tvář; ba i toto je stíhá: jak jeden zmírá, stejně zmírá druhý, ach, jsou jednoho dechu. Není tedy lidské nadřazenosti nad němou tváří; neb vše jest marnost. Všichni míří k jedinému místu, všichni jsou prach a v prach se opět obrátí. Pročež já vidím, že člověk nemůže lépe činit, než radovat se z dfla Božího, neb ono jest jeho údělem. A kdo nakonec přivést má ho k prozření, co nastane po smrtí?"
"Mě přivede k prozření moje stará, jestli nepřijdu domů," vykřikl rozjařeně opilec za nimi. "Dobrou noc, pastore." Vydal se vrávoravé po silnici, za podpory jednoho ze svých kumpánů. Šedivous zatahal Charleyho za ruku a řekl: "Tenhle člověk není Bunny Jingadangelow, přestože propaguje věčný život. Pojdme dál."
"Ne, ještě si ho chvíli poslechneme, Šedivousi. Ten člověk mluví pravdu. Kolik let už jsem neslyšel někoho, koho by tolik stálo za to poslouchat?"
"Pak tu tedy zůstaň, já půjdu dál."
"Zůstaň tady a poslouchej, Algy — prospěje ti to."
Ale Šedivous vyrazil dál. Pastor opět používal mrtvolu vedle pódia pro ilustraci svého textu. Možná, že právě tohle byla jedna z těch osudných nenapravitelných chyb lidstva -neboť i přesvědčený ateista musel připustit, že to byly chyby -, že lidstvo nikdy nedokázalo přijmout určitý jev sám o sobě, vždycky si muselo tyto jevy přetvářet v symboly jiných. Duha nebyla pouhou duhou, bouře představovala znamení nebeského hněvu, a dokonce i z nadýchané země vystupovali temní podsvětní bůžci. Co to vlastně všechno známe-
nalo? Samotná podstata víry agnostika a toho čilého pastora spočívala ve vzájemně si odporujících myšlenkových systémech, které však byly zároveň rovnocenné, protože člověk si kdesi v průběhu svého evolučního vývoje kromě svého zvyku vymýšlet symboly obstaral i více alternativ, než byl schopen zvládnout, a více systémů alternativ než byl schopen pojmout. Zvffata se po takových cestách fantazie nepohybovala - ta pouze kopulovala a žrala. Ale pro světce byl chléb symbolem života, stejně jako to byl falus pro pohana. Zvířata samotná člověk vehnal do služby symbolů - a zdaleka ne pouze ve středověkých bestiarích.
Tento způsob nazírání světa představoval deformaci, bez níž, jak se zdálo, už člověk nebyl schopen logicky uvažovat. Tento problém vznikl již kdesi na počátku lidské existence. Ba dokonce to byl možná i samotný počátek, kdysi dávno mezi těmi prvními lidmi, které dnešní člověk nikdy jasně nedefinoval (protože prvotní lidé, jsouce rovněž symboly, museli být nutně bud ploužícími se bestiemi, nebo plachými vznešenými divochy, případně se museli poslušně podrobit nějakému jinému výkladu). Snad první oheň, první nástroj, první kolo, první zářez do stěny vápencové jeskyně měly spíše symbolickou než praktickou hodnotu, byly donuceny sloužit deformaci spíše než realitě. Tohle

podivné šílenství pak vyhnalo člověka ze skromných příbytků na okraji lesů do měst, k umění a do válek, do náboženských křížových výprav, k mučednictví a prostituci, k zažívacím poruchám a přejídání, k lásce a nenávisti, a konečně i do současné slepé uličky. Všechno tohle se udalo při té zběsilé honbě za symboly. Na počátku byl symbol a nad zemským povrchem se rozkládala temnota.
Když Šedivous přišel k dalšímu stánku u silnice, opustil proud svých myšlenek. Uvědomil si, že hledí na další transparent s nápisem VĚČNÝ ŽIVOT.
Transparent visel přes průčelí garáže, opile se naklánějící vedle chátrajícího domu. Dveře byly vypadlé z pantů, ale stály opřené uvnitř tak, že zakrývaly zadní polovinu garáže.
Za touto stěnou hořel oheň a vrhal na strop stíny dvou osob. Před ní trůnila na krabici nějaká osůbka se scvrklými tvářemi a v drobných ledových rukou držela lucernu. Zavolala na Šedivouse, jak byla zvyklá: "Jestli chcete Věčný život, tady ho najdete. Neposlouchejte toho pastora! Požaduje příliš velkou cenu! Tady se nemusíte ničeho zbavit, nemusíte se ničeho vzdát. Náš věčný život se dá koupit v jediné injekci a bez bolestí na duši. Chcete-li žít věčně, jen přistupte blíž!"
"Třesky nebo plesky, nevím, jestli mám věřit vám nebo tomu pastorovi, stará dámo."
"Zajděte sem a znovu se narodíte, kostroune!"
Šedivousovi se nelíbil tenhle způsob oslovení, třebaže byl vysloven mimoděk, a tak ostře pravil: "Chci mluvit s člověkem jménem Bunny Jingadangelow. Je tady?"
Stará čarodějnice zakašlala a vyplivla chuchvalec zeleného hlenu, který pleskl o zem.
"Doktor Jingadangelow je pryč. Není totiž pro každého jen tak k mání, víte. Co chcete?"
"A můžete mi říct, kde je? Chci s ním mluvit."
"Chcete-li kurs omlazování nebo nesmrtelnosti, domluvím vám s ním schůzku, ale ted vám říkám, že tady není."
"Kdo je za tou stěnou?"
"Můj manžel, když to chcete vědět, a jeden klient. Myslím ale, že vám po tom nic není. Kdo vlastně jste? Jakživ jsem vás neviděla."
Jeden ze stínů se na stropě roztáhl do šuky a nějaký vysoký hlas se zeptal: "Co se tam venku děje?"
Za okamžik se objevil nějaký mladík.
Šedivous měl pocit, jako by ho polib' studenou vodou. Dlouhá léta jej tvrdě zpracovala do přesvědčení, že dětství není nic jiného než přelud pohřbený v lebkách starců, že mladé tělo je jen vzpomínkou minulosti. Jestliže člověk pominul všechny ty tradované báchorky, byl Šedivous sám ztělesněním všeho, co dnešní chřadnoucí svět nabízel jakožto své mládí. Ale tento - tento výrostek s náhrdelníkem
kolem krku, stejným, jako měl Norsgrey, oblečený pouze do jakési blůzy, odhalující jeho křehké bflé údy, tu hleděl na Šedivouse širokýma a nevinnýma oama...
"Pane Bože!" hlesl Šedivous. "Pak se tedy stále rodí!"
Mladík promluvil ječivým, neosobním hlasem. "Pane, před sebou vidíte blahodárné účinky proslaveného Kombinovaného kursu omlazování a nesmrtelnosti doktora Jinga-dangelowa, který je uznávaný a proslavený od Gloucesteru až po Oxford, od Banbury až po Berks. Zapište se k nám do kursu, pane, dřív, než bude pozdě. Po pouhých několika zkušebních dávkách budete vypadat jako já."
"Nevěřím ti o nic víc, než tomu pastorovi," mručel Šedivous stále poněkud bez sebe. "Kolik ti je let, chlapče? Šestnáct, dvacet, třicet? Nerozeznám už věk mladých."
Na stropě se zavlnil druhý stín a na světlo se vybelhala bizarní postavička ošuntělého stařika s plantáží bradavic na bradě a čele. Byl tak sehnutý, že jen stěží pohlížel zpod svého zježeného obočí vzhůru na Šedivouse.
"Přejete si absolvovat léčbu, pane? Chcete se stát stejně krásným a okouzlujícím, jako je tenhle pohledný mladík?"
"No, vy sám asi neděláte svému přípravku moc dobrou reklamu, co?" poznamenal Šedivous, obrátil se zpátky k mladíkovi a přistoupil k němu, aby si ho prohlédl zblízka. Když pominul ten první omračující dojem, zjistil, že mladík je v podstatě ochablý a neduživý chudák s vybledlým obličejem.
"Doktor Jingadangelow objevil svou kouzelnou kúru pň-liš pozdě, než aby mi ještě mohl pomoct, pane," pravil ten bizarní stařík. "Dalo by se říct, že já jsem na něj narazil už pozdě, ale vám jistě může pomoci, stejně jako tady našemu příteli. Tomuhle mládenci je ve skutečnosti sto devadesát pět let, pane, i když byste mu to nikdy nehádal. Inu, budiž mu to požehnáno, je v plném rozpuku mládí, stejně jako byste mohl být i vy."
"Jakživ jsem se necítil líp," pravil mladík svým podivně vysokým hlasem. "Jsem v plném rozpuku mládí."
Šedivous ho znenadání popadl za paži a natočil ho tak, aby mu světlo z lucerny, kterou držela ta babice, svítilo přímo do tváře. Z nevinnosti jeho pohledu se vyloupla prázdnota. Tlustá vrstva pudru na jeho obličeji se rozryla do brázd bolestí. Otevřel ústa a za bílým předním můstkem ukázal své zčernalé kořeny. S klením se Šedivousovi vysmekl a nakopl ho do holeně.
"Ty lumpe, ty hnusný šejdíři, tobě je tak devadesát — jenom tě vykastrovali!" Šedivous se prudce obrátil ke starci. "Nemáte právo dělat takové věci!"
"Proč ne? Je to můj syn." Nakrčil se s rukou zvednutou před obličejem. Vystrčil svou pokřivenou a podobanou čelist a zuřivě přežvykoval. ‚Chlapec' se rozkřičel. Když se k němu Šedivous otočil, vyjekl: "Nedotýkejte se mého otce! Na tohle jsme přišli my s Bunnym. Jenom si tím poctivě vydělávám na živobytí. Myslíte, že chci být tak vyhladovělý a vyzáblý jako vy? Pomoc, pomoc, vrah! Zloději! Hoří! Pomoc, přátelé, pomoc!"
"Zavři..." dál se Šedivous nedostal. Zezadu k němu přiskočila ta babizna. Máchla lucernou a praštila ho do tváře. Když se obrátil, udeřil ho stařík tlustým klackem do šíje. Šedivous se skácel na vydrolenou betonovou podlahu.
A opět jedna z těch situací, které nikdy nemohly nastat. U stolů seděly mladé, skrovně oděné ženy a rozptylovaly letité muže s obličeji jako špatně skasané plachty. Rty žen byly rudé, tváře měly růžové, oči černé a lesklé. Dívka hned vedle

Šedivouse měla na sobě punčochy s širokými oky, která šplhala vzhůru ke vznešené vyvýšenině jejího rozkroku, kde se setkávala s červenými saténovými kalhotkami, lemovanými krajkami, jež jako by měly skrýt mezi svými okvětními plátky nějakou drahocennou růži, a k tomu barevně sladěnou širokou blůzu, zvýrazněnou vyzývavými mosaznými knoflíky, která částečně zahalovala ňadra takové bujnosti, že nebylo vidět na bradu jejich majitelky.
Mezi touto podívanou a Šedivousem se zdvihalo několik
párů nohou, a v jednom nich rozpoznal nohy Marty. V tu chvíli si uvědomil, že tento obraz má daleko ke snu a že se vlastně pohybuje spSe na pokraji bezvědomí. Zasténal a Martin starostlivý obličej se k němu sklonil. Položila mu svou upracovanou ruku na tvář a políbila ho.
"Ty můj ubohý miláčku, za chvilku už budeš v pořádku."
"Marto... Kde to jsme?"
"Napadli tě, protože jsi v té garáži vztáhl ruku na toho eunucha. Charley je ale uslyšel a skočil pro mě s Pittem. Přiběhli jsme sem, jak nejrychleji to šlo. Zůstaneme tady přes noc a do rána budeš zase jako rybička."
Povzbuzen jejími slovy, rozpoznal další dva páry nohou, na nichž ulpělo bahno a tráva - jeden patní Charleymu a druhý Jeffu Pittovi. Znovu, mnohem důrazněji se zeptal: "Kde to jsme?"
"Štěstí, že jste se nenechal zabít," zabručel Pitt.
"Jsme v domě, který sousedí s tou garáží, kde tě napadli," vysvětlovala Marta. "Podle jeho oblíbenosti soudím, že to bude dům dost dobré pověsti."
Postřehl v její tváři letmý úsměv. Otevřel jí své srdce a stiskl jí ruku na znamení, jak moc si cení ženy, která umí i nepříjemnost obrátit v žert. Do žil mu opět začal proudit život.
"Pomozte mi vstát, už je mi líp," řekl.
Pitt s Charleym ho chytili v podpaží. Pouze poslední pár nohou, které nepoznával, se ani nepohnul. Když vstával, přejel jeho pohled po těch mohutných končetinách vzhůru k extravagantnímu území kožichu z králičích kožek. Kožky měly ponechané hlavy těchto hlodavců, i se zuby, slechy a vousky; oči nahradily černé knoflíky. Některé špatně vypreparované uši se rozkládaly a vypouštěly výrazný zápach - který nejpíš zvýrazňovalo i teplo v místnosti -, nicméně jako celek působil kožich nesporně majestátním dojmem. Když se Šedivousovy oči dostaly na úroveň očí majitele kožichu, prohlásil: "Bunny Jingadangelow, nemýlím-li se."
"Doktor Bunny Jingadangelow k vašim službám, pane
Timberlane," představil se člověk v kožichu, a dostatečně ohnul bederní krajinu, aby naznačil poklonu. "Těší mě, že moje péče má takový skvělý a rychlý účinek na vaše zranění - ale výši vaší zadluženosti vůči mně můžeme probrat později. Myslím, že nejdřív byste si měl rozproudit krevní oběh malou procházkou po místnosti. Dovolte mi, abych vám pomohl."
Pevně sevřel Šedivousovi paži a začal se s ním proplétat mezi stoly. Šedivous chvíli nekladl žádný odpor, protože si pečlivě prohlížel tohoto podivného muže v kožichu z králičích kožek. Jingadangelow vypadal, že sotva dosáhl šedesátky — snad nebyl ani o moc starší než Šedivous a na dnešní poměry patřil k mladíkům. Nosil nakroucené kníry a kotlety, ale jeho kulatá brada se pyšnila hladkostí, nyní už jen zřídka vídanou. Ve tváři měl trvale tak laskavý výraz, že žádná metoposkopie by patrně nikdy nemohla určit jeho skutečný charakter.
"Slyšel jsem," řekl, "že než jste napadl jednoho z mých klientů, hledal jste prý mou radu a pomoc."
"Vašeho klienta jsem nenapadl," ohradil se Šedivous a vymanil se z jeho sevření. "I když musím bohužel přiznat, že jsem v návalu vzteku chvtil za ruku jednoho vašeho společníka."
"To je nesmysl, člověče, mladý Trotty je něco jako reklama, žádný společník. Chápejte, mé jméno je známé po celém kraji, jsem velký lidumil - lidový lidumil. Dal bych vám jeden svůj plakát, kdybych ho měl u sebe. Měl byste si uvědomit., ještě než zase dostanete chuť kolem sebe rozdávat rány, že jsem jednou z největších postav - eh, kde se ted vlastně nacházíme - dvacátých let jednadvacátého století."
"Možná, že jste znám široko daleko. O tom se s vámi nepřu. Potkal jsem jednoho bláznivého ubožáka jménem Norsgrey a jeho ženu, kteří u vás byli na léčení..."
"Počkejte, počkejte, Norsgrey, Norsgrey... Co je to za jméno? Nemám ho zapsané..." Zastavil se s hlavou zdviženou a s jedním prstem zamířeným doprostřed čela. "Ach,
ano, ano, ovšem. Na chvilku mě zmátla ta zmínka o jeho ženě. Čistě mezi námi..." Jingadangelow odmanévroval Šedivouse do rohu místnosti, naklonil se k němu a spiklenecky pravil: "Stesky každého pacienta jsou samozřejmě soukromé a nedotknutelné, ale ten starý ubožák Norsgrey ve skutečnosti žádnou manželku nemá, víte, zrovna třeba jako tenhle stůl. Objektem jeho až přílišné lásky je ve skutečnosti samice jezevce." Poklepal si znovu svým velkým prstem na čelo. "Proč ne? V těhle chladných nocích potřebuje chudo-krevný člověk trochu tepla na lůžku. A tomu chudákovi pořádně straší ve věži..."
"Jste shovívavý."
"Odpouštím všechny lidské chyby a hlouposti, pane. Patří to k mému povolání. Musíme mírnit utrpení tohoto slzavého údolí, jak jen dovedeme. Takové vnímání skutečnosti je samozřejmě součástí tajemství mých zázračných léčebných metod."
Jinými slovy tak pro své živobytí vysáváte takové staré blázny, jako je Norsgrey. Bláhově věn, že jste ho učinil nesrnrtelným."
Během jejich rozhovoru se Jingadangelow usadil a pokynul nějaké ženě, která se přišourala ke stolu a postavila před ně dvě skleničky. Doktor pokýval hlavou a mávl k ní dvěma baculatými prsty na znamení díků. Obrátil se k Šedivousovi.
"Jak je to zvláštní, slyšet po všech těch letech zase nějaké morální výčitky - úplně mě to vrací do minulosti... Musíte vést hodně uzavřený život. Víte, ten starý chlapík Norsgrey umírá. V hlavě neustále sh/ší nějaké šustění - je to smrtelná vodnatelnost. A tak omylem tu naději, kterou jsem mu dal, pokládá za nesmrtelnost, kterou jsem mu slíbil. To je přece

docela příjemný omyl, ne? Já sám se toulám světem, mohu-li si na chvíli dovolit být důvěrný, bez sebemenší podobné naděje, a proto je Norsgrey - a naštěstí existuje spousta jemu podobných - vlastně v duchu mnohem šťastnější. Sám sebe utěšuju tím, že mám větší štěstí na světské bohatství."
Šedivous odložil svoji skleničku a rozhlédl se. Ačkoliv ho stále bolela šíje, vrátila se mu dobrá nálada.
"Nebude vám vadit, když si k nám přisedne moje žena a naši přátelé?"
"Ani v nejmenším, ani v nejmenším, i když doufám, že už vás moje společnost nenudí. Mám za to, že když se trochu nezávazně pobavíme, budeme moci později třeba uzavřít nějaký společný obchod. Měl jsem dojem, že jsem ve vás rozpoznal spřízněného ducha."
"Co vás k tomu vedlo?" zeptal se Šedivous.
"Hlavně intuice, kterou jsem bohatě nadán. Vy jste neutrální. Netrápíte se, jak by se dalo čekat v téhle mizerné době, a i když je život bedny, vám se líbí. Není to tak?"
"Jak to víte? Ano, ano, máte pravdu, ale seznámili jsme se přece teprve před chvílí..."
"Na tohle existuje odpověď, která lidskému egu nezní příliš příjemně. Ale už to tak chodí, že i když je každý člověk jedinečný, mají toho přece jen všichni lidé hodně společného. Ve vaší povaze je rozpolcenost, hodně lidí je rozpolcených. Abych to rozpoznal, stačí mi s nimi jen chvilku promluvit. Mluvím dost jasně?"
"Jak jste poznal mou rozpolcenost?"
"Nečtu myšlenky, ale dovolte, abych se trochu porozhlédl." Nafoukl tváře, povytáhl obočí a zíral do své sklenice. V obličeji se mu usadil velmi rozvážný výraz. "Potřebujeme své pohromy. Vy a já jsme nějakým způsobem přežili zánik jedné civilizace. Jsme trosečníci z potopené lodi. Ale my dva cítíme něco hlubšího než jenom pocit přežití - pocit vítězství! Než došlo k té katastrofě, podvědomě jsme si ji přáli, a tak je ta pohroma pro nás vlastně úspěchem, neboť je především vítězstvím běsnící vůle. Netvařte se tak překvapeně! Vy přece nejste člověk, který by choval hlubiny ducha v nějaké úctě! Přemýšlel jste někdy o tom, jak by se asi vyvíjel svět, do něhož jsme se narodili, kdyby se ten nešťastný malý experiment s radiací nezvrhl ve vražedné šílenství? Nebyl by býval tento svět pro nás a nám podobné příliš složitý, přfliš neosobní, než aby se nám v něm dařilo?"
"Vy přemýšlíte za mě," poznamenal Šedivous.
"To už je údělem moudrého člověka, stejně jako umění naslouchat." Jingadangelow se dlouze napil, a pak se naklonil nad prázdnou sklenicí. "Není snad tahle mizerná současnost lepší než ta druhá, mechanizovaná, organizovaná a pachů zbavená doba, v níž jsme se málem ocitli? Kdyby pro nic jiného, tak prostě proto, že v ní můžeme žít podle lidských měřítek? Nerozrostla se v té druhé současnosti, která nás minula jen o šířku neutronu, megalomanie do takového stupně, že naprosto udusila to obyčejné a prosté bohatství života jednotlivce*"
"Způsob života ve dvacátém století byl určitě v mnoha ohledech špatný."
"Všechno na něm bylo špatné."
"Ne, to přeháníte. Některé věci..."
"Vy se snad nedomníváte, že pokud bylo špatné všechno duchovní, bylo tak vlastně špatné úplně všechno? Nemá cenu po něčem tesknit. Nejde jen o to, že existovaly léky a vzdělání. Cožpak ale nebyla zároveň nouze o léky a negramotnost' Cožpak to nebyl klimax a orgasmus věku strojů? Cožpak se neudal Mons a Belsen a Bataan a Stalingrad a Hirošima a další hrůzy? Nepolepšili jsme si náhodou, když nás to konečně vyhodilo z kola ven?"
"Pouze kladete otázky," řekl Šedivous.
"Které jsou samy o sobě i odpovědmi."
"To je prázdná fráze. Předkládáte mi prázdné fráze. Ne, počkejte - rád bych si s vámi ještě trochu popovídal. Zaplatím vám. Tohle je důležitý rozhovor... Přivedu svou ženu a přátele."
Šedivous vstal. Bolela ho hlava. Pití bylo silné, v místnosti bylo vedro a hlucho, cítil se rozrušený. Tak málokdy mohl s někým hovořit o něčem jiném než o bolení zubů a o počasí! Rozhlížel se po Martě, ale neviděl ji.
Přešel místnost. Na jejím konci stoupalo schodiště vedoucí k pokojům nahoře. Všiml si, že všechny ty zmalované ženy kolem nejsou ani tak smyslné, ani tak zaměstnané, jak se zpočátku zdálo. Ačkoliv byly namalované a upravené, jejich pokožka se hemžila jatemími skvrnami a stareckými vráskami. Oči měly uslzené. S podivným smíchem po něm natahovaly ruce. Proklopýtal mezi nimi. Když je míjel, táhl ' z nich alkohol, kašlaly, smály se a chvěly. Hemžily se po místnosti jako kavky v kleci.
Ty ženy na něj mávaly - nezdálo se mu už o nich jednou? — ale nevšímal si jich. Marta byla pryč. Charley a starý Pitt byli také pryč. Přesvědčil se, že se nemýlí, zřejmě už se vrátili hlídat čluny. A Towin s Becky — ne, ti tady přece vůbec nebyli... Vzpomněl si, proč vlastně hledal Bunny-ho Jingadangelowa, a místo aby odešel, otočil se zpátky k opačnému rohu, kde ho očekávala další sklenice a doktor s osmdesátiletou lehkou ženštinou na koleni. Tato žena objímala Jingadangelowa jednou ruku kolem krku a druhou hladila králičí hlavu na jeho kožichu.
"Poslyšte, doktore, vlastně jsem chtěl s vámi mluvit hlavně kvůli jednomu páru z naší skupiny," řekl Šedivous a naklonil se nad stůl. "Ta žena, Becky, tvrdí, že čeká dítě, i když už jí je rozhodně přes sedmdesát. Chtěl bych vás požádat, abyste ji vyšetřil a zjistil, jestli je pravda to, co říká."
"Posadte se, příteli, a popovídáme si o té vaší nastávající matce," řekl Jingadangelow: "Vypijte si svou skleničku, neboť předpokládám, že tuhle rundu platíte vy. Sebeklamy starších dam jsou vynikajícím námětem pro tento noční čas, vid, Jean? Zaručeně si ani jeden nebudete pamatovat tuhle básničku — počkejte, jak to bylo? .Hledím do zrcadla na zchátralou svou pleť, ano...
‚Čas smutkem je a trápením,
díl ukradnu, dfl protrpím,
v podvečer lomcují vždy tělem mým
záchvěvy polední.'

Dojemné, co? Mám pocit, že té vaší dámě zbývá možná tak ještě pár záchvěvů, ale jinak nic. Samozřejmě, že ji navštívím. Je to moje povinnost. Přirozeně ji ujistím, že je v požehnaném stavu, jestli chce právě tohle slyšet." Založil si své silné ruce na hrudi a zamračil se.
"Takže není nejmenší naděje, že by opravdu mohla být v jiném stavu?"
"Můj milý Timberlane - smím-li použít vaše poněkud přihlouplé jméno - věžte,'že věčně povstává naděje v ženském lůně tak jako v ženských prsou, ale mě spíše překvapuje, že její naději patrné sdílíte."
"Myslím, že ano. Sám jste řekl, že naděje je velmi cenná."
"Nikoliv cenná, je svrchovaně důležitá. Ale s tím, že musíme především chovat naději sami v sobě - pokud sdílíme naděje druhých, pravidelně se zklameme. Pravomoc našich snů se omezuje jen na nás samotné. Podle toho, co o vás vím, je mi jasné, že ve skutečnosti jste za mnou přišel výhradně kvůli sobě. A to mě těší. Můj příteli, vy máte rád život, vy máte rád i tento život se vším jeho trápením, se všemi jeho klady a zápory - a stejně tak toužíte po mé kúře nesmrtelnosti, že mám pravdu?"
Šedivous si podepřel svou třeštící hlavu dlaní a obrátil do sebe další sklenici. "Před mnoha lety jsem nějaký čas žil v Oxfordu - v Cowley, abych byl přesný - a doslechl jsem se tam o nějaké léčbě, tenkrát to byla ještě pouhá zvěst, o léčbě, která by dokázala prodloužit život možná i o několik set let. Pracovali na tom v jedné tamější nemocnici. Je možné, že se to podařilo? Abych tomu uvěřil, musel bych ovšem vidět vědecký důkaz."
"Ovšemže ho uvidíte, samozřejmě, to je přirozené, od člověka jako jste vy bych ani nic jiného nečekal," řekl Jinga-dangelow a přikývl tak živě, že mu žena málem spadla z klína. "Nejlepší vědecký důkaz je vždycky empirický. Dostane se vám tedy empirického důkazu. Absolvujete plnou léčbu - jsem naprosto přesvědčen, že si to můžete dovolit - a potom sám uvidíte, že už nezestárnete ani o den."
Šedivous na něj šibalský zamrkal a řekl: "Budu muset přijít do Mockweagles?"
"Aha, je chytrý, co říkáš, Ruthie? Pěkně si vyšlapal cestičku. S takovými lidmi jednám nejraději."
"Kde se nachází Mockweagles?" zeptal se Šedivous.
"Mohli bychom jej klidně nazvat mou výzkumnou centrálou. Bydlím tam, když právě nejsem na cestách."
"Já vím, já vím. Prozradím vám několik tajemství, doktore Jingadangelowe. Ta budova má devětadvacet pater a vypadá spíše jako hrad než obyčejný mrakodrap..."
"Vaši informátoři nejspíš lehce přeháněli, Timberlane, ale vaše celková představa je vskutku podivuhodně přesná, jak by vám mohla tady Joan potvrdit, vid drahoušku? Ale nejdřív bychom se měli dohodnout na nekouká podrobnostech. Budete chtít, aby vaše krásná žena také podstoupila léčbu?"
"Ovšemže budu chtít, vy starý blázne. Také vám můžu citovat poezii, víte? Jako člen DOSLXA) musíte mít patřičné vzdělání. ‚Abych neopominul překážky sňatku těch dvou duší...' Jak je to dál? Shakespeare, doktore, Shakespeare. Seznámil jste se s ním někdy? Prvotřídní učenec... Ach, tady je moje žena! Marto!"
Vrávoravě vstal a převrhl přitom svou sklenici. Marta se k němu hnala s úzkostí v obličeji. V patách jí běžel Charley s Izákem v náručí.
"Ach, Algy, Algy, musíš hned s námi. Okradli nás!"
"Jak to myslíš, okradli?" Šedivous na ni tupě civěl, roz-mrzelý, že ho vytrhla z jeho myšlenek.
"Zatímco jsme tě sem nesli v bezvědomí, vlezli do člunů zloději a ukradli všechno, co jim přišlo pod ruku."
"Ovce!"
"Sebrali je všechny, a taky naše zásoby."
Šedivous se otočil k Jingadangelowovi a letmým gestem mu zdvořile pokynul.
"Opatrujte se, doktore. Musím jít - to doupě lupičů - byli jsme okradeni."
"Vždycky je mi líto, když vidím učence trpět, pane
Timberlane," řekl Jingadangelow a kývl svou obrovskou hlavou směrem k Martě, aniž jinak pohnul brvou.
Jak Šedivous spěchal s Martou a Charleym, posteskl si zdrceně: "Proč jste jen ty čluny opouštěli?"
"Ty víš proč! Museli jsme je nechat, když jsme se dozvěděli, že jsi v nesnázích. Slyšeli jsme, že tě bijou. Ztratilo se všechno kromě člunů."
"Moje puška!"
"Tvou pušku měl Pitt naštěstí u sebe."
Charley pustil lišku na zem a ta uháněla napřed. Spěchali dál po hrbolaté cestě tmou. Svítilo už jenom pár světel. Šedivous si uvědomil, jak musí být pozdě; úplně ztratil ponětí o čase. Jediné okno Potsluckovy krčmy bylo už zabedněné. Z ohnišť zbyly pouhé doutnající hromádky popela. Několik stánků jejich majitelé právě zavírali, jinak panovalo všude ticho. Tenký srpek měsíce jim vysoko nad hlavami svítil na širokou plochu vody vylité ze břehů, která si opatrně razila cestu ztemnělou krajinou. Ostrý noční vzduch zklidnil tep v Šedivousově hlavě.
"Za tím vším stojí určitě tenhle Jingadangelow," ulevil si vztekle Charley. "Podle toho, co jsem slyšel a viděl, má tyhle kočovníky pevně v rukou. Je to šarlatán. Raději sis s ním neměl nic začínat, Šedivousi."
"I šarlatáni mají své pochybnosti," řekl Šedivous, ale hned si uvědomil nesmyslnost svých slov. Rychle dodal: "Kde je Towin s Becky?"
Jsou ted s Jeffem dole u řeky. Nejdřív jsme je nemohli najít, ale nakonec se objevili sami. Celou tu dobu oslavovali."
Když sešlí ze silnice a kráčeli po promáčené zemi, spatřili na břehu řeky poblíž člunů skupinu tří postav, osvětlených dvěma lucernami. Tísnily se k sobě a příliš nemluvily. Bylo po oslavě. Izák nešťastně ťapkal v blátě kolem dokola, dokud se nad ním Charley neustrnul a nevzal ho do náručí.
"Nejlepší by asi bylo tohle místo ihned opustit," prohlásil Šedivous, když prohlédl čluny a zjistil, že ačkoliv jsou skutečně tím jediným, co jim zbylo, zůstaly alespoň nepoško-
zené. "Tohle není příliš vhodné místo a já se opravdu stydím za svůj podíl na událostech dnešního večera."

"Kdybyste se řídili mou radou, v první řadě byste nikdy nevylezli z člunů," ozval se Pitt. "Hemží se to tady samými lumpy. Nejvíc mě žere, že jsme přišli o ovce."
"Měl jste především zůstat u člunů, jak vám bylo řečeno," příkře poznamenal Šedivous. Obrátil se k ostatním: "Mám pocit, že na řece nám bude líp. Je pěkná noc a já mám v těle dost alkoholu na to, abych mohl veslovat. Do zítřka můžeme klidně dorazit do Oxfordu a sehnat tam nějaké zaměstnání a přístřeší. Od té doby, co jsme tam s Martou byli naposledy, a to už je hodně let, se to tam jistě pořádně změnilo. Tak souhlasíte všichni s tím, abychom ted ihned opustili tohle lupičské doupě?"
Towin si odkašlal a přendal si lucernu z ruky do ruky.
"No, já a moje paní jsme si vlastně říkali, že bysme tady mohli zůstat. Víte, našli jsme tady výborné kamarády, jmenují se Liz a Bob, a tak jsme si řekli, že se s nimi můžeme dát dohromady - jestli tedy nejste nějak zvlášť proti. Víte dobře, že nám se stejně ten nápad s plavbou po řece už od začátku moc nezamlouval." V měsíčním svitu se usmál svým šklebem zraněného vlka a prešlápl.
"Ve svém Stavu potřebuju hodně odpočívat," řekla Becky. Hovořila mnohem směleji než její manžel a v kalném světíc upírala svůj planoucí pohled na ostatní. "Už mám dost toho malého děravého člunu. S našimi přáteli tady se nám jistě povede líp."
"To určitě není pravda," oponovala Marta.
"Pročpak bych musela zrovna ve svém stavu porad riskovat, že se v tom člunu prostudfm na smrt? Towin se mnou souhlasí."
"Protože musí," poznamenal Pitt.
Nastalo ticho. Stáli tam sice společně, ale oddělovala je temnota. Mnohé z toho, co je tísnilo, by nikdy nedokázali vyslovit: záchvaty lásky a nesnášenlivosti, přitažlivosti a odporu — mlhavé, přesto však dostatečně silné.
"Dobrá, jestli jste se už rozhodli, poplujeme bez vás," prohlásil Šedivous. "Dávejte na sebe pozor, víc vám říct nemůžu."
"Opouštíme vás neradi, Šedivousi," poznamenal Towin. "Tu trochu peněz, co mně s Charleym dlužíte, si můžete nechat."
"Vše záleží výhradně na vás."
"Přesné tohle jsem myslela," řekla Becky. "Jsme dost staří na to, abychom se o sebe dokázali postarat."
Když si všichni tiskli ruce a vzájemně se loučili, Charley začal najednou poskakovat a láteřit.
"Tahle liška nachytala snad všechny blechy na božím světě. Izáku, ty lotře, tvoje blechy skáčou na mě!"
Postavil lišku na zem a rozkázal jí, aby vlezla do vody. liška pochopila, co se po ní žádá. Pozpátku začala lézt do vody, pomalu, pomaloučku, nejdříve ocas, potom ponořila celé své rezavé tělo a nakonec i hlavu. Pitt zvedl lampu, aby na ni lépe viděli.
"Co to dělá? Chce se utopit?" zeptala se Marta starostlivě.
"Ne, Marto, to jenom lidé si berou sami život," poznamenal Charley. "Zvířata mají v sobě víc víry. Izák ví, že blechy nesnášejí studenou vodu. Tohle je jeho způsob, jak se jich zbavit. Vidíte, šplhají po jeho těle nahoru k čenichu, aby unikly vlhku. A ted ho sledujte."
Nad hladinu čněl už jen kousek liščí hlavy. Izák se potopil, až mu z vody koukal jenom čenich. Pak se-zanořil docela. Na hladině zůstal kroužek malých blech, bojujících o život. Izák se vynořil o metr dál, vylezl na břeh, oklepal se a chvíli běhal dokolečka, než se vrátil ke svému panovi.
"Nikdy jsem neviděl mazanější fintu," řekl Towin Becky a pokýval hlavou, zatímco ostatní nastoupili do lodí. JKdyž se nad tím člověk zamyslí, tak něco takového určitě ted provádí svět s lidmi - setřásá nás ze svého čumáku."
"Mluvíš nesmysly, Towine Thomasi," povzdechla si Becky.
Stáli na břehu a mávali, zatímco lodě pomalu odplouvá-
ly. Towin svraštil obličej a sledoval, jak poslední obrys lodě splývá s okolní tmou.
"No, a jsou pryč," řekl Charley, zabíraje pádlem. "Ona má sice pusu dobře prořízntutou, ale stejně mě mrzí, že je tam necháváme v takovém zlodějském doupěti."
Malý člun vlekli za sebou, takže Jeff Pitt mohl sedět v lodi společně s nimi. "Ale kdo jsou ti zloději'" zeptal se. "Naše věci nám sice mohli sebrat Jingadangelowovi lidé, ale na druhou stranu to stejně tak dobře mohl být starý Towin. Nikdy jsem tomu prohnanému mizerovi moc nevěřil."
"Ať to byl kdokoliv, Bůh se o nás postará," řekl Charley. Ohnul záda a zabral svým pádlem hlouběji do vody zarostlé šáchorem.
4 WASHINGTON
V těch prvních hrozných dnech ve Sparcotu, kdy zbědovaní lidé vytvořili první společenství a nemocemi stížené léto začalo přecházet do deštěm smáčeného podzimu, si Charley Samuels po nějaký čas vůbec neuvědomoval, že toho vysokého muže s velkou pleší a plnovousem zná. Byla to doba, kdy každý sledoval spíš nepřátele než přátele. Charley přijel do Sparcotu ve skleslé náladě několik dnů po Timberlaneových.
Jeho otec vlastnil malé knihkupectví v jednom městě na jižním pobřeží. Ambrose Samuels byl melancholický a náladový člověk. Ve chvílích své nejlepší nálady předčítal nahlas paní Samuelsové, malému Charleymu a jeho dvěma sestrám, Ruth a Ráchel. Četl jim z tisíců starobylých teologických knih, které měl uložené v druhém poschodí starého krámku, nebo z děl starobylých a zasmušilých básníků, jež se neprodávala o nic lépe než teologie.
Mnoho z těchto neprodejných zásob tak zákonitě utkvělo Charleymu v hlavě. Dokázal je později kdykoliv citovat, aniž by věděl, kdo a kdy to napsal, a pamatoval si pouze, že verše pocházely z jakéhosi svazku, který otec označil jako ‚folio se zlatou ořízkou' nebo ‚osmerka s vazbou z teletiny'.
"Každý člověk myslí, že jen druhý smrtelný je; Až znenadání udeří jej hrozná rána osudu A do jeho zraněného srdce

vnese náhlý děs. Ale jeho srdce zraněné je vánku podobné, A bolest mizí, kde šíp proletěl, již stopa není. A jako ptačí křídlo na nebi jizvu nezanechá, Jak oddělená vlna nezbrázděná kýlem, Tak v lidském srdci myšlenka na smrt umírá, A s něžnou slzou, již Příroda uroní nad milovaným člověkem, pak odchází do hrobu."
Byla to lež. Když bylo Charleymu jedenáct, zanechal ten hrozný duševní otřes v jeho srdci navždycky přítomnou myšlenku na smrt. Následovala nemoc z ozáření - jako následek toho svévolného činu, který lidé nazývali Neštěstí. Za rok zemřel jeho otec na rakovinu.
Obchod prodali. Paní Samuelsová odešla se svými třemi dětmi do svého rodného města, kde si sehnala práci sekretářky. Charley začal pracovat, když mu bylo patnáct. O tři roky později zemřela jeho matka.
Vykonával řadu podřadných prací, a zároveň se snažil nahradit svým sestrám otce. To bylo na sklonku osmdesátých a počátkem devadesátých let dvacátého století. Ve srovnání s tím, co mělo přijít, to byla - mravně i hospodářsky - poměrně stabilní doba. Ale práce už se sháněla hůř. Dočkal se toho, že jeho sestry získaly slušné zaměstnání, zatímco on zůstával stále doma.
Poslední událostí, která jej silně poznamenala, bylo vypuknutí války. Tenkrát mu bylo devětadvacet. Šílenství stíhalo šílenství, jednotlivé národy krvácely, aby vybojovaly těch několik zbývajících dětí, které přežily. Tehdy dospěl k názoru, že něco přece člověka musí přesahovat, nemá-li být celé stvoření pouhou fraškou. Připadalo mu, že jedině v náboženství může najít jisté protilátky na všudypřítomné zoufalství. Nechal se pokřtít v metodistické církvi - jeho otce by tento krok určitě rozzuřil.
Aby se Charley vyhnul válečnému odvodu, vstoupil do sborů Infantopu, národní pobočky organizace Childsweep, zasvěcené udržování života, nikoliv jeho braní. Okamžitě jej odtrhli od Ráchel a Ruth a střemhlav byl vržen do ohniska celosvětového zápasu. Tehdy se seznámil s Algym Timberlanem.
Po revoluci a stažení Británie z války v roce 2005 se Charley vrátil, aby opět pečoval o své sestry. K svému zděšení zjistil, že Ruth a Ráchel začaly provozovat prostituci a vede se jim dobře. Všechno se provádělo velmi diskrétně a každé odpoledne obě stále pracovaly v blízkém obchodě. Charley potlačil hlas svého svědomí, nastěhoval se k nim, a bránil je, jak jen mohl.
Stal se z něho slavný vyhazovač jejich vzkvétajícího podniku. Jenže za vlády Koalice a později Spojených vlád nastaly jaksepatří krušné časy. Svět se hroutil do stáří a chaosu. Ale to, co sestry nabízely, zůstávalo nutností. Prosperovali, dokud se Anglií nezačala plížit cholera.
Charley přinutil své sestry odjet z postiženého města a zamířil s nimi na venkov. Ráchel a Ruth neprotestovaly, viděly toho už dost na to, aby je to stačilo vyděsit. Do malého auta, které Charley koupil za své vojenské úspory, si pospíšily kvůli jednomu z klientů, který jim umíral na schodech.
Za městem auto škytlo a zastavilo. V olejové nádrži našli napěchovanou nylonovou punčochu. A tak se vydali, s ranci na zádech, na pochod silnicí, která vedla - aniž by to tušili - do Sparcotu. Touhle cestou tam dorazilo mnoho dalších uprchlíků.
Byl to strašlivý exodus. Mezi skutečnými poutníky se vyskytli i bandité, kteří přepadali své druhy, podřezávali jim hrdla a brali majetek. Jiný takový lupič se brodil krví, útočil ze zálohy a šlo mu jen o zabíjení. První noc připravil o život Ruth a třetí noc Ráchel, zanechal je bradou vzhůru v hromadách kompostu, nad nimiž Charley vztyčil kříže, vyrobené z klacků ze suchého křoví.
Když se Charley dobelhal do pochybného útočiště ve Sparcotu (podpíraje ženu jménem Iris, se kterou se později, po půldruhém roce, odvážil oženit), stal se z něho člověk zcela uzavřený do sebe. Netoužil se znovu zajímat o svět. V jeho zraněném srdci se natrvalo zabydlila ta nenadálá hrůza.
On i Timberlane se natolik změnili, že nebylo divu, kdvž se nyní jen ztěží poznávali. Před oním prvním létem ve Sparcotu v roce 2019 se téměř dvacet let neviděli - prakticky od roku 2001, kdy se svět stále ještě zmítal ve spárech války a oni oba sloužili ve sborech Infantopu. Tehdy působili v zámoří, pročesávali zničená údolí Ásámu...
Z jejich průzkumné hlídky přežili jen dva. Ze zvyku nyní kráčeli v zákrytu. Muž vzadu, plukovník Samuels, nesl ropuchu, lehkou nukleární zbraň, různé torny se zásobami a kanystr vody. Pochodoval náměsíčně, neustále klopýtaje, zatímco scházeli dolů po zalesněném svahu.
Před ním se natřásala dětská hlavička, visela dolů a hleděla na něj slepýma očima. Levá ručka dítěte se houpala podél stehna muže, na jehož širokých zádech spočívalo jeho tělíčko. Byl to chlapec, dítě z kmene Naga, křehké postavy, s vyholenou hlavičkou, zhruba devítiletý. Byl v bezvědomí; mouchy, nepřetržitě bzučící kolem jeho hlavičky, a rány na stehně ho vůbec neobtěžovaly.
Nesl ho seržant Timberlane, bronzově opálený šestadvacetiletý mladík. Byl vyzbrojen revolverem, k tělu měl přivázané různé části výstroje a v ruce držel dlouhou hůl, o kterou se opíral, když sestupoval po písečné pěšině, vedoucí na dno údolí.
V Ásámu panovalo období sucha. Stromy, které nerostly výš než do tří metrů, tu stáry jako mrtvé, se zplihlými Ušty. Řeka na dně údolí vyschla, zbylo po ní písečné řečiště, po němž jezdila vozidla a větrolety. Zvířený prach se usazoval na stromech na obou březích řečiště, a postupem času je vybělil, až se začaly podobat vnitřku nepoužívaného televizního studia. Řečiště samotné zářilo v jasném slunci.
Timberlane se zastavil v místech, kde přestávaly růst stromy, a přitáhl si zraněné dítě na zádech. Charley do něj vrazil.
"Co se děje, Algy?" zeptal se, když se malátně vzpamatoval. Upíral při tom zrak na hlavičku dítěte. Na její vyholené kůži vyrážely jemné štětinky vlasů, mezi nimiž lezly malé mušky, připomínající vši. Chlapcovy oči byly bezvýrazně jako rosol. Otočením vzhůru nohama lidský obličej téměř pozbývá jakéhokoliv významu.
"Máme návštěvu." Tón Timberlaneova hlasu způsobil, že Charley okamžitě zbystřil pozornost.
Před výstupem do hor ponechali své služební Vznášedlo pod malou stěnou, a ukryli jej pod maskovací síť. Nyní tam parkovala pásová sanitka americké výroby. Vedle ní stály dvě postavy a třetí zatím zkoumala Vznášedlo.

Tento drobný výjev, zalitý sluncem, náhle rozptýlilo zaštěkání kulometu. Timberlane s Charleym se podvědomě vrhli k zemi. Nagaský chlapec zasténal, když ho Timberlane odvalil stranou a přiložil si k očím dalekohled. Namířil ho k nerovnému svahu po jejich levici, odkud se ozvala střelba. Náhle se v jeho záběru objevily skrčené postavy v khaki uniformách, černajících se na pozadí zaprášeného bílého křoví a jejich obrysy se zpevnily, jak si je Timberlane zaostřil.
"Tamhle jsou!" vykřikl. "Nejspíš to budou ti samí parchanti, na které jsme narazili na opačném svahu kopce. Připrav si ropuchu, Charley, vyřídíme je."
Charley vedle něj už zatím skládal zbraň. Dole v řečišti klesl jeden Američan k zemi, zasažen první dávkou z kulometu. Natáhl se do písku. Namáhavě se odplazil do skrytu sanitky, zatímco jeho dva druhové se schovali za křovím. Náhle jeden z nich vyrazil z úkrytu a běžel k sanitce. Nepřátelský kulomet začal opět pálit. Kolem běžící postavy se zvedl písek. Američan prudce uskočil, udělal kotrmelec a zmizel v zaprášené vegetaci.
"A je to!" zamumlal Charley. Prach na jeho tváři, potem
přetavený v bláto, se zkrabatil, když na ropuchu nasazoval hlaveň. Zaskřípal zuby a zatáhl za odpalovací páčku. Malý nukleární granát zahvízdal nad křovinatým svahem.
"A ještě jeden, co nejrychleji," zabručel Timberlane, klekl si nad ropuchu a nabil zásobník. Charley zapnul automatiku a podržel páčku stisknutou. Granáty zapištěly jako netopýři a svištěly k cíli. Malé hnědé postavičky na svahu se rozprch-ly do bezpečí. Timberlane vytáhl svůj revolver a zamířil na ně, ale byly příliš daleko.
Leželi a sledovali, jak se na úbočí kopce usazuje mračno dýmu. Někdo tam v dálce vykřikl. Vypadalo to, že z nepřátel vyvázli pouze dva, kteří ted uháněli za vrchol kopce.
"Můžeme risknout sestup dolů?" zeptal se Charley.
"Myslím si, že nám už dají pokoj. Dostali co proto."
Rozebrali zbraň, Timberlane si přehodil dítě přes rameno a opatrně sestupovali dolů. Když dorazili k čekajícím vozidlům, Američan, který přežil, se s nimi přišel pozdravit. Byl to štíhlý třicátník s tmavým obočún, které měl téměř srostlé, a plavými, krátce sestřiženými vlasy. Vyšel jim v ústrety s nabídnutým balíčkem cigaret,
"Hoši, přišli jste jako na zavolanou. Chci vám poděkovat za to, jak jste si šikovně poradili s tím uvítacím výborem."
"Rádo se stalo," řekl Timberlane, potřásl mu rukou a vzal si cigaretu. "Už jsme se s tou partou potkali na druhé straně kopce v Mokachandpuru, kde postříleli ostatní naše lidi. Byli to naši osobní nepřátelé. Docela nás potěšilo, když se naskytla další možnost si na ně zblízka vypálit."
"Vy budete nejspíš Angličani, že? Já jsem Jack Pilbeam, speciální jednotka připojená k Pátému sboru. Byli jsme právě na objížďce, když jsem uviděli vaše Vznášedlo a zastavili, abychom se přesvědčili, zdali je všechno v pořádku."
Navzájem se představili a Timberlane položil bezvládného chlapce do sunu. Pilbeam si oklepal prach z uniformy a spolu s Charleym šli prohlédnout jeho druhy.
Timberlane chvíli poseděl u chlapce, k ráně na stehnu mu přiložil list, z obličeje mu otřel prach a slzy a odehnal mouchy. Prohlížel jeho útlé hnědavé tělíčko a nahmatal puls. Ústa se mu zkřivila a vypadalo to, jakoby se jeho pohled zavrtával skrz zachvívajítí se hrudní koš do země, do hořké podstaty samotného života. Neobjevil tam ale žádnou pravdu, a jen skutečnost, ve které rozeznal egoistickou lež, zrozenou v jeho vlastním srdci: Já sám jsem tolik miloval děti!
Nahlas pronesl především sám k sobě: "Tam za kopcem byly tři děti. Ta druhá dvě děvčátka, divoká jako horské kozy, bez sebemenšího znetvoření, zabily granáty, které kolem nich začaly vybuchovat, roztrhaly je na kusy přímo před našima očima."
"Je jich víc zabitých než zachráněných," prohlásil Pil-beam. Klečel vedle zhroucené postavy ve stínu sanitky. "Mí dva kamarádi jsou oba vyřízení - no, vlastně to ani nebyli kamarádi. S řidičem jsem se seznámil dneska a Bill zrovna přiletěl ze Států, stejně jako já. Ale i tak to nebolí o nic míň. Tahle mizerná válka, proč ksakru pořád bojujeme, když už se veškeré zásoby lidského života na světě stejně ocitly na samém dně? Pomůžete mi je odnést do sanitky?"
"Uděláme pro vás ještě víc," přislíbil Timberlane. "Jestli se vracíte do Wokhy, což, jak předpokládám, nejpS musíte, budeme vám dělat ozbrojený doprovod, pro případ, že by na hřebenech seděli ještě nějací takoví šprýmaři."
"Platí. Budete mít společnost, a nemyslete si, že já ji taky nepotřebuju. Ještě ted" se třesu jako osika. Dneska večer zajdeme do vojenské kantýny a připijeme si na život. Souhlasíte, seržante?"
Když nakládali ta dvě ještě teplá těla do sanitky, zapálil si Pilbeam další cigaretu. Pohlédl Timberlaneovi do očí.
"Existuje jen jediná útěcha," řekl. "Že tahle válka je definitivně poslední. Nezbyde tu nikdo, kdo by mohl vést další."
Charley toho večera dorazil do vojenské kantýny jako první. Když vešel do nízké budovy, kde bzučení hmyzu vystřídal hukot klimatizace, spatřil Jacka Pilbeama, jak sedí nad skleničkou u rohového stolu. Američan ho zpozoroval a vstal, aby se s ním pozdravil. Měl na sobě nažehlenou olivovou uniformu, tváře se mu leskly, vypadal mohutně a poněkud divočeji, než tam venku u té odumírající džungle. Uznale pohlédl na Charleyho výložky se znakem Infan-topu.
"Co vám mám objednat k pití - Charley, nemýlím-li se? Jsem už před vámi trochu napřed."
"Nepiju." Už dávno se naučil pronášet tuto větu bez omluvy, nyní však s kyselým úsměvem dodal: "Zabíjím lidi, ale nepiju."
Něco - snad jen pouhá skutečnost, že Jack Pilbeam je Američan, a Charleymu se s Američany vždycky hovoňlo snadněji než se svými krajany - ho přinutilo připojit vysvětlení na svoji obhajobu. "Když mi bylo jedenáct, nechaly váš a nás národ ve vesmíru vybouchnout ty smrtící bomby. Když mi bylo devatenáct, krátce po smrti mojí matky - snad z potřeby jakési kompenzace - jsem se zasnoubil s dívkou jménem Peggy Lynnová. Nebyla na tom zdravotně příliš dobře, vypadaly jí všechny vlasy, ale já jsem ji miloval... Chtěli jsme se vzít. No a když jsme se tedy nechali vyšetřit, řekli nám, že jsme trvale sterilní, stejně jako všichni ostatní... Nějak to zničilo celý vztah."
"Chápu, co tím chcete říct."
"Snad to tak bylo dobře. Měl jsem ostatně ještě dvě sestry, o které jsem se staral. Ale od té doby jsem přestal po

čemkoliv toužit..."
"Řehole?"
"Ano, i když hlavně to asi bude jistý druh sebezapření."
Pilbeamovy jasné a lesklé oči působily mnohem půvab-něji než jeho přísně stažená ústa. "V tom případě byste se měl protlouct několika příštími desetiletími bez problémů. Protože sebezapření tu bude zapotřebí spousty. Co se stalo sPeggv?"
Charley hleděl na své ruce. "Ztratili jsme vzájemný kón-
takt. Jednoho krásného jarního dne umřela na leukémii. Dozvěděl jsem se o tom později."
Pilbeam se zhluboka napil a poznamenal: "Takový už je život, jak se říká, když člověk mluví o smrti." Jeho tón zbavil jeho poznámku jakékoliv bodrosti, kterou snad mohla obsahovat.
"Ačkoliv jsem byl teprve dítě, mám dojem, že - to Neštěstí mě dohnalo k šílenství," řekl Charley a prohlížel si své boty. "Tisíce - milióny lidí z toho zachvátilo jakési skryté šílenství. Některé z nich ovšem ne tak úplně skryté. A nikdy se z toho nedostali, i když je to už dvacet let. Chci říct, že i když už je to dvacet let, tohle prokletí je stále přítomné. I tahle válka je jenom důsledkem lidského šílenství... Nikdy to nepochopím: potřebujeme každý mladý život, presto se dál na celém světě bojuje... Šílenství!"
Pilbeam podmračeně sledoval, jak si Charley vytáhl a zapálil cigaretu; byla to jedna z těch nových značek, co neobsahují tabák a zapraskala, jak z ní Charley mocně potáhl.
"Já tu válku vidím trošku jinak," poznamenal Pilbeam a objednal si další bourbon Kentucky. "Myslím, že to je především válka ekonomická. Možná je to mou výchovou. Můj otec - ted už je po smrti — byl hlavním ředitelem odbytu gramofonové firmy Jaguar Records, a lak jsem uměl říct .průzkum trhu' hned potom, co jsem se naučil říkat ‚máma'. Ekonomiky všech velkých států jsou v pohybu, pokud existuje jednostranný pohyb. Trpí osudovým neduhem zvaným smrt, který je dosud nevyléčitelný - ačkoliv se na něm usilovně pracuje. Ale ve skutečnosti zatím jen krachuje jedno průmyslové odvětví po druhém, a to i tam, kde je ještě vůle něco zachovat. A v brzké době nejspíš ochabne i tahle vůle."
"Je mi líto," řekl Charley. "Ale příliš nechápu, co tím chcete říct. Ekonomie není ani trochu mým oborem. Já jsem jenom..."
"Hned vám vysvětlím, co tím mám na mysli. Bože, vlastně můžu klidně začít tímhle: můj otec minulý měsíc zemřel. Nezemřel - spáchal sebevraždu. Vyskočil z okna z dvaapadesátého poschodí budovy Jaguar Records v Los Angeles."
Pilbeamovy oči se zaleskly ještě víc, svraštil obočí, jako by je chtěl přivřít a jeho zaťatá pěst zvolna dopadla na stůl.
"Můj otec byl součástí firmy Jaguar. On ji udržoval v chodu, a ona jeho držela při životě. Svým způsobem to byl myslím typický Američan - žil pro svou rodinu a práci, měl velký počet obchodních společníků... Kčertu s tím! Snažím se vám vysvětlit — Bože, nebylo mu ani padesát! Bylo mu devětačty-řicet.
Jaguar se položil; vlastně ještě hůř - zastaral. Zničehonic zvadl a odumřel. Proč? Protože jejich zákazníky tvořila dospívající mládež. Desky Jaguáru si kupovaly děti a mladí lidé. Jenomže najednou tu nebyly žádné děti a žádná mládež. Firma viděla, jak se blíží krach. Byl to stejný pocit jako pomalu sklouzávat k útesu. Rok za rokem prodej klesal, návratnost se zmenšovala, náklady stoupaly... Co dělat.' Co se dá ksakru dělat jiného, než to prostě se zaťatými zuby vvdržet?
I další průmyslová odvětví dnešního světa jsou postižena stejně těžce. Jeden můj strýc působí ve správní radě společnosti, vyrábějící sladkosti. Možná, že se ještě pár let udrží, ale už dnes mají hrozné problémy. Proč? Protože většinu jejich bonbonů konzumovali lidé mladší dvaceti let. Jejich trhy jsou mrtvé - nenarodily se. Stát s vyspělou technologií vytváří předivo velmi jemně vyvážených sil. Tady nemůže jen tak vyhnít jeden kousek, aniž by to nepoznamenalo ostatní. Co uděláte v takovém případě? Uděláte to, co můj otec - zuby nehty se budete držet, dokud to půjde, a nakonec se proletíte z dvaapadesátého patra."
Charley záviděl Pilbeamovi, popíjejícímu bourbon, jeho lehkou opilost. "Mluvil jste o tom, že něčí vůle ochabne," řekl klidně.
"Ach, tohle. Ano, můj otec a jeho přátelé, dobře, ti ještě bojují, dokud zbývá nějaká šance. Pokouší se zachránit, co se ještě zachránit dá, pro svoje syny. Ale my - my už syny
nemáme. Co se stane, když kletba neplodnosti nikdy nepomine? My už asi nebudeme mít vůli pracovat, když tady nebude nikdo..."
"Kdo by zdědil výsledky naší práce? Už jsem o tom přemýšlel. Snad každý člověk o tom přemýšlel. Ale geny se určitě brzy vzpamatují - od Neštěstí uplynulo už dvacet let."
"Taky si myslím. Ve Státech nám tvrdí, že neplodnost pomine během pěti deseti let."
"To samé se říkalo, když byla ještě Peggy naživu... Je to klišé britských politiků, kterým chtějí umlčet voliče."
"Američtí výrobci jej zase používají, aby voliči stále nakupovali. Ale průmysl pod jejich řízením stejně krachuje. A tak musíme vést válku, která má oživit upadající výrobu, odůvodnit nedostatky, zakrýt inflaci, nést vinu, utužit vládu... Je to mizerný svět, Charley! Podívejte se třeba tady na ty vojáky - do jednoho si kupují smrt na splátky a stoprocentně si toho jsou vědomi..."
Charley se rozhlédl kolem po pestré místnosti s barem a skupinkami rozesmátých, prošedivělých vojáků. Prostředí mu nepřipadalo tak ponuré, jak ho Pilbeam líčil; přesto však i tady bylo zjevné, že se v srdci každého člověka usadilo vědomí tak lačného zániku, že už přiskočil a spolkl celou příští generaci. Smutnou ironií bylo, že nad těmito vojáky, zbavenými plodnost!, už nevisela hrozba jaderné války. Velké bomby zastaraly po necelém půlstoletí své existence; současná biosféra byla natolik prosycená radiací po tom Neštěstí v roce 1981, že už ji nikdo neměl šanci ještě zvýšit. Armáda samozřejmě vlastnila strategické nukleární zbraně, neutrální země sice proti nim neustále protestovaly, ale ve válce se musí něčím bojovat, a když už se malé nukleární zbraně vyráběly, tak se i používaly. Jakou hodnotu mělo

několik vzácných druhů živočichů ve srovnání s postupem armády o sto mil nebo další medailí na generálské hrudi? Přerušil tok svých myšlenek, zahanben jejich lehkým cynismem. Ach můj Bože, i když jednou umru, nech mě ještě chvíli žít.'
Ztratil nit Pilbeamova vyprávění. S úlevou spatřil, jak do kantýny vchází Algy Timberlane.
"Omlouvám se, že jdu pozdě," řekl Timberlane a s povděkem přijal bourbon s ledem. "Zašel jsem do nemocnice, abych se podíval na toho kluka, kterého jsme přivezli z Mo-kachandpuru. Je v horečnatém komatu. Plukovník Hodson do něj napíchal mycetinin a do rána uvidíme, jestli se z toho výkrese. Chudák dítě má dost ošklivé zranění - možná mu budou muset amputovat nohu."
"Jinak byl v pořádku? Tedy, nebyl zdeformovaný?" zeptal se Pilbeam.
"Fyzicky byl v pořádku. Takže pokud zemře, bude to tím větší škoda. A když si k tomu pomyslím, že jsme kvůli němu ztratili Franka, Alana a Froggieho! Je to zatracená ostuda, že ty granáty roztrhaly ty dvě malé holčičky na kusy."
"Stejně by asi nebyly v pořádku, i kdyby se vám je podařilo chytit," poznamenal Pilbeam. Když oba Angličané odmítli nabízené viržirrko, zapálil si sám. Jakmile si k nim přisedl Timberlane, jeho oči zpozorněly. Seděl s vypnutými zády a mluvil upjatěji. "Devadesát šest celých a čtyři desetiny procenta dětí, na které jsme narazili při operaci Child-sweep, mělo vnitřní nebo vnější znetvoření. Než jste přišel, probírali jsme s Charleym to staré otřepané téma - šílenství současného světa. Jen těžko byste hledal lepší a jasnější příklad než těch posledních dvacet let - prvních patnáct promrhal západní svět tím, že legálně zabíjel všechny zrůdičky, které se rodily těm nemnoha ženám, jež ihned nepostihla naprostá neplodnost. Potom naši takzvaní pokrokoví myslitelé pojali myšlenku, že by se zrůdy přece jen mohly rozmnožovat a začít zase plodit zdravé jedince, čímž by se po jedné generaci mohla obnovit ztracená rovnováha. A tak jsme pro změnu začali v celosvětovém měřítku unášet děti."
Jie, ne, tak to není," vykřikl Charley. "Ještě bych možná souhlasil s tím, že legální vraždění těch no - takzvaných zrůd..."
"Takzvanýchzrůd? Tech bytostí bez rukou a nohou, bez očních důlků na hlavě, s údy oduh/mi jako na starých Pi-cassových obrazech?!"
"Nezapomínejte, že stále patřily k lidské rase, jejich duše byla stále nesmrtelná. Jejich legální zabíjení bylo tím nejhorším šílenstvím. Ale potom jsme přece jen dostali rozum a zřídili bezplatné kliniky pro děti zaostalých národů, kde se těm malým nebožákům dostalo veškeré péče..."
Pilbeam se odměřené zasmál. "Promiňte, Charley, ale vypravíte mi o věcech, na nichž jsem se podílel - alespoň nepatrně. Váš pohled je samozřejmě ovlivněn propagandou. Ale ty takzvaně zaostalé národy byly právě z těch mála, které nepáchaly legální vraždění! Milovaly své zrůdy a nechaly je žít. A tak jsme my ostatní dospěli k názoru, že potřebujeme jejich zrůdy, abychom si zajistili budoucnost. Říkal jsem vám, je to ekonomická válka. Demokratické země - a naši přátelé v komunistickém bloku — potřebují nové pokolení, ať už jakékoliv, aby pracovalo na montážních linkách a konzumovalo jejich výrobky... A odtud vzešla ta prašivá válka, o které se tady dohadujeme! K čertu s um šíleným světem, pánové! Napijte se, seržante! Připijme si - na nové generace konzumentů, nehledě na to kolik hlav nebo řití budou mít!"
Zatímco Timberlane a Pilbeam se smáli, Charley se zvedl.
"Už musím jít," oznámil jim. "Mám zítra v osm ráno službu na stráži a musím si ještě nechat vyčistit uniformu. Dobrou noc, pánové."
Když Charley odešel, zbylí dva si dolili své sklenky a bezděčně se usadili blíž k sobě.
"Je to takový uplakaný Ježíš, co?" zeptal se Pilbeam.
"Celkem tichý kluk," řekl Timberlane. "Ale dneska jsem zjistil, že je prospěšné ho mít nablízku, když nastanou nějaké potíže. Na těch nábožensky založených lidech je dobré, že mají pocit, že když oni jsou na Boží straně, nepřítel nutně musí být na té dablově, a tak to do něj můžou celkem bez skrupulí pěkně zostra napálit."
Pilbeam ho sledoval s lehkým úsměvem přes závoj cigaretového dýmu.
"Vy jste jiný typ."
"Do jisté míry. Ted se právě snažím zapomenout na to, že zítra budou mít čtyři naši chlapci pohřeb - a Charley se naopak snaží nezapomenout."
"V našich kasárnách bude taky pohřeb mého kamaráda a řidiče. Zdrží to můj odjezd."
"Vy odjíždíte?"
"Jo, vracím se do Států. Větroletem se svezu dolů do Kohimy, a pak skočím do letadla domů do Washingtonu. Moje práce tady skončila."
"Jaká je vaše práce, Jacku, jestli se smím zeptat?"
"Právě tec! jsem byl vyčleněn z operace Childsweep a povolali mě do nového celosvětového projektu." Odmlčel se a zaostřil svůj pohled na Timberlanea. "Heledte, Algy, nevadilo by vám, kdybychom se šli ven trochu nadýchat toho ásámského vzduchu?"
"Beze všeho."
Teplota prudce klesla, což jim připomnělo, že se nacházejí ve výšce téměř tři tisíce metrů nad mořem. Podvědomě nasadili svižné tempo. Pilbeam odhodil nedopalek svého viržinka a zašlápl ho do dmu. Měsíc visel nízko nad obzorem. Křik jakéhosi nočního ptáka zvýraznil klid ostatních zvířat.
"Je hrozná škoda, že to velké Neštěstí obklopilo zeměkouli radiací a téměř znemožnilo cestování do vesmíru," řekl Pilbeam. "Vzhůru ke hvězdám - to by mohl být způsob, jak uniknout našemu pozemskému šílenství. Můj otec hodně věřil na cestování vesmírem, přečetl o tom veškerou literaturu. Svým založením byl velký optimista - proto na něj taky potom tolik dolehl ten neúspěch. Už jsem to říkal vašemu příteli Charleymu, můj otec minulý měsíc spáchal sebevraždu. Pořád se s tím pokouším vyrovnat."
"Vždycky je těžké smířit se s otcovou smrtí. Nepomůže vám, když si to budete brát osobně. Působí to tak trochu jako

urážka, zvláště od někoho, kdo vám byl drahý a navíc plný života."
"Působíte dojmem, jako byste si to sám prožil."
"Něco z toho. Stejně jako tisíce jiných, můj otec rovněž spáchal sebevraždu. Tenkrát jsem byl ještě malý kluk. Nevím, jestli to bylo lepší nebo horší... Byli jste si s otcem bhzar
"Ne. Možná právě proto se tomu tak bráním. Mohl jsem se s ním sblížit. Zmeškal jsem příležitost. Ale kčertu s um vším!"
Vítr, vanoucí z vysokých svahů nad táborem, sílil. Kráčeli s rukama v kapsách.
V nastalém tichu Pilbeam vzpomínal, jak ho otec podporoval v jeho idealismu.
"Nedávej se na gramofonový průmysl, hochu," řekl mu. "Klidně se bez tebe obejde. To raději vstup do Childsweepu, jestli chceš."
Pilbeam se tam přihlásil, když mu bylo šestnáct, a začal jako poslední řadový člen organizace. Největšto úspěchem Childsweepu bylo zřízení tří Dětských center, poblíž Washingtonu, Karáčí a Singapuru. Do nich byly na základě získaného rodičovského souhlasu dopravovány děti z celého světa, narozené po Neštěstí, aby se tam naučily žít se svými znetvořeními v té krizemi zmítané společnosti, do níž se narodily.
Experiment nebyl bezvýhradně úspěšný, především vzhledem ke kritickému nedostatku dětí - v jedné době dokonce připadali na jedno dítě tři psychiatři. Ale rozhodně to byl pokus o nápravu situace. Pilbeam, který pracoval v Karáčí, pociťoval šťastné uspokojení. Posléze však tyto děti začaly být předmětem mezinárodních sporů. A nakonec vypukla válka. Když se rozhořela do své šílenější fáze, byla Dětská centra v Karáčí i Singapuru bombardována z orbitálních družic a zničena. Pilbeam uprchl a s drobným zraně-
ním na noze odletěl do Washingtonu, kde se dozvěděl o otcově sebevraždě.
Po minutě mlčení nyní pronesl: "Nevytáhl jsem vás na noční vzduch, abychom se tu jen tak procházeli. Ghci vám něco navrhnout. Měl bych pro vás práci. Skutečnou práci, na celý život. Mám možnost domluvit se s vaším velitelem, budete-li souhlasit..."
"Hej, počkejte, ne tak rychle!" vykřikl Timberlane a rozhodil ruce na znamení protestu. "Nechci žádnou práci. Už ji mám - zachraňuju všechny děti, které se ukrývají v těch kopcích."
"Tohle je skutečná práce, žádná dovolená pro ošetřovatelky se zbraní v ruce. Je to ta nejzodpovědnější práce, jaká kdy byla vymyšlena. Já dám hodně na své tušení, a tak jsem si jistý, že vy jste přesně ten typ člověka, jaký hledáme. Můžu zařídit, abyste se mnou zítra ráno odletěl do Států."
"Ach, to ne, já mám v Anglii dívku, kterou mám hodně rád, a stejně musím na konci příštího týdne odletět. Nechci se nikam přihlašovat, ale přesto vám děkuju za váš kompliment."
Pilbeam se zastavil a obrátil se k Timberlaneovi.
"Vaši dívku bychom mohli letecky dopravit dp Washingtonu za vámi. Věřte mi, na penězích tu vůbec nezáleží. Alespoň mne nechte, abych vám vysvětlil, oč jde. Jistě chápete, že v dnešní době žijeme z ekonomického a sociologického hlediska ve velmi zajímavých časech, tedy za předpokladu, že dokážete získat dostatečný odstup od běžného života, abyste viděl věci v takovém svědě. A na základě toho bylo v Americe založeno jedno univerzitní sdružení, zaštítěné vládou a velkými společnostmi a zabývající se studiem a zaznamenáváním současných událostí. O tomto sdružení jste určitě ještě neslyšel - je nové a nedostalo se mu dosud velké publicity. Nazývá se Dokumentace obecných současných dějin - zkráceně DOSD. Potřebujeme nové clený, kteří by působili ve všech zemích. Když se mnou půjdete na ubytovnu, seznámím vás s Billem Dysonem, kte-
rý má na starosti tento projekt v jihovýchodní Asii, a společně vás zasvětíme do celé věci."
"To je ztřeštěnost. Nemůžu nikam vstoupit. Opravdu byste za mnou Martu dopravili?"
"Proč ne? Víte sám nejlíp, jaký začíná Anglie nabírat kurz se současnou vládou a válečnými podmínkami - zpátky do doby temna. Než vás vyškolíme, vedlo by se vám oběma v Americe rozhodně líp. Je to velmi lákavá nabídka, co říkáte?" Zahlédl zmatený výraz na Timberlaneově tváři a dodal: "Nemusíte se rozhodnout hned teď."
"Nemůžu... Jak dlouho mi dáte na rozmyšlenou?"
Pilbeam pohlédl na hodinky a nehtem ukazováčku se poškrabal na hlavě. "Řekněme do té doby, než si vypijeme další skleničku?"
Dva muži na zaprášené přistávací dráze v Kohimě si potřásli rukou.
"Stydím se, že tě takhle opouštím, Charley."
"Velitel je na tom určitě ještě hůř."
"Ani nemrkl. Nikdy se nedozvím, jak ho vlastně Pilbeam zpracoval."
Po chvilce podivného ticha se ozval Charley: "Škoda, že neletím s tebou. Byl jsi dobrý kámoš."
"Tvá země tě potřebuje, Charley, věř mi." Ale Charley pouze poznamenal: "Možná jsem mohl letět s tebou, kdybych na to stačil. ~
Timberlane v rozpacích vylezl po schůdkách k letadlu, otočil se a zamával. Než zmizel v útrobách letadla, naposledy na sebe s Charleyem pohlédli.
Tryskové letadlo odstartovalo v padajícím soumraku na svůj transDolární parabolický let na opačnou stranu zeměkoule. Slunce se dlouhou dobu pohybovalo nad západním okrajem světa, zatímco krajina hluboko pod nimi se utápěla ve žlutohnědé směsici světla a stínu.
Jack Pilbeam, Algy Timberlane a Bill Dyson seděli vedle sebe a zpočátku příliš nemluvili. Bill Dyson byl podsaditý člověk s pleší a bodrým úsměvem. Na rozdíl od neoblomně vyhlížejícího Pilbeama se tvářil jako učenec a byl stejně uvolněný, jako byl Pilbeam napjatý. Ačkoliv mu nebylo ani
0 deset let víc než Timberlaneovi, působil dojmem mnohem
staršího člověka.

"Naším úkolem v DOSD, pane Timberlane, je být profesionálním pesimistou," řekl. "Pokud jde o budoucnost, je nutné uvažovat pouze střízlivě a věcně. Musíme se smířit
1 s předpokladem, že pokud jsou v lidských reprodukčních
orgánech zničeny životně důležité geny, nebudou mít mož
ná ostatní orgány dostatek energie je znovu vybudovat.
V tomto případě by mladí lidé jako vy nebo tady darebný
Pilbeam představovali poslední lidské pokolení. Proto vás
potřebujeme. Abyste spolu s námi zaznamenával agónii lid
ského druhu."
"Připadá mi, že chcete něco jako novináře," řekl Timberlane.
"Ne, pane, požadujeme především vyrovnané a bezúhonné muže. Tohle není žádný sólokapr, to je prostě způsob života."
"Způsob smrti, Bille," opravil ho Pilbeam.
"Od každého trochu. Jak nám připomíná Kniha dobra, uprostřed života ocitáme se ve smrti."
•"Stále nechápu, jaký je cíl tohoto projektu, pokud má lidský druh vyhynout," řekl Timberlane. "Komu to pomůže?"
"Dobrá otázka. Mám na ni, jak doufám, dobrou odpověď. Projekt pomůže dvěma skupinám lidí. Obě jsou čistě hypotetické. První je jistý okruh lidí, který si lze představit kupříkladu v Americe za takových třicet čtyřicet let, až se celý stát rozpadne a vznikne chaos. Předpokládejme, že tito lidé znovu nastolí pořádek a zjistí, že jsou schopni plodit děti. Jejich děti ale budou téměř primitivní tvorové, zcela odtržení od bývalé civilizace, do níž by správně měli patřit. Záznamy DOSD pro ně budou představovat pojítko mezi jejich minulostí a budoucností, poskytnou jim možnost postupovat podle správných principů a vytvořit sociálně životaschopné společenství."
"A ta druhá skupina?"
"Domnívám se, že vy asi nebudete příliš spekulativní typ, pane Timberlane. Přesto, napadlo vás někdy, že třeba nejsme ve vesmíru sami? Nemám ted na mysli přímo nějakého Stvořitele. Těžko si lze představit, že by stvořil jiný lidský druh kromě plémě Adamova. Myslím tím jiné formy života, které možná žijí na planetách vzdálených hvězd. Jednoho dne třeba mohou navštívit Zemi, stejně jako my jsme navštívili Měsíc a Mars. Budou hledat vysvětlení pro naši ‚ztrace-nou' civilizaci, stejně jaký my uvažujeme o ztracené civilizaci, jejíž stopy nalezla Leatherbyho expedice. DOSD jim tu zanechá vysvětlení. Bude-li obsahovat i morální ponaučení, tůn líp."
"Existuje ještě třetí hypotetická skupina," řekl Pilbeam a naklonil se kupředu. "Taková, ze které mi běhá mráz po zádech. Asi jsem v dětství příliš četl vědecko-fantastickou literaturu svého otce. Ale pokud člověk spadne ze svého trůnu, může se stát, že se nějaký jiný tvor, který zatím číhá někde za rohem, začne rychle vyvíjet a během několika staletí zaujme jeho uvolněné místo." Pilbeam se zasmál.
"To by mohl, Jacku," poznamenal klidně Dyson. "Ovšem statistiky o tom, jak Velké neštěstí postihlo velké primáty, jsou jen těžko dostupné. Nedá se však vyloučit, že třeba takové gorily nebo medvědi už vykročili na svůj úspěšný mutační pochod."
Timberlane mlčel. Nedokázal se zapojit do jejich rozhovoru. Všechno mu připadalo stále příliš neskutečné. Když se loučil s Charleym Samuelsem, onen úzkostný výraz na přítelově tváři jím otřásl stejně silně jako velitelova bleskurychlá spolupráce s Childsweep. Hleděl dolů z okénka. Ku-povitý mrak hluboko pod nimi vytvářel jakousi převrácenou pozemskou postel. Ódů se ve vysněném ráji.
Tam dole v potemnělé krajině zatím končila, díky sebe-zničení panovnického rodu, milión let trvající nejistá dvnas-tie. Nedokázal si představit, jak na něj bude působit zaznamenávání její agónie.
V Bolling Fieldu je čekalo mime podzimní slunce a vojenský doprovod. Následující půlhodinu strávili — k Pilbea-mově značnému roztrpčení — v inspekčním bloku, kde je prověřovala Zdravotní a Bezpečnostní kontrola. Potom je dovezli elektromobilem i s jejich zavazadly k malému šedivému autobusu, který na ně čekal venku. Na boku měl nápis DOSD.
"To vypadá slušně," zvolal Timberlane. "Ted konečně věřím, že jsem se nestal obětí nějakého důmyslného podvodu."
"Snad jste si nemyslel, že přistaneme v Pekingu?" prohodil Dyson a usmál se svým uklidňujícím úsměvem.
"Dejte si pozor, abyste nikdy nenastoupil do autobusu označeného OKB nebo OJPD, i kdybyste byl nevímjak nalitý," varoval Timberlanea voják, který mu pomáhal se zavazadly. "První zkratka znamená Orientální integraci a kulturní bydlení nebo něco takového, a OJPD je nějaká pompézní organizace, řízená Postem, s názvem Oddělení pro jednotnou pomoc dětem. Jsou neustále hrozně zaměstnaní, i když nemají žádné děti, kterým by pomáhali. Washington led zaplavily zkratky nejrůznějších organizací — a dezorganizací. Je to něco jako žít v písmenkové polívce. A teď si prosím nastupte, pánové, čeká nás dopravní zácpa., nebo dvě."
K Timberlaneovu zklamání zamířili přímo na východ od té šedivé reky, kterou zahlédl při přistání, a podle Pilbea-mových informací pomalu přijížděli do městské čtvrti Ana-costia. Zastavili v upravené ulici, plné nových bílých domů, před blokem budov, který se měl nyní stát jeho domovem. Ukázalo se, že zatím se budova hemží malíři a rozléhá se v ní rámus tesařského nářadí.
"Nové sídlo," vysvětloval Pilbeam. "Ještě před měsícem to byl útulek pro mentálně poškozené mladistvé delikventy. Ale to je jeden z problémů, které takzvané Neštěstí zcela zprovodilo ze světa. Delikventi nám došli! Budeme z toho mít pěknou centrálu, a až uvidíte ten plavecký bazén, pochopíte, proč se kriminalita v téhle zemi stala téměř profesí!"
Otevřel dokořán dveře jedné prostorné nístnosti. 4-ožni-ce a toaleta jsou tamhle za těmi dveřmi. O sprchy se budete dělit se svým sousedem, což jsem shodou okolností já. Na konci chodby je bar a přísámbůh, že jestli náhodou v této chvíli není ještě otevřený a nestojí za ním nějaké pěkné děvče, udělám pořádný kravál. Za deset minut se tam sejdeme na martini, ano?"
Výcvikový kurz DOSD měl podle plánu trvat šest týdnů. Navzdory vysokému stupni organizovanosti však celý systém

zápasil s jistou chaotičností, vyvolanou celkově neklidnou situací.
Velká města sužovalo množství pracovních problémů; povolání stávkujících do ozbrojených sil ovšem způsobilo jen to, že se veškeré problémy přenesly tam. Válka už zkrátka nebyla v oblibě, a zdaleka nejen proto, že chybělo nadšení mladých.
Ze vzduchu na města neustále dopadaly nepřátelské bomby. Specialitou byly nálety takzvaných /Tlustých andělů'. Rakety, unikající odhalení a spouštěné přímo z orbitálních drah, se rozpadaly těsně nad zemí a trousily ‚kufry' výbušnin a zápalných látek. Bylo to poprvé, kdy americké obyvatelstvo zažilo letecký útok na svou domácí půdu. Zatímco mnozí obyvatelé velkoměst se dobrovolně stěhovali do menších měst nebo venkovských oblastí — aby později složitě pronikali zpět, neboť raději riskovali bombardování, než aby žili v prostředí, které jim nebylo sympatické — mnozí lidé z venkova přicházeli do měst za vyššími výdělky. Průmysl si hlasitě stýskal, stejně jako zemědělství, které bylo postiženo nejhůře, a Kongres horlivě přijímal zákony, nařizující lidem návrat k půdě.
Jediný pozitivní rys celé války spočíval v tom, že ekonomika nepřátel na tom byla ještě mnohem hůř než americká. Počet Tlustých andělů za posledního půl roku znatelně poklesl. Následkem toho se ve válčícím hlavním městě znovu rozproudil noční život.
Timberlane se jej mohl docela dobře účastnit. Představitelé DOSD měli mnohé výhody. Během jediného dne ho vybavili všemi nutnými dokumenty, které mu umožnily obstát v místním terénu: dostal orazítkovaný pas, vízum, cizineckou výjimku ze zákazu nočního vycházení, policejní přihlášení, povolení na nákup šatstva, volný cestovní lístek na oblast Washingtonu a přídělové lístky na vitaminy, maso, zeleninu, chléb, ryby a cukrovinky. S výjimkou cestovního lístku tak pro něj byla všechna omezení daleko liberálnější než pro místní obyvatelstvo.
Timberlane byl člověk, který se jen zřídka oddával úvahám nad vlastním osudem. Proto si také nikdy v duchu nepoložil otázku, nakolik ovlivnil jeho rozhodnutí spojit svůj osud s DOSD sub této organizace, že za ním dopraví jeho dívku. V této záležitosti nemusel na Dysona nikterak naléhat.
Za čtyři dny dopravili Martu Broughtonovou z malého obléhaného ostrova nedaleko kontinentální Evropy do Washingtonu.
Martě Broughtonové bylo šestadvacet let, stejně jako Timberlaneovi. Nejenže patřila k nejmladším ženám na světě, ale protože svou krásu prezentovala s lehkou noblesou, budila pozornost všude, kam jen přišla. V té době se navíc mohla chlubit hustými vlnami popelavě blondatých vlasů, které jí volně splývaly až na ramena. Člověk ji musel hodně dlouho pozorovat, aby zjistil, že její obočí je pouze namalované.
V té době, kterou washingtonské kruhy eufemisticky označovaly jako Velké neštěstí, bylo Martě šest let. Postihla ji nemoc z ozáření, narozdíl od mnohých vrstevníků však přežila. Její vlasy však ne, a tak se kvůli své holé hlavě, která ji provázela celá školní léta, stala terčem posměchu, proti němuž se musela pohotově bránit, což jí pomáhalo vybrousil její břitký druh humoru. Kolem jednadvacátých narozenin jí na hlavě vyrazilo hebké chmýří, a od té doby už si nemohl nikdo nepovšimnout její krásy. Timberlane byl
jedním z mála lidí mimo její rodinu, kteří věděli o těchto jizvách na její duši, vzhledem k jejímu věku poměrně výjimečných.
Pilbeam a Timberlane ji zavedli do ženské ubytovny, několik ulic od centrály DOSD.
"Už začínáte mít na Algyho vliv," řekla Marta Pilbeamovi. "Ztrácí svůj anglický přízvuk. Co bude následovat?"
"Nejspíš ztratím ty anglické měšťácké zábrany proti líbání na veřejnosti," odvětil Timberlane.
"Panebože, jestli tím snad myslíte mě, mizím odsud," zažertoval Pilbeam dobrácky. "Jsem chápavý jako každý jiný... a klidně si zaskočím na skleničku. Až po mně žatou-, žité, najdete mě dole v baru."
"Nezdržíme se dlouho, Jacku."
"Nezdržíme se příliš dlouho, Jacku," opravila ho Marta.
Když za nimi zapadly dveře, objali se, jejich rty se navzájem dotkly, pocítili vzájemné teplo, proudící ústy a tělem. Chvíli takhle zůstali, líbali se a povídali si. Potom Timberlane poodešel na opačný konec místnosti, v jakémsi uvážlivém gestu si podložil hlavu dlaní a obdivoval její nohy.
"Ach, ty krásně oblé křivky tvých lýtek!" vykřikl pateticky.
"Jak příjemné přivítání v Americe," usmála se Martat "Algy, to je nádhera! Co se to vlastně stalo? No řekni, není to vzrušující? Doma otec zuřil, jak můžu vůbec pomyslet na to, že bych skutečně odjela - svým nejhlubším hlasem mi kázal dlouhé proslovy o přelétavosti mladých žen..."
‚A bezpochyby tě šíleně obdivuje za to, že jsi neustoupila ani krok a přijela sem! Ale jestli se domnívá, že americkým mužům se při pohledu na tebe budou zapalovat lýtka, vůbec se nemýlí."
Otevřela necesér a vyskládala nejrůznější lahvičky a štětečky na toaletní stolek, aniž z Timberlanea na okamžik spustila oči. Potom se usadila ke stolku, aby se upravila a přitom pronesla: "Jakýkoliv osud je lepší než smrtí A co se tu vlastně děje? Co je to ten DOSD, proč jsi do toho vstoupil a v čem ti můžu pomoct?"
"Výcvik trvá šest týdnů. Zahrnuje všechny možné kurzy
- páni, ti teda vědí, jak se pracuje! Současné dějiny, socio-
etika, ekonomie, geopolitika, nějaký nový obor, který se
nazývá existencietika, funkční psychologie - jo, a ještě ně
které další obory včetně praktických předmětů, jako je údržba
motoru. A dvakrát týdně vyjíždíme do parku Rock Creek na
zotavenou. Vládne tam příjemná nálada, kterou tam šíří ně
jaký mistr juda v kurzech sebeobrany. Je to sice namáhavé,
ale všechno má svůj význam. A hlavně jsem se dostal z té
války, což znamená, že život začíná mít opět trochu smysl."

"Svědčí ti to, miláčku. A to jako se mnou ted hodláš cvičit sebeobranu?"
"To ne, nanejvýš nějaký jiný druh zápasu. Ne, domnívám se, že tvůj pobyt tady bude mít jeden velmi dobrý důvod. Ale na to se zeptáme Jacka Pilbeama. Tak pojďme za ním
- je to sakramentsky fajn chlap, bude se ti zamlouvat."
"Už se stalo."
Pilbeam seděl v rohu hotelového baru, vedle nějaké úslužně naslouchající zrzky. Neochotně se vytrhl z hovoru, stáhl ze židle svůj kabát a s vojenským pozdravem zamířil k nim.
"Samou zábavou a žádnou prací by se Jack nejspíš unu-dil," řekl. "Tak co, kampak teď vyvedeme naši dámu, abychom případně mohli vzít i jednu příjemnou zrzku?"
"Zotavena z pustošivých následků cestování, svěřuji se zcela do vašich rukou," prohlásila Marta.
"A nemyslí to doslova," dodal Timberlane.
Pilbeam pokýval hlavou. "Mám příkazy, oprávnění a chuť provázet vás Washingtonem, cpát vás všemožnými jídly a nalévat vínem po celou dobu vašeho pobytu."
"Varuju tě, miláčku, protože oni se totiž baví úplně stejně usilovně, jako pracují. DQSD nám nejdřív snese modré z nebe, a pak nás někde vysadí, abychom tam zaznamenávali konec světa."
"Vidím, že vyloženě potřebujete panáka, vy jeden mrzoute," řekl Pilbeam a lehce se usmál. "Dovolte, abych vám představil tu zrzku, a potom společně vyrazíme na flám. Třeba se probojujem na show Dusryho Dykese. Dykes je komediant, kterému není nic svaté."
Zrzka se k nim přidala bez většího zaváhání, a vzápětí odjeli do města. Zatemnění, které v předchozích válkách postihovalo většinu měst na světě, nyní Washington netrápilo. Nepřítel měl své rakety pevně namířené na město a žádná světelná kouzla by na tom nemohla nic změnit. Ulice zářily neónovými světly vzkvétajícího zábavního průmyslu. Probleskující reklamy osvěcovaly obličeje mužů a žen, proudících do kabaretů a kaváren. Jídla a pití byla na černém trhu hojnost, zdálo se, že v této chvíli jsou nedostatková pouze místa na parkování.
Tyhle večery se staly nedílnou součástí rozvrhu intenzivní práce a odpočinku, který zcela ovládl veškerý personál DOSD. Teprve třetího večera po příjezdu do Washingtonu, když seděli v kabaretů Trog, v němž vystupoval i Dusty Dý-kes, se Martě podařilo položit Pilbeamovi svoji otázku.
"Jacku, úžasně se o nás staráte. Ráda bych vám to nějak vynahradila. Nemůžu vám být něčím nápomocná' Vlastně příliš nechápu, proč jste mě sem pozvali."
Pilbeam, který vytrvale hladil zápěstí tmavé zelenooké krásky, své dnešní společnice, odvětil: "Pozvali vás, abyste tu dělala společnost nějakému Algymu Timberlaneovi - tedy ne že by si takové štěstí zasloužil. Zúčastnila jste se s nim několika přednášek. Cožpak to nestačí? Odpočívejte, dobře se bavte. Dejte si něco k pití. Konzumovat ve velkém je vlastenecké."
"Já se bavím dobře. Jen by mě zajímalo, jesli bych také nemohla něco dělat."
Pilbeam mrkl na svou zelenookou přítelkyni. "Na tohle se raději zeptejte Algyho, miláčku."
"Já jsem hrozně neodbytná, Jacku. Chci slyšet odpověď."
"Běžte se zeptat Billa Dysona, to je jeho píseček. Já jsem tady pouze jakýsi playboy DOSD. A od středy už možná zase budu na cestách."
"Ale, ty můj čumáčku, vždyť jsi říkal..." zaprotestovala zetenooká dívka.
Pilbeam jí varovně položil prst na lesklé rty. "Pšt, drahoušku... tvůj Strýček Sam musí odjet před Strýčkem Jac-kem. Ale dneska večer bude Strýček Jack na prvním místě, na to vem jed — tedy obrazně řečeno."
Světla zešeřela a zaznělo víření bubnů, následované skytáním zesíleným přes mikrofon. Když se rozhostilo ticho, vplul na scénu Dusty Dykes na obrovské dolarové bankovce a sestoupil z ní dolů. Byl to až hrozivě obyčejný muž v pomačkaném všedním obleku. Mluvil nevýrazným, chraplavým hlasem.
"Dnes všichni uvidíte, jak jsem opustil svůj starý trik, že jsem neměl žádný trik. Namouvěru, není to poprvé, co mě ekonomika této země vzala dech. Dobrý večer, dámy a páprdové, a myslím to ted vážně - může být váš poslední. V New Yorku, odkud přicházím - víte, státní daně jsou ted tak vysoké, že jsem potřeboval padák, abych se dostal odsud -, právě teď hrozně frčí večírky na oslavu Konce světa. Když semelete dohromady dvě morality, výsledkem bude krach. A když semelete dohromady dva krachy, výsledkem bude - veselí. A tu noc, co odešel senátor Mulgravy, to byl teda pěkný cvrkot, to vám povím! 1' Zvedla se bouře potlesku. "Ach, už jste tu někdo slyšel o senátorech? Když jsem přijel, řekli mi přátelé - jestli to nevíte, tak přátelé jsou lidé, s kterými vydržíte při jedné skleničce celé odpoledne - tak ti mi řekli, že Washington D.C. je politicky nevzdělaný. No dobře, možná, že to neformulovali přímo takhle, prostě jenom řekli, že do Bílého domu si už nikdo bronzové africké plastiky fotografovat nechodí. Povídám jim, pamatujte si, že to, o co tu kráčí, nejsou státníci, ale postavení člověka. Ale přinejmenším nejsou chudší než akcionáři firem vyrábějících antikoncepci."
"Neslyším, co říká - respektive tomu vůbec nerozumím," zašeptala. Marta.
"Ani mně to nepřipadá nijak zvlášť legrační," šeptl Timberlane.
Pilbeam s rukou kolem ramen své přítelkyně prohodil: "To nemá být legrační. To má být shazující, jak se teď říká."
Přesto se zubil na celé kolo, stejně jako ostatní. Když to Dusty Dykes postřehl, výhružně zahrozil prstem. Bylo to jeho jediné gesto. "Smích tu nepomůže," řekl. "Vím že jste všichni do jednoho, jak tady sedíte, pod svými šaty nazí, ale mě do rozpaků neuvedete - každou neděli chodím do kostela a poslouchám kázaní. Jsme bezbožný a promiskuitní národ, a říkat to tady mi činí stejné potěšení jako nějakému knězi. Nemám nejmenších námitek proti morálce, kromě toho, že je nemoderní.
Život je každým dnem krušnější. U nejvyššího soudu v Kalifornii přestali zločince odsuzovat k smrti — místo toho je odsuzují k životu. Jak kdosi prohlásil, neexistuje už žádná nevinnost, pouze neodhalený zločin. Jenom ve státě Illinois

bylo minulý měsíc spácháno tolik sexuálních vražd, že to bohatě stačí k poznání, v jak vratkém postavení se všichni ocitáme.
Perspektiva budoucnosti ras je černá, a to není jenom barva mých představ. Jednou se takhle v Chicagu bavili dva sexuální maniaci o svých zálibách. Butch říká: .Pověz mi, Sammy, co máš radši, vraždit ženskou, nebo si představovat, že vraždS ženskou?' ‚Páni, co já vím, Butchi... a čemu dáváš přednost ty?1 .Vždycky představě, jak zabíjím ženskou!' A proč to?* .Protože takhle přijdeš k mnohem romantičtějším typům.'"
A tak tam ten člověk s dětskou tvářičkou a v unaveném obleku stál ve svědě reflektoru ještě několik minut a dělal unavené vtípky. Pak reflektor zhasl, Dusty Dykes zmizel a za potlesku se rozsvítila hlavní světla.
"Ještě něco k pití!" zvolal Pilbeam.
"Vždyť byl hrozný," ozvala se Marta. "Prostě strašnýT
"To ho musíte slyšet několikrát, abyste ho ocenila - to je tajemství jeho úspěchu," pravil Pilbeam. "Je hlasem našeho věku."
" Vám se líbu?" zeptala se Marta zelenooké dívky.
"No, ano, řekla bych, že líbil. Teda, měla jsem z něho jaksi pocit, jako bych byla doma."
Dvakrát týdně chodili do malé učebny v Pentagonu, kde je plavovlasý mladý major učil programovat a ovládat počítače POLYAC. Těmito novými kapesními počítači budou vybaveny všechny záznamní automobily DOSD. - Timberlane právě vyrážel na další hodinu programování POLAYCu, když ve své schránce objevil dopis od matky. Patricie Timberlaneová psala nepravidelně. Tento dopis, stejně jako většinu ostatních, vyplňovaly především domácí nářky, a tak Timberlane během jízdy taxíkem přes Potomac netrpělivě přelétával očima jednotlivé stránky. Až na samotném konci narazil na cosi zajímavějšího.
"Musí to být hezké, když je tam ve Washingtonu s tebou Marta. Myslím, že se s ní asi oženíš - což je docela romantické, protože lidé si obvykle neberou své lásky z dětství. Ale musíš si být jistý. Myslím, že už jsi dost starý na to, abych ti mohla říct, že já sama jsem udělala velkou chybu, když jsem se vdala za tvého otčíma. Keith má své dobré stránky, ale je přísemě nevěrný, někdy si dokonce přeju, aby tu už nebyl. Ani se mi o tom nechce psát.
Všechno pořád svádí na dnešní časy, ale to je příliš snadná vytáčka. Říká, že tady bude revoluce. Děsím se už samotné myšlenky na ni. Jako bychom si toho už neprotrpěli dost, k tomu Neštěstí a té hrozné válce ted ještě revoluce. V téhle zemi přece nikdy žádná nebyla, ať už se jinde dělo cokoliv. Je to hrozný pocit - něco jako žít v nepřetržitém zemětřesení."
To je výmluvný obrat, pomyslel si Timberlane věcně. Ve Washigtonu drtilo nepřetržité zemětřesení veškerý život dnem i nocí a bude drtit dál, dokud se svět nerozpadne v prach, mají-li se vyplnit pochmurné předpovědi DOSD. Projevovalo se to nejen v ustavičných ekonomických výkyvech, ve frontách na polévku v centru a v šílených výprodejích zbytků rozpadlých finančních říší, vržených na trh,
ale i ve vlně vražd a sexuálních zločinů, které pořádkové síly nedokázaly zastavit. Tato vlna se neustále zdvihala a pomalu začala pohlcovat i Martu s Timberlanem,
Den poté, co přišel dopis od Patricie Timberlaneové, se Marta brzy po ránu objevila v Timberlaneově pokoji. Jeho oblečení leželo rozházené na koberci - předchozího večera se dlouho do noci veselili na divokém večírku, který pořádal jeden kamarád Billa Dysona.
Timberlane, jenom v kalhotech od pyžama, se holil v pološeru. Marta přešla k oknu, roztáhla závěsy a obrátila se k němu. Řekla mu, že jí někdo opět poslal do hotelu květiny.
Úkosem na ni pohlédl a pravil: "Ale to jsi říkala, žes nějaké dostala i včera ráno?"
"Ano, úplně stejný počet - jsou to bedny plné orchidejí. Musely stát stovky tisíc dolarů."
Vypnul zlomyslné bzučení svého holícího strojku a pohlédl na ni. Měl kalné oči a bledý obličej.
"Trochu shazující, co? Já jsem ti je neposlal."
"To já vím, Algy. Nemohl by sis to dovolit. Dívala jsem se v obchodě, kolik stojí květiny — jsou dost drahé samy o sobě, navíc jsou zatíženy státní daní, dovozní daní, prodejní daní, potom tím, čemu vedoucí hotelu říká VOD, všeobecně odrazovací daň, a bůhvíčím ještě. Proto jsem ty včerejší zničila - víš, věděla jsem, že nejsou od tebe, tak jsem je spálila a nechtěla jsem o nich už vůbec mluvit."
"Tys je spálila? Jak? Co jsem tady, neviděl jsem nikde větší oheň než plamínek na zapalovači."
"Nebuď tak natvrdlý, miláčku. Hodila jsem je do odpadkové šachty, a všechno, co tam spadne, se pálí v suterénu hotelu."
"Třeba to byla ta samá zásilka, kterou ti láskyplně znovu poslal ten chlapík ze suterénu."
"Kruci, přestaň pitomně žertovat, Algy!"
Zasmáli se. Jenomže příští ráno dorazily do hotelu další květiny pro slečnu Martu Broughtonovou. Timberlane, Pilbeam a vedoucí hotelu se na ně přišli podívat.
"Orchideje, růže, fialky - ať je to kdokoliv, může si rozhodně dovolit být velmi romantický," řekl Pilbeam. "Algy, starý brachu, můžu vás ujistit, že já jsem je vaší dívce neposlal. Orchideje nepatří mezi věci, které bych mohl jen tak připsat na účet DOSD."
"Mám o vás upřímné obavy, milá slečno Broughtonová," ozvala se vedoucí hotelu. "Musíte být opatrná, zvláště když jste v téhle zemi cizí. Mějte na paměti, že dívky pod dvacet let se dnes už jen těžko najdou. To je věk, na který se vždycky zaměřovali starší pánové. Ted už se musí mít na pozoru i ženy od dvaceti do třiceti. Tihle starší pánové, mimochodem velmi bohatí, byli vždycky zvyklí - no, kout železo dokud je žhavé. Nyní však už chladne - o to víc ale se budou snažit, dokud ještě není úplně pozdě. Jestli mi tedy rozumíte."
"Ani Dusty Dykes by to líp nevyjádřil. Děkuji za upozornění, paní vedoucí. Budu si dávat pozor."
"A já zatím půjdu zavolat do květinářství," řekl Pilbeam. "Nevidím důvod, proč bychom ze zamilovanosti toho balíka

nemohli vytěžit slušných pár tisíc. Koneckonců, drobné se vždycky hodí."
Pilbeam měl na druhý den odcestovat z Washingtonu. Služební rozkaz, který mu předal Dyson, ho odvelel na další válečné kolbiště - tentokrát do centrálního Sarawaku. Zřejmě proto, jak se sám vyjádřil, aby si užil i zbytek války. Toho odpoledne fasoval v centru další výstroj a injekce, když náhle vyhlásili poplach kvůli Tlustým andělům. Pilbeam zvedl telefon a zavolal Timberlaneovi, který se v té chvíli účastnil přednášky o propagandě a klamání veřejnosti.
"Napadlo mě, že se asi kvůli tomu náletu opozdím, Algy," oznamoval mu. "Raději běžte s Martou do Thesauru beze mě a roztočte to tam, já za vámi dorazím hned, jak budu moct. Můžeme se tam i najíst, bude-li potřeba, i když v restauraci Babě Lincoln na konci ulice nemají tolik umělých jídel."
"Musím si hlavně hlídat přísun kalorií," řekl Timberlane a poplácal se po břiše.
"Uvidíme, jak vám dneska večer zareagují smyslové kontrolky, Algy - seznámil jsem se tady se skutečnou bombou, jmenuje se Coriander a je vláčná jako tmel."
"Už se nemůžu dočkat. Je vdaná nebo svobodná?"
"S tou její kuráží a nadáním by mohla být docela dobře obojí."
Mrkli na sebe přes obrazovky videotelefonu a zavěsili.
Po setmění si Timberlane s Martou stopnuli pomalu projíždějící taxi do centra. Ukázalo se, že nepřátelský útok představoval dvě rakety. Jedna z nich se rozlétla do kufrů nad téměř opuštěnými jatkami a seřadbvacím nádražím, zatímco druhá, která způsobila větší škody, explodovala nad hustě obydleným předměstím Cleveland Park. Zdálo se, že počet policejních uniforem na chodnících převyšuje počet vojáků; Andělé přinutili hodně lidí zůstat doma, následkem čehož byly ulice prázdnější než obvykle.
U klubu Thesaurus Timberlane vystoupil z taxíku a pohlédl na fasádu budovy. Byla poseta mnoha basreliéfovými nápisy, které všechny vyjadřovaly jedno a totéž: Několik vyvolených, Výkvět, Sůl země, Elita, Smetánka, Vybraná společnost, Horních deset tisíc. S úsměvem se otočil, aby zaplatil taxikáři.
"Hej, počkejte!" zařval.
Taxi s Martou uvnitř vyrazilo do dopravního ruchu, se skřípotem se prosmýklo kolem jednoho soukromého auta a řítilo se boční ulicí pryč. Timberlane vběhl do silnice. Za zády mu zahvízdaly brzdy a pneumatiky. Velká limuzína s trhnutím zastavila několik centimetrů od jeho nohou, v okénku se objevil rozzuřený obličej a začal mu nadávat. Zezadu to Zařinčelo, rozzuřený obličej se obrátil a nadával ještě divočeji. Když přiběhl policista, Timberlane ho popadl za ruku.
"Unesli mou dívku. Před chviličkou s ní nějaký člověk odjel."
"To se ted děje pořád. Musíte si na ni dávat pozor."
"Odvezli ji proti její vůli."
"Běžte to nahlásit seržantovi, milý pane. Myslíte, že já nemám problémy? Musím zas odjet s touhle plechovou nemovitostí." Ukázal palcem na přijíždějící hlídkový vůz. Timberlane se kousl do rtu a zamířil k policejnímu autu.
V jedenáct hodin večer Dyson prohlásil: "No tak, Algy, tady už nejsme nic platní. Policie nám zavolá, až něco zjistí. Skočíme si něco zakousnout, nebo se mi scvrkne žaludek."
"Určitě to byl ten gauner, co jí posílal kytky," posteskl si Timberlane už poněkolikáté. "V tom květinářství by mohla policie něco zjistit."
"Z vedoucího květinářství nedostali ani slovo. Kdybyste si alepoň vzpomněl na číslo toho taxíku."
"Pamatuju si jen, že byl žlutofialový a na kufru měl nápis ^Antilopa Taxi'. Sakra, máte pravdu, Bille, půjdeme něco snist."
Když odcházeli z policejní stanice, její náčelník ho účastně utěšoval: "Nemusíte se bát, pane Timberlane. Do rána vaši snoubenku určitě vypátráme."
"Odkud ten člověk bere takovou jistotu?" zeptal se Timberlane nevrle, když nasedali do Dysonova auta. Ačkoliv jak Dyson, tak Jack Pílbeam, který na policejní stanici dorazil ještě dřív, udělali všechno, co bylo v jejich silách, Timberlane měl na ně bůhvíproč hroznou zlost. Cítil se v této zemi velmi zranitelný, třebaže ji měl rád. Ve snaze potlačit své emoce raději mlčel, když s Dysonem kráčeli k nedalekému stánku s celonočním provozem, kde hltavě spořádali několik hamburgerů s hořčicí a chilli papričkami. Byly sice poněkud syntetické, ale dobré.
"Díkybohu za ty chilli papričky," řekl Dyson. "Dodávají těm pilinám aspoň nějakou chuť. Často mě napadá, jestli nejsou právě chilli papričky to pravé, co vědci hledají při svých nákladných výzkumech na ozdravení našich zničených genů."
"Možná ano," souhlasil Timberlane. "Ale vsadím se, že daleko dřív vynaleznou syntetické chilli."
Před spaním do sebe hodil poslední skleničku, a vzápětí usnul. Když se druhý den ráno probudil, okamžitě zavolal na policii, ale neměli pro něj nic nového. Mrzutě se umyl a oblékl, a potom sešel dolů do haly vyzvednout si poštu.
V přihrádce ho čekal dopis. Roztrhl obálku a vyndal list papíru s ručně psaným textem:
"Jestli chcete svou dívku zpátky, zajděte do redakce nakladatelství Boží muka. V jejím zájmu tam běžte sám. Potom odvolejte policejní pátrání."
Náhle neměl na snídani ani pomyšlení. Rozběhl se k telefonní budce a popadl příslušný svazek telefonního seznamu. Pod starým číslem ještě bez videotelefonu stálo: Nakladatelství Boží muka, a adresa. Měl by nejdřív zavolat nebo se tam rovnou rozjet' Zuřil nad pocitem nerozhodnosti, který ho ovládl. Navolil číslo a ozval se tón odpojené stanice.
Urychleně se vrátil do svého pokoje, ve spěchu naškrábal Pilbeamovi vzkaz s adresou, kam odjíždí, a položil ho na polštář své neustlané postele. Do kapsy si zastrčil revolver.
Odkráčel na konec ulice, na pravidelném stanovišti si vzal taxi a poručil řidiči, aby jel co nejrychleji. Na Anacostia Bňdge se dostali do hustého provozu, protože celé hlavní měďto se valilo do centra odvést svou denní práci. I když Washington postihlo válečné přelidnění, stále si zachovával svůj půvab; taxi se propletlo kolem Kapitolu, trávník v jeho okolí byl vyzdoben nouzovými úředními budovami, a když se stočili k západu na Pensylvánskou avenue,

vykoukla nad bflými fasádami jasná obloha. Trvalost a souměrnost okolních domů Timberlanea příliš neuklidňovala. O kousek dál, když uháněli do severní části města, se zdání důstojnosti a pořádku narušilo. Tady už zasáhla rozkolísanost doby. Střídaly se jmenovky i vývěsní štíty, majetek velmi rychle měnil své vlastníky; vojenská nákladní auta ustavičně přivážela nebo odvážela nábytek. A stah/ tu ještě další domy, nepopsatelně tiché a prázdné. Tu a tam vypadala opuštěná celá ulice, jako by její obyvatelé uprchli před
morem. V jedné takové ulici si Timberlane všiml dánských, finských a tureckých cestovních a leteckých kanceláří. Všechny měly rolety stažené, neboť soukromé cestování bylo toho času pozastaveno, a velká letadla, nad nimiž převzala správu Organizace spojených národů, dopravovala lékařskou pomoc válečným obětem.
Některé oblasti jevily známky bombardování, i když byl učiněn pokus zamaskovat zkázu reklamními panely. Stejně jako další velká města na celém světě, i toto odhalovalo za svým rozjařeným úsměvem vykotlané zuby, které nikdo nedokázal zaplnit.
"Tak jsme u cíle, šéfe, ale vypadá to, že nejsou doma," ozval se řidič. "Nechcete, abych tady na vás počkal?"
"Ne, díky." Zaplatil taxikáři, který mu zasalutoval a odjel.
Sídlo nakladatelství Boží muka byla bezbarvě honosná pětipatrová budova z přelomu minulého století. V oknech visely plakáty ‚Na prodej'. Železná brána, kterou se procházelo k hlavním otočným dveřím, byla zajištěna silným řetězem a visacfrn zámkem. Podle destiček se jmény kolem vchodu Timberlane viděl, čím se nakladatelství zabývalo. Byly to především religiózní časopisy pro děti jako Dětský nedělní magazín, Skautská polnice, Dívčí průprava, společně s mnohem populárnějšími tiskovinami typu Napínavé Bible, Vzrušujícího evangelia, Dobrodružství svatých, a nechyběla tu ani vzdělávací řada Čtenář Božích muk. Odkudsi přilétl potrhaný plakát a omotal se Timberlaneovi kolem nohou. Otočil hlavu. Na protilehlé straně ulice se tyčil veliký činžák. Timberlane zkoumal jeho okna, jestli ho odtud někdo nepozoruje. Mezitím kolem něj chvatně prošlo několik lidí, aniž by na něj pohlédli.
Objevil úzkou boční uličku lemovanou vysokou zdí. Vydal se po ní, nucený brodit se vrstvou smetí. Ruka mu bezděčně sklouzla do kapsy, uchopila revolver a natáhla spoust S rozkoší vnímal, jak mu v hrudi roste primitivní zuřivost: toužil roztříštit něčí obličej. Ulička vedla za budovu
na nezastavěný pozemek. Na něm stál starý černoch s kulatými zády a pouštěl draka. Jeho postava, naklánějící se nebezpečně dozadu, zatímco sledoval dráhu draka nad vrcholky střech, byla zarámována obrysy zdí v pozadí.
Ještě než došel na prostranství, narazil na boční vchod do nakladatelství. Někdo se tudy vloupal dovnitř. Dvě skleněné tabulky v horní polovině pootevřených dveří byly vymáčknuté. Přitiskl se zády ke zdi, a pak se rozpomněl na armádní výcvik boje muž proti muži. Rozkopl dveře a bleskurychle vběhl dovnitř.
V příšeří se opatrně rozkoukával. Žádný pohyb, ani náznak pohybu. Ticho. Velké neštěstí zdecimovalo celé pokolení krys. Kočky dopadly téměř stejně špatně, a rostoucí hlad lidí po mase způsobil, že mizeli i poslední zbylí zástupci kočkovitých šelem. Kdyby se teď krysy začaly znovu množit, bylo by velmi obtížné regulovat jejich stavy. Zatím se však tahle pustá budova klidně obešla bez koček.
Ocitl se ve zpustošeném obchodě. Starý kabát na věšáku mlčky zvýrazňoval jeho opuštěnost. Na hromadách dětských religiózních časopisů se vrstvil prach, jejich potenciální čtenáři byli buď mrtví, nebo se už nikdy nenarodí, nikdy nebudou počati. Nové tu byly jedině stopy vedoucí na chodbu dovnitř budovy.
Následoval je přes celou místnost, do chodby a dál do hlavní haly. Vnímal zvuk vlastních kroků, rozléhající se budovou. Nad špinavými otočnými dveřmi v hale, za nimiž se matně míhaly procházející postavy, čněla jakási busta s nápisem v mramoru: "Dovolte maličkým přijíti ke mně."
"Ty už nepřijdou," zamručel si Timberlane pro sebe.
Začal prohledávat přízemí. Jak postupoval dál, bezděčně polevoval ve své ostražitosti. Veškerý prostor tu ovládala nehybnost jako nějaká zlá kletba. Zastavil se pod neživýma očima prvního majitele nakladatelství a zkoumal schodiště.
"Tak jsem tady, vy parchanti! Kde jste?" zakřičel. "Co jste udělali s Martou?" Zaburácení vlastního hlasu ho vyděsilo. Ztuhl na místě, zatímco ozvěna stoupala výtahovou šachtou
kamsi vzhůru. Potom se rozběhl do schodů, bral je po dvou, s odjištěným revolverem v ruce.
Nahoře se zastavil. Stále bylo ticho. Když se pustil chodbou, jeho kroky se vracely ozvěnou. Rozrazil jedny dveře. Zavrzaly v pantech a porazily starou tabuli na stojanu. Podle všeho to bývala nějaká redakční místnost. Vyhlédl z okna dolů na volné prostranství. Hledal starého černocha, který si tam pouštěl draka, a vzpomínal na něj, téměř jako se vzpomíná na starého přítele. Jenomže stařec už odešel, nebo ho nebylo vidět. Neviděl ani živáčka.
Panebože, tohle je skoro jako být sám na světě, pronesl polohlasem. A hned ho napadlo: Raději by sis na to měl zvyknout, hochu, jednou tady třeba skutečně zůstaneš úplně sám.
Nebyl zrovna z lidí, kteří se rádi zaměstnávají vlastními představami. I když musel takřka po celý svůj život čelit vědomí potenciálního zániku, který si lidstvo samo přivodilo, jeho přirozený optimismus mládí mu stále pomáhal věřit, že se bud všechno nakonec přirozeně obnoví (vždyť příroda se už v minulosti vzpamatovala z tolika ukrutností), nebo že některý z rozličných výzkumů, probíhajících současně v několika zemích, vyvine nějaký regenerační prostředek (přece nemohou všechny ty mnohomiliardové výzkumné programy vyjít úplně naprázdno). Skálopevný pesimismus projektu DOSD však vrátil všechna jeho zbožná přání na pevnou zem.
Na mysli mu vytanul holý fakt, že lidský druh už možná dospěl k úplnému konci své existence. A že s míjejícími léty, jak budou živí lidé postupně umírat, bude se počet prázdných místností kolem něj množit, jako buňky obřího úlu, do něhož už nikdy nezavítají včely. Až nakonec nastane ta chvfle, kdy se z něho samotného stane netvor, uzavřený uprostřed všech svých komnat a mamě hledající sám sebe v bludišti vlastních dunivých kroků.
V této místnosti byla, podobně jako ve tváři nějakého inkvizitora, vepsána budoucnost. Z jejích chapadel není úniku, neboť Timberlane už byl polapen. Otevřel ústa, aby vykřikl, nebo se nadechl, s pocitem, jako by ho někdo hodil pod vodopád. Pouze jedna jediná osoba na světě mohla tuto budoucnost učinit snesitelnější.

Vyběhl na chodbu a jeho kroky se znovu rozezněly ozvěnou.
"To jsem já... Timberlane! Je tu proboha někdo?"
A nějaký hlas nedaleko od něj zavolal: "Algy, ach, Algy!"
Ležela v sazámě mezi rozbitými a vyhozenými lepenkovými matricemi. Sazáma nesla, podobně jako ostatní části budovy, známky dlouhé opuštěnosti. Únosci Martu přivázali k podpěrám těžkého železného stolu, na němž byly poházené sazebnice plné olověných písmen, takže se nemohla uvolnit z pout. Odhadovala, že tam leží zhruba od půlnoci.
"Jsi v pořádku? Opravdu jsi v pořádku?" ptal se jí Timberlane stále dokola, zatímco jí třel pohmožděná ramena a nohy, které uvolnil ze sevření plastových pásků.
"Jsem naprosto v pořádku," řekla Marta a rozplakala se. "Byl to úplný džentlmen, ani mě neznásilnil! Myslím, že mám velké štěstí. Neznásilnil mě!"
Timberlane ji objal. Několik minut se krčili vedle sebe na zaneřádčné podlaze, vděčni za vzájemný dotyk a tělesné teplo. Po chvíli už byla Marta schopna vyprávět, co se stalo. Taxikář, který s ní ujel od klubu Thesaurus, ji odvezl jen o několik bloků dál do soukromé garáže. Měla pocit, že by to místo dokázala poznat. Vzpomněla si, že v té garáži byl u stropu zavěšený motorový člun. Měla strach a poprala se s taxikářem, když ji chtěl vyvléct z auta. Pak se objevil další muž s bílým kapesníkem přes obličej. V ruce držel polštářek napuštěný chloroformem. Společně jí přitiskli polštářek na obličej, a Marta vzápětí ztratila vědomí.
Když se probrala, zjistila, že se nachází v jiném, větším autě. Měla dojem, že projíždějí jakýmsi předměstím nebo polovenkovskou oblastí. Venku se míhaly stromy a nízké
domky. Vedle ní nehnutě ležela nějaká další dívka. Muž na předním sedadle si všiml, že se probrala, naklonil se k ní a dal jí znovu čichnout chloroformu.
Když se Marta znovu probudila, byla v jakési ložnici. Ležela na posteli vedle dívky, se kterou jela v autě. Obě se už probraly a snažily se vzpamatovat. V pokoji nebyla žádná okna; měly pocit, že je to jediná velká místnost rozdělená příčkou na dvě menší. Potom k nim přišla nějaká černovlasá žena a odvedla Martu do vedlejšího pokoje. Přivedla ji před toho maskovaného muže a nabídla jí židli. Ten muž jí oznámil, že může být šťastná, že byla vybrána, a že není třeba se ničeho obávat. Jeho šéf se prý do ní zamiloval a bude s ní vlídně zacházet, když s ním bude žít. Ty květiny jí nechal poslat na důkaz počestnosti svých úmyslů. Přestože byla Marta nesmíme rozzlobená a vyděšená, neřekla na to ani slovo.
Odvedli ji k .šéfovi' do třetího pokoje. Měl nasazenou škrabošku. Jeho obličej byl vyhublý a téměř bez brady. Když Marta vešla dovnitř, postavil se a promluvil milým, chraptivým hlasem. Řekl jí, že je bohatý a osamělý a potřebuje její společnost i tělo. Zeptala se ho, kolik dívek tak obvykle potřebuje k překonání pocitu osamělosti; podrážděně odpověděl, že ta druhá je pro jeho přítele. On a jeho přítel jsou totiž velmi ostýchaví a tak se musí uchylovat k tomuto způsobu seznamování. Rozhodně prý ale není zločinec a vůbec nemá v úmyslu jí nějak ublížit.
Tak mě tedy nechte odejít, říkala mu Marta. Oznámila mu, že je zasnoubená a bude se vdávat.
Ten muž seděl na otočném křesle za stolkem. Křeslo i stolek stálý na jakémsi stupínku. Muž se nepatrně pohnul. Hodnou chvíli si ji beze slova prohlížel, až se jí z toho strachu udělalo špatně. Nejvíc ze všeho ji děsil intenzivní pocit, že se jí ten muž nějakým záhadným způsobem bojí a že se tedy nezastaví před ničím, jen aby zvrátil vývoj situace ve svůj prospěch.
"Neměla byste se vdávat," pravil nakonec. "Nemůžete mít
děti. Ženám už se přece děti nerodí, ted když se tolik rozšířila nemoc z ozáření. Muži vždycky hrozně nenáviděli ty urvané spratky, kteří jim lezli na nervy, ted se jim však jejich tajné přání vyplnilo, a tak mohou využívat ženy jenom k příjemným věcem. Víte, mohlo by nám být společně moc hezky.
Jste krásná. Máte půvabné nohy, ňadra a oči. Ale jste také jenom z masa a kostí jako já. Takový malý skalpel by do vás mohl lehce zajet a potom byste už nebyla schopná hezkých věd. Často říkávám svým přátelům: ,1 ta nejkrásnější dívka nemůže vzdorovat malému skalpelu.' Myslím, že dívka jako vy by rozhodně dala přednost hezkým věcem, co říkáte?"
Marta rozechvěle opakovala, že se hodlá vdávat.
Opět tiše seděl a nehýbal se. Když znovu promluvil, zkusil to jinak, a jeho slova byla méně naléhavá.
Tvrdil, že se mu líbí její půvabný cizí přízvuk. Vysvětloval jí, že má v podzemí velký protiletecký kryt se zásobou jídla a pití na dva roky. Také má soukromé letadlo. Zimu by prý mohli strávit na Floridě, jen když s ním podepíše jistou smlouvu. Mohli by spolu dělat jenom samé hezké věci.
Marta mu řekla, že má ošklivé prsty. Nemohla by si nic začínat s někým, kdo má takové ruce.
Zazvonil na zvonek. Přiběhli dva muži a pevně ji sevřeli. Drželi ji, zatímco ten muž se škrabošce sestoupil ze stupínku, políbil ji, zajel jí rukama pod šaty a osahával tělo. Vzpouzela se a kopla ho do kotníku. Chvěla se mu ústa. Nazvala ho zbabělcem. Potom nařídil, aby ji odvedli. Ti dva muži ji odtáhli zpátky do ložnice a hodili ji na postel. Druhá dívka plakala v koutě. Marta ve vzteku začala ze všech sil křičet. Muži ji umlčeli dalším polštářkem s chloroformem.
Když znovu nabrala vědomí, uvědomila si, že ji probudil studený noční vzduch. Právě ji vlekli do opuštěné budovy nakladatelství Boží muka, kde ji přivázali ke stolu.
Celou noc jí bylo špatně a měla strach. Když zaslechla dole kroky, bála se ozvat, dokud se Timberlane neohlásil jménem, protože se obávala, že se pro ni únosci vrátili.
"Ten odporný bídák! Kdyby se mi dostal do rukou, uškrtil bych ho! Miláčku, víš určitě, že ti neudělal nic jiného?"
^no. Měla jsem takový nezřetelný pocit, že dosáhl vzrušení, o které mu šlo — prostě potřeboval cítit můj strach -já opravdu nevím."
"Ať už to byl kdokoliv, je to maniak," řekl Timberlane. Přitiskl si Martu k sobě a prohrábl jí vlasy. "Díky Bohu, že to byl jenom blázen, který ti nijak vážně neublížil. Ach, ty můj miláčku, je to skoro jako zázrak, že jsi zase se mnou. Ted už tě

nespustím z očí."
"Neměla bych se k tobě tak tisknout, drahoušku, dokud se nevykoupu," řekla a rozechvěle se zasmála. Když se vypovídala ze svého příběhu, vrátila se jí její obvyklá vyrovnanost. "Muselo to být pro tebe hrozné, když to taxi se mnou odjelo, vid?"
"Hodně mi pomohl Dyson s Pilbeamem. Nechal jsem u sebe na pokoji pro Jacka vzkaz pro případ, že bych se dostal do nějaké šlamastyky. Policie toho úchylného zvrhlíka musí najít. Když jim vylíčíš všechny podrobnosti, určitě ho vypátrají."
"Myslíš, že ano? Jsem si jistá, že bych ho poznala, kdyby mě nechali podívat se na jeho prsty. Pořád přemýšlím -celou noc jsem na to myslela -, co se asi stalo s tou druhou dívkou? Vůbec netuším, co se může stát, když se podvolíš takovému muži."
Náhle se rozplakala a chytila se Timberlanea kolem pasu. Pomohl jí vstát ze země a posadili se vedle rámečků, v nichž byly zrcadlově vysázeny věty z olověných písmen. Objal ji kolem ramen a kapesníkem jí otřel tváře. Líčidlo na víčkách se jí rozteklo a rozmazalo po čele. Timberlane olízl kapesník a šmouhy očistil.
Jak se tam k sobě tiskli, začal jí Timberlane překotně vyprávět, co zažil on, aby jí pomohl vrátit její sebedůvěru.
"Poslyš, Marto, když jsem včera večer čekal na té policejní stanici, položil jsem Billu Dysonovi stejnou otázku, jako jsi mi dala po svém příjezdu sem - proč podstoupili
všechny ty problémy, aby tě sem za mnou dopravili. Nejdřív se mi pokoušel namluvit, že to bylo jen proto, že on a Jack mají trochu sentimentální povahu. To jsem mu ale nespolkl, a tak musel s pravdou ven. Po skončení tohoto kurzu mě totiž pošlou zpátky do Anglie, a jestli bude všechno tak zlé, jak očekávají, budu se tam muset protloukat na vlastní pěst, odříznutý od jejich podpory.
Zároveň předpokládají, že po skončení války nastoupí v Británii a Americe autoritárské režimy. Domnívají se, že mezinárodní komunikace bude už brzo patřit minulosti. Tvrdý zápas o přežití se stane ještě tvrdším, říká Bill s poněkud zvráceným veselím. Takže DOSD požaduje, abych se já -ale i ostatní zástupci z Japonska, Německa, Izraele a další — oženil, jak oni říkají, s .rodilou' dívkou, takovou, která byla vychována podle místních zvyků a bude mít proto vrozené povědomí o místních poměrech. Jak říká Dyson: ‚Znalost prostředí je faktor ovlivňující přežití.'
Je to samozřejmě mnohem složitější, ale samotná podstata věci spočívá v tom, že tě tady chtějí proto, abych se příliš nezapletl s nějakou místní holkou, a nenarušil tak svou účast na projektu. Kdybych se oženil s Američankou, vvhodili by mě jako horkou bramboru."
"Vždycky jsme věděli, jak jsou důslední."
"To jistě. Když jsem se bavil s Billem, uvědomil jsem si, jaká nás asi čeká budoucnost. Zamýšlela ses někdy vůbec nad tím, co bude, Mano? Já nikdy. Je to možná nedostatkem odvahy - stejně jako když moje matka říkala, že se její generace nikdy nezamýšlela nad neustálými zprávami o tom, že se vyrábějí a zkouší další atomové bomby. Ale Američani se nyní zamysleli nad tím, co bude. Pochopili, jak bude těžké přežít. Rozebrali to na čísla, a čísla pro Velkou Británii ukazují, že pokud bude další vývoj pokračovat dosavadním způsobem, tak za nějakých patnácti dvacet tet přežije pouze patnáct procent obyvatelstva. Británie je obzvlášť zráni té klá, protože jsme mnohem méně soběstačni než Spojené státy. Jejich koncepce spočívá v tom - a na to
je zaměřený i celý můj výcvik - abych se dokázal se svým nákladním automobilem DOSD dostat mezi těch pochybné vyvolených patnáct procent. A ve svém bytostně materialistickém pojetí pochopili i něco, s čím by určitě plně souhlasil i můj věřící kamarád Charley Samuels v Ásámu - totiž že jedinou myslitelnou věcí, která je schopná učinit tu ponurou budoucnost alespoň trochu snesitelnější, je správný partner." Odmlčel se. Marta se zasmála, ale znělo to jako potlačované vzlykání.
^Algemone Timberlane, ty jedna duše zbloudilá, tohle je mi tedy pěkné místo na požádání o ruku!"
"To jsem opravdu tak nemožně směšný?" zeptal se dopáleně.
"Muži si pokaždé musí všechno říct nahlas. Ale neboj se, miláčku, já to mám docela ráda. Přpomínáš mi mého otce, až na to, že ty ve mně navíc probouzíš vzrušení. Ale já se skutečně neposmívám tvým závěrům. V duchu jsem totiž už dávno dospěla k úplně stejným." .
"Marto, nesmírně tě miluju, a nesmírně tě potřebuju. Chci si tě vzít co možná nejdřív, a pak už nás od sebe nikdy nic nerozdělí, děj se co děj."
"Můj milý, já tě taky šíleně miluju a potřebuju. Proč si myslíš, že bych jinak přijela do Ameriky? Nikdy tě neopustím, neboj se, nikdy."
"Přesto se bojím. Hrozně se bojím! Když jsem si pomyslel, že jsem v téhle márnici sám, na chvíli jsem si představil, jaké to asi bude stárnout v tom zestárlém světě. Je jisté, že se tomu nemůžeme ubránit, ale stárnout společně bude rozhodně mnohem příjemnější."
"To víš že jo, miláčku! Jsi rozrušený. Pojdme odsud. Myslím, že už budu moct jít, když mi podáš ruku."
Timberlane se od ní se smíchem odtáhl a schoval ruce za zády.
"Víš určitě, že se nechceš podívat na moje prsty, ještě než se vyjádříš?"
"Necháme to na jindy, jak říká Jack. Odved mě až k ok-
nu, abych se přesvědčila, že vidím. Ach, moje nohy - myslela jsem, že umřu, Algy..."
Zatímco se Marta belhala po špinavé podlaze zavěšena do Timberlanea, rozezvučelý se nad městem sirény ohlašující nálet. Jejich vzdálené hvízdání se ozývalo jakoby ze všech stran a mísilo se s hlubším jekotem policejních sirén. Marta s Algernonem došli k oknu, plnému pavučin, s hustou železnou mříží. Timberlane ho po krátkém zápase otevřel a s obličejem vtlačeným mezi dva železné pruty vyhlédl ven.
Dole u chodníku právě zastavily dva policejní vozy. Z otevřených dveří vyskákali muži v uniformách. Ze zadního auta vystoupil i Jack Pilbeam. Timberlane na ně začal křičet a gestikulovat. Muži zvedli oči.

"Jacku!" zahřímal Timberlane. "Nemůžete odložit svou cestu o čtyřiadvacet hodin? Budeme s Martou potřebovat svědka!"
S pravým palcem vztyčeným nad hlavu jim Pilbeam zmizel z dohledu. Za okamžik se už jeho kroky nesly vzhůru po opuštěném schodišti.
5 ŘEKA: OXFORD
Vztyčili stožár s plachtou a lehký větřík je unášel dolů po proudu. Od jejich nočního úprku z trhu ve Swiffordu postupovali dopředu jen zvolna. Zdrželo je staré a rozbité zdymadlo; jakási loď tam uvázla na mělčině a zablokovala propusť, kterou nepochybně uvolní až jarní velká voda. Vyložili tam lodě a strkali či nesli je spolu se svým skromným majetkem až k místu, kde je mohli zase bezpečně spustit na vodu.
Okolní krajina tu byla zvlášť divoká a nehostinná. Pitt měl pocit, že zahlédl trpaslíky, jak na ně vykukují z houštin. Všichni čtyři byli přesvědčeni, že vidí ve větvích stromů hranostaje, ale nakonec se usnesli, že to budou spíš kuny, zvířata, která se v těchto místech už od středověku vyskytovala velmi zřídka. Když odpoledne byli nuceni rozbít tábor mezi stromy pod širým nebem, zabili pomocí luku a šípů dva tyhle tvory, snědli jejich maso a vydělali jejich pěkné kožešiny. Dřeva na topení se všude kolem válelo spousty, a tak se schoulili k sobě mezi dvěma ohni, ale stejně to pro ně všechny byla krušná noc.
Příštího dne, když se znovu vydali na cestu, usmálo se na ně štěstí a zahlédli na břehu jednoho obchodníka, který chytal ryby. Koupil od nich Pittův malý člun za peníze a dvě
plachty. Z jedné z nich si hned té noci udělali stan. Obchodník jim nabídl konzervy s meruňkami a hruškami, ale vzhledem k tomu, že musely být nejméně tucet let staré a navíc byly velmi drahé, nekoupili je. Ten drobný stařík, který byl díky své osamělosti velmi upovídaný, jim vyprávěl, že je právě na cestě do Swiffordu a že má nějaké léky pro doktora Bunnyho Jingadangelowa.
Když se s ním rozloučili, dopluli k rozlehlé vodní ploše, poseté malými ostrovy a mělčinami s rákosím. Pod šedivou oblohou se toto jezero zdánlivě táhlo donekonečna a oni nevěděli, kudy jej bezpečně proplout. Bylo rájem divoké zvěře: potápky, bělokurové, a početná hejna kachen, plujících či vznášejících se nad hladinou. V průzračných vodách pod kýlem bylo vidět mračna ryb.
Neměli ale právě náladu obdivovat se přírodním krásám. Přihnala se temná mračna a oni nevěděli, kudy se mají dát. Vodní hladinu začal bičovat prudký liják, který je zahnal do úkrytu pod náhradní plachtu. Houstnoucí přívaly deště a nastalé bezvětří donutily Charleyho s Šedivousem dopádlovat na jeden z ostrovů, kde rozbili tábor.
Pod plachtou bylo sucho a počasí se zanedlouho začalo zklidňovat, ale přesto je ovládl pocit sklíčenosti, když pozorovali proudy vody a oblaka, halící krajinu. Šedivous opatrně rozdělal malý oheň, který je všechny rozkašlal, neboť se kouř neměl kam rozptýlit. Znovu se vzchopili, až když se objevil Jeff Pitt, scvrklý, shrbený a ošlehaný, ale na zádech vítězoslavně nesl párek pěkných bobrů. Jeden z nich byl obrovský, od vousů k ocasu měřil dobře přes metr. Pitt jim oznámil, že viděl celou kolonii necelých sto metrů od tábora; těch několik, co spatřil, z něj nemělo vůbec strach.
"Ráno chytím k snídani další párek," řekl. "Pokud máme žít jako divoši, budeme tak klidně žít."
Ačkoliv Pitt nebyl z těch, co by si věčně naříkali, dokázal si najít v jejich způsobu života jen málo útěchy. Navzdory úspěšnému lovu zvěře - v němž nacházel uspokojení právě díky své schopnosti přelstít ji a zabít - považoval sám sebe za ztroskotance. Od té chvíle, kdy před dvanácti lety nedokázal zabít Šedivouse, vedl stále víc samotářský život; dokonce i jeho vděčnost Šedivousovi za to, že ho ušetřil, byla zkalená myšlenkou, že nebýt jeho, mohl nyní velet svému vlastnímu oddílu vojáků, kteří zbyli z Croucherovy armády. Živil v sobě tohle roztrpčení, ačkoliv věděl, že nemá žádné opodstatnění. Už dřívější zkušenosti ho musely dostatečně přesvědčit o tom, že by nikdy nedokázal řádně plnit své vojenské povinnosti.
Ve svém dětství Jeff Pitt vybíhal za okraj velkého města, ve kterém bydlel, až na volná prostranství, která se táhla za domky. Tato země, přecházející ve vřesoviště, skýtala ideální prostor ke klukovským hrám. Z vrcholků kopců, zarostlých vřesem, nad nímž se tu a tam ve větru vznášeli jestřábi, byl krásný výhled dolů na bludiště města s jeho komíny, břidlicovými továrními střechami a bezpočtem drobných stonožek, které vytvářely obytné domky. Jeff tam s sebou bával svého přítele Dickyho; za pěkného počasí tam chodívali každý den školních prázdnin. Jeff vlastnil veliké, zrezivělé kolo, které zdědil po jednom ze svých starších bratrů; Dicky měl bílého voříška jménem Snowy. Snowy jejich plácek miloval stejně jako oni. To bylo všechno tenkrát na počátku sedmdesátých let dvacátého století, kdy chlapci běhali v krátkých kalhotách a na celém světě vládl mír.
Jeff s Dickym si občas hráli na vojáky, místo pušek vyzbrojení kusy klacků. Někdy se pokoušeli holýma rukama chytat ještěrky; byly to malé hnědé ještěrky, které většinou uteklý a v dlaních jim zůstaly jen mrskající se krvavé ocásky. Někdy se spolu prali.
Jednoho dne se pustili do zápasu s takovým zápalem, že se skutáleli ze břehu do luxusního lože s kopřivami. Oba se hrozně popálili. Ačkoliv to moc bolelo, Jeff před svým kamarádem nebrečel. Dicky pofňukával celou cestu domů. Ani projížďka na Jeffově kole ho nemohla úplně utišit.
Chlapci vyrostli. Mladého Jeffa Pitta spolkla ocelárna,
stejně jako jeho bratry. Dicky sehnal práci v realitní kance-' Ian. Zjistili, že už nemají vůbec nic společného a přestali se navzájem vídat.
Přišla válka. Pitt se zapsal k letectvu. Po několika nebezpečných akcích na Středním východě sběhl společně s několika kamarády z armády. Jejich útěk se stal příkladem pro další jednotky, v nichž už byla rozšířená všeobecná nespokojenost s příčinami a průběhem války. Rozmohly se vzpoury. Několik vzbouřenců uneslo letadlo na teherán-ském letišti, a odlétlo s ním zpátky do Británie. V letadle byl i Pitt.
V Británii byla revoluce na spadnutí. Během několika měsíců padla vláda a narychlo vytvořená vláda lidu zahájila mírová jednání s nepřátelskými mocnostmi. Pitt odjel domů a připojil se k místním vzbouřencům. Jedné měsíčné noci

napadla jejich velitelství, které sídlilo ve velkém viktoriánském domě na předměstí, ozbrojená provládní skupina. Pitt se ocitl skrčený za betonovou římsou, a s divoce bušícím srdcem pálil na nepřítele.
Jeden z jeho spolubojovníků v domě zapnul světlomet. Kužel světla náhle osvítil Dickyho ve vládní uniformě, když přebíhal k Pittově pozici. Pitt ho zastřelil.
Zalitoval, že zmáčkl spoušť, ještě než se — jako nějakým kouzlem - vyřinula Dickymu skrz košili krev, a on se zatočil a zhroutil na štěrk. Pitt se k němu připlazil, ale zasáhl přesně; jeho přítel byl již mrtvý.
Od té doby se nikdy neodhodlal zabít cokoliv většího, než je bobr.
Skrčeni ve stanu, se ten večer všichni dobře najedli a vyspali. Během plavby následujícího dne nespatřili ani živáčka. Člověk zmizel a celý ten veliký propletený svět různých živočišných druhů už zacelil místa, která dříve obýval. Protože neměli jasnou představu, kam plují, byli nuceni strávit na jezeře ještě další dvě noci; ale počasí už bylo klidné a jídla měli dostatek, takže si příliš nestěžovali, kromě němé
výčitky, že pod všemi těmi hadry a vráskami se stále považovali za lidi moderní doby, a jako takoví měli právo na něco lepšího než na potloukání se nějakou pleistocénní divočinou.
Divočina byla tu a tam přerušena památkami na dřívější dobu, z nichž některé ve své nesourodosti s okolím působily velmi pochmurně a temně. Jejich člun je zavezl k malé železniční stanici, kde stará cedule stále ještě hlásala její jméno - Yarnton Junction. Dva perony dosud vykukovaly nad vodou, zatímco sta vedlo, trůnící na svém cihlovém podstavci, sloužilo jako strážní rozhledna po okolních loukách.
V rozbité čekárně našli soba s mládětem. V rozhledně žil ohavně znetvořený starý poustevník, který v průběhu rozhovoru s nimi držel výhružně nad hlavou podomácku vyrobenou bombu. Řekl jim, že toto jezero vzniklo soutokem rozvodněných řek, mezi nimiž byl i Oxfordský kanál a Evenlode. Ten starý muž jim nakonec, dychtivý se jich co nejdříve zbavit, ukázal správný směr a oni se opět vydali na cestu s pomocí mírného a vytrvalého větříku. Asi po dvou hodinách plavby Charley zastavil člun a ukázal na jihovýchod.
"Tamhle jsou!"
Marta, Timberlane a starý Jeff Pitt rovněž vstali a zahleděli se přes jezero, kam ukazoval Charley. Liška Izák skákala sem a tam po sedátku kormidelníka. Mezi stromy vykukovaly špičky oxfordských věží. Stály tam, mnohé z nich již po dlouhá staletí, a vyzařovaly kouzlo učenosti a velebnosti, nyní rozbité až do samých základů, ze kterých bylo zrozeno. Slunce, které se právě vykulilo z deštivých mraků, je zalilo svou září. V lodi nebyl jediný člověk, kterému by se při tomto pohledu nerozbušilo srdce.
"Mohli bychom tu zůstat, Algy - aspoň do konce zimy," ozvala se Marta.
Pohlédl jí do tváře a slzy v jejích očích ho dojaly. "Obávám se, že to je jen pouhá iluze," pronesl. "Oxford se také musel strašně změnit. Najdeme tam jen opuštěné trosky."
Beze slova zavrtěla hlavou.
"Zajímalo by mě, jestli stále platí Croucherův příkaz k našemu uvěznění," řekl Pitt. "Nechtěl bych být zastřelen, hned jak vylezeme na břeh."
"Croucher umřel na choleru, a já jsem přesvědčen, že z Cowley se časem stalo nejdřív bitevní pole a později hřbitov, a nakonec zbylo jen staré město," prohlásil Šedivous. "Doufejme, že se nám dostane přátelského přivítání od těch, kteří tam přežili. Střecha nad hlavou dneska v noci by nebyla k zahození, co říkáte?"
Když je vítr unášel jižním směrem k městu, krajina kolem se měnila. Objevily se řady zchátralých domků, stojících ve vodě, jejich zkázu ještě zvýrazňoval sluneční svit. Střechy se propadly; připomínaly mrtvá těla jakýchsi obrovských korý-šu vyvržených na prehistorickou pláž. V jejich stínu napájel jakýsi starý muž, zabalený v kožichu, párek sobů. O něco dál vrhaly rozčeřené vlnky mihotavé odlesky na střechy opuštěného skladiště dřeva. Po chvíli prolomilo tíživé ticho skřípění povozu. Dvě staré rozložité ženy společně táhly za sebou vozík, jehož kola drkotala ve slunečním svitu, jak se blížily podél nábřeží. Nábřeží bylo ukončeno nízkým mostem.
"Tady to poznávám," řekl tiše Šedivous. "Můžeme tu přistát. Tohle je Foliy Bridge."
Kdvž vylezli na břeh, ty dvě duste ženy k nim přistoupily a nabídly jim svůj vozík k pronajmutí. Mluvily s přízvukem, jemuž Šedivous i ostatní, jako pokaždé při rozhovoru s cizími lidmi, jen stěží rozuměli. Pitt jim odpověděl, že nemají nic, co by sami neunesli, a ony jim alespoň poradily, že by mohli sehnat nocleh v koleji Christ Church, "kousek dál po cestě." Charley s Izákem zůstali u lodi a Marta, Šedivous a Pitt se vydali po rozbité cestě, vedoucí přes most.
Zdi starobylé koleje Christ Church, připomínající pevnost, se tyčily nad jednou z jižních bran města. Na jepch vrcholku stála skupina vousatých mužů a pozorovala poutníky, přicházející po cestě. Obezřetně se blížili, očekávajíce
nějakou výzvu, ale žádná nepřišla. Když dorazili k velkým dřevěným vratům koleje, zastavili se. Zanedbané zdi koleje se rozpadaly. Několik oken již vypadlo, nebo bylo zatlučených, a zvětralé kameny zdí přesvědčivě dokazovaly, že střídavé vlivy veder a mrazů již vykonaly své. Šedivous pokrčil rameny a vpochodoval pod vysoký oblouk vstupní brány.
Na rozdíl od všeho toho zmaru, kterým dosud prošli, tady spatřili různá obydlí, čilé hemžení lidí, barevné stánky na tržišti, ucítili vůni potravy a zvěře. Novým příchozím ihned stoupla nálada. Ocitli se na velikém dvoře, který poskytoval přístřeší mnoha minulým generacím univerzitních studentů; nyní na něm stály dřevěné stánky, několik z nich vytvářelo malé uzavřené kruhy, kde bylo k dostání mnoho různého zboží. Další část dvora byla ohrazená, a v tomto prostoru stáli sobi a rozhlíželi se kolem sebe zpod svých parohů s obvyklým výrazem zasmušilého veselí.
Z boudy v bráně vykoukl holohlavý stařec s nosem tenkým jako jehla. Když zjistil, že nejsou odtud, zeptal se jich, co chtějí. Měli velké potíže mu porozumět, a tak je nakonec dovedl k mohutnému starci se třemi bradami a kvetoucí pletí, který jim oznámil, že by si mohli za přiměřený peníz pronajmout dvě malé suterénní místnosti v Killcanonu. Zapsali svá jména do návštěvní knihy a ukázali mu své peníze.
Z Killcanonu se vyklubalo malé nádvoří v koleji Christ Church a jim určené místnosti od sebe oddělovala ještě jedna větší. Poslíček s tenkým nosem jim poradil, že si mohou v krbech rozdělat oheň a nabídl jim ke koupi levné dřevo. Přijali

jeho nabídku, neboť už byli velmi unavení. Poslíček jim rozdělal ohně, a Jeff Pitt odešel zpátky k vodě vyzvednout Charleyho a zajistit jejich člun.
Když začal oheň vesele plápolat, poslíček se neměl k odchodu, dřepěl u ohně, mnul si svůj nos a poslouchal, co si Marta se Šedivousem povídají. Šedivous ho popohnal špičkou boty.
Ještě než odejdeš, brachu, pověz mi, jestli se v téhle koleji stále ještě studuje, jako tomu bylo dřív."
"Prosím vás, tady už není nikdo, kdo by se tu učil," řekl muž. "Ale mistři, kterým patří tohle místo, se ještě pořád snaží ostatní něco naučit. Když budete dávat pozor, určitě je někde zahlédnete, jak se tu procházejí s knihami v kapsách. Když mi dáte spropitné, mohl bych vás s jedním seznámit."
"Uvidíme. Zítra na to snad bude čas."
"Příliš to neodkládejte, pane. Vypráví se, že celý Oxford pomalu klesá do vody, a až se úplně potopí, všichni ti malí nahatí lidé, co ted žijí pod vodou, vyplavou vzhůru jako úhoři a budou tu žít místo nás."
Šedivous zamyšleně pohlédl na tu lidskou trosku. "Aha. A vy snad té báchorce přikládáte nějaký význam?"
"Co jste říkal, pane*"
"Vy té báchorce věříte?"
Stařec se zasmál a vrhl na Martu lstivý pohled. "Neřekl jsem, že jí věřím, ani že jí nevěřím, říkám jen, co jsem slyšel, a oni opravdu tvrdí, že pokaždé, když umře nějaká žena, narodí se pod vodou další z těch malých nahých lidí. A to opravdu vím, protože jsem to na vlastní oči viděl o minulém svátku svatého Michala - ba ne, byl to předminulý svátek svatého Michala, protože na letošní svátek jsem ještě nezaplatil činži. Dole v Grandpontu umřela jedna stará žena, bylo jí devadesát devět, a hned následujícího dne plavaly u mostu ty dvě malé dvouhlavé příšerky."
"A co jste viděl vy sám?" zeptala se Marta. "Umírat tu starou paní nebo vyplavat ty dvouhlavé bytosti?"
"No, bývám tam dole často," pravil poslíček zmateně. "Viděl jsem ten pohřeb a ten most, ale mnoho lidí mi vyprávělo o tom dalším a já nevím, proč bych jim nevěřil. Říkají to všichni."
Když skončil, Marta poznamenala: "Je to zvláštní, jak každý člověk věří v něco jiného."
"Jsou to všichni tak trochu blázni."
"Ne, já si nemyslím, že by byli blázni - kromě toho, že nám myšlenky druhých vždycky připadají tak trochu blaženivé, stejně jako jejich city. Za starých časů, ještě před Neštěstím, bývali lidé ve svých pocitech daleko uzavřenější, a svěřovali se pouze svým lékařům nebo psychiatrům. A pokud byly jejich myšlenky všeobecně známé, ztrácely tak zároveň svůj nádech absurdnosti. Vzpomeň si na všechny ty lidi, kteří věřili v astrologii, ještě dlouho potom, co vyšlo najevo, že je to všechno jen snůška nesmyslů."
"Nelogická, a proto mírná forma šílenství," podotkl Šedivous.
"Ne, to si nemyslím. Spíš je to jistá forma útěchy. Ten starý člověk s nosem jako pletací drát si hýčká ten svůj bláznivý sen o tom, jak malé nahaté příšerky převezmou vládu nad Oxfordem. Jistým způsobem si tím kompenzuje chybějící děti. Charleyho víra představuje úplně stejný druh útěchy. A ten tvůj přítel z mokré čtvrti, Bunny Jingadange-low, se zase uchýlil do světa přetvářky."
Unaveně klesla mezi přikrývky na posteli a pohodlně se uvelebila. Pomalu si vyzula své okopané boty, promnula si chodidla a pak se natáhla s rukama pod hlavou. Pozorovala Šedivouse, jak sedí skrčený u ohně, který vrhal odlesky na jeho holou hlavu.
"Na co myslíš, lásko?" zeptala se.
"Přemýšlel jsem o tom, za jakých okolností by mohl dnešní svět zůstat uchráněn toho šílenství - jestli mu už nepodlehl —, když všem žijícím lidem je nejmíň přes padesát. Je snad k udržení zdravého rozumu nezbytná přítomnost mládí a dětství?"
"To si nemyslím. Ukázalo se, že jsme skutečně úžasně přizpůsobiví, mnohem víc, než jsme sami doufali."
"Ano, ale dejme tomu, že by člověk zapomněl na všechno, co se mu stalo do padesátého roku života, a tak by se vlastně sám zcela odtrhl od svých kořenů, od veškerého dosazeného pokroku - a označila bys ho potom za šílence?"
"To byl jen příměr."
Otočil se k ní a usmál se. "S tebou polemizovat je otrava, Marto Tímberlaneová."
"Po všech těch letech dokážeme navzájem stále tolerovat svoje pošetilé názory. To je zázrak1"
Přistoupil k ní, posadil se vedle na postel a pohladil ji po stehně.
"Možná, že je v tom kousek vzájemného šaenství, útěchy nebo něčeho jiného. Marto, napadlo tě někdy..." Odmlčel se, a pak pokračoval s obličejem zkřiveným v soustředěném výrazu. "Napadlo tě někdy, že ta strašná katastrofa před padesáti lety mohla být pro nás i jistým vysvobozením? Vím, že se teď hrozně rouhám, ale dost možná, že jsme nakonec žili mnohem zajímavější život, než by nám přinesla ta poněkud bezcílná existence, ke které bychom byli jinak vychováni? Dnes už vidíme, jak byly všechny hodnoty dvacátého století liché; jinak by přece nikdy nemohly vést ke zkáze světa. Nemáš pocit, že pod vlivem toho Neštěstí jsme se stali mnohem vnímavější ke světu, k životu samotnému, k sobě navzájem?"
"Ne," řekla Marta pevně. "Ne, to si nemyslím. Měli bychom dnes děti a vnoučata, ale kvůli tomu Neštěstí je nemáme, a to už nikdy nic nevynahradí."
Následujícího rána je probudily zvuky zvírat, kokrhání kohoutů, klapot sobích kopyt, dokonce i hýkání osla. Šedivous nechal Martu ležet ve vyhřáté posteli a sám vstal a oblékl se. Bylo chladno. Průvan nadzvedával koberce na podlaze a během noci rozfoukal popel z vyhaslého krbu po celé místnosti.
Venku právě svítalo a bledá obloha zalévala nádvoří chladným světlem. Ale hořely tam pochodně, pohybovali se lidé a rozléhaly se jejich hlasy - byly to veselé výkřiky, ačkoliv pocházely od bezzubých a věkem ohnutých starců. Hlavní braný byly otevřené a přicházelo jimi mnoho zvířat, některé táhly vozíky. Šedivous zahlédl kromě osni i pár koní, kteří vypadali jako potomci loveckých plemen, pěkná mladá zvířata, zapražená do vozíku. Byli to první koně, které viděl,

nebo o nich slyšel, po víc jak čtvrtstoletí. Jednotlivé
části země od sebe byty nyní tak oddělené, že se v nich vyvinulo zcela odlišné životní prostředí.
Lidé měli na sobě většinou slušné oblečení, mnoho z nich nosilo kožichy. Nahoře u cimbuří podupávala dvojice strážných, choulili se zimou a hleděli dolů na to hemžení.
Šedivous došel do boudy v bráně, kde hořely svíčky, a zjistil, že tomu muži se třemi bradami skončila služba. Jeho místo převzal podsaditý chlapík přibližně Šedivousova věku, který, jak se ukázalo, byl synem toho trojbradého; působil stejně přívětivě, jako jeho otec strnule, a když se ho Šedivous zeptal, jestli by se tu někde dala sehnat přes zimu práce, rozhovořil se.
Seděli u malého ohně, chráníce se před studeným větrem, který vanul bránou z hlavní ulice. V tom rámusení a klapotu procházejících návštěníků a jejich povozů mu ten podsaditý člověk vyprávěl o Oxfordu.
Město už několik let nemělo žádnou ústřední vládu. Jednotlivé koleje existovaly a byly spravovány odděleně. Do-šlo-li k nějakému zločinu, byl viník přísně potrestán; ale u Carfaxu nezazněl už celý rok ani jeden výstřel.
Christ Church a několik dalších kolejí nyní sloužilo současně jako hrad, ubytovna i panské sídlo. V případě nutnosti poskytovaly lidem útočiště a ochranu, podobně jako v historii. Větší koleje si pod svou správu rozdělily většinu města. Všechny celkem vzkvétaly a posledních deset let tu společně existovaly v družné shodě, jejich obyvatelé se živili zemědělstvím a chovem dobytka. Usilovně se snažili vytvořit odvodňovací zařízení na obranu proti nedalekým povodním, které každým rokem sílily. A v koleji Balliol, na druhém konci města, vychovával rektor tři děti, které byly slavnostně dvakrát do roka ukazovány všemu obyvatelstvu.
"Kolik je těm dětem let' Viděl jsi je?" zeptal se Šedivous.
"Ach ano, jistěže jsem je viděl. Každý tu viděl děti z Ba-lliolu. Nemohl bych je nevidět. Ta holčička je moc pěkná. Je jí asi deset a narodila se slabomyslné ženě, která žije v Kidlingtonu, což je vesnice v lesích na severu. Odkud
přišli ti dva chlapci, nevím, ale jeden z nich měl velmi krušný život, než se dostal sem, slyšel jsem vyprávět, že ho ukazoval pro zábavu jakýsi potulný kejklff v Readingu."
"A jsou to skutečné, normální děti?"
"Jeden z chlapců má poškozenou paži, je krátká a končí třemi prsty hned kousek za loktem, ale nedá se říct, že by to byl nějaký mrzák. Ta holčička nemá vlasy a prý neslyší na jedno ucho, ale není to nic hrozného, a vždycky velmi roztomile mává lidem."
"A tys je skutečně viděl?"
"Ano, viděl jsem je na ulici Broad, kde byli na přehlídce. Ti chlapci už tolik nemávali, protože jsou přece jen starší, ale jsou to opravdu docela urostlí mladíci a je velmi příjemné vidět zase jednou takhle svěží mládí."
"Víš určitě, že jsou skuteční? Nejsou to třeba namasko-vaní staří lidé nebo něco podobného?"
"Ach ne, ne, ne, to vůbec ne. Jsou malí, úplně jako děti na starých obrázcích, a jejich mladou pleť si taky není možné splést."
"Inu, když tady máte koně, proč byste nemohli mít také děti."
Potom změnili téma a v průběhu rozhovoru poradil syn vrátného Šedivousovi, aby si promluvil s Normanem Morto-nem, jedním z mistrů koleje, který má na starosti pracovní síly.
Společně s Martou připravili skromné jídlo z kousku tuhého bobřího masa a bochníku chleba, který Marta koupila minulý večer v jednom stánku; řekli potom Charleymu s Pittem, kam jdou, a zamířili do příbytku Normana Mortona.
Na Pecku, nejzazším nádvoří kolejního areálu, byla postavena pěkná dvoupatrová stáj, s místnostmi na ustájení dobytka a uložení vozíků. Z oken Mortonova bvtu byl výhled právě na tuto budovu. V některých pokojích bydlel sám; v dalších měl ustájený svůj dobytek.
Byl to vysoký muž se širokými rameny a ohnutými zády, neustále nervózně pokyvoval hlavou a jeho obličej byl tak vráščitý, až budil dojem, jako by ho kdosi trpělivě poskládal z malých provázků. Šedivous odhadoval, že mu může být takových osmdesát, ale Morton rozhodně nejevil známky toho, že by se hodlal v brzké době vzdát svého dobrého živobytí. Když k němu služebná uvedla Martu se Šedivousem, pan Morton se právě společně se dvěma přáteli věnoval popíjení horkého kořeněného vína a pořádání něčeho, co vypadalo jako skopová kýta.
"Budete-li hovořit zajímavě, nabídnu vám trochu vína," řekl jim, rozvalil se ve svém kresle a blahosklonně na ně ukázal vidličkou. "Mí přátelé a já se vždycky rádi bavíme historkami cestovatelů, ačkoliv to jsou většinou pusté lži. A pokud nám chcete lhát, tak ať to alespoň stojí za to."
"Za mého mládí," řekla Marta a důstojně se uklonila oběma druhým pánům, jejichž ústa se čile pohybovala, jak jí vraceli pozdrav, "bývalo zvykem, že hosty bavili jejich hostitelé, nikoliv naopak. Ale v těch dobách sídlilo v prostorách, určených ke studiu, spíše vybrané chování než dobytek."
Morton zdvihl své husté obočí a postavil sklenici na stůl.
"Madam," řekl, "promiňte mi, ale když jste oblečena jako pastýřova žena, musíte být zvyklá, že si vás s ní lidé snadno spletou. Dovolte, abych vám nalil číši tohoto punče, a potom si promluvíme jako rovný s rovným - alespoň do té doby, než se prokáže opak."
Víno bylo dost dobré na to, aby odstranilo příkrý tón Mortonových slov. Šedivous jej pochválil.
"Pije se velmi dobře," souhlasil lhostejně jeden z kumpánů. Jmenoval se Gavin a byl to bledý muž se žlutou tváří a čelem, ze kterého si neustále utíral kožní tuk. "Bohužel je to pouze domácí víno. Toho dne, kdy sesadili děkana, jsme dopili poslední sudy z kolejních sklepů."
Při zmínce o děkanovi sklonili všichni tři mužové hlavy s posměšnou vážností.
Jaký je tedy váš příběh, cizinci?" zeptal se Morton poněkud přátelštějším tónem.
Šedivous krátce popsal roky strávené v Londýně, jejich roztržku s Croucherem v Cowley a jejich dlouhou izolaci ve Sparcotu. Třebaže tito mistrové zřejmě postrádali očividné lži, projevovali celkově značný zájem.

Já si vzpomínám na toho velitele Crouchera," řekl Mor-ton. "Byl to špatný člověk, jak už diktátoň bývají. Naštěstí však patřil mezi ty nevzdělance, kteří mají vzdělanost v přehnané úctě. Možná proto, že jeho otec byl prý údajně kolejním sluhou, choval k univerzitě nesmírný respekt. Museli jsme být všichni v koleji přesně v sedm, ale uvnitř jsme nikdy nezažili žádné útrapy. Vzpomínám si, že v té době jsme dokonce pokládali jeho režim za jednu z historických nutností. A vlastně až po jeho smrti to začalo být skutečně nesnesitelné. Croucherova armáda se zvrhla v bandu lupičů. Byla to nejhorší doba v celém tom našem půlstoletí úpadku."
"Co se stalo s těmi vojáky?"
"Zhruba to, co byste čekali. Pozabíjeli se navzájem, a o zbvtek se díkybohu postarala cholera. Po celý jeden rok byl Oxford městem mrtvých. Koleje se zavřely. Nikdo tu nebyl. Já jsem si zabral domek za městem. Až po čase se lidé začali vracet zpátky. Potom nás jedné zimy postihla epidemie chřipky."
"Sparcotu se tyhle epidemie vyhnuly," poznamenal Šedivous.
"Meh" jste štěstí. Zvlášť proto, že chřipka se celkově vyhnula jen několika málo místům, a tak jste zároveň byli ušetřeni i ozbrojených band vyhladovělých ničemů, kteří se potloukali po kraji a drancovali."
Mistr, kterého nazývali Vivian, řekl: "Přinejlepším tahle země mohla uživit zhruba polovinu populace prostřednictvím domácího zemědělství. Vlivem zhoršujících se podmínek by to dnes mohla být už jenom šestina celkového počtu. V normálních dobách by úmrtnost činila tak šest set tisíc osob za rok. Nemáme samozřejmě k dispozici přesná Osla, ale troufám si tvrdit, že v době, o které se bavíme, tedy kolem roku dva tisíce dvacet, se populace scvrkla z nějakých sedmadvaceti miliónů na dvanáct. Dokážete si snadno spočítat, že po dalších deseti letech to tedy muselo být už jen nějakých šest miliónů. A za dalších deset let..."
"Díky, už dost těch statistik, Viviane," přerušil ho Morton. A ke svým hostům dodal: "Oxford býval velmi klidným místem, než nás postihla ta chřipková epidemie. Samozřejmě, že jsme tu měli také potíže s Balliolem."
"Co se tam stalo?" zeptala se Marta a přijala další sklenici domácího vína.
"Balliol si myslel, že bude vládnout Oxfordu, jak možná víte. Tenkrát se tam rozmohlo jakési ubohé vymáhání nezaplacených činží z městského majetku. Měšťané se obrátili na kolej Christ Church s prosbou o podporu. Naštěstí jsme ji byli schopni poskytnout.
Měli jsme tu jednoho hrozného vojáka, plukovníka Ap-pleyarda, který se tu u nás stále ukrýval. Nebyl hoden tohoto domu - ztroskotanec, ubohý člověk, který se nehodil k ničemu jinému než k vojenskému životu -, ale měl s sebou pár ostřelovaču. Zákopových ostřelovačů, víte. Shromáždil je a společně začali bombardovat — ostřelovat, dalo by se říct, jestli mohu to slovo použít v tomto kontextu - Balliol."
Gavin se zachichotal a dodal: "Nikdo přesně neví, o co Appleyardovi šlo, nicméně zdemoloval většinu domů mezi Balliolem a touto kolejí, včetně Ježíšovy koleje; ale vládce Balliolu vyvěsil bílou vlajku a od té doby jsme tu všichni žili jako rovný s rovným."
Všichni tři muži se zdáli být očividně pobaveni touto veselou historkou, vzájemně si sdělovali hlavní postřehy z toho tažení a docela zapomněli na své návštěvníky. Gavin si otřel čelo a řekl: "Některé z kolejí jsou přestavěný na malé pevnosti; je příjemné sledovat, jak tento jejich aspekt nachází své využití."
JAá to jezero, které jsme museli překonat, abychom se dostali k Foliy Bridge, nějakou zvláštní historii?" vyzvídal Šedivous.
"Zvláštní myslíte jako vztahující se přímo k němu? Nu,
ano i ne, ačkoliv to rozhodně není nic dramatického — nic, co by tak poutalo pozornost lidí, abych tak řekl - jako tažení na Balliol," prohlásil Morton. "Luční jezero, jak mu říkají místní, pokrývá zemi, která byla vždycky vystavená záplavám, dokonce i za zlatých časů temžského Úřadu na ochranu vod, rybolovu a plavby, dej jim pánbu věčnou slávu. Nyní je to jedna trvalá povodeň, díky armádě nutrií, které podhrabávají břehy."
"Nutrie je zvíře?" otázala se Marta.
"Hlodavec, madam, pocházející z Jižní Ameriky, nyní stejný obyvatel Oxfordu jako Gavin nebo já - a tuším, že jun bude ještě dlouho potom, co se my všichni odebereme na věčný odpočinek, co, Gavine' Možná, že jste tohle zvíře na svých cestách ještě nezahlédli, neboť je plaché a skrývá se. Ale musíte si určité prohlédnout náš zvěřinec a poznat naši ochočenou nutrii."
Vedl je několika zapáchajícími místnostmi s klecemi, v nichž chovali spoustu zvírat. Většina z nich k němu hned běžela a zdálo se, že ho ráda vidí.
Nutrie obývaly malý bazének, postavený z plochých kamenů v přízemní místnosti. Vypadaly jako kříženci bobra a krysy. Morton jim vyprávěl, jak je ve dvacátém století znovu přivezli do země a začali chovat na farmách pro jejich hustou kožešinu. Některé z nich utekly a stali se z nich škůdci na většině území východní Anglie. Při několika intenzivních raziích byly téměř vyhubeny; po tom Neštěstí se zase rozmožily, zprvu pomalu a posléze, stejně jako mnoho dalších rychle se množících zvírat, velmi rychle. Rozšířily se na západ, podél řek, a nyní se podle všeho vyskytovaly na víc jak polovině území.
"Úplně Temži zlikvidují," povzdechl si Morton. "Zničí každý vodní tok. Naštěstí jsou pro lidi velmi atraktivní, protože se dají velmi dobře jíst i nosit! Fricasé z nutrie je velmi příjemnou útěchou našeho stáří, že ano, Viviane! Možná jste si všimli, kolik lidí si dnes může dopřát ten luxus a zahalit své staré kosti do kožichu."
Marta se zmínila o lesních kunách, které zahlédli cestou.
"Ach, to je zajímavé! Musí se šířit ze západu, z Walesu, z jediné části Británie, kde se před stoletím vyskytovaly. Po celém světě zřejmě došlo k dalekosáhlým změnám v chování a výskytu zvířat; jen kdyby měl člověk ještě jeden život, aby to mohl všechno zmapovat... Eh, no, to není příliš konstruktivní přání, že?"
Morton skončil svoji řeč tím, že nabídl Martě práci pomocnice ošetřovatele jeho zvěřince a Šedivousovi poradil, aby zašel za farmářem Flitchem, který shání muže na pomocné práce.

Joseph Flitch byl osmdesátník, stejně čilý jako jeho o dvacet let mladší současníci. Musel být. Živil dům plný sekýrujících stařen: jeho žena, její dvě staré šedivé sestry, jejich matka a jeho dvě dcery, jedna předčasně senilní, druhá trvale postižená artritidou. Z tohoto neradostného spolčení semetrik byla paní Flitchová ta nejdivočejší, možná právě proto, že její roli v domácnosti mohla zvládnout jen ta nejprudší povaha. K Šedivousovi pojala okamžitou zášť.
Flitch ho zavedl dozadu k hospodářským stavením, potřásl mu rukou a zasvětil ho do činnosti, za níž měl podle Normana Mortona pobírat slušný plat. "Vím, že budete asi dobrej člověk, už podle toho jak má žena je proti vám zaujatá," prohlásil svým širokým oxfordským přízvukem, jemuž bylo zprvu jen stěží rozumět.
Byl to — vzhledem k okolnostem zcela pochopitelně -starý mrzout. Šedivous zjistil, že je to také bystrý a podnikavý muž, který vedl úspěšný obchod. Jeho farma se rozkládala v Osney, na kraji Lučního jezera, a on na ní zaměstnával několik mužů. Flitch byl jedním z prvních lidí, kteří využili měnící se přírodní podmínky, a začal používat rozrůstající se pole rákosu jako materiál na výrobu došků. V této oblasti nebyb/ k dostání žádné cihly ani tašky, ale několik lepších domů v okolí mělo úhledné střechy z duste vrstvy Flitchových došků.
Šedivous měl nyní za úkol plout po jezeře a sklízet rá-
kosí náruč po náruči. Protože k práci používal vlastní loď, věnoval mu čestný obchodník Flttch veliký, teplý a nepromokavý kožich z nutrií, který patřil muži, jenž umřel a měl vůči němu dluh. Šedivous, zabalený v kožichu, tak trávil zdlouhavou prací na jezeře většinu dne. Míval pocit, že je pohlcen mezi plochu vodní hladiny, bažiny a klenbu oblohy. Bylo to období ticha, zvýrazňovaného překvapeným křikem vodního ptactva; někdy naplnil celý člun hromadou rákosí a zbyla mu půlhodina na rybaření. V těchto chvílích pozoroval rozmanité druhý hlodavců, plavajících sem a tam v bažinatých místech: kromě vodních krys tu byli i větší zvířata, bobři, vydry a také nutrie. Jednou zahlédl samici nutrie, která proplula kolem něj s mládětem přisátým k tělu.
Ačkoliv sám přijal tuto těžkou práci uprostřed rákosí, nezapomněl na moudrost, kterou pochopil už ve Sparcotu, že klid a vyrovnanost nevychází nikdy z okolního světa, ale z lidské duše. Když si ji potřeboval připomenout, odjel trhat rákosí do své oblíbené zátoky. Odsud měl výhled na velké pohřebiště, kam téměř každý den přicházel šedý zastup truchlících s rakví. Když se o tom zmínil Flitchovi, ten jen suše poznamenal: "Ach, pořád je zahrabávají do země, ale nikdy z nich nic nevyroste."
A tak se každý den vracel domů k Martě, často s jinovatkou ve vousech, do té místnosti v Killcanonu, v níž věčně táhl průvan a kterou ona úspěšně proměnila v jejich domov. Charley s Pittem se odstěhovali do okolí koleje Christ Church, kde si obstarali levnější, i když zchátralejší ubytování; Charley, se kterým se vídali téměř každý den, sehnal nějakou práci v koželužně; Pitt se vrátil ke své staré profesi pytláka a příliš nevyhledával jejich společnost. Jednou Šedivous zahlédl jeho malou shrbenou postavu na jižním břehu jezera.
I za těch nejtemnějších rán postával Šedivous u braný koleje přesně v šest a čekal, až se otevře, aby mohl pt do práce. Jednoho rána, asi po měsíci práce na farmě, se nad jeho hlavou rozezněly zvony z pobořené Tomovy věže.
Byl totiž Nový rok, den, který obyvatelé Oxfordu považovali za svátek.
"Dneska nemusíte pracovat," řekl Šedivousovi Flitch, když se setkali v jeho malé mlékárně, ^ivot je přesně tak krátký jako dlouhý - a vy jste ještě celkem mladý, tak se běžte bavit."
"Co máme vlastně za rok, Joe? Ztratil jsem svůj kalendář, a úplně jsem zapomněl, jaký je letopočet."
"Co na tom sejde, jaký je rok? Já sotva počítám vlastní léta, natož nějaký letopočet. A ted běžte domů za svou Martou."
"Tak mě napadá, proč se neslavil Štědrý den?"
Flitch se vztyčil od ovce, kterou právě dojil, a vrhl na Šedivouse pobavený pohled. "Chtěl jste asi říct, proč by se měl slavitíl Řekl bych, že nebudete věřící člověk, jinak byste se na to neptal. Vánoce byly přece svátky zrození Božího syna. A mistři v koleji Christ Church rozhodli, že.už by asi nebylo příliš vhodné slavit nadále něčí zrození." Přesunul si svou stoličku a vědro k dalšímu zvířeti, tentokrát koze, a dodal: "No, kdybyste žil na koleji Balliol nebo Magdalen, tak tam ještě stále Vánoce slaví."
"A vy jste věřící člověk, Joe'"
Flitch protáhl obličej. "Tyhle věci nechávám ženám."
Šedivous se trmácel blátivými ulicemi zpátky k Martě. Podle výrazu v její tváři viděl, že ji cosi rozrušilo. Vysvětlila mu, že dnes je právě ten den, kdy se vystavují děti z Ballio-lu, a že se chce na ně jít podívat.
"My přece nechceme vidět žádné děti, Marto. Zbytečně tě to rozruší. Zůstaň raději tady se mnou v našem útulném domě. Zajdeme za Tubbym na bráně a připijeme si s ním. Nebo se půjdeme podívat za starým Joem Flitchem - ještě jsi neviděla ty jeho ženské. Anebo..."
"Algy, já chci ty děti vidět. Myslím, že ten šok vydržím. Ostatně, je to taková společenská událost a dětí jsou přece tak vzácné." Natáhla si čepici na hlavu a vrhla na něj přátelský, ale odhodlaný pohled. Pokýval hlavou a vzal ji za paži.
"Ty jsi byla vždycky paličatá, Marto."
"Pokud jde o tebe, jsem vždycky slabá jako čaj, což ty dobře víš."
Na ulici, nazývané Obilná, nejspíš podle zoraného pásu pole s obilím, lemujícího jednu jep stranu, se hromadily davy lidí. Jejich šedivé a vrásčité zevnějšky se ničfim nelišily od zchátralých budov, pod kterými se procházeli; choulili se do sebe v chladném vzduchu a příliš se nebavili. Pomalu se odbelhali z cesty kočáru, taženému sobem. Když se kočár přikodrcal na úroveň Marty se Šedivousem, uslyšeli, jak na ně někdo volá.
V kočáru jel Norman Morton v důstojném taláru učence, splývajícím dolů v množství nařasených záhybů, společně s několika dalšími mistry, včetně těch dvou, se kterými Šedivous tenkrát hovořil, bledého Gavina a mlčenlivého Vřvia-na. Norman přikázal kočímu, aby zastavil a vybídl Martu se Šedivousem, aby si nastoupili. Vlezli na kolo kočáru a ostatní jim pomohu' dovnitř.
"Překvapuje vás, že mě vidíte účastnit se společných radovánek?" zeptal se Morton. "O děti z Balliolu se zajímám asi

tolik jako o svá vlastní zvířata. Dají se vystavovat, stejně jako ta zvířata, a dodávají svému pánovi trochu potřebné popularity. Co se s nimi stane, až vyrostou, což bude už za několik let, je zcela mimo moc jejich pána."
Kočár dorazil na výhodné místo před pobořené zdi pevnosti Balliol, s jejich nehezkou viktoriánskou fasádou. Osudné následky smrtelné palby plukovníka Appleyarda byty zjevné. Z hlavní věže zbyl jenom pahýl, a dvě velké části poničené fasády byly poněkud neuměle vyloženy novými kameny. Hlavní bránu lemovalo něco jako lešení, přes které visela zástava se znakem koleje.
Shromáždil se tu takový dav lidí, jaký Marta se Šedivousem neviděli už několik let. Ačkoliv atmosféra byla spíše velebná než rozjásaná, pohybovali se mezi lidmi obchodníci a prodávali jim šály, laciné šperky, kloubouky z labutího peří, občerstvení a různé tiskoviny. Morton ukázal na jed-
noho muže, který nesl podnos plný letáků a knih. "Vidíte -Oxford bude až do konce své historie stále domovem tiskařů. Víte, existuje tady velmi silná tradice. Podíváme se, co nám ten podvodník může nabídnout, ne?"
Ten podvodník byl statný muž se širokými ústy a s cedulkou, přišpendlenou na kabátě, na níž stalo: ‚Knihkupec Univerzitního nakladatelství', ale většina jeho knih, jak si povšiml Mortonův přítel Gavin, se ukázala být špatně tištěné vydání nějakého braku pro spodinu.
Marta si koupila čtyřstránkový leták, vytištěný na počest dnešního svátku, s nadpisem ŠŤASTNÝ NOVÝ ROK OXFORD 2030!!!
Prohlédla si ho a podala ho Šedivousovi.
"Zřejmě se začíná vracet do našeho života poezie. I když tohle je spíš taková říkanková pornografie. Nepřipomíná ti to něco?"
Přečetl si první verš. Ta podivná směsice dětinskosti a oplzlosti mu byla povědomá.
"Malý smutný mužičku pozvedni svůj roh, všechny děti křičí, bych narodit se moh."
"Amerika..." hlesl. Veškerá jména mu vymizela z paměti už téměř před třiceti lety. Potom se na ni usmál. "Náš svědek - úplně ho vidím před sebou - jakže to říkal takovým věcem? .Shazující'! Jemine, jak to člověka vrací do té doby!" Objal ji kolem ramen.
Jack Pilbeam," řekla. Oba se zasmáli, překvapeni tou náhlou radostí, a společně prohlásili: "Ta paměť už mi vůbec neslouží..."
Na malý okamžik oba unikli přítomnosti a davu, plnému vrásčitých rván a hnijícího dechu. Vrátili se zpátky do doby, kdy byl svět jasnější, do toho opojného Washingtonu, který znali.
Jedním z darů Billa Dysona k jejich svatbě bylo i povolení cestovat po celých Státech. Část svých líbánek strávili u Niagarských vodopádů, radovali se z této obvyklé volby a předstírali, že jsou Američané, naslouchajíce mohutnému dunění vodopádu.
Během svého pobytu se dozvěděli, že byl vypátrán a zatčen Martin únosce. Vyšlo najevo, že to byl Dusty Dykes. Zpráva o jeho zatčení zaplnila přední stránky všech novin; hned následujícího dne ji však vystřídal mohutný požár továrny v Detroitu.
Ten svět plný zpráv a událostí byl nenávratně pryč. Dokonce i v jejich vzpomínkách přežíval pouze v útržcích, neboť oni samotní se stali částí všeobecného rozkladu. Šedivous zavřel oči a nebyl schopen na Martu pohlédnout.
Přehlídka už začala. Z bran Balliolu právě vycházel zástup různých hodnostářů, se strážemi po jejich boku. Některé se rozestavily na lešení, jiné hlídaly příjezdovou cestu. Objevil se Mistr, shrbený stařec, jehož tvář vypadala smrtelně bledě na pozadí černého roucha a klobouku. Pomohli mu do schodů. Pronesl řeč, stejně krátkou jako neslyšitelnou, zakončenou záchvatem kašle, a pak se v branách koleje objevily děti.
Nejdříve se ukázala holčička, kráčela svižně a rozhlížela se kolem sebe. Při jásotu, který se zvedl z okolního davu, se jí rozzářila tvář; vystoupila na pódium a mávala. Hlavu měla úplně holou a pod bledou kůží jí prosvítala struktura lebeční kosti. Jak byl Šedivous varován, měla jedno ucho napuchlé, až tvořilo jakousi bouli. Když jej natočila směrem k divákům, připomínala trpaslíka.
Pohledem na mládí se zástup rozjařil. Mnoho lidí se roztleskalo.
Chlapci se objevili hned za holčičkou. Ten se zmrzačenou rukou nevypadal dobře; tvář měl vyzáblou a promodra-lou. Netečně stál na pódiu a mával, ale neusmíval se. Mohlo mu být tak třináct. Druhý chlapec byl starší a vypadal zdravější. Očima odhadoval shromážděný dav; Šedivous ho sou-
citně sledoval, dobře si vědom, jak nedůvěryhodně musí shromážděný dav působit. Možná, že si ten chlapec uvědomoval, jak ti, kteří tu dnes tak jásají, by mohli příští rok stejně náruživě dychtit po jeho krvi, kdyby se vítr jenom lehce obrátil. A tak mával a usmíval se, ale jeho oči se neusmívaly.
A to bylo vše. Za obdivných výkřiků davu, v němž mnoho očí nezůstalo suchých, se děti vrátily do koleje. Několik stařen hlasitě plakalo a obchodníci čile vydělávali na kapesnících.
"Výjimečně působivé," řekl Morton úsečně.
Dal pokyn kočímu a pomalu se rozjeli, jen s obtížemi manévrujíce zástupy lidí. Mnoho diváků se zřejmě rozhodlo ještě chvíli zůstat a užít si vzájemné společnosti.
"Tak tady to máte," povzdechl si Gavin a vytáhl z kapsy kapesník, aby si utřel své orosené obočí. "To je celý zázrak, znamení toho, že za jistých podmínek by se mohl lidský druh znovu obnovit. Ale pro lidi je rozhodně složitější začít znovu od nuly než pro většinu ostatních savců. Potřebujete jen jeden pár Mortonových hranostajů, nutrií nebo králíků, a během pěti let, při troše štěstí, jich budete mít slušný houf, je to tak, Mortone? Lidské bytosti ale potřebují nejmíň století, aby dosáhly podobného počtu. A taky potřebují víc než jen trochu štěstí. Hlodavci a menší zvířata se nezabíjejí mezi sebou, jako to dělá homo sapiens. Zeptejte se sami sebe, za jak dlouho se tato dívka dostane do věku, kdy ji bude možné znásilnit, anebo kdy toho staršího chlapce, až si třeba vyjde někam za zábavou, napadne skupina nosičů rakví a umlátí ho k smrti svými berlami?"

"Předpokládám, že cflem tohoto každoročního předvádění je snad seznámit lidi s těmi dětmi, aby se jim naopak nic nestalo?" namítla Marta.
"Psychologický efekt podobných akcí bývá velmi často naprosto opačný, než byl původní záměr," řekl Gavin ostře.
Potom mlčky sjížděli Obilnou ulicí až na St. Aldates a dále vysokou bránou koleje Christ Church. Když vystoupili z kočáru, Šedivous se zeptal: "Kdyby to bylo ve vaší moci, zakázal byste tuhle přehlídku před Balliolem?"
Stařec na něj lišácky pohlédl.
"Zakázal bych samotné lidské bytosti, kdybych mohl. Víte, my lidé jsme totiž pěkná sebranka."
"Přesné tak jako jste zakázal Vánoce?"
Starý šlachovitý obličej se zkřivil do jakéhosi úsměvu. Zamrkal na Martu.
"Zakážu to, co si myslím, že je třeba - společně tady s Gavinem a Vivianem. Jak vidíte, používáme svoji moudrost k rozvoji všeobecného blaha. Mohu vám říci, že jsme zakázali spoustu věcí mnohem důležitějších než jsou Vánoce."
"Jako například?"
"Například děkanát," ozval se Vivian a odhalil falešné zuby v jednom ze svých vzácných úsměvů.
"Měli byste se podívat do naší katedrály," řekl Morton. "Vytvořili jsme z ní jakési muzeum, kde uchováváme spoustu zakázaných věcí. Co byste tomu řekli, pánové, kdybychom se tam zašli podívat, dokud je na to nálada?"
Jeho dva druhové souhlasili, a tak celá malá společnost zamířila k východnímu rohu tržiště, kde se tyčila katedrála, tvořící součást koleje.
"Bezdrátové vysílání - tedy rádio, víte — bylo jednou z věcí, kterou jsme neviděli rádi v té naší malé tiché geron-tokracii," prohlásil Morton. "Nepřinášela nám žádný užitek a zprávy z vnějšího světa by nás nadarmo rozrušovaly. Kdo si přeje znát úmrtnost v Paříži či rozsah hladomoru v New Yorku? Nebo jaké je počasí v Irsku?"
"To tady pak musíte mít i rádiovou stanid?" zeptal se Šedivous.
"No, máme tu takové auto, které vysílá..." odmlčel se, zatímco harašil velkým klíčem v zámku katedrálních dveří. Spolu s Vivianem se opřeli do dveří, a ty se otevřely.
Společně vstoupili do šera katedrály.
Nedaleko dveří tam stálo jejich nákladní auto DOSCKA).
"Tohle auto je moje!" vykřikl Šedivous a rozběhl se k ně-
mu a opřel se svýma rukama v rukavicích o kapotu. Společně s Martou na něj zírali v jakémsi užaslém nadšení.
"Promiňte, ale to nemůže být vaše," ozval se Morton. "Tohle auto je ve vlastnictví mistrů této koleje."
"Nic s ním neprovedli," řekla Marta a tváře jí zaplálý, když Šedivous otevřel dveře na řidičové straně a nahlédl dovnitř.
"Ach, Algy, všechno se mi tak vrací! Nikdy bych nepomyslela, že ho ještě uvidím! Jak se sem dostalo?"
"Vypadá to, že zmizely některé z těch pásek, na které jsme nahrávali. Ale filmy jsou všechny, přesně jak jsme je tu nechali. Vzpomínáš si, jak jsme tenkrát v tomhle autě uháněli po mostě Littlemore? Myslím, že jsme tenkrát museli být úplně šílenfl Jak už je to všechno dávno! Počkej, až to povíme Jeffovi Pittovi." Obrátil se k Mortonovi a jeho kolegům.
"Pánové, tohle auto mi bylo přiděleno k vykonávání významného úkolu jistou skupinou lidí, jejichž cfle by okamžitě vzbudily vaše sympatie. Byl jsem ho nucen vyměnit za jídlo v době, kdy jsme společně se zbytkem obyvatel Sparcotu hladověli. Musím vás nyní poprosit, jestli byste nebyli tak laskaví a nevrátili mi ho, abych mohl pokračovat ve svém úkolu."
Členové správní rady protáhli obočí a výměník si pohledy.
"Pojdme nyní zpátky do mé rezidence," vyzval je Morton. "Tam bychom snad mohli probrat celou záležitost a připadne podepsat nezbytné smlouvy. Jistě chápete, že nemůže být ani řeči o tom, že bychom vám to auto vrátili jen tak."
"Ovšemže. Žádám jeho vrácení na základě svého práva, pane Mortone."
Marta stiskla Šedivousovi paži, když společně vyšli z katedrály a zamkli dveře. "Snaž se být taktní, miláčku," zašeptala mu.
Během cesty jim Gavin řekl: "Jste tady sice teprve chvfli, ale jistě jste si už všimli, že stále držíme straže kolem dokola celé koleje. Ty stráže patrně nejsou nezbytné, a zcela určitě nemají valný význam. Ale ti staří mužové sem přišli, protože neměli kam jít, a my jsme vázáni naší dobročinností, aby-
chom je přijali. Tak jim dáváme možnost vydělávat si na živobytí ve strážní službě. Chápejte, nejsme žádný útulek; naše finanční fondy nám to nedovolují, ať už naše srdce říkají cokoliv. Každý, pane Šedivousi, každý by sem mohl takhle přijít a žít na naše náklady, kdybychom je nechali. Nikomu, komu je víc než padesát, se už nechce pracovat, zvláště když neexistují další generace, které by mohly mít z jeho práce užitek."
"Přesně tak, Gavine," souhlasil s ním Vivian a poťukával holí po omšelých dlaždicích. "Museli jsme přimět obyvatele tohoto místa platit způsobem zcela odlišným od naších předků a našich zakladatelů. Kardinál Wolsey by z toho měl smrt ...protože jsme na tomto místě povolili zřídit hospodu, aukční síň, dobytčí trh a nevěstinec. Nikdo tu nemůže uniknout peněžním vztahům."
"Chápu, kam míříte," řekl Šedivous, když došli do Morto-novy rezidence, kde chlapík s ostrým nosem, s nímž se setkali prvního dne v koleji, spěšně zastrčil zátku do jedné z mistrových lahví a zmizel v sousedních pokojích. "Čekáte ode mě, že vám zaplatím za to, co je moje."
"Ne tak docela," namítl Morton, sklonil se nad jasně planoucím ohněm a natáhl k němu tenké ruce. "Kdybychom připustili, že to bylo vaše auto, mohli bychom vám počítat jenom poplatek za parkování... za garáž, víte' Nechte mě přemýšlet. Náš kvestor by měl mít někde přesný záznam, ale myslím, že to auto přechováváme v naší luxusní chrámové garáži už nejméně sedm či osm let... když zvolíme přiměřenou sazbu tři šilinky za den, — eh, Viviane, ty jsi matematik..."
"Má hlava už není, co bývala."
"Jak je nám známo..."
"Činilo by to dohromady takových čtyři sta Uber."

"To je absurdní!" protestoval Šedivous. "Takovou částku bych nikdy nedal dohromady. Ale zajímalo by mě, jak jste přišli k tomu autu."
"Vaše pracovní činnost se na vás nějak podepsala, pane
Šedivousi," řekl Morton. "V téhle místnosti jsme zvyklí zvedat poháry, ale nikdy ne hlasy. Napijete se?"
Marta popošla kupředu.
"Pane Mortone, velmi rádi se š vámi napijeme." Položila na stůl minci. "Tady jsou peníze."
Mortonova vrásčitá tvář se protáhla, dosahujíc tak značné délky, že mu brada zcela zmizela v límci kabátu.
"Milá dámo, přítomnost ženy v této místnosti z ní rozhodně automaticky nečiní hospodu. Laskavě si schovejte vaše peníze, které budete potřebovat."
Přejel si jazykem po horní čelisti, trpce se usmál, zdvihl sklenici a pronesl mnohem mírnějším hlasem než předtím: "Pane Šedivousi, chtěl jste vědět, jak se to vozidlo, o které se tak zajímáte, ocitlo v našem vlastnictví. Přivezl je sem jeden stařičký obchodník. Můj přítel Vivian si na něj bude jistě pamatovat, neboť měl jenom jedno oko a spoustu vší. Měl pocit, že umírá. A my jsme si to taky mysleli. Museli jsme ho vzít dovnitř a postarat se o něj. Držel se celou zimu - což spousta mnohem silnějších mužů nedokázala - a na jaře se jakž takž vzchopil. Byl částečně ochrnutý a nemohl vykonávat ani strážní službu. Aby nám zaplatil za naši péči, nechal tu své auto. Protože nám nebylo k ničemu, dostal za něj vlastně dobře zaplaceno. Zemřel pár měsíců nato po jakési pitce, proklínaje - jak jsem slyšel vyprávět - své dobrodince."
Šedivous rozmrzele usrkával své víno.
Jestli pro vás to auto nemá žádnou cenu, proč mi ho jednoduše nedáte?"
"Protože je součástí našeho majetku, který, jak doufáme, bude zpeněžen. Dejme tomu, že ten poplatek za parkování by činil zhruba tolik, kolik odhadl Vivian, tedy čtyři sta liber; mohli bychom vám je nechat za dvě stě liber. Co říkáte?"
"Ale já nemám ani vindru! Dát dohromady takovou částku by mi trvalo - vždyť víte, jak málo vydělávám u Joe Flitche - nejméně čtyři roky."
"Mohli bychom vám za tu dobu účtovat snížené parkov-né, co říkáš, Gavine?"
"Když s tím bude souhlasit kvestor, proč ne?" -
"Přesně tak. Řekněme tak šilink denně za čtyři roky... kolik je to, Viviane?"
"Má hlava už není, co bývala. Dalších pětasedmdesát liber, je to tak?"
Šedivous se pustil do vypočítávání činností DOSD(A). Vylíčil jim, jak často si vyčítal, že to auto přenechal obchodníkovi, ačkoliv tento obchod zachránil polovinu Sparcotu od smrti hladem. Členové správní rady nehnuli brvou; jenom Vivian podotkl, že vzhledem ke skutečnosti, že to auto má velkou hodnotu, a on navíc jasně nedoložil jeho vlastnictví, měli by mu ho mnohem spíš prodat za tisíc liber. Tím se rozprava uzavřela a muži z koleje trvali na výši svých finančních požadavků.
Přísti den se Šedivous vydal navštívit ctihodného kvestora a podepsal s ním smlouvu na pravidelné týdenní splátky až do výše dohodnuté sumy.
Té noci seděl sklesle ve svém pokoji. Ani Marta, ani Charley, který je přišel navštívit s Izákem, mu nemohli zvednout náladu.
"I když půjde všechno dobře, bude nám to trvat nejméně pět let, než splatíme ten dluh," posteskl si. "Přesto ale cítím čestnou povinnost jej vyplatit. Tyasi víš, jak mi je, vid, Marto? Přijal jsem práci pro DOSD(A) na celý život a hodlám dostát svým povinnostem./Když muž nemá nic, co mu jiného zbývá? A kromě toho, 'až bude auto zase naše, můžeme zprovoznit rádio, abychom byli schopni vyhledat ostatní auta. Můžeme zjistit, co se za tu dobu přihodilo na celém světě. Mě zajímá, co se děje, na rozdíl od těch starých bláznů, kteří tu vládnou. Nebylo by úžasné spojit se třeba s Jackem Pil-beamem ve Washingtonu?"
Jestli to opravdu takhle cítíš, Algy," ozvala se Marta, "potom ti těch pět let určitě rychle uteče."
Pohlédl jí do očí.
"Toho se právě obávám," řekl.
A tak ph/nul den za dnem. Míjely měsíce. Zimu vystřídalo jaro a léto. To léto pak vystřídala další zima, a tu další léto. Země se pomalu obnovovala; pouze lidé neustále stárli a nerodili se žádní noví. Stromy byly stále vyšší, ptačí hnízdiště hlasitější, hřbitovy plnější a cesty tišší. Šedivous se plavil po Lučním jezeře téměř za každého počasí, trhal trsy zeleného rákosí, ukládal je do lodi a poklidně přijímal den za dnem, netrápil se pomyšlením na to, že brzy nastane čas, kdy lidé už nebudou chtít nebo mít dostatek sil stavět nějaké střechy z došků.
Marta dál pracovala mezi zvířaty, pomáhala pomocníkovi Normana Mortona, zkřivenému a artritickému Thorneovi. Její práce byla zajímavá. Většina savců už nyní plodila normální potomstvo, pouze krávy, kterých meh" jen malé stádo, téměř neustále potrácely. Zdravá zvířata, která odchovali, pak prodávali živá na trzích, nebo je nechávali porazit na maso.
Martě připadalo, jako by Šedivousova ducha ovládlo jakési zatmění. Když se večer vracel z farmy Joe Flitche, jen zřídkakdy něco prohodil, ačkoliv vždycky se zájmem naslouchal její zásobě historek z koleje, které získala od Thor-nea. Charleyho Samuelse ted vídali méně a Jeffa Pitta už téměř vůbec ne. V té době jen výjimečně nacházeli nové přátele. Jejich zdánlivé přátelství s Mortonem a dalšími členy správní rady vyvanulo v té chvíli, kdy uzavřeli obchod.
Marta se snažila, aby tato nová situace nijak neovlivnila její vztah se Šedivousem. Znali jeden druhého příliš dlouho a zažili společně příliš mnoho těžkých chvil. Aby si dodala odvahy, přirovnávala v duchu jejich lásku k jezeru, na němž Algy pracoval od slunka do slunka; jeho hladina zrcadlila každičkou změnu počasí, ale pod ní se rozkládal hluboký, nepohnutý prostor. Díky tomu v sobě nacházela dost síly nechat dny volně plynout a zachovat si přitom laskavou náladu.
Toho zlatavého letního večera se vrátila do jejich bytu -časem se přestěhovali do lepších místností v prvním patře

budovy - a její manžel tam na ni už čekal. Měl umyté ruce a čerstvě uhlazené vousy.
Políbili se.
Joe Flitch se pohádal se svou ženou. Poslal mě domů dřív, aby to mohl v klidu vyřešit, alespoň tak mi to říkal. A ještě z jednoho důvodu už jsem doma - mám dnes narozeniny."
"Ach, miláčku, já jsem zapomněla! Většinou si stěží vzpomenu, kolikátého je - stejně jako který je den v týdnu."
"Je sedmého června, mně je padesát šest, a tobě to jako vždycky ohromně sluší."
"A ty jsi ten nejmladší muž na světě!"
"Pořad? A pořád ten nejhezčí?"
"Hmm, ano, ačkoliv je to velmi subjektivní názor. A jak to oslavíme? Vezmeš mě s sebou do postele?"
"Tentokrát pro zrněnu ne. Myslím, že by ses třeba ráda projela ve člunu, protože je velmi pěkný večer."
"Miláčku, propána, copak už toho člunu nemáš dost? Ano, s radostí se projedu, jestli chceš ty."
Pohladil ji po vlasech a pohlédl dolů na její milou vrásčitou tvář. Potom rozevřel levou dlaň a ukázal jí pytlík s pe--nězi.
Tázavě na něj pohlédla.
"Kdes to vzal, Algy?"
"Marto, dneska jsem naposledy sekal rákosí. Ten poslední rok a půl jsem jako posedlý, pořád jen dřu jako otrok. A proč vlastně? Abych si vydělal dost peněz na to zatracené staré auto, zavřené v té katedrále?" Selhal mu hlas. "Tolik jsem se tě natrápil... promiň mi to, Marto, nevím, proč jsem to dělal - nebo proč jsi mě za to nepraštila -, ale ted už jsem ten bláznivý nápad pustil z hlavy. Vybral jsem si své peníze od kvestora, všechny své úspory za dva roky. Ted jsme svobodní, můžeme odejít a navždycky opustit tenhle zapadákov!"
"Ach, Algy... Algy, já jsem tu docela šťastná. Ty víš, že jsem šťastná - oba jsme šťastní, je nám tu docela hezky. Tohle je náš domov."
"No dobře, ale ted musíme dál. Jsme ještě mladí, co říkáš, Marto? Vid, že jsme ještě mladí! Přece tady neshnijeme. Musíme uskutečnit náš starý plán a sjet dolů po řece až k jejímu ústí na širé more. To bys přece ráda, nebo ne> To přece můžeme udělat?"
Pohlédla za něj, přes oslnivé světlo v okně, až na dvůr, kde se leskly střechy stájí a nad nimi sytě modrá večerní obloha. Konečně pronesla vážným hlasem: "To je ten tvůj tajný sen, co chováš v srdci, viď, Algy?"
"Ach, lásko, to víš, že ano, a tobě se to bude taky líbit. Tohle místo je jako - eh, jako nějaká past. U moře jistě najdeme jiné obce, ke kterým se budeme moci přidat. Bude tam všechno úplně jiné... Neplač, Marto, neplač, ty můj poklade!"
Už padal soumrak, když se sbalenými zavazadly naposled prošli vysokou branou koleje a vydali se dolů z kopce směrem k lodi a k řece, a dál do neznáma.
6 LONDÝN
Když se zase ocitli na řece, pocítila Marta ke svému překvapení vzrušené rozechvění po celém těle. Seděla ve člunu, rukama se opírala o kolena a vytrvale se usmívala na Šedivouse, který se také usmíval. Jeho rozhodnutí pustit se dál nebylo zdaleka tak spontánní, jak se snažil předstírat. Tentokrát měli ale člun lépe zásoben a opatřený lepší plachtou než při předchozí plavbě. Marta měla velkou radost, že s nimi pluje i Charley Samuels. Za ten čas, co strávili v Oxfordu, značně zestárl; tváře měl scvrklé a pobledlé jako sláma. Před časem mu pošla jeho liška Izák, ale jinak byl stejně spolehlivý jako kdykoli předtím. S Jeffem Pittem se nemohli ani rozloučit; před týdnem zmizel ve vodním bludišti jezera a od té doby ho nikdo nespatřil. Jestli tam umřel, nebo se vydal dál za novými lovišti, pro ně zůstalo tajemstvím.
Tekoucí voda pod kýlem znamenala pro Šedivouse nové osvobození. Zvesela si pohvizdoval, zatímco je proud unášel nedaleko od místa, kde za Croucherových časů s Martou obývali byt, kde se tenkrát společně hašteřili a strachovali, aby je nakonec násilím odvezli do cowleyských kasáren. Nacházel se teď v úplně jiném rozpoložení, dokonce měl potíže rozpomenout se, jaký vlastně tenkrát byl. Mnohem bližší jeho srdci - ach, a taky jasnější ve vzpomínkách! - byl ten malý chlapec, jímž kdysi býval, radující se z projížděk po sluncem zalité Temži, když se v roce 1982 zotavoval po nemoci z ozáření.
Jak pluh' na jih, vrátila ho ta nová volnost do staré volnosti jeho dětství.
Toto období se však odráželo jako volnost pouze ve vzpomínkách. To dítě nebývalo o nic volnější než ten opálený, plešatý muž, který seděl vedle jeho ženy. Dítě bylo vězněm, vězněm své slabosti a nedostatku vědomostí, vězněm rozmarů rodičů a kolosální zhouby, která zachvátila svět tak nedávno, že si všichni ještě nestačili domyslet její následky. Dítě bylo šachovou figurkou.
Navíc to dítě čeká dlouhá cesta plná trápení, dilemat a zápasů. Proč by se pak dospělý člověk měl ohlížet na těch čtyřicet devět let a pozorovat toho malého chlapce zmítaného událostmi s pocitem spíše závistivým než soucitným?
Když auto zastavilo, plyšový medvídek Jackié za zadním oknem se skulil dolů na sedadlo. Algy ho zvedl a postavil zpátky na místo.
"Jackiemu je taky určitě špatně, mami. Převaluje se tady vzadu se všemi těmi věcmi."
"Snad se mu udělá líp, než si prohlédneme dům," řekla Patricie Tímberlaneová. Tázavě zdvihla zbytky svého obočí směrem k přítelkyni Venice, která seděla vpředu vedle ní. "Vím, že ano," dodala.
Vystoupila a otevřela zadní dveře. Pomohla svému synovi na zem. Na svých sedm let byl hodně vysoký, ale po nemoci zůstal vyhublý a mátožný. Tváře měl sinalé s rozpraskanou pokožkou. I když o něj pečovala, sama také nemocná, cítila za jeho vzhled jakési provinění. Povzbudivě se na něj usmála a řekla: "Myslím, že se Jackié docela rád rozhlédne po novém domě."
"Vždyť jsem ti mami říkal, že je mu špatně. Páni, když je ti takhle špatně, chce se ti jenom umřít, jako umřel Frank. Takže jestli ti to nevadí, počkám tady v autě."
Jak chceš." Vzpomínka na smrt jejího staršího syna Franka, který zemřel po několika měsících nemoci, stále bolela. Venice jí přispěchala na pomoc.

"Nechceš si raději hrát venku, Algy, zatímco my si s mámou budeme prohlížet dům? Je tady krásná zahrada. Jenom nesmíš spadnout do Temže, aby ses neutopil."
Mayburn byl tichý dům u řeky nedaleko od londýnského předměstí, kde Tímberianeovi žili. Už šest týdnů v něm nikdo nebydlel a pracovník z realitní kanceláře, který Patricii půjčoval klíče, ji ujišťoval, že led je nejlepší čas ke koupi, protože ceny nemovitostí dosáhly hlubokého propadu. Byla to její druhá návštěva, poprvé sem přijela s manželem, ale tentokrát chtěla, aby dům viděl někdo vnímavější. Arthur by na to stačil, ale měl starosti, kde sežene tolik peněz.
I když samotný dům byl celkem malý, patřil k němu poměrně velký pás země, který se táhl až k řece a malému přístavnímu molu. Líbilo by se jim tu oběma: Arthur byl vášnivý zahradník a ona zbožňovala řeku. Bylo to krásné, když se na počátku léta společně s Algym cítili o trochu lépe, a tak se oblékli do teplých šatů a vyrazili si na výletním pamíčku z přístaviště u Westminsteru po řece, pluli a pozorovali, jak kolem nich ubíhá město. Na řece nabírala křehkost jejich rekonvalescence takřka duchovních rozměrů.
Odemkla domovní dveře a vešla s Venice v patách dovnitř. Algy odběhl za dům.
"Samozřejmě, ted to tady vypadá trochu strašidelně," vysvětlovala Patricie, když procházely místnostmi, v nichž se rozléhal každý zvuk. "Minulí majitelé byli posedlí bílými stěnami - jak je to tady bezbarvé! Ale až vymalujeme, bude to něco jiného. Přemýšlela jsem, že bychom mohli vybourat tuhle stěnu - dneska už se jídelny nenosí - a pak by tu byl krásný výhled dolů na řeku. Ach, ani ti neumím vylíčit, jak strašně ráda odejdu z Twickenhamu. Tahle část Londýna rok od roku hrozně upadá."
"Hm, Arthurovi se tam podle všeho pořád Ubí," řekla Venice a pohlédla zblízka na svou přítelkyni, hledící z okna.
"Arthur... No dobře, vím, že jsme tam blíž továrně, než bychom byli tady. Venice, je mi jasné, že z té hnusné nemoci z ozáření jsme všichni poněkud zdeprimovaní, ale proč se Arthur trochu nevzchopí? Možná to zní hrozně, ale v poslední době mě dost nebaví. Přitom má ted toho mladého kolegu, Keitha Barratta, který by ho mohl rozptýlit..."
"Jo, já vím, že jsi ke Keithovi velmi vlídná," usmála se Venice.
Patricie se obrátila ke své přítelkyni. Ještě než onemocněla a než umřel Frank, bývala velmi krásná; nyní, kdy ji téměř všechna vitalita opustila, bylo zřejmé, že většina jejího bývalého půvabu spočívala právě v této vlastnosti.
"Je to vidět? Nikdy jsem o tom nikomu ani nehlesla. Venny, ty jsi vdaná déle než já. Stále ještě Edgara miluješ?"
"Víš, já své city neprojevuju veřejně jako ty. Ano, miluju Edgara. Miluju ho z mnoha důvodů. Je to hezký muž — laskavý, inteligentní, nechrape. Taky se mi líbí, že hodně cestuje, protože to prospívá našemu vztahu. Ted mi došlo, že se vlastně dneska večer vrací z lékařského kongresu v Austrálii. Nesmíme se tady moc zdržet. Musím se včas vrátit a nachystat mu něco k večeři."
"Ty ale umíš obrátit list, vid?"
Kuchyňským oknem na okamžik zahlédly, jak se Algy žene vysokou trávou za něčím, o čem nikdo jiný nemel ani tušení. Zaběhl za šeříkový ker a zkoumal plot, oddělující tuto zahradu od sousední. Neznámost toho místa ho vzrušovala, strávil příliš mnoho času ve vězení svého pokoje. V jednom místě byl plot rozbitý, ale Algy se nepokusil vlézt do sousední zahrady, i když ho napadlo, jak by to bylo krásné, kdyby se všechny ploty u všech zahrad zbouraly a člověk mohl jít, kam by se mu zachtělo. Pokusně přejel klackem po plotě, a protože se mu to líbilo, udělal to ještě jednou. Na druhé straně díry se objevila holčička zhruba v jeho věku.
"Jestli ho chceš svalit, tak do něj strč," řekla.
"Já ho nechci svalit."
"Co to teda děláš?"
"Víš, můj táta tenhle dům koupí."
"To je otrava! To už nebudu moct lézt k vám do zahrady a hrát si. Vsadím, se že tvůj táta ten plot opraví."
Aby se otce zastal, řekl: "To ne, protože on neumí spravovat ploty. On není ani trochu šikovný. Nehodí se vůbec k ničemu." Když přes křoví letmo zahlédl svou sousedku, pravil: "Páni, ty jsi plešatá. Jak se jmenuješ?"
"Jmenuju se Marta Jennifer Broughtonová a vlasy mi zase narostou, až budu velká holka."
Proklestil si cestu ještě blíž k plotu, odhodil klacek a zíral na dívku. Byla oblečená do červené halenky a červené pUsované sukně, měla upřímný a přátelský obličej, ale dokonale holou hlavu.
"Páni, ty jsi fakt úplně plešatá!"
"Doktor MacMichael říká, že mi zase vlasy narostou, a podle mého táty to je nejlepší doktor na světě."
Algyho rozčilovaly holčičky, které se vydávaly za autority na lékařské otázky.
"Já to vím. K nám doktor MacMichael taky chodí. Musel mě navštěvovat každý den, protože jsem byl už jednou nohou v hrobě."
Dívka se přiblížila k díře v plotu.
"Vážně jsi ten hrob viděl?"
"Byl jsem hodně blízko. Ale celkově to byla otrava. Vyčerpá ti to naději na záchranu."
"To říkal doktor MacMichael?"
"Jo. Často. To se stalo mému bráchovi Frankovi. Jeho naděje na záchranu se vyčerpala. Šel rovnou do hrobu."
Oba se zasmáli. V atmosféře důvěrného rozhovoru se Marta zeptala: "Nemá doktor MacMichael ledové ruce?"
"Mně to nevadí. Už mi je přece sedm."
"To je legrační, mně je taky sedm!"
"Spoustě dětem je sedm. Jestli to chceš vědět, tak já se Jmenuju Algemon Timberlane, ale můžeš mi říkat Algy, a můj táta má továrnu, ve které se vyrábějí hračky. Budeme
si moct spolu hrát, až tady budu bydlet.7 Můj bratr Frank, který je pohřbený, říkal, že jsou holky hloupé."
"Co je na mně hloupého? Umím běhat tak rychle, že mě nikdo nechytí."
"Hm, to určitě! Vsadím se, že bych tě chytil."

"Tak víš co... vlezu k vám do zahrady, protože je skvělá, nejsou v ní kytky a tak, jako v té naší, a zahrajem si na honěnou."
Se způsobně vykasanou sukní se protáhla rozbitým plotem. Zastavila se v jeho zahradě a prohlížela si ho. Líbila se mu její tvář. Cítil nasládlou vůni odpoledne, viděl obrazce stínohry dopadající na její hlavu a byl rezechvělý.
"Nesmím moc rychle běhat," řekl jí, "protože jsem byl nemocný."
"No, vypadáš dost hrozně. Měl bys mít tváře červené jako já. Tak si radši zahrajem na schovávanou. Máte tady senzační starý altánek, ve které se dá schovávat."
Vzala ho za ruku.
"Jo, zahrajem si na schovávanou," souhlasil. "Můžeš mi ukázat ten altánek, jestli chceš."
Patricia doměřila okna kvůli záclonám a Venice zatím pokuřovala cigaretu a čekala, až to dodělá.
"Přijíždí tvůj oddaný manžílek," ohlásila, když zahlédla auto odbočující na pojezdovou cestu.
"Sliboval mi, že tady bude už před půldruhou hodinou. Arthur není poslední dobou nikde včas. Potřebuju poradit s tím pravěkým sporákem. Veze ho Keith?"
"Máš ty ale štěstí, holka - jo, řídí. Běž jim otevřít, já se zatím nenápadně vytratím a seženu Algemona. Už jsme vlastně měli být pryč."
Venice vyběhla zadními dveřmi a zavolala na Algyho. Její děti byly starší než Timberlaneovy, a tak unikly většině následků nemoci z ozáření. Gerald v podstatě trpěl pouze zdánlivým nachlazením, což byl jediný vnější projev nemoci u dospělých.
Algy se na její volání neozval. Když Venice přecházela zarostlý trávník, proběhla před ní malá holčička v červeném obleku a zmizela za keřem šeříku. Napůl z legrace se za ní rozběhla. Dívenka se protáhla jako úhoř dírou v plotě, zastavila se na druhé straně a vyzývavě hleděla na Venice.
Já ti neublížím," řekla Venice. Při pohledu na dívčinu plešatou hlavu potlačila výkřik. Nebylo to poprvé, co viděla něco podobného. "Ty sis hrála s Algym? Kdepak je? Nikde ho nevidím."
"To protože se utopil v řece," pravila dívka a sepjala si ruce za zády. "Když se nebudete zlobit, půjdu s vámi a ukážu vám to."
Prudce se chvěla. Venice k ní natáhla ruku.
"Honem prolez sem zpátky a pojď mi ukázat, o čem to mluvg."
Dívka byla vmžiku zpátky. Stydlivě se chytila Venice za ruku a zvedla oči, aby posoudila její reakci.
"Nehty nemám poškozené, jenom hlavu," řekla a vedla Venice k přístavnímu molu, které vyčnívalo do řeky v místech, kde končila zahrada. Tam dívce odvaha selhala a bouřlivě se rozplakala. Na chvíli nebyla schopna ani promluvit. Teprve až ji Venice sevřela v náruči, ukázala prstem do temné vody.
"Právě tady se Algy utopil. Když se pořádně podíváte, uvidíte, jak se na vás pod vodou kouká jeho obličej."
Venice k sobě poplašeně přimáčkla dítě a shlížela do řeky přes vrbové větve. Pod kořenem, zpola pod vodou se tam cosi jemně zachvívalo v proudu a vzdáleně připomínalo lidský obličej. Byl to list novin.
Trpělivě přiměla Martu, aby se na vlastní oči přesvědčila o svém omylu. Dívka presto plakala dál, protože tvar papíru působil zlověstně.
"Ted utíkej domů na svačinu," vyzvala ji Venice. "Algy nemůže být daleko. Já ho najdu - možná odběhl na zahrádku před dům a je doma - a třeba si s ním za chvíli zase budeš moc hrát. Chtěla bys?"
Očima plnýma slz jí Marta pohlédla do obličeje, přikývla a pelášila k díře v plotě. Když se Venice narovnala a vydala se nazpět k domu, vvšla ze zadních dveří Patricie Timberla-neová se dvěma muži. Jedním z nich byl její manžel Arthur, člověk, který ve svých čtyřiceti letech vzbuzoval dojem, že zapomněl na svá mladá léta. I Venice, která ho měla ráda
— byla sice ve svých sympatiích a antipatiích mnohem be
nevolentnější než Patricie a měla tendenci chovat se přátel
sky ke každému, kdo se tak choval k ní - musela připustit,
že Arthur působí velice zachmuřeně. Byl to muž zavalený
problémy, který se k nim nikdy nestavěl ani flegmaticky, ani
vzdorovitě.
Patricie se vedla se svým manželem, ale její pohledy velmi často zalétaly ke druhému muži. Keith Barratt, spolumajitel továrny Arthura Timberlanea, byl pohledný chlapík s úzkou čelistí a plavými vlasy ledabyle sčesanými dozadu. Byl sice jen o pět let mladší než Arthur, ale ve svém chování
— zvláště k Patricii, pomyslela si Venice jízlivě - působil
mladistvěji, a také se světácky oblékal.
Když se k nim Venice přiblížila a pozdravila se s nimi, zachytila pohled, který proletí mezi Patricií a Keithem jako zlověstný pták. Pochopila - stísněně, neboť ji to trápilo -, že situace se vyvíjí rychleji, než se domnívala.
"Venice se ten dům líbí, Arthure," řekla Patricie.
"Bojím se vlhka, ta řeka je hrozně blízko," namítl Arthur. Vrazil ruce do kapes a hleděl dolů k řece, jako by čekal, že se každou chvíli vyleje ze břehů a zaplaví je. Zdálo se, že se zdráhá odvrátit oči od řeky a pohlédnout na Venice. "Vrátí se Edgar dnes večer?" zeptal se jí. "Dobře. Co kdybyste k nám zaskočili na skleničku? Rád bych věděl, co si myslí o situaci v Austrálii. Vypadá to dost černě, opravdu hodně černě."
"Arty, ty jsi starý škarohlíd!" ozval se Keith. Jeho hlas zněl tónem jakési veselé výčitky. "Přestaň s tím! Takové hezké odpoledne a ty vedeš samé pohřební řeči. Počkej, až dostaneš tu zprávu, pak teprv uvidíš, jestli jsou na tom všichni opravdu tak špatně. Přijdou Vánoce a obchody se pohnou." Na vysvětlenou dodal k Venice: "Byli u nás z Moxanu, agentury na průzkum trhu, aby zjistili, co nejvíc postihlo náš odbyt. Zítra budeme mít tu zprávu na stole." Legračně protáhl obličej a přejel si po krku ukazováčkem ostrým jako nůž.

"Tu zprávu už jsme měli dostat dneska," řekl Arthur. Stál tam s rukama v kapsách a shrbenými rameny, rozhlížel se po okolí, potom vzhlédl k obloze a unaveným hlasem pronesl: "V tom odpoledním vzduchu je už cítit nádech podzimu. Kde je Algy, Patricie? Pojedeme už domů."
"Ještě bych ale chtěla, aby ses, miláčku, podíval na ten kotel," řekla Patricie.
"Kotel probereme později. Kde je Algy? Ten kluk není nikdy po ruce, když ho člověk shání."
"Někde se schovává," vysvětlovala Venice. "Hrál si na zahradě s jednou holčičkou od sousedů. Musíte se po něm podívat sami. Já už bych vážně měla jet, nebo nestihnu do Edgarova příjezdu nic přichystat. Keithe, byl bys tak lakav a svezl mě domů? Pro tebe to nebude moc velká zajížďka."
"Rád," řekl Keith a snažil se vypadat, že to myslí doopravdy. Rozloučili se a prošli kolem domu k příjezdové cestě. Keith přivezl Arthura z továrny svým vozem, zatímco Patricie měla auto Timberlaneových. Venice se posadila vedle něj a Keith se mlčky rozjel. I když nebyl nijak přecitlivělý, v její přítomnosti ztrácel něco svého sebevědomí, protože věděl, že ona ho příliš neuznává.
Mezi Arthurem a Patricií se rovněž rozhostilo ticho, které se Arthur vzápětí snažil prolomit slovy: "Tak se půjdeme podívat po tom dítěti, když tady není. Možná je dole v altánku. Proč jsi na něj nedohlídla?"
Patricie nechala tuto výzvu k hádce - ze všech jejích lstí mu právě tato vadila nejvíc — bez povšimnutí, a když zamířili k nejvzdálenější části zahrady, poznamenala: "Poslední majitelé to tady nechali pěkně zpustnout. Bude tu víc práce, než jsi schopen ty sám zvládnout. Musíme si vzít zahradníka.
Dáme vytrhat tyhle keře, ta pivoňka by snad mohla zůstat na svém místě."
"Ještě jsme ten dům nekoupili," pravil Arthur mrzuté. Jeho přílišná snaha ji nezklamat způsobila, že zareagoval ještě příkřeji, než měl v úmyslu. Zdálo se, že Patricie nedokáže pochopit, jak se jejich obchody každým dnem blíží katastrofě. Nejvíc však Arthurovi vadilo, jak tyto potíže, které jeho firmu sužovaly stále víc, staví přehradu mezi ním a Patricií. Už dávno mu bylo jasné, že se z nich nestal nikterak soudržný pár. Zpočátku finanční krizi téměř uvítal; doufal, že je zase sblíží, neboť kdysi dávno, ještě než se vzali, dokázala Patricie naslouchat jeho steskům s přirozeným soucitem. Nyní však měl místo toho pocit, že její současný nedostatek pochopení je snad záměrný.
Samozřejmě, že ji poznamenala ta nešťastná záležitost s jejich chlapci. Ale i tak přece velmi dobře znala jeho firmu a její chod. Bývala v Sofftoys sekretářkou, takové nezodpovědné stvoření s pěknou postavou a jiskrnýma očima, se kterým se pak Arthur oženil. I teď si dokázal živě vybavit, jak ho tenkrát její souhlas se sňatkem překvapil. Napadlo ho, že nejspíš není jako ostatní lidé: nezapomínal na příjemné, ale ani na zlé chvíle svého života.
Právě ony příjemné chvíle však zvýraznily jeho nynější trápení.
Jak se plahočil vysokou travou, pokývl hlavou a znovu řekl: "Ano, ještě jsme ten dům nekoupili."
Došli k altánku a otevřeli dveře. Byla to maličká polo-rustikální stavba s ozdobným okřídlím, které sahalo tak nízko, že by se o něj vysoký muž mohl udeřit do hlavy, a s jediným oknem obráceným k řece. V jednom koutě stála složená zahradní křesla, jakási zvetšelá stahovací roleta a prázdná plechovka od oleje. Arthur se s odporem rozhlédl kolem dokola a opět zavřel dveře. Opřel se o ně a pohlédl na Patricii.
Ano, ještě stále mu připadala půvabná, dokonce i po té
hrozné nemoci, smrti svého syna Franka a jedenácti letech manželství. Cítil, jak se mu v prsou dme cosi nesmíme komplikovaného, a jedním dechem jí toužil vypovědět, že pro něj znamená, strašně moc, že se ze všech sil snaží ji neztratit, že by měla vidět, jak od té doby, co explodovaly ty zatracené bomby, celý svět valem upadá, že ví o její náklonnosti ke Keithovi, ale že je tomu rád, jen když bude šťastnější a když ho neopustí...
"Jen doufám, že Algy nespadl do řeky a neutopil se," řekla Patricie a uhnula před jeho pohledem. "Ale snad se mezitím vrátil do domu. Pojd, půjdem zpátky."
"Pat, vykašli se teď na toho kluka. Poslyš, já se ti za všechno omlouvám - myslím tím tenhle život a všechny ty problémy v poslední době. Moc tě miluju, miláčku. Já vím, že jsem trochu nešika, ale ta doba, ve které žijeme..."
Větu ‚Vím, že jsem trochu nešika' už od něj předtím slyšela, používal ji jako omluvu, která jakoby zároveň zná--menala i nápravu. Přestala ho poslouchat, protože se jí v té chvíli vybavila vzpomínka na předloňské Vánoce, kdy ho přemluvila, aby uspořádal večírek pro několik přátel a obchodních známých. Zábava se nevydařila. Arthur vycítil, že něco není v pořádku, a tak - k jejímu zděšení — vytáhl balíček karet a řekl hloučku svých zaměstnanců a jejich žen s velmi neupřímnou hostitelskou žoviálností: "Poslyšte, vidím, že nám zábava nějak vázne - co kdybych vám předvedl pár karetních kouzeL?"
Ještě dnes, když tu stála v tom chladném odpoledni, se znovu červenala hanbou za sebe i za něj. Není horší ostuda než společenská ostuda před lidmi, kteří se na vás stále snaží usmívat. Bylo dojemné, jak se domníval, že pojmenováním skutečnosti ji může nějak změnit.
"Posloucháš mě, Pat?" zeptal se Arthur. Stále se opíral o dveře, jako by se snažil udržet uvnitř něco uvězněného. "Zdá se mi, že mě poslední dobou vůbec neposloucháš. Víš přece, že tě mám rád. Snažím se ti vysvětlit, že Maybum si prostě koupit nemůžeme, alespoň ne v této chvíli. Obchody
jdou příliš špatně. Nebylo by to rozumné. Mluvil jsem dnes s bankovním manažerem a on říkal, že by to nebylo rozumné. Víš, už teď máme dluh. Říkal, že časy budou spíše horší než lepší. Mnohem horší."
"Ale už to bylo domluvené! Slíbils mi to!"
"Bankovní manažer mi vysvětlil..."
"Do háje s bankovním manažerem, do háje s tebou! Co jsi udělal, ukázal jsi mu nějaké nové karetní kouzlo? Když Frank umřel, tak jsi mi slíbil, že..."
"Patry, drahoušku, vím, co jsem ti slíbil, ale teď prostě nemůžu. Nejsme přece žádné děti. Copak nechápeš, že na to prostě nemáme peníze?"
"A co třeba vybrat jednu tvou životní pojistku..." začala, ale potom se ovládla. Pohnul se směrem k ní, ale zastavil se.

Bál se, že když se k ní přiblíží, odstrčí ho. Jeho oblek vypadal zmačkaně, potřeboval vyžehlit. Výraz v její tváři mu připadal cizí. Vztek ji přešel. "Chceš mi říct, že jsme zkrachovali?"
Olízl si rty.
"Tak hrozné to samozřejmě není. Víš přece, že nám lidé z Moxanu ted dělají průzkum trhu. Ale čísla z minulého měsíce jsou opravdu velmi bídná."
Nyní se tvářila naštvaně.
"No tak je to s námi špatné, nebo není, Arthure? Proč mi teda jednoduše neřekneš pravdu? Jednáš se mnou jako s dítětem."
Vrhl na ni bolestný pohled a přemýšlel, kolik jiných věcí by jí měl raději říct. Že ji měl rád pro její dětinské sklony? Že i když se s ní toužil podělit o své problémy, nechtěl ji zároveň zraňovat.' Že potřebuje její pochopení? Že se ted cítí hrozně uboze, když se tady hádají v téhle cizí ošklivé zahradě?
Jako vždycky měl dojem, že jeho slova nejsou schopna vystihnout složitost toho, co cítil.
"Chci jenom říct, Pat, že čísla z minulého měsíce jsou velmi špatná — opravdu velmi špatná."
"Znamená to, že už si nikdo nekupuje hračky?" ^\no, tak nějak." "Ani medvěda Jackieho?" "Ne, má milá, ani medvěda Jackieho ne." Zavěsila se do něho a mlčky spolu kráčeli k prázdnému domu.
Když zjistili, že Algy není ani v domě, zapomněli na okamžik na všechny ostatní problémy, protože začali mít o chlapce strach. Opakovaně volali jméno ve všech těch pražných místnostech, které jim je vracely ozvěnou. Odpo-věd nepřicházela.
Patricie se vyřítila z domu, za neustálého volání proběhla křovím a zamířila k řece, plná strachu z něčeho, co se neopovážila vyslovit. Byla právě na úrovni altánku, když na ni odsud nějaký hlas zavolal: "Marni!" Prudce se otočila tím směrem a spatřila Algyho, jak stojí v příšeří pootevřených dveří. S pláčem se k ní rozletí jako malý projektil. Pevně ho k sobě přistiskla a zeptala se, proč se jim neukázal, když ho tam předtím hledali.
Nedokázal jí to vysvětlit, jenom cosi zmateně blekotal o nějaké holčičce a hře na schovávanou.
Předtím to byla hra; když však jeho otec otevřel dveře altánku a nahlédl dovnitř, zbylo z toho jen zoufalství. Přál si, aby ho otec našel a vzal do náručí. Sám nechápal, proč zůstává skrčený za zahradními křesly a téměř se bojí prozrazení.
Celý zdřevěnělý s mravenčením v nohách se nepohnul, ani když se dveře opět zavřely. Vyslechl rozhovor svých rodičů, důvěrný rozhovor, který byl o to hrozivější, že ho z větší částí nechápal. Odnesl si z něj, že existuje jakýsi strašný svět, s nímž si nikdo - dokonce ani jeho otec -nedokáže poradit, a že namísto pevných a jistých věcí žijí v jakémsi drolivě se rozpadajícím prostředí. Provinilý a vystrašený se skrýval před tímto poznáním za křesly, plný úzkostí, že ho najdou, a v duchu se toho děsil.
"Zachoval seš jako uličník, Algy, slyšíš? Věděl jsi, že o tebe budu mít strach, když je tady kousek ta řeka. A nemáš si hrát s cizími dětmi - už jsem ti říkala, někdy mohou mít nějaké nemoci, o kterých nic nevíš. StyšeJ jsi přece, jak tě voláme, ty jeden — proč jsi okamžitě nevylezl?"
Místo odpovědi jen hlasitě vzlykal.
"Hrozně moc jsi mámu vyděsil. Jsi zlobivý kluk. Proč něco neřekneš? Už si tady nikdy nebudeš hrát, rozuměls? Nikdy!"
"Mami, uvidím zase Martu Broughtonovou, vid, že ano?"
"Ne. My tady bydlet nebudeme, Algy. Táta tenhle dům nekoupí, a ty ted pojedeš domů a zalezeš rovnou do postele. Rozumíš?"
"Byla to jen hra, mami!"
"To byla pěkně ošklivá hra."
Teprve až v autě cestou domů se Algy trochu vzpamatoval a naklonil se ke svému otci, aby ho pohladil po hlavě.
"Tati, až přijedeme domů, ukážeš nám nějaká karetní kouzla?" zeptal se.
"Hned, jak přijedeme domů, si půjdeš lehnout," odvětil Arthur Timberlane chladně.
Zatímco Patricie nahoře dohlížela na Algyho, aby co nejdřív zalehl do postele, Arthur přecházel rozmrzele sem tam před televizí. Barevný příjem byl ten večer mizerný, takže obličeje tří mužů, kteří seděli u stolku ve studiu BBC, získaly bodrý nádech pokožky lidí stížených mrtvicí. Všichni překypovali euforií nad vývojem světové situace, jeden z nich však zřetelně držel hlavní slovo.
Jejich vemlouvavé hlasy Arthura jenom popuzovaly. Neměl k současné vládě důvěru, i když tu předchozí, prová-lečně orientovanou, nahradila teprve před necelým rokem. Neměl ani důvěru k lidem, kteří tuto vládu podporovali. Výměna vlád podle jeho názoru jenom jasně dokazovala pošetilost jakékoliv víry v politickou nápravu podmínek lidského života.
V průběhu šedesátých a sedmdesátých let dvacátého století, v období, které představovalo větší část jeho života, se Arthur pyšnil tím, že ho nepoznamenal strach z nebezpečí nukleární války. "Pokud by k tomu skutečně došlo — hm, bylo by to zlé, ale i když si budu dělat starosti, stejně to neodvrátím," - to byl jeho postoj k celé záležitosti, postoj člověka z ulice. Koneckonců, to politici byli placení za to, aby si lámali hlavu; on sám si zatím prošlapával cestu vzhůru ve firmě Sofftoys Ltd., kde v šedesátých letech začínal jako obchodní zástupce.
Zkoušky bomb se střídavě dostávaly na pořad dne s tím, jak spolu komunistické a západní země neustále hrály jakési nepochopitelné ideologické hry, ustavičné výbuchy už nikdo nepočítal a všechny už nudily pruežitostné poplašné zprávy o narůstající radioaktivitě na severní polokouli a nadměrných dávkách strontia v kostech laponských sobů nebo v zubech školáků ze St. Louis.
Na počátcích cestování do vesmíru, které se začalo rozvíjet v šedesátých a sedmdesátých letech, kdy byl prozkoumán Mars, Venuše, Merkur a Jupiter, se zdálo naprosto přirozené, když dvě ústřední světové mocnosti vyhlásily, že provedou sérii ‚řízených' nukleárních výbuchů v kosmu. Americká ‚duhová bomba' ze začátku šedesátých let byla první z mnoha. Někteří lidé — dokonce i vědci - sice reptali, ale jejich protesty zůstaly bez odezvy. A hodně lidí se

domnívalo, že odpalovat bomby mimo zemskou atmosféru musí být bezpečnější.
Ale nebylo to bezpečnější. Člověk už předtím mnohokrát jednal v nevědomosti, tentokrát si však jeho nevědomost vyžádala vysokou cenu. Van Allenovy pásy, tyto pruhy kosmické radiace obemykající Zemi, byly uvedeny nukleárními výbuchy ráže mnoha megatun do stavu prudké aktivity. Pásy začaly pulsovat, stáhly se a roztáhly, a pak se opět trochu stáhly. Viditelně se tyto poruchy projevovaly jen málo, kromě velkolepého divadla jižní a severní polární záře, která sahala téměř až k rovníku. Pro život na Zemi však byly
následky poruch mnohem závažnější. Biosféru dvakrát krátce zasáhlo nebezpečné záření.
Dlouhodobé následky tohoto ozáření se nyní, po necelém roce, ještě nedají předvídat. Ale okamžité následky se už projevily. Většina světové populace bezprostředně poté ulehla s nemocí, připomínající chřipku a žaludeční nevolnost, ale hodně lidí se opět uzdravilo. Nejvíce byly postiženy děti, mnoho z nich - podle toho, jak dlouho byly záření vystaveny - přišlo o vlasy a nehty nebo zemřelo jako Frank Timberlane. Ženy, které byly v té době v jiném stavu, samovolně potratily. Zvířata, a zvláště savci pohybující se ve volné krajině, byla postižena podobně. Zprávy z ubývajících rezervací v Africe naznačovaly, že velkou divoce žijící zvěř ozáření vážně poškodilo. Pouze pižmoni v Grónsku a otužilí sobi na severu Skandinávie (kde předcházející generace pravděpodobně získaly jakousi imunitu vůči kosmickému a jinému záření) zůstali patrně bez jakýchkoliv následků. Velké množství - podle některých odborníků až 85 procent — psů a koček onemocnělo; rozvinula se u nich prašivina nebo rakovina, takže je bylo nutno utratit.
Arthura napadlo, že všechny tyhle výsledky ted vedou lidi k ponaučení, které měli mít na paměti už dávno předtím: Nikdy se nespoléhat na bandu mizerných politiků, že za vás budou myslet. Měli mít dost rozumu na to, aby odpálili ty své zpropadené bomby na Měsíci.
Když se sklonil, aby vypnul televizi, zabudovanou ve zdi, a nechal ty tři vemlouvavé muže zmizet ve tmě, vešla do pokoje Patricie. Nesla košili a kalhoty, které chtěla hodit do pračky.
Algy je nešťastný. Zahnala jsem ho do postele, ale chce, abys za ním pošel," řekla.
"Nepůjdu za ním. Mám ho dneska už po krk."
"On tě chce, Arthure. Má tě rád."
"Ještě se na něj pořád zlobím, takhle se mi schovávat. Ne, vlastně se ani nezlobím. Ale ty jsi u něj byla, vid, a prozradila jsi mu, že nebudeme bydlet v Maybumu?"
"Někdo mu to říct musel, Arthure. Měla jsem dojem, že na to nemáš dost odvahy."
"Ach, přestaň s těmi výčitkami, drahá. Víš, že jsem se ještě nevzpamatoval z Frankovy smrti."
"Nejdřív je to firma, pak je to Frank! Fakticky, Arthure, ty si určitě myslíš, že mě asi netrápí to samé. Jenomže někdo se přece musí postarat o to, aby fungovala domácnost a vůbec."
"Nebudem se přece hádat. Už takhle je to všechno dost bídné."
"Já se nehádám, jen ti to oznamuju."
Zoufale na ni pohlédl, zamračil se a zavrtěl hlavou, v rozpacích, zda má být smutný anebo vzpumý, až nakonec dosáhl neurčitého spojení obojího. "Jenom jsem chtěl, abys mě trošku povzbudila, jinak bych o tom nemluvil."
"Ty si skutečně zasloužíš soucit, Arthure," odsekla ostře. "Nemůžu tě vystát, když se takhle šklebíš, opravdu ne." Přešla ke zdi a znovu zapnula velkou obrazovku. "Raději se seber a běž popřát Algymu dobrou noc. On taky potřebuje trošku povzbudit."
"Jdu ven. Mám všeho po krk."
Odrazoval do chodby a s námahou se nasoukat do svého těžkého modrého keprového kabátu. Patricie odvrátila zrak od jeho žalostného snažení s vědomím, že ať řekne cokoliv, vyvolá pouze další hádku. Když otevřel domovní dveře, zavolala na něj: "Nezapomeň, že asi za půl hodiny tu budou Edgar s Venice."
"Přijdu o něco později," odpověděl. Neměla jediný důvod mu nevěřit.
Na desce pracovního stolu, chaotickém loži z papírů, reklamních brožurek a fasciklů, ležel rozvalený plyšový medvěd. Byl to zvláštní medvěd. Měl černé sanitko na oči a malou tartanovou sukni s tlumokem. V podpaží držel dudy. Byl to medvěd Jackie, nejprodávanější hračka firmy Soff-toys - v dobách, kdy se ještě hračky kupovaly.
Arthur Timberlane smetl hračku na zem, aniž si povšiml škodolibosti v medvědově jednookém pohledu, a vzal si ze stolu balík dopisů. Tak tam seděl v té opuštěné továrně a četl si je, schoulený ve své malé kanceláři v přízemí, zatímco venku rámusila nákladní auta, mířící po Staines Road do středu Londýna. Ani si nesvlékl kabát.
Všechny dopisy vyprávěly stejný příběh. Asi nejvíc ho zasáhl ten od jejich nejcennějšího zástupce, starého Percyho Pargettera, který pracoval pro firmu už od konce čtyřicátých let a dostával pouze komisi, dokud to Arthur nezměnil. Percy byl dobrý zástupce. Zítra ráno Arthura navštíví, zatím jen objasňuje situaci. Jeho hračky už nikdo nekupuje; maloobchod i velkoobchod omezil nákup téměř na nulu, protože prodejny jsou zahlcené. Zákazníci už neprojevují o jejich hračky zájem. Percy psal, že dokonce jeho nejstarší obchodní přítel sebou trhl, když spatřil ve dveřích jeho tvář. Percy se domníval, že jim určitě nějaký obávaný rival vypálil rybník.
"Ale kdo? Kdo?" ptal se zoufale Arthur sám sebe. Z obchodních kruhů a finančních novin věděl, že podmínky pro prodej hraček jsou celkově velmi špatné. Tolik mu bylo známo. Bylo známou skutečností, že finance a průmysl kolísají' mezi konjukturou a krizí, až na to, že za posledního půl roku nabraly tyto výkyvy daleko bouřlivějších forem. Odhodil dopisy zpátky na stůl a zavrtěl nad nimi hlavou.
Prozatím učinil všechno, co bylo v jeho silách, alespoň do té doby, než lidé z Moxanu přijdou s tou zlověstnou zprávou. Ve spolupráci s Keithem omezil výrobu na minimum, loutkové filmy, které měly v televizi propagovat medvěda Jackieho, odložil na Vánoce, zastavil dodávky, vyvinul nátlak na věřitele, zrušil přesčasy, zmrazil smlouvu s firmou Straplastics, odsunul na neurčito plány na chřestítko Veselá mořská panna. A opustil myšlenku na stěhování...
Přistoupil ke kovové kartotéce, vyhledal poslední dopis z Moxanu a vyhledal jméno Gaylorda K. Cottage - ne, že by snad tohle jméno mohl člověk normálně zapomenout,

pomyslel si roztrpčeně. Cottage byl bystrý mladík, který stál v čele výzkumu Moxanu, jež měl za cil vysledovat příčiny jejich krize. Arthur pohlédl na hodinky. Ne, ještě není tak pozdě. Mohl by ještě zastihnout Cottage v kanceláři.
Telefon chvíli na druhé straně vyzváněl. Arthur tiše seděl a poslouchal vyzvánění a dopravní hluk doléhající do kanceláře. Konečně se ve sluchátku ozval nabručený hlas a zeptal se, co si přeje. Obrazovka se vyjasnila a na Arthura z ní pohlédl kulatý starecký obličej. Byl to noční vrátný; po chvíli naléhání se uvolil zavolat Cottageovu linku a přepojit ho.
Cottage se objevil téměř okamžitě. Seděl u psacího stolu v prázdné místnosti jenom v košili. Do čela mu padala kadeř vlasů a měl nakřivo kravatu. Arthur ho na tu dálku jen stěží poznal a zároveň si uvědomil, že nevypadá zdaleka tak nonšalantně jako při návštěvách v Sofftoys. Když promluvil, jeho hlas zněl k Arthurovu ulehčení poněkud méně nesympaticky a pochromované, než na jejich posledním jednání.
"Vaše zpráva je na cestě, pane Timberlane," řekl. "To drobné zpoždění nebylo naší vinou. Velmi se omlouvám, že se k vám ta zpráva nedostane dřív, ale víte - panebože, je to strašný krach! Poslyšte, pane Timberlane, musím si o tom s někým popovídat. Raději mě dobře poslouchejte, dokud mi úplná vládní cenzura nezakáže mluvit."
Vytřeštěně hleděl na Arthura. Buď byla na přenosu mizerná barva, nebo byl velmi bledý.
Arthur si ve svém modrém keprovém kabátu připadal jako ztracený a byla mu zima.
"Poslouchám, ale nevím, jak to myslíte s tou cenzurou, pane Cotagge. Samozřejmě, že chápu vaše osobní problémy, ale..."
"Ach, tohle ale není jen můj osobní problém, příteli, ani zdaleka ne. Počkejte moment, zapálím si cigaretu..." Sáhl po krabičce na stole, zapálil si a vdechl kouř. "Podívejte, vaše firma zkrachovala, je na dně a vyřízená! Jasněji vám to už říct nemůžu, že? Váš partner, Keith Barratt, se naprosto zmýlil, když tvrdil, že jste byli vytěsněni z tmu jinou firmou. Udělali jsme si průzkum a zjistili jsme, že jste všichni na stejné lodi, všechny firmy od těch největších až po ty nejmenší. Výsledná čísla to jasně ukazují. Skutečnost je taková, že už nikdo nekupuje hračky."
"Ale tyhle letní krize přece občas přicházejí a..."
Cottage na monitoru před ním mávl rukou a zašklebil se.
"Věřte mi, tohle v žádném případě není sezónní krize, pane Timberlane. Tohle je něco mnohem závažnějšího. Mluvil jsem tady s ostatními kolegy. Neprobíhá to jen v hračkářském průmyslu. Znáte například firmu Johnchem, která se specializuje na široký sortiment výrobků pro děti od hotových páskovaných jídel až po zásypy? Je také naším zákazníkem. Jejich postavení je ještě horší než vaše, a to mají desetinásobně vyšší náklady! Je jasné, že jsou v tom s vámi i výrobci kočárků."
Arthur zavrtěl hlavou, jako by pochyboval o pravdivosti toho, co slyší. Cottage se naklonil dopředu, až se obraz jeho nosu rozmazal.
"Víte, co to znamená?" zeptal se. Zamáčkl cigaretu do popelníku a vyfoukl kouř z plic na obrazovku. "To znamená jediné - od toho neštěstí s van Allenovými pásy v loňském květnu se nenarodily vůbec žádné děti. Nemůžete prodávat, protože nemáte žádné zákazníky."
"Tomu nevěřím! Tomu nemůžu uvěřit!"
Cottage nepřítomně šátral v kapse a hrál si s cigaretovým zapalovačem.
"Nikdo tomu neuvěří, dokud to nebude oznámeno oficiálně, ale my jsme to ověřovali na hlavní matrice v Somer-set House a na matrice v Edinburku. Sice nám nfc neprozradili - ale z toho, co zamlčeli, nám naše ukazatele pomohly udělat vlastní závěry. Naši zahraniční zákazníci do jednoho hlásí totéž. Všude jsou na tom stejně - nejsou děti!"
Mluvil takřka se škodolibou rozkoší, nakloněný kupředu, oči přimhouřené do úzkých štěrbin ve světlech videotelefonu.
Arthur vypnul obraz. Nemohl snést pohled na Cottage a nechtěl ani, aby se Cottage díval na něj. Držel si hlavu v dlaních a matně vnímal, jaká je mu zuna a jak se chvěje.
"To je všeobecný krach," řekl. "Konec světa."
Cítil hrubé strniště svých tváří.
"Tak zlé to zase není," promluvil Cottage z temné obrazovky. "Ale vsadím se s vámi o pětku, že normálních obchodních podmínek se nedočkáme dřív než v takovém roce 1987."
"Pět let. To je pro mě stejné jako konec světa. Jak bych se mohl pět let udržet nad vodou? Mám rodinu. Ach, co mám dělat? Panebože..." Vypnul i zvuk, když viděl, že se Cottage chystá vychrlit další dávku špatných zpráv, zůstal civět na nepořádek na pracovním stole, aniž by jej vnímal. "To je konec toho mizerného a prašivého světa. Ach, Bože... Totální krach..."
Sáhl do kapsy pro cigarety, ale nalezl jen balíček karet. Nehnutě seděl a zoufale si ho prohlížel. V krku mu narůstal knedlík jako nějaká fyzická překážka; slané pálení v očích ho nutilo přivřít oči. Upustil karty na zem vedle medvěda Jackieho, vyrazil z továrny ke svému autu a ani za sebou nezavřel dveře. Plakal.
Po Staines Road rachotil konvoj vojenských vozidel. Nastartoval auto a když vyrazil směrem k silnici, pevně sevřel volant.
Patricie právě nalila Venice a Edgarovi první skleničku, když vtom se rozdrnčel domovní zvonek Šla otevřít a za dveřmi stál usměvavý Keith Barratt. Galantně se uklonil.
"Projížděl jsem kolem továrny a na dvoře jsem zahlédl Arthurovo auto, tak jsem si řekl, že byste třeba uvítala nějakou společnost, Pat," řekl. "Myslím konkrétně moji společnost."
Jsou tady Venice a Edgar Harleyovi, Keithe," pronesla hlasitě, aby ji bylo slyšet až do obývacího pokoje. "Tak pojdte přece dál a přidejte se k nám."
Keith sebou škubl, rezignovaně rozhodil ruce a přehnaně kultivovaným tónem pravil: "Ach, bude mi potěšením, paní Timberlaneová."

Když mu nabídla skleničku, pozvedl ji a řekl společnosti: "Tedy, na šťastnější zítřky! Musím říct. že se všichni tři tvářite poněkud sklesle. Měl jste špatný let, Edgare?"
"Řekl bych, že naše skleslost je dosti oprávněná," odvětil Edgar. Byl trochu obtloustlý, ale typ muže, jemuž obuoust-lost docela sluší. "Právě jsem vyprávěl Venice a Patricii o tom, co jsem se dozvěděl v Austrálii. Předevčírem jsem v Sydney seděl na nějaké večeři vedle biskupa Aitkena a on si stěžoval, že Austrálii zachvátila náhlá vlna bezvěrectví. Tvrdil mi, že za poslední rok a půl bylo pokřtěno pouhých sedm dětí - sedm v celé Austrálii!"
"Nemůžu říct, že bych právě z toho měl mít tak zoufale sebevražednou náladu, jako vy," poznamenal Keith s úsměvem a pohodlně se usadil na pohovku vedle Patricie.
"Biskup se mýlil," poznamenala Venice. "Na té konferenci, které se Edgar zúčastnil, jim prozradili pravý důvod mizivého počtu křtů v Austrálii. Raději bys to Keithovi měl říct hnedTEde, protože jeho se to také týká a o víkendu to stejně bude oficiálně vyhlášeno."
Edgar s vážnou tváří pronesl: "Biskup neměl žádné děti u křtu, protože žádné děti nejsou. Smršťování van Allenových pásů způsobilo, že se všichni lidé dostali do kontaktu s tvrdým zářením."
"To dávno víme, ale většina z nás přece přežila," namítl Keith. "Jak jste to mysleli s tím, že se mě to týká osobně?"
"Vlády jednotlivých zemí to dosud udržují v tajnosti, Keithe, zatímco se pokoušejí zjistit, jak velké škody tohle -eh, neštěstí napáchalo. Je to velmi choulostivá věc, a to z mnoha důvodů; tím hlavním však je, že následky různých typů radioaktivního záření nejsou dosud zcela prozkoumaný a že jsme jim v tomto případě nadále vystaveni."
"Tomu nerozumím, Ede," řekla Venice. "Chceš říct, že van Allenovy pásy se od té doby stále roztahují a smršťují?"
"Ne, zdá se, že nyní jsou opět v klidu. Ale jejich pohyb způsobil, že celý svět je tečí do jisté míry radioaktivní. Existují různé druhy záření, některé vniklo do našich těl jen krátce. Jiné, jako například radioaktivní izotopy stroncia a cesia s dlouhodobým rozpadem, se udržuje v atmosféře a proniká do našich těl kůží, nebo když jíme, pijeme a dýcháme. Nemůžeme se mu vyhnout a navíc naše tělo tyto částice bohužel vstřebává a zavádí je do našich životně důležitých orgánů, kde můžou velmi poškodit buňky. Některá taková poškození možná ani nikdy nezjistíme."
"V tom případě bychom ale přece měli všichni žít v krytech," zvolal Keith rozzlobeně. "Edgare, vy mi prostě chcete zošklivit tohle pití. Jestli je to pravda, tak proč naše vláda něco nepodniká, místo toho neustálého zatajování?"
"Chcete říct, proč něco nepodniká Organizace spojených národů," řekla Patricie. "Tohle je celosvětová záležitost."
"Už je příliš pozdě na to vůbec něco podnikat." ozval se Edgar. "Od okamžiku, kdy ty bomby odpálili, bylo už na všechno pozdě. Celý svět prostě nemůže zalézt do podzemí a vzít si s sebou potraviny a vodu."
"Takže vy nám jinými slovy tvrdíte, že kromě tohoto přechodného nedostatku dětí můžeme časem počítat i se spoustou případů rakoviny a leukémie, je to tak?"
"Přesné tak a možná se taký zkrátí lidský život. Na takové poznání je ale ještě příliš brzy. Bohužel o celém problému víme mnohem méně, než jsme předstírali. Je to nesmíme komplikované."
Keith si uhladil své neukázněné vlasy a pohlédl smutně na obě ženy.
"Váš manžel se vrátil s kupou veselých novinek," řekl. Jsem rád, že to neslyší Arthur - už takhle je dost sklíčený. Vypadá to, že medvědovi Jackiemu nejspíš dáme padáka a začneme místo něj vyrábět krucifixy a rakve, co říkáte, Pat?"
Edgar odstrčil svou skleničku a poposedl si na kraj křesla. Jeho vystouplé břicho se zavlnilo a oči mu planuly, jako by se chystal mluvit dál. Rozhlédl se po útulném pokoji s italskými polštáři a dánskými lampami, a řekl: "Účinky záření nám vždycky připadají podivné, obzvláště když jsme byli, jako v tomhle případě, vystaveni širokému spektru záření relativně mírných dávek. Jenomže máme smůlu, protože nejvnímavějšími živočichy se ukázali být právě savci, a z nich zase nejvíc člověk sám.
Zřejmě nemá smysl, abych zabíhal do příliš velkých podrobností, ale chci jenom říct, že radioaktivní materiál se může koncentrovat a destruktivně působit na kterémkoliv místě lidského těla, takže se může stát, že jeho zhoubný účinek se soustředí na jediný orgán - vzhledem k tomu, jak už jsem říkal, že v těle existují účinné mechanismy, jak tento materiál zachytit. Takže například radioaktivní jód se shromažďuje ve štítné žláze. Jeho kritické množství pak může tuto žlázu úplně zničit. A my máme momentálně zničené gonády."
"Sex nastavuje svou ošklivou tvář," vykřikl Keith.
"Možná, že je to naposledy, Keithe," pravil Edgar tiše. "Gonáda, jak určitě sám víš, je orgán, produkující pohlavní buňky. Statistiky rostoucího množství potratů, rození mrtvých dětí a zrůd od loňského května ukázaly, že veškeré lidské gonády utrpěly vážné poškození zářením, kterému jsme byli a dosud jsme vystaveni."
Venice se postavila a začala nervózně přecházet po místnosti.
"Mám pocit, že z toho snad zešílím, Edgare. Ty tomu všemu věříš? Víš, ta konference... Chceš říct, že už se nikde nebudou rodit děti?"
"To se zatím nedá říct. A navíc může v celé situaci klidně nastat nějaké nepředvídané zlepšení už třeba příští rok. Úbytek porodnosti zatím nedosáhl celých sta procent. Bohužel z oněch sedmi dětí v Austrálii, o kterých se zmiňoval biskup Aitken, už od křtu šest zemřelo."
"To je hrůza!" Venice zkameněla uprostřed pokoje a bouchla se rukou do čela. "Připadá mi naprosto strašné, že pár mizerných bomb dokáže způsobit něco tak katastrofálního! Kdyby je aspoň odpálili jenom na Zemi! Jak to, že jsou ty zatracené van Allenovy pásy tak nestabilní?"
"Ruský profesor Zilinkov na konferenci upozornil na to, že van Allenovy pásy mohou být opravdu nestabilní a lehce aktivovatelné i menší dávkou radiace, přicházející ze Slunce nebo ze Země. Domnívá se, že stejné smršťování, které nás postihlo nyní, se udalo také na konci druhohor. Je to možná trošku fantastické, ale docela dobře by to vysvětlilo náhlé vyhynutí všech druhů dinosaurů. Vymřeli, protože jejich go-nády přestaly fungovat."
"Za jak dlouho se uzdravíme? Jestli vůbec někdy?" zeptala se Venice.
"Z té podobnosti s dinosaury teda nejsem právě nadšená," řekla Patricie, vnímající Keithův upřený pohled.

Je tu však jedna pozitivní stránka věci," zvolal Keith optimisticky a zdvihl nadějné prst. "Pokud tahle vlna sterility zaplaví celý svět, bude znamenat zatracenou úlevu pro země jako je Čína a Indie. Celé roky úpěly nad tím, že se jejich obyvatelstvo rozmnožuje jako králíci! Ted budou mít příležitost nechat své řady trochu prořídnout. Pět let - nebo budíme štědřejší a řekněme deset let - bez dalších dětí by podle mě mohlo vyřešit spoustu světových problémů, ještě před nástupem nové generace!"
Patricie se vedle něj zhroutila a chytla ho za klopu.
"Ach, milý Keithe," vzlykala, "vy opravdu umíte člověka povzbudit!"
Byli natolik zabraní do hovoru, že ani neslyšeli, když doktor MacMichael zaklepal na dveře. Na okamžik zůstal stát, poslouchal hlasy, jež k němu zevnitř doléhaly, a váhal, jestli má vstoupit. Keith Barratt nechal dveře trochu pootevřené. Otevřel je dokořán a nerozhodně vykročil do haly.
Na schodech stála, zpola ukrytá ve tmě, malá postavička v pyžamu.
"Ahoj ještěrko, co tady děláš?" zeptal se doktor srdečně.
Když se pohnul směrem k němu,- chlapec ustoupil o schod výš a varovně zvedl prst.
"Pšt, nedělejte rámus, doktore! Baví se tam o vážných věcech. Já nevím o čem, ale mám pocit, že to asi bude o mně. Dneska jsem provedl něco ošklivého."
"Radši utíkej do postele, Algernone. Honem, zpátky do pokoje! Já půjdu s tebou." Vzal chlapce za ruku a vyšli zbytek schodů společně. "Kdepak je medvěd Jackie? Taky se plíží po domě bez županu?"
"Ten už je v posteli, protože je hodný. Myslel jsem, že to je táta. Proto jsem se vydal dolů. Chtěl jsem se mu omluvit za to, co jsem provedl."
MacMichael upíral zrak na špičky svých bot. "Jsem si jistý, že by ti odpustil, ještěrko, ať už to bylo cokoliv -nevěřím ti, že bys provedl něco moc špatného."
"Táta a já si myslíme, že to bylo špatné. Proto s ním musím mluvit, je to důležité. Nevíte, kde je?"
Starý doktor chvíli mlčel. Stál u chlapcovy postele a sledoval ho, jak zalézá pod peřinu s medvědem v tartanovém pyžamu. Nakonec řekl: "Algernone, už jsi skoro velký kluk. Tak se nesmíš zlobit, že teď svého tátu neuvidíš - no, nějaký čas. Budeš mít kolem sebe jiné lidi, a všichni se ti budeme snažit moc pomáhat."
"Dobře, ale brzy se s ním musím zase vidět, protože mě má naučit to kouzlo se čtyřmi esy. Když budete chtít, tak vás to taky naučím, až to budu umět."
Algy se zavrtal pod peřinu, až z něho vykukovala pouze čupřina vlasů, nos a dvě oči. Upřeně koukal na doktora, který tam starostlivě postával ve známém starém kabátě.
"Ty víš, že já jsem tvůj kamarád, Algernone, vid?"
"Určitě jste, protože jsem slyšel, jak máma povídala tetě Venice, že jste mi zachránil život. Málem jsem si vyčerpal naději na záchranu, vidte? Ale chtěl bych vás o něco poprosit, něco hrozně důležitého?"
"Pověz mi, o co jde, a já to zkusím."
"Myslíte, že bych vám to mohl jenom pošeptat?"
Doktor MacMichael přistoupil těsně k posteli a sklonil se nad polštářem.
"Tak ven s tím, kamaráde," řekl.
"Vy znáte tu plešatou holku Martu Broughtonovou? Měli jsme bydlet vedle nich, jenže já jsem to zvrzal. Nemohl byste přemluvit tátu, aby ji sem přivezl? Chtěl bych si s ní hrát."
"Slibuju, že to zařídím, Algy. Slibuju."
"Ona je děsně plešatá - teda fakticky plešatá, ale líbí se mi. Možná jsou holky bez vlasů lepší."
"Postarám se, aby sem přijela ještě tento týden, protože ji mám taky rád," zašeptal doktor.
"Páni, vy jste hrozně hodný doktor. Ukážu vám, jakou mám radost - nerozbiju už ani jeden teploměr!"
Doktor MacMichael uhladil chlapci vlasy a odešel z pokoje. Aby ovládl své dojetí, zastavil se před schodištěm, narovnal si vázanku, a pak sešel dolů oznámit ostatním zprávu o té automobilové nehodě.
7 ŘEKA: KONEC
Divoká zvěř se na Zemi rozšířila v tak velikém množství jako nikdy předtím. V jejím obrovském rozmachu sice některé druhy chyběly, ale počty těch ostatních byly nebývalé hojné.
Země měla nesmírnou schopnost regenerace a uchová si ji i nadále, dokud bude slunce zalévat planetu stejnou energií jako dnes. V průběhu nejrůznějších epoch udržovala při životě množství nejroztodivnějších druhů života. Flóra a fauna na tomto hřbetu pevniny, odvrženém z evropského kontinentu a nazývaném Britské ostrovy, už nikdy nedosáhla své bohatosti, které se těšila před obdobím pozdních čtvrtohor. Tehdy severní polokouli pokryly ledovce a vytlačily veškerý život dále na jih. Ale led opět ustoupil a život se vrátil do svých severních držav. Koncem čtvrtohor začal, jakoby otevřením nějaké obří dlaně, do pustých oblastí znovu proudit život. Nástup člověka pouze dočasně ovlivnil vydatnost tohoto toku.
Nyní se tento proud změnil v záplavu okvětních lístků, listů, kožešin, šupin a peří. Nic jej nemohlo zarazit, ačkoliv si zároveň uchoval svou vnitřní rovnováhu. Sílil každým létem a vléval se do míst, která v mnoha případech opustil v dobách, kdy se na zemi objevil homo sapiens.
Letní noci byly krátké. Uchovávaly si něco z průzračnosti dnů a svou vdahost pozbývaly teprve ve chvíli, kdy první paprsky opět zalily krajinu. Tento výdech chladného vzduchu, přicházející s úsvitem, načechrával srst zvírat a peří bezpočtu ptáků v okamžiku, kdy se probouzeli do dalšího dne svého života.
Halas těchto tvorů představoval první zvuky, které každé ráno doléhaly do stanu, postaveného tak blízko vody, že se jeho odraz zrcadlil na její hladině.
Když tehdy Šedivous, Marta a Charley Samuels vstali, uvědomili si, že se nacházejí na břehu široké Temže, tonoucí v mlze. Nový den se rodil v zahalené krajině, ověnčený myriádami poletujících divokých kachen. Mlha postupem času

získávala oranžový nádech, rozpouštěla se a odhalovala kachny létající nad jejich hlavami, nebo plující v konvo-jích po lesklé hladině.
Ještě než se zcela vyjasnilo, šelest křídel jim prozradil, že po obloze táhnou neviditelní hosté. Divoké husy mířily za potravou. Přesouvaly se s tlumeným hučením, které se slévalo s vrzáním letících labutí. Menší ptáci létali výše. Vyskytovali se tu i dravci, orli a sokoli, kteří v těchto oblastech rozhodně nebyli doma.
Někteří ptáci, od malých čírek až po husice, vykračující si v krásném opeření bahnem, sem museli na své cestě za potravou urazit značné vzdálenosti. Mnoho tažných ptáků sem přivedla neúprosná nutnost: jejich malá neopeřená mlá-data by během osmi hodin bez potravy pošla hladem, a tak s nimi jejich rodiče přilétali do severnějších zeměpisných šířek, kde v tomto ročním období denní světlo trvalo déle.
Lidé byli mezi těmito živými tvory v kraji mlh a vody nejméně vázáni nějakými přírodními imperativy. Na rozdíl od hojného ptačího světa kolem však také neměli žádné instinkty, které by je na jejich pouti vedly. Tři dny po odplutí z Oxfordu se jim cesta k ústí řeky ztratila v bludišti vodních kanálů.
Věděli, že nebude snadné nalézt cestu ven, ale v této
chvíli je ovládl pocit volnosti a necítili žádnou potřebu opustit oblast, tolik překypující potravou. Marta vynikala v přípravě polévek a pokrmů z volavek, hus a kachen. Nespočetné ryby jako by jen čekaly, až je někdo vytáhne z vody. V této činnosti měli jen málo lidských konkurentů. Těch několik málo přicházelo většinou po severní straně záplavy, z osad v okolí Oxfordu, které se ještě zachovaly. Opět viděli útočit hranostaje, i když ne ve smečkách, a zahlédli zvíře, které považovali za tchoře, jak se prodírá rákosím s divokou kachnou v tlamě. Spatřili i ondatru a nutrii a na místě, kde třetí noc tábořili, vedla dolů k vodě stopa nějaké vysoké zvěře, která tudy chodila pít.
Následujícího rána stál Šedivous s Martou u ohně a vařili rybu s mátou a řeřichou, když vtom se za nimi ozvalo: "Zvu se na snídani!"
Sveslem vytaženým z vidlice, z něhož odkapávala voda, k nim připlouval Jeff Pitt v mnohokrát spravovaném člunu.
JZ. vás se teda vyklubali pěkní kamarádi," zavolal na ně přes vodu. "Jen jsem si vyjel s několika přáteli na malou loveckou výpravu, a když se vrátím do Oxfordu, zjistím, že starý Charley je pryč a jeho bytná je zničená žalem. Letím do koleje Christ Church, ale vy dva jste taky zmizeli. Pěkně jste se ke mně zachovali!"
Marta se Šedivousem, zahanbeni nádechem zlosti, který vydali v jeho slovech, sešli ke břehu, aby se s ním pozdravili. Zatímco mu pomáhali zajistit člun, vyprávěl jim, jak poté, co zjistil, že skutečně opustili Oxford, se snažil odhadnout směr, kterým se vydali; líčil jim to, jako by chtěl zdůrazňovat svou inteligenci. Celý zdřevěnělý vylezl na břeh a potřásl si s nimi rukama, aniž jim přitom pohlédl zpříma do očí.
"Víte, nesmíte na mě zapomínat," vyčítal jim. "My přece k sobě patříme. Vám to možná připadá už celá věčnost, Šedivousi, ale já jsem nezapomněl, že jste mě klidně mohl zabít, když jsem vás měl tenkrát zastřelit."
Šedivous se zasmál. "Tahle myšlenka mě jakživ nenapadla."
"Ach, to je jasné, protože si s vámi zrovna třesu rukou.
Co to tam vaříte? Ted když budu zase s vámi, postarám se vám o přísun jídla."
"Dneska dopoledne jsme se rozhodli, že zazeném hlad lososem, Jeffe," řekla Marta a vykasala si sukni, aby si mohla dřepnout k ohništi. "Tohle musí být po dvou stech letech první losos chycený v Temži."
Pitt si založil ruce a s despektem pohlédl na rybu. "Chytím vám větší kousky, než je tenhle, Marto. Potřebujete mě u sebe - čím jsme starší, tím víc potřebujeme své přátele. Kdepak je ale ten svatý Samuels?"
"Vyrazil si na ranní procházku. Až se vrátí a uvidí vás tady stát, bezpochyby se vyděsí."
Když se Charley vrátil a dostatečně poplácal Pitta po zádech, usedli společně k jídlu. Opar se zvolna rozpouštěl a odhaloval stále větší část jejich okolí. Svět rozevíral náruč, ukázalo se nebe i jeho odlesk na hladině.
"Víte, tady byste se mohli celkem lehce ztratit," řekl Pitt. Ted, když už pominula prvotní radost z opětovného shledání, nasadil svůj obvyklý bručivý tón. "Někteří z těch chlapíků, co jsem poznal v Oxfordu, bývali v téhle oblasti piráty a jakýmisi převozníky, dokud příliš nezestárli a nezačali se věnovat pytlačení. Neustále mi vyprávěli o těch starých časech, a taky říkali, že tu před lety probíhaly velmi kruté bitky. Víte, nazývají to tady Korábové moře."
"Slyšel jsem o něm v Oxfordu," přitakal Charley. "Prý se pořad zvětšuje, ale dnes už je jen málo lidí, kteří by ho mohli zmapovat."
Pitt měl na sobě kalhoty a dvě stará saka. Ted sáhl do náprsní kapsy spodního saka a vytáhl čtverec papíru, který rozložil a podal Šedivousovi. Šedivous ten papír poznal; byl to jeden z letáků, rozdávaných během poslední veřejné výstavy Balliolových dětí. Na druhé straně byla inkoustovým perem nakreslená mapa.
"Znázorňuje, jak ted vypadá tenhle kraj, alespoň podle mých kamarádů, kteří prozkoumali jeho větší část," poznamenal Pitt. "Rozumíte tomu?"
Je to dobrá mapa, Jeffe. I když v ní chybí názvy, lze snadno rozeznat staré obrysy. Korábové moře leží určitě na místě bývalého Berkshirského hrabství."
Marta a Charley mu nahlíželi přes rameno do mapy. Na jižním okraji Korábového moře byl vyznačen Goring. Tam se na obou březích staré řeky stýkaly dva hřebeny kopců Chilternské a Berkshirské pahorkatiny. Řeka se v tomto místě zanesla, a její hladina začala stoupat a zaplavovat krajinu na sever odtud, kde se mezi klínem dvou kopců na jedné straně a Cotswoldskou vrchovinou na druhé vytvořil jakýsi trojúhelníkovitý žlab.
Charley pokýval hlavou. "I když má k moři daleko, bude mít jistě od východu k západu nejmíň dvacet mil, a možná patnáct napříč. Dost velké na to, aby se tady člověk ztratil."
Marta prstem objela hranice takzvaného moře a řekla: "Muselo se v něm utopit hodně měst, mezi nimi i Abingdon a Wallingford. Ve srovnání s ním je takové jezero Meadow pouhý rybníček! Jestli hladina vody pořád stoupá, myslím si, že se časem obě ty vodní plochy spojí, a potom zatopí i Oxford."
"Věci se mění velmi rychle, když jsou nyní v Božích rukou, a nikoliv lidských," pravil Charley. "Počítal jsem to. Bude to

takových čtrnáct let od chvíle, kdy jsem dorazil do Sparcotu, a už předtím začínala být krajina trochu zpustlá a zanedbaná - nyní je však docela změněná."
"Ted už pustneme jenom my," řekl Pitt. "Krajina nikdy nevypadala líp. Škoda jen, že nejsme mladší, co říkáte, Charley? Být tak dnes dva mladí, řekněme osmnáctiletí divoši s dvojicí pěkných mladých děvčat po boku! Myslím, že by to byl lepší život než ten, který jsem prožil."
Podle Pittova očekávání Charley nesouhlasil s těmi mladými děvčaty. "Přál bych si, aby tu s námi byly moje sestry, Jeffe. Zažily by tu, chudinky, větší štěstí, než kdy v životě poznaly. V jakých zoufalých časech jsme to žili! Tohle už se ani nedá nazvat Anglií - je to země navrácená Bohu. Patří ted Jemu a moc jí to svědčí."
Je od Něj hezké, že nás tady strpí," podotkl Pitt sarkasticky, "l když už to asi nebude muset snášet moc dlouho, co?"
"Je to asi hrozně antropocentrické, ale nemůžu si pomoct, připadá mi, že Mu to bude připadat o trošku nudnější, až tady nikdo z nás nebude," řekla Marta.
Po jídle se vydali dál. Stejně jako před pár lety, cestovali všichni v jedné lodce a vlekli za sebou Pittův člun. Vítr je jen stěží stačil unášet po stojaté vodě.
Pluli teprve chvíli, když před nimi v dálce vystoupaly z mlhy věže a střechy zpola zatopeného města. Kostelní věž se zřetelně rýsovala na hladině, ale většinu střech ukrývaly rostliny, které zakořenily v jejich ucpaných okapech. Rostliny zřejmě také přispívaly k tomu, že domy pod jejich váhou pozvolna klesaly pod hladinu. Za nějaký čas tu zůstaile pouze kosterní věž; a až se rozdrolí její základy, zbortí se i ona, a tento vztyčený prst lidské víry navždy zmizí z krajiny.
Pitt se nahnul pres okraj lodky a zahleděl se do ,moře.
"Přemýšlel jsem, co se stalo s lidmi, kteří tam dole žili," začal stísněně, "a říkám si, jestli třeba dál nežijou pod vodou, ale nevidím, že by se odtamtud na nás někdo koukal."
"Ted" jste mi, Jeffe, něco připomněl," ozval se Charley. "Už se mi to málem vykouřilo z hlavy, ale když jste se tady objevil, vzpomněl jsem si, jak jste věřil, že v lesích zip skřítci.1'
"Skřítci a elfové," souhlasil a nehnutě ho pozoroval. "A co s tím, Charley? Snad jste je taky neviděl, vy - takový zbožný dověk?"
"Něco jsem viděl." Charley se obrátil k Šedivousovi. "Hned jak jsem ráno vstal, šel jsem zkontrolovat, jestli se něco nechytlo do našich ok. A jak jsem u jednoho klečel, najednou zvednu oči a z křoví na mě civí tři obličeje."
"Aha, co jsem říkal — bezpochyby skřítkové! Já jsem je taky viděl! Co dělali?" zeptal se Pitt.
"Naštěstí mě od nich dělila malá říčka, a tak ke mně
nemohU. Zvedl jsem hlavu k nebesům a udělal k nim znamení kříže, a pak zmizeli."
"Měl jste na ně vystřelit šíp - ztratili by se rychleji," poučoval ho Pitt. "Nebo si možná mysleli, že jim chcete kázat."
"Charley, přece nevěříš, že to opravdu byli skřítkové," podivil se Šedivous. "O skřítcích jsme si tak akorát četli jako děti v pohádkových knížkách. Ve skutečnosti neexistují."
"Možná se znovu vrátili, třeba jako tchoř," uvažoval Jeff Pitt. "V těch knihách se přece psalo o tom, jaké to bývalo v dobách, kdy lidé ještě nebyli tak civilizovaní."
"Víš jistě, že to nebyly děti?" vyptával se Šedivous.
"Ach, děti to nebyly, i když byli přibližně stejně velcí. Ale měli - no, na tu dálku mi připadalo, že mají čenichy jako starý Izák, kočičí uši a srstí porostlou hlavu, i když jsem měl dojem, že jsem u nich zahlédl lidské ruce."
V lodi se rozhostilo ticho.
První se ozvala Marta. "Starý Thorne, u něhož jsem pracovala na koleji Christ Church, byl velmi učený muž, i když trochu potrhlý. Vždycky tvrdil, že jak bude člověk vymírat, nahradí jeho místo nějaký nový tvor."
"Třeba Skotové!" zasmál se Šedivous při vzpomínce, jak měli Towin a Becky Thomasovi strach, že je ze severu napadnou Skotové.
"Thorne nemluvil konkrétně o tom, co by to mělo být za tvora, i když podle něj by prý mohl vypadat jako žralok s tygřími nohama. Říkal, že jich budou stovky a budou velmi vděční svému stvořiteli, zatímco tu budou rychle přibývat a nakonec zjistí, že všechny ty zbytky ubohých starých lidí jsou tu od toho, aby jim sloužily jako potrava."
"Mysům, máme už tak dost potíží s naším Stvořitelem, abychom si ještě dělali starosti s jeho konkurencí," řekl Pitt.
"To je rouhání," ohradil se Charley. "Na takové řeči jste už dost starý, Jeffe Pitte. Ostatně, kdyby takový tvor nakrásně existoval, řekl bych, že dá spíš přednost požíraní kachen než nás. Vždyť se na nás podívejte!"
Ten večer si po velmi pečlivém hledání vybrali takové místo pro tábořiště, kde je nikdo nemohl jen tak lehce přepadnout.
Další den se plavili na jih, a později, když je přestal unášet proud, veslovali. Zalesněné kopce, které byly vidět celý předchozí den, pomalu zmizely z dohledu, a jako jediný orientační bod se před nimi hrbil ostrov s dvěma pahorky. Dorazili k němu pozdě odpoledne, kdy už se stín lodi naklonil k jedné straně, a přistáli vedle jiné lodi, uvázané v neuměle vyhloubené zátočině.
Většina půdy na ostrově byla očividně obdělávaná, zatímco výš na svazích viděli drůbež stísněnou ve výběžcích. Starší ženy, které stály mezi hejny drůbeže, sešly dolů k vodě, aby si prohlédly nové návštěvníky. Oznámily jim, že jsou na ostrově Wittenham, a váhavě souhlasily s tím, že tam mohou přečkat jednu noc, pokud nebudou dělat žádné potíže.
Většina žen měla s sebou ochočené vydry, o nichž tvrdily, že jsou vycvičeny k chytání ryb a vodního ptactva.
Když se ženy předsvědčily, že Šedivousova skupinka má skutečně mírumilovné úmysly, začaly se chovat nepatrně přátelštěji a byly ochotné si s nimi povídat. Brzy vyšlo najevo, že tvoří dohromady náboženské společenství, věnci v jakéhosi Pána, který se mezi nimi občas objevil a kázal jim o Druhém pokolení. Nejspíš by se také záhy pokusily obrátit je na svou víru, kdyby Marta taktně neobrátila téma hovoru jinam, když se jich zeptala, jak dlouho už žijí na ostrově.
Jedna žena jí odpověděla, že sem přišly z města jménem Dorchester. Když někdy před sedmi lety začala jejich domy a půdu obemykat stoupající voda, ustoupily se svými muži nahoru do kopců. Nyní ležel jejich starý domov zcela

pohřbený na dně Korábového moře.
Mnohému z toho, co ta žena říkala, příliš nerozumněli. Jako by mlha, rozprostírající se v tomto ročním období nad vodou, obestřela také jejich chápání. Nebylo však těžké si
domyslet, že u malé skupinky lidí, odříznuté od svých sousedů, se bude zvýrazňoval přízvuk a slova, příznačná pouze pro ně. Přesto je však překvapilo, jak intenzivně tento proces probíhá.
Marta a Šedivous to potom probírali v noci, zachumláni do svých přikrývek
"Vzpomínáš si na toho chlapíka, kterého jsme potkali cestou do Oxfordu, jak nám tvrdil, že má za manželku je-zevce?" zeptala se Marta.
"To už je hrozně dávno. Myslím, že asi ne."
"Pamatuju si, že jsme s ním a jeho sobem spali v jakési stodole. Ať už se jmenoval jakkoliv, chodil na léčení k tomu podivínskému člověku na tom trhu - ach, ta moje paměť!"
"Bunný Jingadangelow?"
"To je ono, kamaráde! Ten stařík nám tenkrát vykládal nějaké nesmysly o tom, že dnes plynou roky rychleji; myslel si, že mu je dvě stě let, nebo tak nějak. Nedávno jsem si na něj vzpomněla a konečně jsem pochopila, jak to myslel. Víš, my jsme už zažili tolik převratných změn, Algy, že začínám docela vážně uvažovat o tom, jestli snad už nežijeme celá staletí."
"To je změnou tempa. Narodili jsme se do horečnaté civilizace, a dneska z ní téměř nic nezbylo, tempo se zvolnilo."
"Dlouhověkost je iluze?"
"To člověk se zastavil, ne smrt. Všechno kromě nás -celý ten kolotoč — pokračuje nerušené dál. Ted už spi, drahoušku. To veslování mě dneska hrozně unavilo."
Po chvíli dodala: "Myslím, že je to tím, že nemáme děti, nemyslím jen my sami, ale vůbec všichni kolem nás. Život je pak děsivě pustý... a děsivě dlouhý."
Šedivous se rozzlobeně posadil.
"Proboha, ženská, neříkej mi pořád, že nemáme děti. Já vím, že je nemůžeme mít — ted už jsme na to stejně moc staří. Já vím, že v našem životě je to hrozně zásadní věc, ale nemusíš o tom pořád dokola drmolití"
Já o tom nedrmolím, Algy! Pochybuju, že se o tom zmíním jednou za rok."
"Ale vždycky se o tom zmíníš. Pokaždé je to zhruba touhle dobou, na konci léta, když dozrává pšenice. Čekám, že mi to nějak vysvětlíš."
Za okamžik ale jeho vztek vyprchal a sevřel Martu v náručí.
"Nechtěl jsem na tebe takhle vyjet," řekl. "Někdy mě děsí moje vlastní myšlenky. Říkám si, jestli nám ten nedostatek dětí třeba nepřivodil nějaký druh šílenství, které sami nerozpoznáme, protože ho neumíme klasifikovat. Je vůbec možné zůstat duševně zdravý ve světě, kde tě všude vítá jen vlastní stárnutí?"
"Miláčku, vždyť jsiještě mladý, mladý a silný. Máme před sebou ještě spoustu společných let."
JVe, ale víš, co mám na mysli: člověk by měl dokázat obnovit své mládí v generaci, která přijde po něm. Ve třiceti letech ti děti přinášejí radost a smích. Ve čtyřiceti tě zaměstnávají starostmi o svět. V padesáti si možná budeš hrát s vnoučaty. Můžeš se dožít věku, kdy se budou tvoje vnoučata dožadovat tvých unavených úsměvů a karetních kouzel... Dodávají nám energii. Jestliže jsme nyní o tohle všechno ochuzeni - kdo by se divil, že nám čas utíká jinak nebo že chudáka starého Charleyho posedne nějaká bláznivá představa, že viděl skřítky?"
>fožná, že já jako žena se na to dívám trochu jinak. Mně je asi nejvíc líto toho nesmírného prostoru v mém nitru -asi je to láska - cítím, že nikdy nenalezla svůj objekt."
Něžně ji pohladil po vlasech a řekl: "Ty jsi ta nejláskyplnější osoba, která kdy žila. Nebude ti vadit, když už teď půjdu spáf"
Usnula ale Marta. Šedivous chvíli ležel a naslouchal vzdáleným zvukům nočních ptáků. Zmocnil se ho neklid. Vytáhl opatrně konec svého vousu zpod Martina ramena, obul se, rozepnul stan a celý rozlámaný vylezl ven. Poslední dobou začínala jeho záda ztrácet svoji pružnost.
Vzhledem k neproniknutelné tmě se noc zdála dusnější, než ve skutečnosti byla. Nedokázal si vysvětlit svou tíseň. Měl dojem, že slyší hučení motoru - dokázal si však pouze představit parník z útlého dětství, na kterém si s matkou vyjeli od Westminsterského mola krátce před otcovou smrtí. Ale to byl nesmysl. Ponořil se do vzpomínek na minulost a na svou matku. Některé obrazy mu připadaly obdivuhodně živé. Přemýšlel, zda matčin život - musela se narodit někdy ve čtyřicátých letech dvacátého století - to Neštěstí nezničilo ještě mnohem víc než jeho. Jen stěží se rozpomínal na dobu před Neštěstím, takže celá jeho existence byla vymezena pouze Neštěstím a jeho následky a on se jim přizpůsobil. Ale jak se jim mohla přizpůsobit nějaká žena? Pomyslel si, pošetile, jako by učinil kdovíjaký objev: Ženy jsou jiné.
Opět zaslechl motor parníku. To hučení k němu ale mohlo klidně doléhat mimo prostor času a pravděpodobnosti.
Šel vzbudit Charleyho, a pak tam společně stáli u břehu a poslouchali.
"Rozhodně je to nějaký parník," řekl Charley. "Koneckonců, proč by ne? Určitě se ještě sem tam najdou zásoby uhlí."
Hučení se vytrácelo. Zadumaně tam stáli, vyčkávali a zírali do prázdna. Nic se nedělo. Charley pokrčil rameny a šel zase spát. Po chvíli zalezl do svých přikrývek i Šedivous.
"Co se děje, Algy?" zeptala se Marta, kterou přitom probudil.
"Někde na jezeře byl parník."
"Třeba ho uvidíme ráno."
"Hrozně mi připomněl ty, na které mě kdysi brávala matka. Když jsem tam stál a díval se do tmy, uvědomil jsem si, jak jsem promrhal celý svůj život, Marto. Nemám už žádnou víru..."
"Drahoušku, myslím si, že tohle není právě nejvhodnější doba na rozebírání tvého života. Řekla bych, že za takových dvacet let a ve dne to bude mnohem vhodnější."

"Ne, Marto, poslouchej, vím, že jsem člověk s bujnou fantazií a že se rád pozoruju, ale..."
Její přiškrcený smích ho zarazil. Posadila se na lůžku, zívla a řekla: "Ty se pozoruješ nejmíň ze všech lidí, co jsem kdy poznala, a zrovna tak jsem se radovala z toho, že tvoje fantazie je o mnoho střízlivější než moje. Kéž bys měl o sobě stále takové klamné mínění - to je jistě nějaké znamení mládí."
Naklonil se k ní a zašátral po její ruce.
"Ty jsi legrační stvoření, Marto. Někdy mě udivuje, jak si spolu můžeme tak rozumět, když mě tak málo znáš. Je ohromující, že můžeš být tak slepá, když jsi mi neustále takovou skvělou společnicí po celých těch třicet nebo tři sta nebo kolik vlastně let. Ty jsi v tolika věcech nesmíme obdivuhodná, kdežto já jsem byl vždycky stejný slaboch."
Zapálila světlo vedle lůžka a vážným hlasem pravila: "Navzdory riziku, že nás komáři uštípou k smrti, jsem musela rozsvítit a podívat se na tebe. Nesnáším zbytečná trápení. Můj milý, co mi to o sobě povídáš? To si musíme vyjasnit, jinak nemůžeme jít spát."
"Vždyť ti to musí být docela jasné. Já jsem si přece nevzal za manželku nějakou hloupou ženskou, jak to záměrné dělají někteří jiní muži. Po celý svůj život jsem byl hrozný slaboch."
"Například?"
"No, vezmi si třeba, jak jsme teď mou vinou více méně zabloudili. Ale taky daleko vážnější věci. Třeba válka. Měl jsem tenkrát odmítnout se na ní podílet - víš, když jsem byl v duchu přesvědčený o její nesprávnosti. Ale udělal jsem kompromis a vstoupil jsem do Infatopu. Pak přišla ta záležitost s DOSD. Vg, Marto, myslím, že to byla ta nejpodlejší věc, kterou jsem kdy provedl. Ty lidi z DOSD, Jack a ostatní, byli všichni hrozně oddaní té věci, kterou dělali. Já jsem tomu projektu nikdy nevěřil."
"Mluvíš nesmysly, Algy. Vzpomínám si, jak jsi pro ně pikič pracoval, ve Washingtonu i v Londýně."
Zasmál se. "Víš, proč jsem se k nim dal? Protože mi slíbili, že tě za mnou dopraví! To byl ten důvod! Můj zájem o. DOSD byl zcela nepatrný ve srovnání s mým zájmem o tebe.
Je pravda, že během poválečných let, kdy padla dosavadní vláda a Spojená národní vláda uzavřela s nepřítelem mír, jsem svůj úkol vykonával docela dobře. Ale uvědom si, jakou příležitost jsem propásl, když jsme se ocitli v Cowley. Kdybych se tolik nestaral o nás samotné, mohli jsme se stát svědky důležité etapy dějin.
Místo toho jsme odtamtud prchli a celé ty hrozné dlouhé roky živořili ve Sparcotu. A co jsem udělal tam? Páni, prodal jsem náklaďák DOSD jenom proto, že jsme v té chvíli měli prázdný žaludek. A když jsem to pak mohl napravit v koleji Christ Church a získat to auto zpátky, nesnesl jsem pomyšlení na to, že bych měl vydržet ještě několik dalších roků tvrdé dřiny. Když jsem tam ted na jezeře zaslechl hučení motoru, vzpomněl jsem si na ten zatracený náklaďák, který je symbolem všeho, čím jsem mohl být a co jsem mohl mít."
Marta se ohnala po můře, která jí kroužila kolem obličeje, a rychle se k němu obrátila.
"Lidé, kteří byli zrazeni, vidí často sami sebe jako zrádce. Ty to ale nedělej, Algy. Dneska večer myslíš na samé nesmysly. Jsi už moc starý na to, aby ses ted začal plácat v hloupých sebeklamech. Copak nechápeš, že jsi mi tu právě předestřel stručnou historii své mravní bezúhonnosti?"
"Chceš spíš říct její nedostatek."
"Ne, nechci. Za války ses nejprve snažil zachraňovat děti, pak ses pokusil vykonat něco konstruktivního pro budoucnost. Ve chvíli, když sis mohl užívat prostopášného života, jak to na celém světě dělala většina mužů ve tvém věku, ses oženil se mnou. A myslím, že jsi mi od té doby zůstal věrný. Já nemám pocit, že by právě tohle mělo svědčit o nedostatku charakteru.
Co se týká té tvé slabosti v Cowley, můžeš se jít zeptat starého Jeffa, co si o tom myslí! Automobil DOSLXA) jsi prodal po nekonečném rozmýšlení a zachránil jsi tím celou
obec před smrtí hladem. Pokud jde o jeho získání zpět, proč bys to dělal? Jestli tu pro lidi existuje nějaká budoucnost, budou spíš hledět vpřed, a ne se ohlížet. DOSD byl skvělý nápad v roce dva tisíce, kdy byl vymyšlen. Nyní je bezvýznamný.
Ale co pro tebe nikdy nebylo bezvýznamné, jsou ostatní lidé - a já mezi nimi. Vždycky jsi mě kladl na první místo. Viděla jsem to; jak říkáš, nejsem žádný hlupák. Dával jsi mi přednost před svým úkolem ve Washingtonu a v Cowley. Myslíš, že mi to vadilo? Kdyby v minulém století dávalo víc lidí přednost svým spoluobčanům před ideami, nikdy bychom se nedostali tam, kde jsme ted." Náhle se odmlčela. "To je všechno. Konec přednášky. Už je ti líp, Šedivousi?"
Přitiskl své rty na její spánek, protkaný žilkami.
"Miláčku, myslím, že všichni trpíme nějakou formou šílenství. Tentokrát jsem alespoň objevil to tvoje!"
Když se probudil, bylo už světlo a Pitt s ním třásl. Ještě než stačil promluvit, uslyšel Šedivous znovu hučení parníku.
"Radši si připravte pušku, pro případ, že by to byli piráti, Šedivousi," radil mu Pitt. "Ženské říkají, že sem připlouvá lod'"
Šedivous si natáhl kalhoty a vyběhl bosý na zarosenou trávu. Marta s Charleym tam už stáli a upírali oči do mlhy. Šedivous se postavil za ně a položil ruku na rameno své ženy. Dnes ráno byla mlha hustá jako mléko. Kopec za jejich zády se v ní úplně ztrácel. Podél břehu se začaly sbíhat ženy z náboženské obce, svolávány hučením motoru.
"Pán přichází! Pán přichází!" křičely.
Motor vysadil. Jeho hučení zaniklo nad vodní hladinou. Všichni napínali zrak před sebe.
Objevil se pňzračhý říční parník a nehlučně se k nim blížil. Zdálo se, že je zcela nehmotný, jako by existoval jen v pouhých obrysech. Na jeho palubě stáli lidé a hleděli na jezero. Ženy na břehu klesly namáhavě na svá artritická kolena a volaly: "Pán nás pňchází spasit.1"
"Myslím, že se dnes stále ještě dají najít nějaká skladiště uhlí, když víš, kde máš hledat," řekl Šedivous Martě. "Podle všeho už ale nezůstal otevřený žádný důl. Nebo používají dřevo. Měli bychom se mít na pozoru, ale nevypadá to, že by měli zjevně nepřátelské úmysly."

"Teď už vím, jak se asi cítí divoši, když se u nich objeví misionáři s nákladem biblí," podotkla Marta. Hleděla na dlouhý transparent natažený podél zábradlí, na němž stála slova KAJTE SE - PÁN PŘICHÁZÍ! A pod ním menšími písmeny: "Druhé pokolení potřebuje vaše dary a modlitby. Vybíráme příspěvky na další pokračování našeho úkolu."
"Vypadá to, že ty bible mají cenovky," poznamenal Šedivous.
Skupinka lidí na parníku přistoupila k zábradlí a odstranila jednu jeho část. Poté spustili na vodu malý člun, očividně s úmyslem vylodit se na břeh. Zároveň se z megafonu po počátečním praskání ozval hlas, oslovující ženy na břehu. "Obyvatelky Wittenhamského ostrova, volá vás Pán! Zdraví vás aračí na vás shlédnout. Ale tentokrát neopustí své svaté plavidlo. Chcete-li s ním hovořit, přijdte na palubu. Vypravíme k vám člun, který sem přepraví vás i vaše dary. Pamatujte, že setkání s ním stojí pouhý tucet vajec, a za kuřátko s ním můžete i promluvil."
Veslice se odrazila od parníku a razila si cestu ke břehu. V ní se dvojice žen skláněla nad vesly, namáhaly se, kašlaly a hekaly, jako by je měla stihnout trombóza. Teď už nepůsobily tak nehmotně, když se vynořily z mlhy, přistály a vystoupily na břeh.
Marta sevřela Šedivousovi ruku.
"Poznáváš ji? Tu, co ted plivla do vody?"
"To snad ne! Vypadá jako stará - jak se jen jmenovala?"
"Nechali jsme ji tam na tom místě - Becky! To je Becky Thomasova!"
Marta pospíchala k vodě. Ženy z ostrova se navzájem strkaly ve snaze dostat se do člunu. V náručích nebo košíkách nesly různé potraviny, podle všeho oběti předkládané
Pánovi. Becky stála stranou a apaticky pozorovala procesí. Vypadala zuboženější, než bývala ve Sparcotu, a mnohem starší, i když její tělo bylo stále kypré. Měla propadlé tváře a ostrý nos.
Zatímco ji Marta pozorovala, uvědomila si, že patří do generace jejích a Algyho rodičů. Je úžasné, že někteří z nich stále žijí, navzdory všem temným předpovědím, které tvrdily, že všichni musí zemřít mladí. Becky muselo být dnes pětaosmdesát let a ani o den méně.
A stísněně si pomyslela, jak asi bude vypadat svět, jestli se někdy s Algym dožijí takového věku?
Jak se blížila k Becky, ta náhle změnila postoj a dala si ruce v bok. Marta si všimla, že má na jednom vyhublém zápěstí připnuté staré otlučené hodinky, které bývaly Towi-novou pýchou. Kde je ale on?
"Buďte zdráva, Becky," pozdravila ji. "Je to ale malý a mokrý světí Jste na letní projížďce?"
Becky nedávala najevo žádné velké vzrušení, že se opět setkává s Martou a že vidí Šedivouse, Charleyho a Pitta, kteří si k ní přišli popovídat.
"Patřím ted Pánovi," oznámila jim. "Proto se mi dostalo té výsady, že i ve svém věku můžu dát život jednomu dítěti z Druhého pokolení. Porodím ho na podzim."
Pitt se uštěpačné uchechtl. "Ale vždyť jste něco čekala, už když jsme se opouštěli tenkrát na tom trhu před bůhvíkolika lety. Copak se stalo s tím dítětem? Počítám, že to bylo falešné těhotenství, co? Bylo mi to jasné už tehdy."
"Tehdy jsem byla vdaná, vy jeden starý hrubiáne," pravila Becky, "a Pán ještě na sebe nevzal svůj úděl, takže není divu, že jsem nepřinesla potomka. Teprve ted, když jsem spatřila světlo, můžu počít. Jestli chcete děti, Marto, přineste Pánovi dar a uvidíte, co pro vás může udělat. Dělá zázraky, učiněné zázraky."
"Co se ale stalo s Towinem, Becky?" zeptal se Charley Samuels. "Copak není s vámi na parníku?"
Zamračila se.
"Starý Towin Thomas byl hříšný člověk, Charley Samuelsi, a já na něj už nevzpomínám. Neuvěřil v Pána ani nebral Pánovy léky, následkem čehož nakonec umřel na zhoubný nádor, který ho strávil tak, že nevážil ani dvacet kilo. Upřímně řečeno, bylo to požehnání, když naposledy vydechl. Od té doby následuju Pána. Ted už mi táhne na dvousté dvacáté třetí narozeniny. Nevypadám ale na víc než na stovku, no nemám pravdu?"
"Tahle věta mi zní povědomě," poznamenal Šedivous. "Neznáme se s tím vaším Pánem, Becky? Není to náhodou Bunny Jingadangelow, co?"
"Vy jste měl vždycky nevymáchanou hubu, Šedivousi," ohradila se Becky. "Dávejte si pozor, jak ho oslovujete, protože on už to staré jméno nepoužívá."
"Ale připadá mi, jako by stále používal své staré triky," opáčil Šedivous a otočil se k Martě. "Pojdme navštívit toho starého lotra."
"Netoužím ho vidět." řekla Marta.
"No, přece ale nechceme zůstat trčet v mlze na tomhle jezeře. Mohli bychom tady bloudit až do podzimu, a to už bychom měli být daleko po proudu řeky. Půjdeme za Jinga-dangelowem a přinutíme ho, aby nás vzal do vleku. Je jasné, že jako kapitán lodi se tady musí vyznat."
Učinili, jak řekl, a přeplavili se v Pittově člunu k parníku. Vylezli na palubu, ačkoliv už byla přeplněná věřícími a jejich oběťmi.
Šedivous musel počkat, až ženy z ostrova, jedna po druhé, vstoupí do Pánovy kajuty a budou požehnány, než na něj přišla řada. S jistou obřadností byl potom uveden dovnitř.
V křesle se tam rozvaloval Bunny Jingadangelow, zahalený do jakési zamaštěné obdoby římské tógy, kterou zřejmě považoval pro své povolání za mnohem příhodnější oděv než starý králičí kožich, jenž býval kdysi jeho nejvýraznějším odznakem. Kolem něj ležely materiální projevy úcty jeho božským vlastnostem: zelenina, krásné hlávky salátů, ryby, vejce, kachny a další čerstvě zabitá drůbež. Nějaký stařec v šortkách to všechno právě odnášel.
Jingadangelow si stále pěstoval svůj zakroucený knír a kotlety. Obtloustlost, která dříve postihovala pouze jeho bradu, se nyní rozlila i jinam; jeho tělo bylo otylé, obličej bledý a nesouměmě zavalitý jako dorůstající měsíc, čímž si získával nebývalou mírnost - i když při příchodu Šedivouse byl značně zakaboněný. Becky mu zřejmě podala zprávu o jeho návštěvě.

"Chtěl jsem vás vidět, protože jsem měl vždycky dojem, že máte vzácné nadání pronikat do podstaty věcí," řekl Šedivous.
"To je naprostá pravda. Přivedlo mě to až k božství. Ale ujišťuji vás, pane Šedivousi, neboť se domnívám, že stále používáte tuto nepříliš nápaditou přezdívku, že nemám v ú-myslu hovořit s vámi o minulosti. Minulost jsem přežil, stejně jako chci přežít budoucnost."
"Vidím, že stále pokračujete v tom podvodu s Věčným životem, i když rekvizity dnes máte mnohem dokonalejší."
"Vidíte tenhle zvonek? Stačí na něj zazvonit, a nechám vás odsud vyvést. Nesmíte mě urážet. Dosáhl jsem nedotknutelností světce." Položil svou kyprou ruku na stolek po svém boku a rozladěně sešpulil rty. "Když jste nepřišli vstoupit do mé sekty Druhého pokolení, tak co vlastně chcete?"
"No, myslel jsem si - navštívil jsem vás kvůli Becky Thomasové a tomu jejímu těhotenství. Nemáte..."
"To už jste mi říkal, když jsme se setkali minule, před staletími. Do Becky vám nic není - po smrti svého manžela se stala jednou z věřících. Vy se asi domníváte, že jste nějaký vůdce lidí, aniž je ve skutečnosti vedete."
"Nikoho nevedu, protože jsem..."
"Protože jste tulák! Jaký máte životní cfl? Žádný! Přidejte se ke mně, člověče, prožijte své dny v pohodlí. Já nestrávím celý svůj život touláním po tomhle jezeře v děravém člunu. Mám základnu na jižním pobřeží, v Hagbournu. Pojedte tam se mnou."
"A staňte se - jak vlastně nazýváte své následovníky -a přimějte k tomu i svou ženu? To rozhodně ne! Jsme..."
Jingadangelow zvedl zvonek a zacinkal s ním.
Do kajuty se vbelhaly dvě stařeny, obě oblečené do jakési napodobeniny tógy. Jedna z nich byla odporně otylá a vypoulené oči upírala výhradně na svého Pána.
"Kněžky Druhého pokolení," oslovil je Jingadangelow, "povězte mi o úkolu mého příchodu."
Odříkaly monotónní proslov, při němž ta méně obézní byla asi o půl věty napřed. "Přišel jste nahradit Boha, který nás opustil; přišel jste nahradit lidstvo, které zmizelo; přišel jste nahradit děti, které nám byly odepřeny."
"Rozumějte, při tom nejde o nic fyzického, Šedivousi," dodal Jingadangelow na vysvětlenou.
"Dáváte nám naději tam, kde zbyl pouze prach; dáváte nám život tam, kde zbyla pouze trápení; dáváte nám plná lůna tam, kde zbyly jen prázdné žaludky."
^Asi se mnou budete souhlasit, že i próza v této pseu-dobiblické podobě je dosti přesvědčivá."
"Dáte nevěřícím vymřít; dáte věřícím přežít; dáte nám věřícím děti Druhého pokolení, které zalidní celý svět."
"Velmi dobře, kněžky. Váš Pán z vás má radost, a zvláště ze Sestry Madge, která vysvětluje náš úkol, jako by věřila tomu, co říká. A nyní nám, děvčata, odříkejte, co musíte udělat, aby se to všechno splnilo."
Obě ženy opět se pustily do deklamování. "Musíme přemoci veškerou hříšnost v sobě; musíme přemoci veškerou hříšnost v druhých; musíme ctít a milovat Pána."
"Tohle by se dalo nazvat jakousi vymezovací klauzulí," řekl Jingadangelow Šedivousovi. "Dobrá, kněžky, ted můžete jít."
Začaly ho chytat za ruku a hladit po hlavě, doprošovaly se, aby jim dovolil zůstat, a obracely se na něj jakousi hatmatilkou.
"No tak, děvčata, mám tu audienci. Nechte mě na poko-ji!"
Stařeny prchly před jeho spravedlivým hněvem a Jinga-dangelow se podrážděně obrátil k Šedivousovi, který si zatím ve svém kresle protahoval záda: "To je trest za to, že má člověk následovníky - moc si o sobě myslí. Prozpěvování všech těch odrhovánek zřejmě leze ženským na mozek. Ježíš věděl svoje, když si vybral jenom mužské učedníky, ale připadá mi, že já nějak líp vycházím se ženami."
"Nevypadá to, že byste se zcela vložil do své role, Jinga-dangelowe," řekl Šedivous.
.Role proroka je vždycky trochu nudná. Kolik roků už to předstírám? Staletí, a staletí ještě budu! Ale dávám jim naději - to je velká věc! Víte, je to zvláštní, eh, dávat lidem něco, co sám nemáte."
Ozvalo se zaklepání na dveře a jakýsi otrhaný stařec, ztrácející se ve svém šedivém svetru, přišel ohlásit, že všechny wittenhamské ženy jsou v bezpečí na břehu a že loď je připravena vyplout.
"Budete nás asi muset s vaší skupinkou opustit," upozornil Šedivouse Jingadangelow.
V té chvíli ho Šedivous požádal, jestli by je nevzali do vleku. Jingadangelow nedůtklivě řekl, že by to šlo, pokud budou téměř okamžitě schopní vyplout. Dotáhnou je až k Hagboumu výměnou za určitou práci, kterou Pitt, Charley a Šedivous vykonají na lodi. Po chvíli dohadování s návrhem nakonec všichni souhlasili a sbalili si své věci; většinu jich měli uloženou v lodi nebo v Pittově člunu, a to ostatní si vzali s sebou na palubu parníku, kde jim přidělili místo. Než stačili vyplout, mlha se rozpustila. Den však zůstal zadumaný a podmračený.
Pitt a Charley začali hrát karty se dvěma členy posádky. Marta se Šedivousem se procházeli po palubě, plné jizev po sedačkách, na nichž kdysi sedávali výletníci a vyhlíželi na starou řeku. Na lodi nebylo mnoho lidí: asi devět .kněžek, které plnily přání svého Pána, a malá posádka. Na zádi zaháleli dva staříci, seděli schovaní ve stínu a nemluvili. Byli ozbrojeni revolvery, podle všeho měli za úkol v pffpadě
potřeby odrazit jakýkoliv útok na loď. Šedivous, kterému se ani trochu nelíbily jejich pohledy, byl velmi rád, že má s sebou svou pušku.
Když míjeli salónek, což byla oddělená místnost výhradně pro Jingadangelowu potřebu, otevřely se jeho dveře a samotný Pán vyhlédl ven. Okázale pozdravil Martu.
"Dokonce i bůh potřebuje trošku čerstvého vzduchu," řekl. "V mé kajutě je to jako v peci. Vám to ale sluší jako vždycky, madam; staletí nezanechala ve vaší tváři žádné stopy. Když už mluvíme o kráse, možná byste měli zájem jít se sem dovnitř na něco podívat."
Pokynul Martě a Šedivousovi, aby vešli, a ukázal na dveře na konci kajuty.

"Vy jste samozřejmě oba bezvěrci, rození bezvěrci, řekl bych, protože jsem vždycky zastával teorii, že nevěřící se rodí, zatímco světcem se člověk musí stát. Ale v naději, že vás obrátím na svoji víru, bych vám mohl ukázat jeden ze svých zázraků."
"Stále ještě provádíte kastrace?" zeptala se Marta bez hnutí.
"Proboha ne! Jistěže je vám dostatečně zřejmá proměna, kterou jsem prodělal, paní Šedivousovi? Primitivní podvody nemám v povaze. Chci vám ukázat nefalšovaný exemplář Druhého pokolení." Nadzvihl závěs na okénku ve dveřích a pokynul jim, aby se podívali do vedlejší místnosti.
Šedivous zatajil dech. Jeho smysly se v něm vzbouřily jako hudba.
Na lůžku tam spala mladá dívka. Byla nahá, a prostěradlo se jí svezlo z ramenou a odhalilo většinu jejího těla. Měla ho hladké a zahnědlé, s velmi jemnými křivkami. Ruce, složené pod jejím tělem, tvořily kolébku pro ňadra; jednu nohu měla pokrčenou, až se koleno téměř dotýkalo lokte, takže jí mezi nohama vykukovala houštinka pubického ochlupení. Spala tam s hlavou na polštáři, měla otevřenou pusu a bujné hnědé vlasy jí ležely rozhozené kolem hlavy. Ve spánku se mračila. Mohlo jí být tak šestnáct.
Marta tiše stáhla závěs přes okénko a otočila se k Jinga-dangelowovi.
"Pak tedy některé ženy stále rodí děti... Ale tohle nepatří žádné z těch, co jsou na palubě?"
"Ne, to ne, jaký vy máte odhad! Tahle je tady jen pro potěchu jednoho starého proroka, abych tak řekl. Zdá se, že váš manžel je dojatý. Smím doufat, že po tomhle důkazu mých schopností vás můžeme uvítat mezi ovečkami Druhého pokolení?"
"Jingadangelowe, vy lstivý dable, co tady s tou dívkou provádíte? Na rozdíl od těch žalostných stvoření, které jsme viděli v Oxfordu, je tahle zdravá. Jak se vám dostala do rukou? Odkud je?"
"Uvědomujete si, že jste stěží oprávněn mě takhle vyslýchat' Ale klidně vám můžu říct, že mám podezření, že takových hezkých dívek, jako je Chammoy - tak se jmenuje -, se ukrývá v tomhle kraji mnohem víc. Vidíte, že můžu nabídnout svým následovníkům něco hmatatelného! Tak proč byste se vy dva se mnou nemohli spojit?"
"Máme před sebou cestu k ústí řeky," řekla Marta.
Jingadangelow zavrtěl hlavou, až se mu rozhoupaly tváře. "Na stará kolena se z vás stává mluvů' vašeho manžela, paní Sedivousová. Měl jsem dojem, že když jsme se před několika staletími spolu poprvé setkali, měl jste svůj vlastní rozum."
Šedivous ho popadl za předek tógy.
"Kdo je ta dívka? Jestli žije víc dětí, pak je musíme zachránit, náležitě se o ně postarat a pomáhat jim — a ne abyste je tady zneužíval jako své děvky! Proboha, Jingadangelowe..."
Pán zavrávoral, sáhl po zvonku, prudce zazvonil a udeřil jím Šedivouse do tváře.
"Jste žárlivý, vy pse, jako všichni muži!" zahřímal.
Ihned přiběhly dvě kněžky, a když spatřily rvačku, zaječely a udělaly místo těm dvěma mužům, co předtím seděli na zádi lodi. Chytili Šedivouse za ruce.
"Svažte ho a hoóte ho přes palubu," nařídil Jingadange-low a odpotácel se do svého křesla. Ztěžka oddychoval. "Ať si na něm smlsnou štiky. Svažte taky tu ženskou a nechte ji na palubě. Promluvím si s ní, až doplujeme do Hagboumu. Pohyb!"
"Zůstaňte stát," zvolal Pitt, stojící ve dveřích. Šíp v napnuté tětivě mířil přímo na Jingadangelowa. Za opeřeným koncem šípu se lesklý Pittovy dva zbývající zuby. Charley mu stál po boku a s nožem v ruce pozoroval chodbu. "Jestli se někdo pohne, bez váhání vašeho Pána zastřelím."
"Seberte jim zbraně, Marto," radil Pitt. "Jste v pořádku, Šedivousi? Co ted uděláme?"
Jingadangelowovi stoupenci očividně nehodlali bojovat. Šedivous převzal od Marty jejich dva revolvery a strčil si je do kapsy. Rukávem si otřel tvář.
"S těmihle lidmi nemáme žádné spory," řekl, "pokud jsou ochotní nechat nás na pokoji. Budeme pokračovat dál do Hagboumu a tam je opustíme. Pochybuju, že je ještě někdy uvidíme."
"Ale nemůžete je jen tak nechat jít!" vykřikl Pitt. "Jen pomyslete, jaké příležitosti se vzdáváte. Máme možnost zmocnit se výborné lodi. Můžeme tuhle zlotřilou posádku vysadit na nejbližším břehu. Plnou parou vpřed!"
"To nesmíme udělat, Jeffe. Jsme už příliš stan na to, aby se z nás stali piráti," řekla Marta.
"Cítil jsem, jak se mi vrací síla, zrovna jako bych byl mladík," posteskl si Pitt a na nikoho se při tom nedíval. "Jak jsem tam stál se svým lukem, najednou jsem věděl, že bych dokázal zabít člověka. Grr... to je zázrak..."
Nechápavě na něj pohlédli.
"Uvažujme prakticky," ozval se Šedivous. "S takovou lodí bychom si vůbec nevěděli rady. Ani bychom ji nedostali z Korábového more."
"Marta má pravdu," přidal se Charley. "Nemáme morami právo ukrást jim jejich lod, třebas to jsou lumpové."
Jingadangelow povstal a upravil si svou tógu. "Jestli jste
se už přestali hádat, opusťte laskavě mou kajutu. Musím vám připomenout, že tento pokoj je soukromý a posvátný. Můžu vás ujistit, že už nebudete mít žádné potíže."
Při odchodu zahlédla Marta divošské černé oko pozorující je dírou v závěsu přes okénko na vzdálených dveřích.
Když pozdě odpoledne poprvé spatřili Hagbourne, nevynořil se z mlhy, ale z clony prudkého deště. Ranní mlhu totiž rozehnal vítr, který s sebou přinesl přeháňky. Ustaly, až když parník dorazil ke kamenné přístavní hrázi. Za malým městečkem začaly vystupovat obrysy Berkshirské pahorkatiny. Městečko, které Jingadangelow nazýval svou základnou, působilo takřka opuštěně. Pouze tři shrbení starci přišli uvítat parník a pomohli ho uvázat. Následující vylodění propůjčilo tomuto pochmurnému výjevu alespoň trochu života.
Šedivousovi lidé obezřele odvázali své čluny od zádi parníku, ačkoliv jen stěží očekávali další problémy s jeho

posádkou. Jingadangelow nepůsobil jako nějaký bojechtivý válečník. Co však neočekávali, byl příchod Becky, která se objevila, když nakládali své věci do lodi.
Naklonila hlavu na stranu a namířila svůj špičatý nos na Šedivouse.
"Pán mě posílá, abych s vámi promluvila. Prý mu dlužíte nějakou práci za tu laskavost, že vás vzal do vleku."
"Odpracovali bychom si to, kdyby nebyl napadl Šedivouse," řekl Charley. "To byl pokus o vraždu. A ti, kdo uctívají falešné bohy, budou navždy zatraceni, Becky, takže se radši mějte na pozoru."
"Charley Samuelsi, jestli se mnou nebudete mluvit jako s kněžkou Druhého pokolení, držte raději jazyk za zuby. A vůbec jsem si nepřišla s vámi povídat." Okázale se k němu obrátila zády a řekla Šedivousovi: "Náš Pán umí ve svém srdci vždycky najít odpuštění. Nechová k vám žádnou zášť a rád by vám poskytl bezpečné místo na přespání. Mohli byste přenocovat v jednom prázdném přístřešku. To je jeho
nabídka, ne moje, jinak bych ji ani nevyslovila. Když pomyslím, že jste se s ním prali, že jste na jeho osobu vztáhli ruku!"
"My netoužíme po jeho pohostinnosti," řekla Marta pevně. Šedivous se k ní otočil, vzal ji za ruce a oznámil Becky přes rameno: "Vyřiď vašemu Pánovi, že moc rádi přijmeme jeho nabídku na přespání. Ale byli bychom rádi, kdyby nás k tomu místu mohl dovést někdo méně prostořeký."
Zatímco se Becky šourala zpátky k lodní lávce, řekl Šedivous Martě naléhavě: "Nemůžeme jen tak odejít, aniž zjistíme něco víc o té Jingadangelowově dívce. Kde se tady vzala a co se s ní stane. A navíc to vypadá, že stejně v noci přijde bouřka. Tady nám rozhodně nehrozí žádné nebezpečí a suché místečko nám přijde vhod. Zůstaneme tady."
Marta pozvedla to, co kdysi bývalo jejím obočím. "Připouštím, že nechápu ten zájem, který o tebe projevuje ten prohnaný lotr. Pozornost, kterou věnuje té dívce Chammoy, je rozhodně mnohem pochopitelnější."
"Nebuď pošetilá ženská," řekl jí mírně.
"Uděláme, co uznáš za vhodné."
Ruměnec v jeho tváři se rozšířil po celé klenbě jeho hlavy. "Chammoy na mě vůbec nepůsobí," řekl a obrátil se k Pittovi, aby mu udělil instrukce ohledně jejich zavazadel.
Příbytek, který jim Jingadangelow nabídl, se ukázal jako velmi slušný. Hagboume představoval neuspořádaný shluk jednotvárných domků z dvacátého století, z nichž většina pocházela z obecní výstavby, ale na druhém konci města, ve čtvrti, kterou si Jingadangelow vybral pro sebe a své žáky, stály budovy a domy vystavěné ve starším, méně od-lidštěném slohu. Celá plocha města byla obklopena bujnou vegetací. Většinu zbývající části ovládly černé bezy, šťovíky, vrbovky, hluchavky, a všemožné keře. Za městem mělo rostlinstvo zcela odlišný charakter. Ovce, které kdysi spásaly trávu na úbočích, už dávno zmizely. Bez stád dobytka, které by likvidovaly semenáčky křovin a stromů, se sem vrátily původní dubové a bukové porosty, které na svém postupu
ničily všechna obydlí, v nichž kdysi žili ti, kdo ovce chovali.
Tyto statné mladé stromy, ještě vlhké po nedávném dešti, pleskaly větvemi o kamenné zdi stodoly, do které přivedli Šedivousovu výpravu. Přední a zadní zdi stodoly byly značně pobořené, takže podlahu uvnitř pokrývala vrstva bláta. Ale bylo tu dřevěné schodiště, vedoucí na malou plošinu, z níž se vcházelo do dvou malých místností, chráněných neporušenou střechou. Zanedlouho se tam cítili jako doma a považovali si nabídky na pohodlné přenocování. Pitt s Charleym si zabrali jednu místnost, Marta se Šedivousem druhou.
Připravili si chutné jídlo z párku mladých kachen a zeleného hrášku, který Marta koupila od jedné z žen na lodi, neboť se ukázalo, že kněžky ve svém volném čase nemají nic proti obchodování. Pátrání po obtížném hmyzu ukázalo, že v noci nebudou mít nevítané společníky. Povzbudilo je to a brzy se uchýlili do svých místností. Šedivous rozsvítil lucernu a oba se zuli. Marta si začala česat a kartáčovat vlasy. Šedivous čistil hlaveň pušky kouskem hadříku, když náhle zaslechl zavrzání dřevěných schodů.
Tiše se postavil, zastrčil náboj do pušky a namířil ji na dveře.
Kvetřelci na schodech patrně dolehlo cvaknutí uzávěru, protože zavolal: "Nestřílejte!"
Šedivous uslyšel, jak Pitt v sousedních dveřích vychrlil výhružky. "Co je to tam za dabla?" křičel. "V tu ránu tě zastřelím!"
"Šedivousi, to jsem já - Jingadangelow! Chci s vámi mluvit."
"Jingadangelow, a ne Pán?" zvolala Marta.
Šedivous zhasil lucernu a prudce otevřel dveře. V polovině schodiště tam v příšeří stál Jingadangelow a nad hlavou držel malou svítilnu. Její kalné světlo dopadalo pouze na jeho lesklé čelo a tváře. Pitt a Charley vyšli na malou plošinu a hleděli na něj.
"Nestřílejte, lidi. Jsem tady sám a nemám zlé úmysly. Jen
si chci promluvit s Šedivousem. Vy si můžete jít klidně lehnout zpátky do postele."
"To si rozhodneme sami," odvětil Pitt, ale tón jeho hlasu prozrazoval, že se už uklidnil. "Už vám mohlo dojít, že si od vás nenecháme líbit žádné hlouposti."
"Já s ním promluvím, Jeffe," ozval se Šedivous. "Pojdte raději sem nahoru, Jingadangelowe."
Prkna skřípěla pod jeho kroky, jak se vlekl nahoru na plošinu. Šedivous ustoupil a Jingadangelow vešel do místnosti. Když spatřil Martu, trhavě se zhoupl v bocích, jako by chtěl naznačit úklonu. Postavil svoji svítilnu do výklenku ve zdi a zůstal stát. Pozoroval je s našpulenými rty a ztěžka oddychoval.
"To je přátelská návštěva?" zeptala se Marta.
"Přisel jsem vám nabídnout výhodný obchod," odpověděl.
"My neuzavíráme obchody, to je vaše práce, ne naše," namítl Šedivous. "Jestli ti dva vaši pochopové chtějí své revolvery, jsem ochoten jim je vrátit ráno, až budeme odcházet, pod podmínkou, že se zaručíte za jejich slušné chování."

"O tomhle jsem se nepřišel bavit. Nemusíte hned nasazovat tak ostrý tón jenom proto, že jste vůči mně v mírné výhodě. Chci předložit čestný návrh."
Marta pronesla chladně: "Doktore Jingadangelowe, doufáme, že brzy ráno odplujeme. Tak prosím přejděte rovnou k věci, o které chcete mluvit."
"Má to něco společného s tou dívkou Chammoy?" zeptal se Šedivous.
Jingadangelow klesl na podlahu, mumlaje, že by mu měl někdo zase pomoci na nohy.
"Vidím, že nemám na vybranou, musím vyložit své karty na pomyslný stůl. Chci, abyste mě oba laskavě vyslechli, protože jsem za vámi přišel, abych ulehčil svému břemenu. Mohu vám říct, jak mě mrzí, že mě nevítáte víc přátelsky. Navzdory té drobné roztržce na lodi k vám chovám stále stejnou úctu."
.Rádi bychom slyšeli něco víc o té dívce, kterou držíte u sebe," řekla Marta.
"Ano, ano, hned vám o ní povím. Jak asi víte, během těch století v lékařské službě jsem mnoho cestoval po střední Anglii. V mnoha ohledech se cítím jako byronovský typ, hnaný stále cestovat a trpět... Při svém putování jsem jen málokdy spatřil nějaké děti. Samozřejmě víme, že tu vlastně žádné být nemají. Avšak můj rozum mi stále říkal, že skutečný stav věcí by se mohl velmi lišit od předpokládaného. K tomuto závěru jsem dospěl na základě mnoha faktorů, které vám chci nyní předložit.
Jestli si ještě dokážete vzpomenout na tu vzdálenou dobu před zhroucením staré technologické civilizace ve dvacátém stolení našeho letopočtu, možná si také vzpomenete, že pole, co na nás v plné míře dolehly následky vesmírných bomb, mnozí odborníci vyslovovali protichůdné názory na další vývoj. Někteří si mysleli, že za několik let se všechno zase vrátí do normálu, jiní soudili, že hromadící se radioaktivita smete z tohoto hříšného, nicméně milovaného světa veškerý život. Jak už dnes víme my, kterým bylo dáno přežit, obě tyto teorie byly mylné. No nemám pravdu?"
"Ano. Pokračujte."
"Děkuji. Další odborníci si mysleli, že radioaktivita Velkého neštěstí by se v průběhu let mohla vstřebat do země. Já věřím, že tato předpověď se nakonec vyplní. A také věřím, že společně s tím v sobě některé mladší ženy ještě najdou sflu rodit děti.
Nyní se musím přznat, že jsem ve svém životě neobjevil jedinou plodnou ženu, ačkoliv jsem je ve svém novém povolání intenzivně hledal. Takže jsem byl nucen zeptat se sám sebe, co bych dělal já, kdybych byl ženou ve věku přibližně šedesáti let, která by zjistila, že může přivést na svět to, co nazýváme Druhé pokolení? Je to sice poněkud teoretická otázka, ale jak byste ji zodpověděla vy?"
Marta řekla pomalu: "Kdybych měla mít dítě? Myslím, že bych měla radost. Přinejmenším jsem prožila spoustu let v přesvědčení, že by mě něco takového velmi potěšilo. Ale možná, že bych si nepřála, aby mé dítě viděl ještě někdo jiný. Rozhodně bych se zdráhala pftpt k někomu, jako jste vv, a svěřit mu své tajemství, protože bych se bála, že by mě mohl začít nutit k - inu, k jisté formě povinného plození dětí."
Jingadangelow blahosklonně přikývl. Jejich rozhovor ho uklidnil a vrátil mu jeho starý nadřazený způsob jednání.
"Děkuji vám, madam. Říkáte, že byste se skrývala společně se svým potomstvem. Anebo byste se s ním pochlubila a třeba by vás zabili, jako se to stalo poblíž Oxfordu, když se tam jedné pošetilé ženě narodila holčička. Pokud budeme předpokládat, že jistému počtu žen se narodily děti, musíme brát v úvahu, že se tak mohlo stát v zapadlých osadách, které leží mimo vyšlapané cesty. Zprávy o těchto dětech se nemusely vůbec rozšířit.
A ted uvažujme, v jaké situaci se tyto děti ocitnou. Čekali byste, že budou mít záviděníhodné osudy, obklopeny všemi těmi dospělými, kteří je budou chránit a rozmazlovat. Hlubší znalost lidské povahy vás však přesvědčí o opaku. Hořká závist ostatních bezdětných lidí by byla nesnesitelná a stan rodiče by asi nebyli schopni zažehnat důsledky této závisti. Děti by nakonec nejspíš ukradly nějaké mateřstvím posedlé semetriky nebo bláznivi sterilní starci. Malé děti by se stalý tradiční kořistí určitého typu ničemů, s nimiž jsem se musel stýkat, když jsem před osmdesáti lety, kvůli vlastní bezpečnosti, cestoval s kočovným zábavním parkem. Než by dětí — chlapci i dívky - dosáhly vyššího věku, člověk by musel zděšeně žasnout nad všemožným sexuálním ponižováním, kterému by byly vystaveny..."
"Zkušenosti té dívky Chammoy by tomu asi daly za pravdu," přerušil ho Šedivous. "Zanechte té přetvářky, Jinga-dangelowe, a přejděte k věci."
"Chammoy potřebovala moji ochranu a morální vliv, a navíc jsem osamělý muž. Chci však říci toto: největší hrozbu pro dítě by představovala - lidská společnost! Pokud se ptáte, proč tu nejsou žádné děti, má odpověd zní, že pokud existují, ukrývají se před námi v nové divočině, z dosahu lidí."
Marta se Šedivousem na sebe pohlédli. Očima si potrvdili pravděpodobnost této teorie. Na její podporu se jim vybavovaly pověsti o skřítcích a trpasličích postavách v houštinách, které mizely, když se k nim člověk přiblížil. Ale stejně... nemohli to najednou všechno strávit; jejich rozum se zpěčoval přijmout víru v žijící děti.
"Je to jenom součást vašeho šílenství, Jingadangelowe," řekl Šedivous příkře. "Jste posedlý po dalších mladých dívkách. Prosím vás, abyste odešel. Nechceme to už poslouchat - máme dost práce s vlastní šíleností."
"Počkej! yyjste šílený, Šedivousi, ano, ale já ne! Cožpak nejsou mé úvahy dostatečně jasné? Mám pořád víc zdravého rozumu, než vy s tím vaším bláznivým nápadem doplout až k ústí reky." Naklonil se dopředu a sepjal ruce v jakémsi vytržení. "Vyslechněte mě! Mám svůj důvod, proč vám to tady všechno vyprávím."
"No, měl by být dobrý."
"Je dobrý. Je to nápad. Je to nejlepší nápad, jaký jsem kdy dostal, a vím, že se vám — vám oběma - bude také líbit. Jste oba velmi rozumní lidé a mně bylo velkým potěšením se s vámi zase setkat po všech těch staletích, navzdory tomu nešťastnému incidentu dnes ráno, za který jste mohli mnohem víc vy než já - ale ne, zapomeňme na to. Je pravda, že když jsem vás uviděl, zatoužil jsem po duchaplné společnosti - nikoliv po společnosti těch hlupáků, kterými jsem nyní obklopen." Jingadangelow se naklonil dopředu a obrátil se k Šedivousovi. "Nabízím vám, že se všeho vzdám a půjdu s vámi, ať půjdete kamkoliv. Samozřejmě se podřídím vašemu velení. Je to velké a vznešené sebezapření. A činím je čistě

pro klid své duše a také proto, že užme nudí všichni ti omezenci, kteří mě následují."
V nastalé chvilce ticha ten otylý muž s obavami hleděl na své posluchače; pokusil se usmát na Martu, pak si to ale rozmyslel a zůstal vážný.
"Sám jste si vybral všechny ty blázny, kteří vás následují, tak se s nimi prostě musíte smířit," řekl Šedivous pomalu.
"Myslím, že jsem se celkem nedávno od Marty naučil jednu důležitou věc: ať už máte o své životní roli jakékoliv představy, nezbývá vám ve skutečnosti nic jiného, než hrát ji jak nejlépe umíte."
"Ale tahle role Pána, dobrotivý Bože, není zdaleka má jediná. Toužím už s ní skoncovat."
"Nepochybuji, že ovládáte celý rejstřík různých rolí, Jingadangelowe, ale stejně jistě vím, že vaši osobnost tvoří právě tyto role. Musím být krutě upřímný - my vás s sebou nechceme. Jsme takhle šťastní! Kromě toho všeho, co jsme my lidé ztratili od toho strašného Neštěstí v roce 1981, jsme také něco získali - přinejmenším si už nemusíme navzájem nic předstírat, můžeme zapomenout na veškerou přetvářku a faleš civilizace a být přirozeně sami sebou. A vy byste mezi námi způsobil rozkol, protože i do těchto prostých časů vnášíte to nesmyslné nasazování masek. Jste příliš starý na to, abyste se jich zbavil - kolik že tisíc let vám je? - takže byste s námi nikdy nenalezl klid."
"Jsme oba filozofové, Šedivousi1 Jsme sůl země! Chci s vámi sdílet váš prostý život."
"Ne. Vy byste ho nedokázal sdílet. Vy byste ho dokázal jenom ničit. Nedá se nic dělat. Je mi líto."
Vzal svítilnu z výklenku a vložil ji Jingadangelowi do ruky. Pán na něho pohlédl, a potom pomalu otočil hlavu k Martě. Natáhl ruku a uchopil lem jejího oděvu.
"Paní Šedivousová, váš muž velmi zdrsněl od té doby, co jsme se seznámili na trhu ve Swiffordu. Přesvědčte ho. Říkám vám, že nedaleko odtud v kopcích se skrývají malé děti — Chammoy je jedním z nich. My tři bychom je mohli společně vystopovat a stát se jejich učiteli. Kdybychom je naučili všechno, co známe, jistě by se o nás na stará kolena postaraly. Přesvědčte toho vašeho neoblomného muže, snažně vás prosím!"
"Slyšel jste, co řekl. On tady rozhoduje," odpověděla.
Jingadangelow si povzdychl.
Jakoby sám k sobě pronesl: "Nakonec zůstaneme vždycky sami. Svědomí je naším největším břemenem."
Pomalu a s námahou vstal. Marta také povstala. Z pravého oka se mu vydrala slza a skanula mu dolů po rván', přes jeho vystupující bradu, kde ji vráska odvedla dolů na krk.
"Já vám nabízím svoji pokoru, své lidství, a vy je odmítáte!"
"Vždycky vám ještě zbývá možnost vrátit se zpátky ke svému božství."
Povzdychl si a naznačil drobnou úklonu, kterou v podstatě bylo pouze mírné pokrčení kolen.
"Doufám, že všichni brzy ráno odjedete," řekl. Otočil se, vyšel ze dveří, zavřel je za sebou a zanechal je tam v temnotě.
Marta vložila svoji ruku do Šedivousovy.
"Jak jsi mu to krásně řekl, drahoušku! Možná, že máš nakonec docela velkou fantazii. Ach, uslyšet tě říkat, ‚my jsme takhle šťastní!'. Jsi opravdu statečný člověk, ty můj milovaný Algy. Snad jsme toho starého prohnaného podvodníka měli vzít s sebou, když v tobě vyvolává takovou výřečnost."
Tentokrát Šedivous toužil utišit její laskavé škádlení. Napínal uši a poslouchal zvuky, které přicházely, či spíše přestaly přicházet, z venku. Po několika krocích dolů ze schodů se Jingadangelow zastavil, ozval se jakýsi tlumený hluk, který Šedivous nedokázal identifikovat, a pak se rozhostilo ticho. Šedivous něco zamumlal, odstrčil Martu stranou. Sáhl do místa, kde si opřel pušku, nahmatal ji a otevřel dveře.
Jingadangelowova svítilna stale zářila. Ale Pán už ji nedržel. Stál na podlaze stodoly, roztřesené ruce vztyčené nad hlavou. Kolem něj poskakovaly tři neuvěřitelné postavy, jedna z nich svírala svítilnu a mávala s ní sem a tam, takže jejich stíny divoce vířily po celém vnitřku stodoly, po střešních trámech, stěnách i podlaze.
Postavy působily groteskně, ale v kalném a mihotavém
světle bylo obtížné rozeznat jejich přesné tvary. Vypadalo to, že mají po čtyřech nohou a dvou rukách a jsou přikrčené. Uši jim trčeh/ z lebky kolmo vzhůru, z obličejů s protáhlými bradami jim vystupovaly špičaté čenichy. Hopsaly kolem dokola vrávorajícího Jingadangelowa. Náhodný divák by je jistě mohl snadno považovat za středověká ztělesnění dábla.
Šedivousovy fousy se zježily posvátnou hrůzou. Zcela reflexivně zvedl pušku a vystřelil.
Rána byla ohlušující. Na opačném konci stodoly spadl do bláta kousek zdi. Ve stejném okamžiku ze sebe vyrazila křepčící postava se svítilnou ostrý výkřik a svalila se na zem. Světlo se rozprsklo u nohou ostatních, kteří vzali do zaječích, a zhaslo.
"Pane bože, Marto, zapal lucernu!" zařval Šedivous v náhlém zděšení. Klopýtavě seběhl po temných schodech, zatímco se Pitt a Charley vyřítili na plošinu. Charley držel v ruce lucernu.
Pitt s válečným výkřikem vystřelil na prchající postavy šíp, který k nim ale nedoletěl a zabodl se do země. S Charleym pak utíkali dolů za Šedivousem, Marta jim běžela v patách se svou lucernou. Jingadangelow byl opřený o zed a vyplakával se ze svého šoku; vypadalo to, že fyzicky zraněn není.
Na podlaze, schoulený pod párem jezevčích kůží, ležel malý chlapec. Jedna z kůží, kterou měl pevně uvázanou kolem těla, zdánlivě vytvářela další pár nohou; další byla upevněná tak, že její maska zakrývala chlapcův obličej. Jeho hubené tělíčko bylo navíc pomazané nějakou barvou nebo hlinkou. Za pasem měl zastrčený malý nůž. Projektil mu proletěl stehnem. Byl v bezvědomí a rychle ztrácel krev.
Charley s Pittem si klekli na kolena vedle Šedivouse, který mezitím strhnul chlapci z rány jezevčí kůži. Zsanění vypadalo jako nějaká nemoc, stravující měkkou tkáň chlapcovy nohy.
Sotva vnímali Jingadangelowa, který nad nimi pobreká-
val. "Nebýt vás, Šedivousi, zabili by mě. Zachránil jsi mi žřvotí Ti mrzáci tady na mě číhali! Chytil jsem Chammoy nedaleko odsud a myslím, že ji tady hledali. Ti divoši! Ne-smím dopustit, aby mě tady takhle našli mí žáci. Musím pro ně

zůstat Pánem! Zatracaně, vždvť je to přece můj osud!"
Pitt k němu přistoupil a pohlédl na něj úkosem. "Už vás nechceme nikdy vidět. Přestaňte tady povykoval a klidte se odsud."
Jingadangelow se napřímil. "Myslíte si snad, že bych tu chtěl zůstat?"
Vypotácel se ze stodoly do noci, zatímco Marta chlapci obvazovala nohu. Když obvaz utáhla, otevřel oči a zíral na stínohru na stropě. Sklonila se nad něj a usmála se.
^Ať už jsi, můj milý, kdokoliv, uvidíš, že všechno dobře dopadne," konejšila ho.
Brzy ráno už jejich loď zase plula po řece, s Pittovým člunem v těsném závěsu. Pitt v ní seděl sám, tiše si pokyvoval hlavou, občas se zašklebil a promnul si nos. Když opouštěli Hagbourne, bylo zamračeno, ale chvíli poté, co se vydali na další úsek své pouti, která, jak věřili, je jednoho dne dovede až k ústí řeky, se prodralo mezi mraky slunce a zvedl se čerstvý vítr.
Chátrající přístav s parníkem vyznavačů Druhého pokolení, přivázaný k molu, byl opuštěný. K jejich ulehčení se tam neobjevil nikdo z Jingadangelowových lidí, aby je vyprovodil, ať ve zlém či v dobrém. Když už urazili hodný kus cesty, objevila se na břehu osamělá postavička a mávala jim; byli však příliš daleko, aby poznali, kdo to je.
Když se do plachty opřel svěží vítr, Šedivous s Charleym složili vesla, a první z nich se posadil ke kormidlu vedle Marty. Pohlédli na sebe, ale nepromluvili.
Šedivousovi táhly hlavou těžké myšlenky. Ten falešný Pán měl alespoň v jedné věci pravdu: lidské ruce se skutečně obrátily proti těmto dětem. On sám přece vystřelil na první dítě, které se ocitlo v jeho blízkosti! Možná, že lidé jsou ovládáni jakýmsi nutkáním vraždit vlastní děti, které je žene do záhuby.
Ukázalo se však, že pud sebezáchovy u tohoto nového pokolení je silný - a protože jich žilo na celé Zemi tak poskrovnu, bylo to dobře. Měli se na pozoru před člověkem. Jejich oděv jasně naznačoval, že sami sebe ztotožňují mnohem více se zvířecími druhy než s těmi bláznivými kmety, kteří dosud obývali Zem. No, za několik málo let to budou mít mnohem jednodušší.
"Měli bychom je naučit, aby se nás nebáli," řekl Šedivous zamyšleně. "Myslím, že po téhle životní lekci bychom jim mohli hodně pomoci."
Jistě, musí to být tak, jak říkáš. Ale oni představují skutečně zcela nový druh lidí - snad by bylo nejlepší, kdybychom je neučili, aby se nás přestali bát," uvažovala Marta. Položila mu ruku na rameno a vstala.
Šedivous v duchu přemítal o její poznámce a sledoval ji, jak odchází na příd lodi. Sklonila se nad improvizovanými nosítky a začala mladému Arthurovi opatrně měnit obvaz. Její manžel ji chvilku pozoroval, hleděl na její ruce, na její obličej a na dítě, které jí zachmuřeně pohlíželo do očí.
Pak odvrátil hlavu, jednu ruku položil na pušku, zatímco druhou si zastínil oči a předstíral, že upírá zrak k obzoru, kde se v dálce rýsovaly vysoké kopce.